

SEWE DUIWELS

EN WAT HULLE GEDOEN HET

SKETSE UIT DIE AFRIKAANSE BUITELEWE

DOOR

OU OOM JAN.

...

VIERDE DRUK.

...

UNIE LEES- EN STUDIE-BIBLIOTHEEK,

Uitgave van „HET WESTEN“-Drukkerij, Bus 196, Potchefstroom.

1911.

VOORWOORD

VOOR DIE VIERDE DRUK.

„Weet ou Oom wel, dat al die duiwels weg is” zeg mijn neef.

Dat is 'n goeie ding; wat sal Zuid-Afrika nou gelukkig wees, so sonder duiwels, dat is seker deur die Unie gekom.

Nee, ou Oom, ik meen nie die gewone duiwels maar Oom zijn gedruktes. O! so, dat is 'n ander ding, glad nie so goed nie, maar dan moet daar maar weer gedrukt worde.”

Die uitgewer was dan ook gewillig om dit te doen, en daar dan nog wel plaatjies bij te gee, en so kom die vierde druk in die wereld.

Met die spelling het ik alweer vast gezit. 'n Ou mens is net als 'n kind, hij kan nie spelle nie. Daarom het ik aan mijn neef, wat die boekie nakijk, geseg: hij moet nou maar spelle so als die neefies an die Kaap doen, dan is ik daarvan af. Hij seg, hij het ook so gemaak. Als dat verkeerd is, kan ik dit niet help nie.

Verder groetenis,

OU OOM JAN.

Potchefstroom,

Maart 1911.

INHOUD.

---

	pag.
DIE GELDDUIWEL	9
DIE LIEGDUIWEL	37
DIE PRAATDUIWEL	65
DIE DRANKDUIWEL	102
DIE SPOGDUIWEL	129
DIE AFGUNSDUIWEL	173
DIE BAASDUIWEL	218

ILLUSTRATIES.

	pag.
Die Geldduiwel	33
Die Liegduiwel	63
Die Praatduiwel	97
Die Drankduiwel	127
Die Spogduiwel	167
Die Afgunswiwel... ..	213
Die Baasduiwel	225

DIE GELDDUIWEL.

HOOFDSTUK I.

Oom Jan van Linge was rijk. „Baing rijk,” so seg al die bure. Twee ekstra plase, vijf duisend skape, perde en beeste in o'ervloed. Hoeveel geld hij onder die mense had, het niemand geweet; want hij praat daar nooit o'er nie. Hij was rijk en moes wel ieder dag rijker worde. Hij het ook geen uitgawe nie. Vrou of kinders het hij ook nie. Hij het één seun gehad, maar die was in die Vrijstaatse oorlog met die Basutos geval, en voor 'n paar jare was ook sijn vrou gesterf. Waarom die seun van oom Jan als vrijwilliger naar die Vrijstaat gegaan het, weet ik nie. Die mense het daar veel o'er gepraat; maar een van die ouderlings het vertel, dat hij eens met oom Jan daaro'er gepraat het, maar so 'n antwoord gekrij het, dat hij nooit weer gewaag het om te praat nie. Hoe dit ook was, kom daar nie op aan nie. Een ding is seker: oom Jan was rijk.

Daar was maar een man wat nooit seg dat oom Jan rijk was, en dit was die man, wat dit eigentlich die beste moes weet, namelijk oom Jan self. Hij klaag altijd vreeslik, vooral als iemand bij hom kom om geld te leen met goeje sekuriteit en flukse rente. Die armste was hij als die diaken kom, of, om die waarheid te seg, als die diaken gekom het; want die goeie man het al lank opgegee om naar Zaaifontein te rij, omdat daar bij oom Jan tog niks te haal was nie. In die kerk kom oom Jan ook maar min. Dit was ook sijn skuld nie; maar die skuld van die ou'e leeraar, wat die slegte gewoonte had, om die mense die waarheid te seg; en ieder weet dit gee aanstoot. Eens het Meneer o'er Mat. 12:45 gepreek en geseg: dat een van die sewe geeste die „Geldduiwel” was. Oom Jan het toen kwaad geword en pas nou Sondags maar die skape op Zaaifontein op.

Op Zaaifontein was dit ook nie al te mooi nie. Daar was wel grote krale en 'n groot stuk land; maar die huis

was net soos oom Jan sijn vader dit eenmaal laat maak het.

Daar was 'n lang gebou met 'n groot voorhuis en twee slaapkamers; 'n kombuis was daar nie.

'n Kombuis is te deftig," seg oom Jan, „daar word ook te veel vuur gemaak." Meubels was ook net min. 'n Paar ou stoele, 'n paar tafels, 'n paar houtte katels, 'n paar kaste: dit was al. „Wie nie bij mij wil kom nie," seg die ou'e, „die kan maar wegblijf;" en dit het die meeste mense dan ook maar gedoen.

Dit was Juliemaand en baing koud; tog het oom Jan vroeg opgestaan. Of dit van die vroeg opstaan was, weet ik nie, maar oom Jan was nukkerig. Sijn mond was so toe als sijn geldtrommel. Voor die vuur leg 'n paar verkleum-lammetjies om weer reg te kom, maar of dit sou gebeur is te betwifel: die vuurtjie was so klein. Oom Jan het ook al die hele morre sit uitreken, hoe duur 'n misboek kon verkoop worde.

„Baas! hier is al weer 'n lammetjie," seg 'n hottentot wat inkom, „drie is al dood."

„Ja, dood, dit weet ik wel, hulle gaan almal dood; bring die ding hier en loop."

„Ja, Baas! seg Geswind, „maar die wagers wil loop met die skape en vra twak."

„Twak," skree die ou, „twak, en al onse skape gaan dood van jaar, loop of ik".....Geswind wag nie langer nie maar laat vat.

„Die ou baas is net kwaai van morre," seg Geswind aan sijn ou meid, „hij het vervas nie lekker geslaap nie."

„Ik geloof dat ou baas nooit lekker slaap nie," seg die ou meid, „hulle seg dit spook in die kamer."

„So." seg Geswind, en sijn oge word so groot als hoender-eiers.

„Ja," seg die meid, „daar is al baing mense in die kamer dood. Ik weet nie hoe die ou baas ooit in die kamer so alleen uthou.

„Nee wat," seg Geswind, „die ou kerel het dit lekker. Hij tel al aande sijn geld; maar ik gaan nou naar die kraal, anders slaan die ou'e nog van morre."

Die ou meid het tog die waarheid gepraat. Dit het die aand en nag in oom Jan sijn slaap-kamer gespook, erg gespook, sodat oom Jan maar min geslaap het.

Als een van die lesers nou denk dat hij sal hoor van swarte of witte geeste, of gedaantes, met horings of vurige oge, met twee of drie perdekoppe, dan kan hij die stukkie maar gerus o'erslaan, want sulke spoke is daar nie. Als ik van spoke praat, dan meen ik nie spoke wat persies om twaalf uur deur die sleutelgat kom nie; want 't fatsoenlike spook kom mos nooit vroeger nie; maar dan meen ik spoke wat uit die hart kom, en wat ik maar gewetespoke sal noem. Die gewetespoke is lastige dinge; als hulle snags kom plaag, dan kan jij maar gerus opstaan, want dan slaap jij tog nie meer nie. Die gewetespoke het dit vir oom Jan net lastig gemaak; hom sijn nagrus ontnem en daarom was hij nou nog nukkeriger dan anders.

Die vorige aand is oom Jan vroeg jn die kamer gegaan om, soos hij tot die vrou van sijn bijwoner seg, 'n bietjie te lees. Hij het eers gewag dat alles stil was, toen sluit hij die deur toe en maak 'n grote wa-kis ope wat in die hoek staan. Regte langzaam, want oom Jan was nooit haastig nie, haal hij die een stuk na die ander uit die kis en set dit op sijn. Eers kom 'n partij afgedraagde klere, toen sijn kerk-klere, (twintig jare oud, maar nog bruikbaar); toen 'n grote State-Bijbel en op die end die geldtrommel. Hij kijk naar die trommel, net als 'n jonkman na sijn bruid, als hij haar ou'ers gevraag het. Versigtig set hij die trommeltjie op tafel en begin toen die goed weer in te pak. Toen hij die Bijbel van sijn o'erlede vrou vat was dit net of hij skrik. Hij wou die opemaak, maar die knippe was stram. Dit was ook al te lang nie ope gewees nie. Eindelijk gaan dit tog ope. Op die eerste blad was sijn geslag-register, daar staan sijn naam, en die naam van sijn o'erlede vrou. Daar staan ook die naam van sijn o'erlede seun. Hij kon dit nie help nie, maar hij moes dit eers o'erlees. Daarna begin hij in die Bijbel te blaai. Amper het hij begin te lees, maar hij hoor iets. Dit was 'n muis, wat o'er die tafel geloop het. Hij kijk op, sien sijn geldtrommel, en toen was dit klaar met lees. Die Bijbel werd in die kis geset, en die geldtrommel opegemaak.

Ik denk, dat 'n gierigaard in onse tijd nie meer so lekker krijg nie als vroeger. Vroeger was dit net goud en silwer, en dit moes vir 'n gierigaard tog al te mooi gewees het als die knapsak opegaan, en die ponde so o'er die tafel rol. Nou is dit alles papiertjies. Die is ook wel mooi,

maar nie soos harde geld nie, oom Jan het ten minste so gedenk, toen hij die rolletjes na-tel. Eers toen hij bij die pak bewijssies kom, krij hij lekker. Dit was 'n ordentelike pak. Hij haal een daarvan uit en set dit op sij. Dit was 'n bewijs van duisend pond met die naam van sijn swager, Hendrik Bronsveld, onder aan. Toen oom Jan dit sien, lag hij, dit wil seg, hij trek sijn mond skeef en laat sijn stompies van tande sien. Hij haal toen 'n lang papier uit. Dit was die testament van sijn vader. Al baing het hij dit gelees, maar hij lees dit weer aandagtig o'er, en toen het hij die bewijs, die testament en die briefies met een riempie aan mekaar gebind en alles in die trommel geset en weggesluit. Toen gaan hij lê en wil slaap; maar dit was mis; want nou kom die spoke. Eers was dit vir hom of hij weer jong was en met sijn suster Sannie speel; hij denk toen, hoe sij altijd vir hom gewerk het. Toen was dit weer of hij sijn o'erlede vrou sien, jong en plesierig, soos sij naas hom het gestaan toen hulle getrou het. Toen sien hij sijn seun, sonder groet uitgaan, om nooit weer terug te kom, en toen herinner hij hom, dat sijn vrou nooit 'n woord o'er die dood van sijn seun met hom gepraat het, maar net toen die tijding gekom het van sijn dood hom so vreemd het aangekijk, en van toen altijd swakker is geworde, tot op haar sterfbed. Hij sien sijn vader op sijn sterfbed, en dit was vir hom of hij hom weer hoor fluister: „Jan, ik het nou die testament so gemaak als jij dit wil hê, maar denk nou aan Sannie”. So gaan dit voort; totdat oom Jan dit nie langer kan uithou nie, en verplig was om kers op te steek, en op te staan.

Om 'n bietjie bij te kom sluit hij weer die kis open en en haal die pakkie uit. Hij begin alweer te lees, en ons sal die vrijheid neem om ook die briefies in te kijk. Die eerste briefie was van 'n winkelier op die dorp en was als volg:

Waarde Heer.

Ik ben van morgen bij uw zwager geweest om hem aan te zeggen dat hij de £400 pond, die hij mij schuldig is, betalen moet; daar ik hem anders zal dagvaarden. Hij kan niet betalen, en ik ben bang dat hij insolvent zal gaan. Ik denk nu, dat gij hem moet opschroeven, en zijn plaats zien te krijgen. Als gij die plaats hebt, geef ik er niet om er £3000 kontant voor te geven, zoals ik u vroeger gezegd

heb; maar dan moet die £400 er af met de rente. Ik heb de agent gevraagd en hij zegt: gij behoeft niet bang te wezen. Die plaats moet volgens testament eerst u aangeboden worden voor £1,500. Hij zegt: gij moet oppassen dat uw zwager niet bankroet gaat. Kom toch naar het dorp om mij te zien.

Uw ond. dienaar,

M. PAY.

Die ander brief was van oom Jan zijn suster en daarin skryf sij:

Waarde Broeder.

Bij ons gaat het nog maar altijd zwak, mijn man is maar ziek, en ons is allen recht ontsteld. Mister Pay was hier, en hij wil ons dagvaarden, omdat wij zijn geld niet kunnen betalen. Mijn man zegt: wij moeten maar die plaats verkopen, en naar Transvaal trekken. Als broer nu de plaats wil kopen voor £3000, dan kunnen wij onze schapen houden (wij hebben maar 400), en al onze schulden betalen. Ik weet, dat volgens testament broer recht heeft, om de grond voor £1500 te krijgen; maar ik reken op broers barmhartigheid. De plaats is goed £3000 waard. Er zijn heel wat mensen, die zoveel willen geven. Broer moet toch aan ons denken. Wij houden anders geen kost om te eten. Als gij niet £3000 wil geven, geef dan toch zoveel, dat wij iets overhouden, of geef ons permissie om de plaats aan een ander te verkopen.

Ik zou zelf wel komen om met u te spreken; maar mijn man is ziek. Ik zal daarom Annie sturen. Zij zal u alles vertellen en gij kunt haar een briefie saam geven. Nu lieve broeder, denk toch aan uwe arme zuster, die vergaan moet, als gij haar niet helpt.

Uw liefh. zuster,

SANNIE.

Om die twee briewe te kan verstaan, moet ik eers iets van oom Jan zijn geskiedenis vertel. Jare lang het hij gewerk om te krij wat hij nou bijna in hande het. Zijn ou'ers het maar twee kinders gehad: vir hom en zijn suster. Zijn vader had twee plase en het altijd geseg, dat hij aan ieder kind 'n plaas wou gee. Dit was nie naar die sin van oom

Jan nie. Hij wou alles hê. Nou ieder mens sal al wel opgemerk het, dat als iemand kwaad wil doen, dit dikwijls gebeur dat die omstandighede hom vir 'n tijd help. So was dit ook met oom Jan. Sannie, sijn suster, trou nie helemaal naar haar ou'ers hulle sin nie. Haar man was wel fatsoenlik en goed, maar arm en wonderlik stadig. Toen begin oom Jan te praat. Dag aan dag praat hij met zijn ou'ers, die bij hom in huis was, om die testament te verander, anders sou die plase tog maar in vreemde hande kom na hulle dood. „Hendrik sal nooit die grond kan behou,” was zijn gedurig praatjie, „hij is te sleg om te boer, laat mij maar die grond krijg, dan sal ik wel vir Sannie sorge.” So hou hij aan, totdat sijn ou'ers eindelijk die testament verander. Die plaas „Koninginsvlei” word aan Sannie vermaak; maar met die kondisie, dat sij so lang als oom Jan leef, nie die reg sal hê nie, om die plaas aan iemand anders te verkoop dan aan oom Jan vir £1500.

Na die dood van sijn ou'ers was oom Jan regte gewillig om aan sijn swager geld te leen, en was hij ook glad nie verdrietig toen hij sien, dat sijn swager langamerhand armer word. Hij het nou bijna sijn sin. Droogte en andere omstandighede het sijn swager bijna ten onder gebreng; hierbij was siekte gekom, en sijn swager, wat nooit fluks gewees het om te boer nie het nou geheel moed opgege. Sus Sannie doen wat sij kan, maar die boerderij gaan agteruit. Dis ook maar moeilik om een wa te'en te hou, wat op die afdra'end is. Mr. Pay, die winkelier op die dorp, stoot ook aan. Hendrik Bronsveld was hom £400 skuldig. Nou wil Mr. Pay met oom Jan 'n plan maak om „Koninginsvlei” in hande te krij. Mr. Pay wil £3000 gee, maar hij het goed gewet. dat hij daar £500 op kon verdien. Die laatste ding vergeet hij, om aan oom Jan te vertel.

Nadat hij die twee briewe gelees het, voel oom Jan nie lekker nie. Daar was 'n strijd daarbinne. Gewete en Geldduiwel krijg twis. „Help vir jou suster,” seg Gewete. „Vijftien honderd pond wins,” seg Geldduiwel. „Hul sal geen kos om te eet o'erhou nie,” seg Gewete. „Jij kan hulle wel naderhand help, als jij eers die plaas het,” seg Geldduiwel. So hou dit 'n tijdjie aan en Geldduiwel begin te win. Dit is altijd so als 'n mens met Geldduiwel te doen het. Als jij hom nie meteens die harsens inslaan nie dan win hij bijna altijd. „Daar is maar min in die trommeltjie,” seg

Geldduiwel, en oom Jan gaan kijk of Geldduiwel gelijk het. Toen hij so rondvoel, sien hij 'n koper dubbeltjie met 'n gaatjie in die trommel leg. Hij vat dit met 'n kwaai gesig en gooi dit weer in die trommel. „Ik sal hulle nie help nie,” seg hij toe. „Hulle wil mos hulle dogter aan die ellendige kerel gee. Laat hulle nou ook sien hoe hulle klaar kom.”

„Reg so,” seg Geldduiwel, en oom Jan gaan slaap.

HOOFDSTUK II.

Klets! waai die sweep, en Ruiter, die vobles, wat hot-voor trek, draai effentjies sijn kop naar Tromp, sijn maat, net of hij wil seg: „Toe kerel, kom,” en toen val hij weg, kop voor die bors. Tromp was klaar, en die ander vier vosse laat hulle nie nooi nie. Dit was mooi om te sien, hoe die span die bult uitloop. Oom Willem van Duren het sijn werk om hulle te hou; bijna lig hulle hom van die voorkis, en Willem was tog geen mager uitlandertjie nie maar 'n Afrikaner, twee honderd pond swaar. „Sal ik help, Oom,” seg 'n jongman, die naas oom Willem sit en die sweep hou. „Nee, wat, Gerrit, hulle sal net nou bedaar.” „Strijk Tromp,” roep 'n jongetjies stem uit die wa, „laat ons sien wat hij sal maak.” „Moe nie Gerrit roep 'n vrou-stem angstig. „Jij sal ons laat verongeluk.” „Wees maar nie bang nie, Tante,” seg die jongman, „ik is slimmer als so; die perde draf al.”

„Skaam jij jou nie, Willem, om so te ja nie,” vra die vrou wat eerst gepraat het. „Skaam jij jou nie, en dit nog al als jij van die kerk af kom? Jij vergeet dat jij diaken is. Ik het mij amper vaal geskrik.”

„Og nee, Lettie, dit moet jij nie seg nie, jij is te gewend aan jaag,” antwoord Willem, toen hij lag-lag omkijk. „Gerrit het maar effentjies met die sweep geklap. Als 'n man so 'n span vosse het, dan moet hij jaag al was hij ook so ernstig als Galvyn, waarvan Meneer so dikwijls preek. Jij is ook lang nog nie vaal nie, jij sien daar regte mooi uit. Is dat nie waar nie Gerrit?”

Dit was ook nie 'n leugen nie. Tanta Lettie was 'n mooie vrou en oom Willem lag van plesier toen nij haar beskou,

soals ieder man doen, die sijn vrou lief het. Wel was sij nie jong meer nie, maar dit hinder nie. Ik seg dikwijls: 'n jong meisie is mooi, daar strij ik nie teen nie, maar 'n vrou omring van kinders, die haar lief het, en waarop sij met vriendelike oge neersien, 'n vrou die jij op die gesig kan sien dat sij moeder is, en haar huis kan in orde hou; 'n vrou, wat met die jongste op die skoot die besware van die oudste seun kan aanhoor, en hom raad kan gee, in een woord: 'n godvresende huismoeder is ook mooi; en iedereen, wat sijn hoed vir haar nie afhaal nie of haar nie mooi vind nie, mankeer iets in sijn oog of in sijn hart.

Gerrit het hom omgedraai maar kijk daarom nie naar tanta, maar wel naar 'n jong meisie wat naas tanta sit. Sij was ook wel die moeite werd om te beskou, want sij lijk als 'n roosknop wat net wil opegaan. Jammer maar, dat sij so treurig lijk.

Die meisie was Annie Bronsveld, wat op weg was naar oom Jan. Sij het met haar broertjie, 'n jongetjie van omtrent vijftien jare, vroeg van huis gegaan, en het oom Willem, wat net met die wa van die dorp kom, ontmoet. Tanta Lettie het geseg, dat sij maar op die wa moes klim, dan kon haar broertjie maar met die kar aankom. Gerrit Verhoef, wat bij oom Willem woon, het vir haar geknik om maar ja te seg, en om die waarheid te vertel, Annie doen graag wat Gerrit wil hê. Gerrit was dan ook 'n goeje jonkman. Hij was jong wees geworde en oom Willem het hom groot gemaak, en nou het Gerrit dit met transport-rij so vër gebreng, dat hij vijf span osse en twee bokwagens het, en ordentelik geld verdien. Maar Gerrit wou meer hê. 'n Jaar gelede het hij eenmaal op 'n aand vir Annie iets soetjies in die oor gefluister. Sij het toen rooi geworde, maar het tog nie nee geseg nie, Nou seg partij mense dat sij aan Gerrit verloof is, maar Annie seg nie so nie.

Gerrit het goed genoeg geweet hoe die sake bij Annie haar vader staan, en daarom het hij so jammer vir haar. Hij het hom voorgeneem om hulle te help, al sou dit hom nog so veel kos. Sijn plan was klaar, maar hij het met niemand daaro'er gepraat nie. Hij wou eers sien wat oom Jan sou doen.

Toen die perde weer bedaar het, draai tanta Lettie haar naar Annie en seg: „Wel Annie was jou Ma ook op die dorp?”

„Sij was Saterdag so 'n ogenblikkie op die dorp, om met Mr. Pay te praat; sij kan Pa nie alleen laat nie,” was die bedrukte antwoord van die meisie.

„En wat het Mr. Pay geseg?”

„Hij seg Pa moet betaal, want hij wil nie langer uitstel gee nie. Als ons maar die plaas kon verkoop, dan sou alles reg kom; daar sou nog een bietjie geld o'erskiet; maar nou kan oom Jan, volgens testament die plaas voor £1500 krijg, en dan skiet daar niks o'er nie.”

„Dit is die snaakste testament wat ik ooit van gehoor het,” seg oom Willem. Oom Jan het seker skelm gewerk.”

„En nou gaan jij oom Jan vra,” seg tanta Lettie.

„Ja, Ma het hom geskrijwe om van sijn reg af te sien, of £3000 vir die plaas te gee.”

„Eer hij dit doen moet daar meer gebeur,” seg oom Willem.

„Hij kan maak wat hij wil,” val Gerrit in, „ik seg: jou vader sal wel geld krij, om Mr. Pay te betaal,”

„Van wie dan?” vraag Annie verbaas.

„Dit is mijn saak,” antwoord Gerrit met 'n glimlag, „ik sal jou dit morre aand wel vertel.”

„Wil jij dan morre al weer rij, is jij nie bang dat jou rijperd sal praat nie?” seg oom Willem.

Annie word bij die gesegde van oom Willem bloedrooi en kijk bij die klappie uit.

„Hij sal nog wel hou,” seg Gerrit, „maar mijn osse is weg en ik denk hulle is in die laagte bij Koningins-vlei.”

„Jou osse is tegenswoordig baing weg,” seg oom Willem wat wou plaag; „vroeger, in die tijd toen Annie 'n paar maande bij oom Jan was, loop hulle altijd weg naar Zaaifontein; nou gaan hulle 'n goeie end verder.”

„Dit kom omdat oom Jan mij en mijn osse ook so verwilder het, dat ons vir Zaaifontein bang is. Oom Jan kan mij glad nie verdraag nie.”

„Maar dit is jou eige skuld Gerrit,” seg Annie, „jij het oom Jan ook verniet so kwaad gemaak.”

„Wat het jij dan aan oom Jan gedoen,” vra oom Willem, en kijk Gerrit aan, „jij het tog nie sijn geldkis bijgelopen nie.”

„Weet oom dit nie? Ik het gedenk dat alle mense daarvan weet, omdat die hele wereld daaro'er gepraat het. Dit was maar net 'n grap.”

„Vertel dan” seg oom Willem, want hij hou van 'n grap.

„Bij die laatste grote kolekte, toen iedereen wat gegee het om die nuwe kerk te bou, het oom Jan 'n koper dubbeltjie in die sakkie gegooi. Die Diaken wat bij die deur gestaan het, het dit gesien, en is so kwaad geworde, dat hij die dubbeltjie weggesmijt het. Ons jong mense het dit gekrij en daar toen 'n gaatjie in geboor en in 'n briefie aan oom Jan gestuur. In die briefie staan, dat hij die dubbeltjie op sijn bors moet draag. Wie dit vertel het weet ik nie, maar van die tijd af kan oom Jan mij glad nie meer verdraag nie.

„Dit was ook verkeerd om met 'n ou mens so te spot,“ seg tante, „als oom Willem sijn plig doen, moet hij jou ernstig vermaan.“

Oom Willem lag ongelukkig te lekker om te vermaan; al wat hij seg was: „Ik zou graag die ou sijn gesig wil gesien het, toen hij die briefie opegemaak het.

„Ik het daaróm spijt van die ding,“ antwoord Gerrit. „Ik is naar oom Jan gegaan om ekskuus te vra, maar hij was te dwars, hij wou niks hoor nie.“

Terwijl op die wa so gepraat word, het hulle bij die uitdraaipad gekom. Oom Willem hou stil, en Annie klim af.

„Nou tot morre, Annie“ fluister Gerrit, toen Annie op haar kar klim, „hou maar koerasie, alles sal reg kom, so als oom Jan Brand seg.“

In gedagte versonke, en sonder met haar broertjie 'n woord te praat, rij Annie voort. Lus om naar oom Jan te gaan het sijn nie maar haar Ma kon nie weg nie, en sijn het nie 'n oudere broer gehad, daarom moes sijn maar gaan. Eer sijn daarom denk was sijn op Zaaifontein, en hou die kar voor die deur stil. „Hier is ons,“ seg haar broertjie „Kom Geswind, help uitspan.“

Toen die kar stil hou, was oom Jan tog so vriendelik gewees om uit te kom, en sijn niggie af te nooi: maar toen Annie binne was en oom Jan niks anders seg als: „Sit maar Annie“ voel sijn tog dat sijn 'n werk op haar geneem het, wat moeilik was. Sijn weet nie hoe te begin nie. Haar broertjie het die kar uitgespan en het toen binnetoe gekom om oom Jan te groet; maar het dadelik uitgegaan om sijn perde water te gee. oom Jan loop sonder 'n enkel woord te praat, en die arme Annie word so verlege dat sijn bijna begin te huil. Eindelik kom daar uitkomst.

„Hoe gaan dit met sus Sannie“ vraag oom Jan toen hij

klaar was met rondloop. „Ma is fris, groetnis ook, oom,” antwoord Annie, „maar Pa is siek. Die dokter seg, dat als daar nie verandering kom nie, Pa seker die tering sal krij.” „Watter dokter,” grom die ou, „waarom stuur julle nie naar ou tante Grieta nie; sij weet seker net so veel als die dokter, en vir haar het hulle nie nodig te betaal nie. Die dokter help ook om jou Pa so arm te maak.”

„Mijn lieve oom, dis tog maar die eerste skoot wat die dokter kom, en ons het al die huismiddels van tante Grieta gebruik, maar niks wou help nie. Pa blijf maar so. Die dokter seg dat die verdriet die ergste is. Mr. Pay het bij Pa gewees en toen is hij so erg geworde.”

Oom Jan het toen wel verstaan waar Annie naar toe wil, maar daar hij geen lus het om te help nie, blij hij doodstil; dit maak dat Annie weer moes begin, terwijl haar wange van verlegenheid rooi worde.

„Ma het vir mij gestuur om aan oom te vra, wat oom van die briefie seg, wat Ma geskrijwe het,” seg sij eindelijk al bewende.

„En moes jij dan ekspres om die antwoord hier naar toe kom,” brom oom Jan. „Waarom kom jou Pa of jou Ma nie. Wel, so gaan dit, nooiens word nou al in mans sake gebruik. Dit is seker ook weer een van die nuwighede.”

„Pa is te siek en Ma kan Pa nie alleen laat nie; mijn broertjie is nog te klein. Ag oom, help ons tog, anders sal al ons goed verkoop worde, en ons weet nie waarheen ons moet gaan nie. Als oom nog 'n bietjie geld wou leen, dat Pa vir Mr. Pay kon betaal, dan sal ons opsuikel.”

„Jij is 'n meisie en verstaan niks nie,” brom oom Jan, „jou Pa is te swak om te boer, en jou Ma kan nie 'n boerderij bestuur nie. Jou Pa moet maar die plaas verkoop, en dan kan hij op die dorp gaan woon. Hij sal daar wel wat verdien.”

„Ons is te arm en ons huisgezin is te groot om op die dorp te gaan woon, maar als oom van sijn reg wil afsien, of vir Pa £3000 vir die plaas wil gee, dan kan ons naar Transvaal of Grikwaland-West gaan, en weer 'n stukkie grond koop.”

„Van mijn reg afsien! Nooit,” antwoord oom Jan. „Mijn o'erlede Pa het wel gewet dat jou Pa die grond nie sou kan hou nie en daarom het hij dit juis so gemaak. Ik sal nie afsien nie of meer gee nie. Seg maar gerus aan jou Pa,

dat ik hom £1500 sal gee, dan kan hij vir Mr. Pay betaal, en vir mij ook, hij kan dan sijn los-goed o'erhou.

„Dit is te min,” seg Annie, „ons het nog meer te betaal, en ons sal niks o'erhou nie”

„Dit spijt mij, maar ik kan daar niks aan doen nie. Ik kan ook nie o'er die dinge met 'n meisiemens praat nie. Seg maar aan jou Pa, dat ik Vrijdag aand bij hom sal wees. Ik wil ook mijn geld hê, ik het dit nodig. Saterdag moet ik op die dorp wees.”

Te vergeefs beproef Annie om oom Jan tot andere gedagte te bring. Die ou blij onbewegelik.

„Jij praat verniet, Annie. Ik sou seker vir jou nog die meeste doen, want jij is die enigste van die hele klomp wat 'n bietjie verstand het, maar jij loop ook nou agter die ellendige Gerrit aan, en ik sal die vagebond nog terugbetaal, dat hij mij beledig het.”

„Dit was maar 'n grap,” stamel Annie.

„'n Grap”, bulder oom Jan, wat maar blij was iets te vinde om kwaad te worde, „'n grap, ik seg vir jou hij is 'n vagebond, die transportrijer.”

Die vloed van oom Jan sijn woorde was nou onkeerbaar. Die arme meisie gee dan ook maar moed op en laat haar broertjie inspan. „Seg' maar aan jou Pa, dat ik Vrijdag aand daar sal wees”, was oom Jan sijn laatste woord.

Met genoeg sien oom Jan die kar wegrij. „Dit het ik knap o'erleg”, seg hij bij hom-self, „ik moet Hendrik Vrijdag maar opdruk, dan sal hij wel die koopbrief teken. Als ik maar nie te sag is nie. „Reg so,” seg Geldduiwel daarbinne.

Daar kom alweer 'n karretjie o'er die bult. Dit lijk 'n bokkie „Dit is seker seur Morris,” seg Geswind. „Ik ken sijn perde.”

„Goed so, Geswind, blij maar hier om te help uitspan”, antwoord oom Jan, terwyl hij op sijn manier lag. „Ik is blij dat hij kom.”

Net gou-gou was die bokkie voor die deur en oom Jan gaan 'n paar stappe verder als gewoonlik, om Mr. Morris te ontvang, iets wat deur Morris met 'n glimlag word opgemerk.

„'n Man is welkom, oompie, als hij geld bring,” sê Morris toen hij inkom. „Ik het jou die deur nog nooit belet ni, Morris, waar kom jij vandaan?” „Ik kom van jou swager

Hendrik," seg Morris. „Dit lijk daar maar treurig. Ik het gehoor dat hij osse wil verkoop, en hij het wel osse, maar durf nie verkoop nie, omdat Mr Pay hom gedreig het met, ik weet nie wat nie, als hij sijn osse verkoop eer hij Pay betaal het. Als dit so gaan, sal Pay seker al sijn geld krij. Hij is 'n oorlamse ou kerel."

„So," sê oom Jan na 'n rukkie, „het jij niks van die grond gehoor nie?"

„Wel, so wat; Hendrik wou nie praat nie maar tog het hij geseg dat, als hij maar sijn grond kan verkoop, sal hij uitkom, maar dat hij eers aan oom Jan die kans moet gee. Hij het mij toen raad gevra."

„En wat het jij toen geseg," vraag oom Jan haastig. „Dat hij maar moet wag totdat oom dood is," was die antwoord, „oom is tog al oud."

„Ik sal langer leef als een van julle," roep oom Jan kwaadaardig. „Jij moet nie met mij spot nie. Morris, anders word ik kwaad."

„Wel, oom, ik denk self, oom is taai", seg Morris, wat ni eens moeite doen om oom Jan goed te maak nie, daar hij die regte middel in sijn sak het. „Laat ons maar o'er iets anders praat. Ik het die geld van die osse in mijn sak. oom haal maar die bewijssie."

Toen oom Jan van geld hoor, was hij so maar goed. Hij gaan die bewijssie haal, so lang als Morris die geld tel.

Terwijl Morris so besig is, wil ons hom effentjies beskou. Hij was 'n klein lewendige Bolandertjie. Hij handel in alles, maar koop liefste vee op, Die mense hou o'er algemeen veel van hom.

„Jij het seker weer 'n goeie slag geslaan met die osse," seg oom Jan, terwijl hij die banknote een vir een aandagtig beskou.

„O nee, oompie, ik het die slag verloor. Ik denk oom het seker al meer dan een slapelose nag o'er mij deurbreng."

„Ik het nog nooit aan 'n vee-koper krediet gegee nie," seg oom Jan. „Jij is die eerste."

„Dankie oom, vir die eer; maar ik wil weer osse koop en hamels ook."

Oom Jan het eers nie gehad nie; toen het hij 'n paar en eindelijk 'n hele klomp. Hulle gaan naar die kraal, en dit was donker toen hulle terugkom.

Na die ete sit die twee mans weer te praat, 'n klein bietjie o'er politiek en toen was die storie geld. Van geld kom dit op grond, en van grond op die plaas van Hendrik.

„Ik wou dat dit mijn plaas was,” seg Morris. „Ik het daar 'n goeie koopman voor.”

„Wie is dit, en wat wil hij gee,” vraag oom Jan vurig.

Morris maak of hij die vraag nie verstaan nie en geef geen antwoord nie. Oom Jan word kwaad maar bedwing hom. „Hendrik kan nie verkoop nie,” seg hij eindelijk; „volgens die testament moet ik die plaas krij vir £1500.” „So het hij mij geseg,” antwoord Morris, „maar altemet is daar nog iets aan te doen.”

„Hulle kan geen testament omgooi nie,” seg oom Jan haastig.

„Dit gaan mij ook nie aan nie,” seg Morris, en trek sijn skouers op.

„Hendrik moet die plaas aan mij verkoop,” seg oom Jan.

„Nou, oompie, als jij vir mij £100 gee, dan sal ik jou £4,000 vir die plaas besorge; maar dan moet ons Saterdag voor twaalf uur op die dorp wees, om die koopbrief te skrijwe.

„Dit sal ik nooit doen nie,” seg oom Jan, „dit is veels te veel. Wie is die man?”

Morris haal sijn pijp uit en begin te rook. „Besigheid is besigheid, soos die Engelse seg. £3,900 is waarlik nie te min nie vir die grond nie, en £100 is waarlik nie te veel vir mijn moeite nie. Sorg maar, dat jij Saterdag voor twaalf uur op die dorp is. Maar wil jij nie, ook goed.”

Oom Jan het nie lus om die saak op te gee nie, en hou aan, Morris moes di naam noem, maar die Bolander was te ouderwets daarvoor, en seg dat hij vaak het.

Toen oom sien dat hij nie vorder nie, begin hij toe te gee. Eers belof hij £20, toen £60, toen £75, maar Morris het maar vaak; eindelijk belof hij £100.

„Julle handelaars is ook so agter geld.”

„Wel, ons weet om geld te maak,” antwoord Morris, wat oom Jan sijn sug verstaan het, „maar ons sorg vir ons familie. Ik is gek naar geld, maar als jij vir Hendrik wil help, dan moet jij dit om mijnentwil nie laat nie. Ik sien van mijn £100 af.”

„Ik het niks met Hendrik te maak nie,” antwoord oom

Jan knorrig, „hij moet die plaas verkoop. Ik sal hom dan later help.”

Morris lag bietjie, en seg toen: „Waar sal ik oom ontmoet? Ik moet morre naar Padda-kop, en o'ermorre moet ik naar Willem van Duren. Gerrit Verhoef, wat bij hom woon, het mij geseg dat hij 'n paar span osse het om te verkoop. Ik wil die graag hê. Hij het mooie osse.”

„Jij moet oppas vir die Gerrit,” seg oom Jan, „mijn hotnot seg dat die beeste nie skoon is nie.”

„Dit is snaaks,” antwoord Morris. „Ik ken Gerrit al lang; hij het mij nog nooit bedrieg nie, maar ik sal dit wel uitvinde.”

„Kom Vrydag middag hier aan, dan kan ons same naar Hendrik toe gaan, altemit kan jij mij nog 'n bietjie help, maar jij moet daar nie o'er praat nie.”

„Goed,” seg Morris en die twee gaan slaap. Morris droom lekker van sijn £100, maar oom Jan het dit swaar. Geldduiwel was nie tevrede nie. Dat hij £100 moes afgeef, was tog al te swaar. Die gedagte dat hij 'n goeie slag kon slaan en vir Mr. Pay kon wijs, dat hij hom nie nodig het nie, geef hom eindelik rus.

Ja, dis wonderlik, waardeur 'n mens soms rus kan krij!

HOOFDSTUK III.

'n Baas maak 'n plaas, seg die spreekwoord, en so denk Gerrit ook, toen hij die volgende aand op Koningins-vlei kom en sijn rijperd so 'n bietjie laat kopspeel. Dit was 'n ordentelike plaas, maar daar was maar min op gewerk. Die arme Hendrik Bronsveld was nie van die flukste nie en daarbij was hij siekelik ook.

„Als ik maar eers hier woon, dan sal dit anders lijk,” denk Gerrit. „Die plaas moet nie verkoop word nie. Oom Hendrik is maar swak al is hij Annie haar vader. Sij aard naar haar Ma. Als sij maar net vir mij wil wag.”

„Dag, Gerrit! wil jij afsaal,” klink 'n vrolike stem, en Annie haar broertjie, wat veel van Gerrit hou, kom naar hom toe, „Hoor, jou rijperd is mooi lijf-skoon.”

„Ja,” seg Gerrit, „die veld is redelik. Waar is jou ma?”

„Binne,” was die antwoord. „Annie het haar oge al rooi gekijk naar die bult.”

Gerrit kniehalter die perd en gnan in. Toen hij binne kom, word hij deur Annie haar moeder vriendelik ontvang en Annie, hoewel sij vir haar onverskillig hou, groet hom tog vriendeliker als sij 'n ander sou gegroet het. Oom Hendrik was in die kamer, siekelik en nukkerig. Gerrit moes eers 'n lange storie hoor van allerhande tegenspoed, terwyl tante Sannie die gelegenheid gebruik om die kamer 'n bietjie aan kant te maak. Annie was in die kombuis.

Eindelik het oom Hendrik uitgepraat en gaan Gerrit sijn perd besorge. Voor hij uitgaan, sien hij tante Sannie staan en gaan naar haar toe en seg: „Tante, als dit van aand stil is, moet ik met oom en tante 'n bietjie praat. Ik het iets te vertel.” Tante kijk verwonderd op, maar gee nie 'n ander antwoord als: Ja.

Na die ete en huisgodsdienst seg sij vir Gerrit, dat hij maar naar die kamer moes gaan en dat sij netnou sou kom. Sij gaan in en Annie, wat 'n bietjie nuwsgierig is, gaan bij die deur staan.

Iedereen wat perbeer het, weet dat dit nie so gemaklik is om 'n ernstige gesprek te begin nie. Dit ondervind Gerrit ook. Die woorde wil nie uit sijn keel kom nie, en als tante nie vir hom jammer gekrij het nie en hom gevraag het, wat hij wil, dan weet ik nie hoe hij op die end sou gekom het nie.

Op tante haar vraag begin hij 'n hele storie, reg hartelik maar baing deurmekaar, want sweep-slaan kon Gerrit baing beter dan praat. Eindelik begriip hulle tog wat hij wil.

Sijn plan was nadat hij gehoor het, dat om Hendrik in moeilikheid was, om hom te help. Hij wou 'n wa en soveel osse verkoop, dat hij oom Hendrik £400 kon leen. Dit geld kon oom maar teruggee als dit gelege was. Gerrit sou wel genoeg o'erhou om gou op te boer en weer 'n wa en osse te koop,

Annie haar ou'ers was regte verwonder en tante merk wel, dat hier wat agter sit. Sij begon hom uit te vraag en die hele boel kom toen op die vlakke.

„Ja tante,” hakkell Gerrit, „Gerrit, „Annie het vir mij geseg, dat sij mij lief het en op mij sal wag, totdat ik genoeg het om te trou, als oom en tante maar wil. Annie is nou weggegaan, maar tante kan haar maar vra. Ik denk als ik oom nou help dan kan oom mij later help.”

Eers wil die ou mense van Gerrit sijn plan niks hoor nie. Hulle wil nie dat Gerrit hom sal opoffer vir hulle; maar Gerrit bepleit sijn saak so mooi, dat hulle eindelijk toegee. Hij praat toen so gemaklik dat dit was alsof al die sorge so maar meteens weg was.

„Als boetie Jan ons nou maar nie opdruk nie,” sê oom Hendrik, „dan sal alles regkom.”

„Mijn broer is wel gierig, maar so verkeerd sal hij tog nie wees nie. Hij sal ons nie ongelukkig maak nie,” antwoord tante.

Hoewel dit al laat was, krij Gerrit tog nog tijd om 'n bietjie met Annie te praat. Wat hij gepraat het weet ik nie, maar dit weet ik, dat hij tevrede gaan slaap het.

HOOFDSTUK IV.

Dis tog maar goed, dat 'n mens nie altijd weet wat voor die deur staan nie. Anders het Gerrit nooit so lekker geslaap en so vrolik naar huis gerij nie. Dat hij sijn osse moes verkoop, hinder hom nie, want Annie het hom daarvoor so hartelik gedank voor hij wegrij, en geseg dat hij maar gerus kon wees, sijn sou nooit met 'n ander trou nie. Sijn perd was ook fluks, want hij het dit goed gehad.

Waar die baas welkom is, daar is die perd ook welkom. Met 'n opgeruimde gemoed saal hij voor die huisdeur af en gaan in.

Kijk wat is dit? Oom Willem wat altijd opgeruimd is, sit met een kwaai gesig te rook, dat die dampe so trek ep tante Lettie praat ook nie. „Hoe gaan dit hier, oom,” vraag Gerrit.

„Dit gaan maar misrabel. Swartbooi het netnou kom seg, dat een van die beeste siek lijk. Hij denk dat dit longsiekte is. Ik het 'n perd laat kom om naar die veld te rij en die beeste aan te keer.”

„Wat, longsiekte onder die beeste!” roep Gerrit vreselik ontsteld, „dan is ik ongelukkig.”

„Dit is jammer,” seg oom Willem, maar wat kan 'n mens daaraan doen. Dis werelds goed,

„Maar ik is heeltemaal ongelukkig en Annie ook,” roep Gerrit en word doodsbleek,

Oom Willem kijk verwonderd op en wil vraag, maar tante skud haar kop en haar man blyf stil.

„Kom, Gerrit,” seg sij, „drink eers maar koffie. Dit sal wel beter gaan. Denk daaraan, voor- en tegenspoed kom van Bowe.”

„Maar ik het so veel tegenspoed, tante. Ik het jare vir die osse gesukkel en nou ik iets goeds daarmee wil doen gaan hulle dood; ander mense doen kwaad met hulle goed en het voorspoed”.

„Moet so nie praat nie,” seg tante sag maar ernstig. „Ik het meer deurgestaan als jij, en ik weet en geloof dat God 'n iegelik, wat Hem vertrouw, nie beskaam maak nie. Ik hoop dat jij dit ook eenmaal sal ondervinde.

Gerrit blyf stil, maar dit woel binnekant. Hij wou alleen wees en toen die perd kom, bied hij aan om die beeste bij mekaar te maak. Op 'n stappie rij hij weg. Dis net of 'n perd partij keer voel hoe 'n mens voel. Die beeste was nie ver nie. Angstig kijk Gerrit hulle deur en, jawel, een van oom Willem sijn mooiste verse was siek. Hij begin hulle toen aan te jaag en toen sien hij, dat een van sijn voor-osse, 'n pragtige rooi Afrikaner, ook siek is. Dis waar: die longsiekte was onder die beeste.

Toen Gerrit sijn mooi mak voor-os hoor hoes, kon hij dit nie hou nie. Hij klim af en gaan op 'n miershoop sit mit sijn gesig in sijn hande. Al sijn planne was verijdeld. Hij was al te verdrietig. Seg nou nie: Ag, dis maar wereldds goed. Dit is waar, maar als jij jare lang gesukkel het om 'n bietjie bij mekaar te breng, dan is dit maar hard als so'n siekte dit wegneem. Gerrit voel dit diep en daar ik die waarheid wil skrijwe, sal ik ook maar seg, dat sijn oge nat was eer hij daarom denk. Hij kon dit nie help nie. Wat moet hij naar Koninginsvlei laat weet. Alles is uit. Terwijl hij so sit, kom tante Lettie haar woorde hom te binne. Gerrit was nie 'n onverskillige mens nie, hoewel hij grappig was. Wel had hij hom nie geheel en al aan die Heere o'ergegee nie, want dan sal hij meer troos gehad het, soos Annie, die 'n vroom meisie was. Gerrit nie. Die Heere weet best, het tante ook geseg, en dit seg Gerrit haar nou na. Wat sit ik als 'n klein kind te huil; dit help niks nie. Laat ik maar liewer oppas, nou dit tog so ver is en die Heere om hulp bidde. Ik sal 'n bietjie swaarder moet werk, dit is al, maar ik is gesond en fris. Huil help toch ook nie.

Met 'n ligter hart klim Gerrit op sijn perd, hoewel hij moeite had om hom goed te hou. Die hardste was dat hij Morris moet afseg, omdat hij nou niks kon verkoop nie.

Die volgende dag kom Morris en die was eers wel 'n bietjie ontevrede dat hij verniet het moet rij, maar dit help nie.

„Oom Jan van Linge het mij eergister al vertel, dat daar siekte onder die beeste was, maar ik wil dit nie gelo het nie,” seg Morris.

„Hoe wis die ou kerel dit,” vraag Gerrit, die net kwaad word.

„Ik weet dit nie,” seg Morris, „altemet het hij dit van sijn volk gehoor.”

Gerrit het gewoonlik nie dokters goed nodig om eetlus te hê nie, maar nou kon hij die kos nie in krij nie. Onverskillig hoor hij die gesprek van Morris met oom Willem aan, toen hij plotseling getroffe werd deur 'n gesegde van Morris, waaruit hij verstaan dat Morris met oom Vrijdag aand op Koningsvlei sou wees. Dadelik maak hij 'n plan om ook daar te wees, laat kom wat wil.

Morris gaan naar die slaapkamer en toen vraag Gerrit of hij Vrijdag weer kan rij. Oom Willem was verwonderd dat Gerrit nou van rij praat en daarom vertel Gerrit al die planne wat hij gehad het.

Oom Willem skud toen sijn kop, „Ja Gerrit,” seg hij, „dit is nou voorbij, maar jij is tog 'n bietjie al te goed. 'n Mens moet eers vir homself sorg. Pas maar op dat jij jou nie vasloop nie.” Tante Lettie praat nie, maar toen Gerrit gaan slaap, gee sij hom 'n nag-soen, iets wat sij in geen jare gedoen het nie.

„Vrou jij is net so gek als Gerrit,” seg oom Willem met 'n glimlag toen hulle alleen was.

Tante Lettie geef hom toen ook 'n soen, maar antwoord nie en daarmee was die storie uit.

HOOFDSTUK V.

Werk is 'n straf, ten minste van dat die sonde in die wereld is, maar werk is tog ook 'n segen, want daar is niks beters om moed te hou nie als: bid en werk. Dit het Gerrit ook ondervinde. Daar was so veel te doen met die

oeeste, dat hij geen tijd had om te treur nie en dit was Vrydagmiddag eer hij daarom denk. Hij weet nie wat te doen nie. Aan oom Hendrik het hij 'n briefie geskrywe en die saak bekend gemaak, maar toen die rityd kom, staan hij in twyfel. Die beeste was ge-ent en nou kom die wêer op. Hij het gereken dat dit nie sou regen nie, omdat dit winter was en nou kom die wolke so dik dat hij bang was om te gaan. Oom Willem het jammer vir hom gehad en seg: „Gaan maar Gerrit, hier is volk genoeg. Ik sal vir die beeste sorge.”

Gerrit rij weg maar dit was nie 'n plesier-toggie nie. Sijn hart was stukkend. Daarbij kom, dat dit begin te regen. Eers saggies maar netnou het die water gestroom. Als 'n mens plesierig is, dan voel hij die regen nie baing nie, maar als iemand swaar het, dan is dit net of hij dit meer gewaar word. Die son was al onder toen hij op Koninginsvlei kom. Voor die deur staan die bokkie van Morris, en daaruit begrijp Gerrit, dat oom Jan binne was; Annie kom uit; haar oge was rooi.

„Hoe gaan dit hier Annie?” vra Gerrit.

„Dit gaan maar swak,” was haar antwoord. „Pa is siek, Mr. Pay was hier en wou sijn geld hê en nou is oom Jan daar. Hij is 'n paar ure met Pa en Ma in die kamer. Ma het netnou papier kom haal om te skrywe. Mr. Morris is ook hier.”

„Kan ik ingaan, Annie?”

„Ik weet nie. Gaan maar in, al krij jij miskien aanstoot.”

Gerrit neem die vrijheid om die deur ope te maak en in te stap. Die eerste wat hij sien was Mr. Morris, wat besig was om te skrywe en verward opkijk, „Skrywe maar,” seg Gerrit. „Ik kom net maar groet”.

„Toen ik jong was, seg oom Jan, so kwaad als 'n slang, „kom 'n jong kerel nie so maar die kamer in nie, maar so gaan dit, hoe armer hoe parmantiger,” Gerrit het groot lus gehad om oom Jan 'n antwoord te gee, en als die nie so oud was nie, nog iets meer, maar hij bedwing hom en gaan sit bij die bed van oom Hendrik, wat niks anders doen dan hoes. Tante Sannie gee hom die hand.

„Mr. Verhoef kan maar blij,” seg Morris, „ons het 'n getuige nodig.”

Oom Jan kijk Gerrit nukkerig aan. Mr. Morris het sijn

werk klaar en begin dit voor te lees. Dit was 'n koopbrief, waarin oom Jan beloof om £1600 kontant te betaal, maar dan moet die plaas binne 'n maand afgelewer worde, Gerrit word warm van verontwaardiging, toen hij dit hoor.

„Wag 'n ogenblik. Broer Jan, seg tante Sannie, als ons die koopbrief teken, is ons doodarm en moet ons swerwe. Kan jij dit op jou gewete neem? Ik het lang mooi gepraat, maar nou doen ik dit nie langer nie; als jij voor mij sterf en jij Pa ontmoet, seg hom dan hoe jij ons behandel het.”

Oom Jan word bij die woorde doodsbleek. Dit duur enige tijd eer hij antwoord kan gee. „Ik wil die plaas nie hê nie, sus Sannie, gee maar die rente en hou die grond. O'erlede Pa wou nie hê dat die grond onder vreemdes sou kom nie.”

„Jij weet wel dat ons dit nie kan doen nie,” seg Sannie, terwijl sij haar broer bedroef aankijk. „De Heere richte tussen u en mij. Teken maar Hendrik,” gaan sij voort toen sij die papier en ink aan haar man gee. Ik sal jou nie verlaat nie, en die Heere sal help.”

In diepe stilte werd die koop brief geteken. Onmiddelik staan oom Jan en Morris op en gaan naar die wêer kijk.

„Hoor,” seg Morris, „oom kan gerus aan jou suster nog 'n £500 geef. Oom het meer hart als ik. Ik kon dit nie hou nie toen sij so ernstig praat.”

„Ik het al £100 meer gegee,” seg oom Jan, „maar hoe kom ons morre op die dorp. Die spruit raas net of hij vol is. Kan dit nie wag tot Maandag nie?”

„Nee, die man staan in koop met 'n ander plaas. Als hij morre voor twaalf uur nie koop nie, is hij die plaas kwijt. Ik weet hij wil liever Koninginsvlei hê en £4000 geef, maar ik het hom geskrijwe om tot morre te wag.”

„Wie is die man?”

„Nee, oompie, dit is virniet om vir mij uit te vra. Morre sal ik oom bij die man breng als oom 'n bewijs teken, dat oom mij £100 sal gee.

„Vertrou jij mij dan nie” roep oom Jan knorrig. „Ik wil die plaas nie verkoop nie.”

„Net soos oom wil,” seg Morris, „maar ik gaan in, ik regen nat.”

Die orige van die aand was verdrietig genoeg. Gelukkig gaan oom Jan vroeg slaap, en toen vertel Annie aan Gerrit die ganse geskiedenis. Eers het Mr. Pay gekom en het

met dagvaardings gedreig. Toen kom oom en vra sijn geld en haar ou'ers het oplaas maar toegegee. Gerrit sijn raad was ook op en hij gaan met 'n bedrukte hart slaap.

HOOFDSTUK VI.

Dit was 'n mooie oggend. Die onweer was o'er en oom Jan staan vroliker op als hij in lange tijd gedaan het. Geldduiwel het sijn sin gekrij en die gewete was stil gemaak. Die eerste wat hij doen was om na die spruit te kijk.

Die gesig van die spruit laat oom Jan sijn opgeruimtheid baing sak. Hij trek 'n skewe gesig. Die spruit was sterk.

„Dit is fout,” seg die ou'e, „hoe kom ons deur?”

Daar is seker niks in die wereld wat 'n mens sijn geduld meer op die proef stel dan 'n volle spruit of rivier als 'n mens op reis is, en oom het maar min geduld. Hij loop op die wal heen en weer om te sien of die water nie sak nie, maar dit lijk amper of die spruit groei.

Die ander mense was ook opgestaan en toen hulle oom Jan bij die drif sien, gaan hulle naar hom toe. Ieder gee sijn opinie, die een seg 'n mens kan deur, die ander seg nee.

„Dit lijk nie mooi nie, oom Jan,” seg Morris. „Ons kan van morre nie deur nie, ten minste nie met die kar nie.”

„Ken jij die drif,” was die antwoord.

„So effentjies, maar nie heel goed nie; die spruit lijk sterk.”

„Wel ons kan 'n paar uur wag,”

„Ik weet nie,” seg Morris, „die spruit groei nog stadig. Hoor, dit is jammer.”

„Stuur 'n kaffer deur met 'n brief, Morris,” seg oom Jan na enige ogenblikke.

„Dit sal nie gaan nie, maar ik denk om self te perd deur te rij. Geef mij maar prokurasie. Te perd sal ik wel deurkom.”

„Waar 'n perd deur kan, kan 'n kar ook deur. Ik gee nie prokurasie nie.”

„Oom vertrou ook niemand nie. Ik seg maar net, die spruit is sterker als oom denk.”

Met aandag beskou die ou die water. „Kom, Morris, laat

maar 'n man voorrij, wat die drif ken en tou vat, dan sal dit wel gaan."

Morris kijk naar die water; die spruit lijk maar lelik.

„Soos oom wil,” seg hij op laas. „Mijn perde is goed en water gewend. Kan oom swem?”

„Seker, beter dan jij,” was die antwoord, want oom Jan begin al ordentelik warm te worde.

„Kom Gerrit, vat tog 'n perd en help ons deur kerel”, seg Morris, maar eer Gerrit, kon antwoord, seg oom Jan; „Laat Witbooi liewer deurlei. Hij woon hier en ken die drif. Gerrit sal ons laat verongeluk”.

„Hoor, oom, jij is tog 'n dwarskop,” seg Morris, wat nou kwaad worde. Ken jij die drif Witbooi?

„Ja, seur, als basie mij net 'n shilling gee dan sal ik deurlei.”

„Maar ik wou tog liewer dat jij dit doen, Gerrit,” seg Morris.

„Oom Jan vertrou mij nie. Hij denk ik sal hom laat verongeluk,” antwoord Gerrit; „laat hom nou sien hoe hij klaar kom.”

Oom Jan en Morris gaan toen inspan, terwijl Witbooi 'n perd opsaal. Oom Jan neem sijn bondeltjie klere uit die kar-kissie en set die op die bankie, maar eers neem hij daar 'n rolletjie uit wat baing op banknote lijk. Die rolletjie steek hij in sijn binne baatjie-sak.

„Als oom iets van waarde het, moet oom dit liewer hier laat blij,” seg Morris.

Oom Jan skrik. „Dis maar papierties.”

Die hottentot span die perde in. Gerrit blij bij die drif en nuwsgierigheid het ook Annie daar gebreng.

„Is die spruit gevaarlik”, vraag sij.

„Ja seker, als ik ten minste mijn suster haar plaas op mijn gewete het, rij ik nie van daag in nie.”

„Foei tog, Gerrit, hoe kan jij so praat; hou jou maar liewer klaar om te help.”

„Wees maar nie bang nie, dat ik jou liewe oom sal laat verdrink. Daar kom hij al. Hou julle maar klaar, Klaas en Jesta, van daag kan julle swem. Als die bokkie die klip aan die hotkant krij, dan gaan hij. Trek maar gerus julle skoene en klere uit.”

Klaas en Jesta doen soos geseg was, en Gerrit volg ook gedeeltelik hulle voorbeeld.

Daar kom oom Jan. Witbooi rij voor. Morris het leisels en oom Jan die sweep, Bij die drif hou hulle stil. |

„Die spruit lijk maar miserabel van daag,” seg Morris, „sal ons nie maar liever omdraai nie”?

„Als jij bang is, gee dan maar die leisels,” was die antwoord. Morris had gelijk. Die spruit het nie mooi gelijk nie. Omtrent tien tree onderkant van die drif was 'n klein watervalletjie en omtrent dertig tree verder een wat nog wat groter was met lelike [grote klippe. Die spruit was sterk.

„Pas op”, skree Gerrit, „hoger op, Witbooi! Pas op vir die klip aan die hot-kant.”

„Rij in, Witbooi,” roep Morris en die jong rij in. Die bokkie volg. Die eerste vijf tree gaan dit goed, maar die stroom was te sterk; die perde moes swem.

„Slaan, oom!” skree Morris, „trek Nelson! trek Engeland!”

Die perde doen hulle bes, maar dit help nie. Die stroom drijf hulle af. Eers gaan Witbooi met perd en al onderstebo. Toen krij die wiel die klip aan die hotkant; die bokkie val om en drijf met perde en al stroom-af.

„Help Gerrit! help die mense!” gil Annie.

Gerrit was al in die water met die mes tussen sijn tande. Klaas en Jesta volg hom.

Die twee in die kar was gelukkig uitgeval. Morris, die 'n flukse Afrikaner was, was al besig om in die swem die tuige los te snij om op die manier die perde te help en te red. Oom Jan het hij glad vergeet.

Gerrit vergeet oom Jan nie. Met 'n krachtige hand swem hij naar hom toe, grijp hom bij die kraag van sijn baatjie en hou sijn kop bo water. Dit sou alles goed gegaan het, maar ongelukkig was die baatje baing oud en toen Gerrit oom Jan naar die kant sleep, skeur die baatjie middeldeur.

„Help, Klaas!” skree Gerrit. Oom Jan spartel dat dit 'n aard het en Gerrit grijp hom bij die arm en sleep hom naar die wal toe. Hij let daar nie op nie dat die een helfte van die baatjie uitval en stroom-af drijf.

Net soos oom Jan grond krij, word hij reg. Die eerste waarna hij kijk, was na sijn baatjie,

„Waar is mijn halwe baatjie?” skree hij ernstig.

„Dit gaan see toe, ou-baas!” roep Klaas.

„Mijn baatjie. mijn geld, mijn geld! gil die ou. „Ik is dood-arm als ik dit nie weer krij nie.” Niemand hoor hom.

J. van Praagmakers —

DIE GELDDUIWEL.

Oom Jan was al bewusteloos, maar zijn baatje laat hij nie los nie. (pag. 34.)

Gerrit en Klaas was weer ingegaan om Morris te help Oom Jan klim nou haastig die wal uit. Die stuk van die baatjie was bij die waterval teen 'n klip afgedrijf. Met fonkelende ogen sien oom Jan dit aan.

„Mijn banknote!” gil hij, en denk aan niks anders nie.

Langsaam begin die baatjie los te gaan. Nog enige minute en dit sou middel in die stroom wees.

Toen kon oom Jan dit nie langer uithou nie. Hij spring op, loop langs die wal en voor iemand hom kon hinder, was hij in die water.

Die stroom was sterk, die klippe lelik en glad, maar dit lijk of oom Jan weer jeugdige krag het gekrij. Half-swem, half-loop, kom hij deur die klippe. Hij klim op 'n klip en sien hoe die baatjie los spoel. Nou denk hij aan geen gevaar nie. Hij maakt 'n flukse sprong en hij het sijn baatjie. Die sprong het egter zijn kragte uitgeput. Toen hij wil terugkeer, slaan die water hom onderste-bo teen 'n klip. Die bloed maak die water rooi. „Help vir oom Jan, help Gerrit!” roep Annie van die wal.

Allemaal kijk op. Gerrit laat hom afdrijwe tot waar oom Jan was. Hij was geen minuut te vroeg nie. Oom Jan was al bewusteloos, maar sijn baatjie laat hij nie los nie.

Deur die andere gehelp bring Gerrit oom Jan op die wal en in die huis. Die ou was bewusteloos en die bloed stroom o'er sijn gesig. Tante Sannie en Annie, bijna dood van skrik, doen wat hulle kan om hom bij te krij.

„Die affëretjie sal mij ordentelik geld kos,” seg Morris toen hij sijn stukkende bokkie weer op die wal het. „Gelukkig dat die perde gered is, maar daar kon ook nie segen bij so 'n saak wees nie.”

Met grote moeite het hulle die stuk baatjie uit oom Jan sijn hand gekrij. In die binnesak was die banknote, maar pap-nat.

„Pas op ver die papiertjies,” seg tante Sannie aan haar dogter; „set die maar eerst weg.”

Na veel sukkel kom oom Jan bij. Hij slaan sijn oge op en kijk verwonderd rond,

„Hier is dit oom!” roep Annie.

„Mijn baatjie, waar is mijn baatjie?” sug hij.

„Hier is dit, oom!” roep Annie haastig, „hier is die papiertjies.”

„Gee dit hier, mijn kind,” stamel oom Jan. „Laat dit

hier voor mijn oge droog worde. Die slegte Gerrit, waarom kon hij nie beter oppas nie. Wat 'n skade, wat 'n skade!"

Niemand spreek hom teen nie, want hulle wou hom nie steur nie. Eers lijkt dit of oom Jan spoedig sou beter word, maar toen die agtermiddag kom krij hij koue koors en hulle was verplig om naar die dokter te stuur. Gerrit bied hom aan om die dokter te haal, nadat hij eers 'n boodskap naar oom Willem gestuur het. Die spruit was toen ook so gesak, dat 'n man te perd deur kon.

Toen die dokter die volgende dag kom, lijk oom Jan weer beter, maar die dokter skud sijn kop en wou daar nie van hoor nie, dat oom Jan sou vervoer word. „Die ou kerel is te swak,” seg hij. Hij het te veel bloed verlies en ik is bang dat hij hom van binne sou beseer het. Ik geloof nie dat hij sal deurkom nie. Als hij nog iets te doen het, laat hom dit spoedig doen.” Die arme Sannie voel toen dat sijn haar broer niettegenstaande al sijn gebreke tog lief het. Die gedagte dat hij sou sterwe, skok haar en veral dat hij so sou sterwe. Sijn durf nie met hom praat nie en skryf daarom 'n briefie aan di predikant om tog te kom.

Oom Jan word altijd swakker. Toen die ou leeraar kom, sien hij wel dat dit met oom Jan naar die end gaan. Hij het 'n lang gesprek met hom, maar hij het nooit vertel wat hij met hom gepraat het nie. Hij blij die nag op Koninginsvlei. Toen die dag aanbreek, sien Sannie dat haar broer sterwende is.

Sijn kniel voor sijn bed neer. Oom Jan kijk haar aan, steek die hand uit en wil praat, maar kon nie. Enige ogenblikke later raak die leeraar haar aan. Sijn kijk op. Oom Jan was dood.

Daar was maar min mense op die begrafenis, doch daar was 'n biesondere erns. Die leeraar het gesproke, en stil gaan dit naar die graf. Toen die dragers terug kom, staan die kindertjies van oom Hendrik voor die deur. „Ons is nou rijk, meneer; Witbooi seg so. Al oom Jan sijn goed is nou vir ons,” roep 'n klein dogtertjie van vijf jaar, toen sijn die predikant sien. „Ik is blij dat hij dood is.”

Dit was of al die aanwesige skrik.

„Stil, mijn kind,” seg die leeraar met grote erns. „Men spreek zoo niet.” Hij draai hom toen tot die bijstanders en voeg daarbij: „Hoort, broeders, dit kind in sijn onwetendheid predikt ons en sijn prediking is: Past op voor den geldduivel.”

Oom Jan het nie 'n testament gemaak en so kom al die goed aan Sannie. 'n Paar maande later woon Gerrit op Zaaifontein en Annie was bij hom. Hij was, o, so gelukkig. Met die longsiekte het dit ook goed gegaan. Hij het nie veel verloor nie; self sijn mooie vooros het deurgekom. Hij leef tevrede en als hij soms 'n bietjie te veel o'er sijn osse praat, dan is Annie daar om hom toe te roep: „Gerrit, pas op vir die geldduivel.”

DIE LIEGDUIWEL.

HOOFDSTUK I.

Meneer het buite-kerk bestel op Poortjie bij oom Diede-rik, die ouderling, en al die mense uit die buurt het naar die kerk toe gekom. 'n Buite-kerk is tog ook maar aange-naam. 'n Mens het dan nie alleen die preek nie, maar ook die gesels en partij keer nog 'n lekker tafel met kos daarby. Of die buite-kerke wel altijd so stigtelik is, sal ik nie o'er praat nie, want die dorpe word nou so baing, dat daar netnou geen buite-kerke meer sal wees nie.

Die voormiddag godsdiens was uit; die ou mense sit nog 'n bietjie met Meneer te praat; maar die jong mense was gou uit. Oom Diederik sit ook in die huis; hij was mos ouderling; maar kort-kort is hij op stoep om sijn pijp uit te slaan. Dit was geen wonder nie! Die vrugte was ryp en partij jong mense het so maar uit die godsdiens tuin toe gegaan; die ou was jammer vir sijn perskes.

Meneer het mooi gepreek; platweg, sonder kunsies, Sijn teks was: „Liegt niet tegen elkander,” en die leugenaar het dit net swaar gekrij. Partij mense was kwaad geworde, omdat Meneer die leugen 'n Afrikaanse landsonde-genoem het; partij het rondgekijk onder die preek, om te sien of die leugenaars wel in die kerk was en goed luister, en so'n enkele hier en daar het die toepassing vir sig self gemaak.

Terwijl die ou mense in die huis o'er die preek sit praat, was die ander, en veral die jong mense, buite aan die gang. Een klomp loop rond; 'n ander klomp, veral nooiens, staan bij Frits, die smous, wat ook daar was, met 'n wa vol mooi goed; en 'n groot klomp jongkerels sit op die kraal-mure en gesels dik o'er die perde wat in die kraal was.

Ik seg self, dat dit swaar is om 'n klomp perde te sien en nie daaro'er te praat aie; maar so veel gepraat na die godsdiens doen tog maar skade aan die preek.

Onder die jonge mense op die kraalmuur was daar één, wat die hartste praat en die meeste vertel. Hij was net 'n

mooi jong kerel van twee en twintig jaar, die enigste seun van 'n rijk boer. Die hele distrik ken vir Hans Rietman, of soos hij genoem word - „Lieg Hans;” maar als hij die bijnaam hoor, word hij vreeslik kwaad.

Die bijnaam was egter nie so onverdiend nie. Hans kon net skerp lieg en het om sijn leugens al meer als één stel afgetrap. Met die laatste huisbesoek het Meneer hom nog voor gehad, en fluks die waarheid vertel. „Kijk Hans!” so het Meneer geseg, „je moet niet denken, dat de liegduivel een zwakke duivel is; als hij eenmaal in je hart is, dan krijg je hem er niet zomaar weer uit, en de hel is net zo wel voor leugenaars als voor dieven en moordenaars.” Hans was toen bitter beskaamd, vooral dat oom Diederik daar bij was, en hij graag bij oom Diederik in guns wou wees. Hij het toen beterskap beloof, mmar dit het niks gehelp nie.

Wel, Hans wou bij oom Diederik in die guns blij, omdat oom Diederik 'n regte mooi groot dogter had, op wie hij verlief was. Die ouers aan weerskante was ook voor die huwelik, maar dit lijk of Netjie 'n ander plan had.

So 'n noontjie is partij keer nes 'n mierkatjie wat ook so bedoord na jou uitkijk, maar als jij hom amper gevang het, spring hij in die gat en is weg. Hans het al gemerk dat daar 'n ding verkeerd was, maar hij kon nie uitvinde wat dit was nie. Dit had hij egter gemerk, dat Gerrit Berger baing op Poortjie kom.

Maar ons het die jongkerels op die kraalmuur al glad vergeet. Hulle praat anders hard genoeg. Hans haal uit wat hij het en 'n paar jong mense het hulle pret daarin, om Hans te laat vertel en te laat lieg.

„Onse perde is net vet,” seg 'n jongkerel, „dis jammer dat die aasvogels so baing kos moet krij als die vrek-tijd aankom. Op onse plaas vrek hulle net so erg als in Transvaal.”

„Praat jij van vrekte,” seg Hans, „dan moet jij eers in Marico kom. Toen ik verlede jaar daar was, is al onse perde dood, sodat ons met osse moes terugkom.”

„Jij moes maar beter opgepas het, Hans!”

„Oppas help niks,” seg Hans. „Eén oggend gaan ons uit om te jag, ons was ses man te perd. Dit was nog baing vroeg. Toen ons 'n end gerij het, sien ons 'n klein misbankie laag op die grond trek, sowat twee honderd

tree breed; ons moet dwars deur die mis heen. Oom Jakob, wat bij ons was, seg ons toen: ons moet jaag deur die mis, dis die ware perdesiekte. Ons gooi ook toen plat en julle kan mij geloof of julle dit self gesien het, sewe dage later staan vijf perde aan die perdesiekte; net mijn perd wat die vinnigste gehardloop het, het o'ergeskiet."

'n Skaterende gelag volg op die storie. Iedereen had daar wat op te seg.

„Dit was verwas ou Welsier, dieselfde ou perd waar jij die kameel mee ingejaag het, wat so groot was dat Welsier dwars onder sijn pens kon deurloop,” roep een.

„Nee, dit was ou Blesbok, die ou kol met sijn horrelpoot en waarmee jij tog 'n springbok ingejaag het Hans!” skree 'n ander.

„Als julle mij nie wil glo nie, dan gaan ik weg,” seg Hans, nukkerig.

„Nee jong,” val 'n derde in, „vertel jij maar van Marico en die jagveld, dit was mos daar waar jij 'n ore-bietjie op 800 tree in sijn regteroog geskiet het.”

„Dit is waar ook,” seg Hans, ewe kwaad. „Dit was eer verder als nader.”

„Reg so, Hansie! moet nie afslaan nie,” klink dit toen. „Meneer het nog van morre geseg, dat 'n kleine leugen net so veel sonde is als 'n grote, daarom komt dit, wijl jij nou tog aan die gang is, op 'n paar honderd tree nie op aan nie.”

„Seg jij dat ik dit lieg, Gerrit!” seg Hans, terwijl sijn lippe bewe van toorn, daar hij die spreker, Gerrit Berger, nie bra kon verdraag nie, „seg jij, dat ik lieg?”

„Moet nie rusie maak nie,” roep 'n heel partij gelijk, „ons speel maar.”

Toen die vorige spreker sien dat Hans gesteurd was, gaan hij bietjie opsij.

„Vertel jij maar weer van Marico, Hans,” vraag een van die jong-kerels, nadat dit 'n ogenblikkie stil was.

„Nee, wag maar tot Hans van Engeland terugkom, dan sal jij hom hoor,” seg 'n ander. „Wanneer gaan jij, Hans?”

„Net-nou,” antwoord Hans, „ik moet eers nog 'n bietjie gele hê; maar dit sal mij nie lang tijd neem nie.”

„Nou als jij in Engeland kom,” seg die vorige spreker, spotagtig, „seg dan groetenis aan die Koningin, en seg ik kom aan.”

Voor dat Hans verder kon antwoord gee, kom van die diakens uit die huis uit op die stoep, en word dadelik opgemerk deur die jong-mense.

„Stil kerels! ons raas te veel,” seg een van die verstandigste. „Die ou kerel is net-nou agter ons in, laat ons maar trek.”

Langzaam gaan die vriende na die opmerking uit mekaar. Sommige gaan huis toe, die meeste egter stap langzaam naar die smouswa, waar Fritz, die ou bekende Duitser, druk besig was om te verkoop.

„Waar blij julle dan vandag,” vraag Frits, wat al ieder keer naar die jong-mense gekijk het.

„Die nooiens het al bijna al die mooi goed weggekoop. Nou het julle 'n kans, wat julle nooit weer sal krij nie. Dit is 'n regte uitverkoop. Mijn wa en alles is al verkoop. Morre gaan ik naar die dorp en vort met die pos-kar Baai toe, en dan met die eerste steamer naar Engeland. Die wat wil koop, moet vandag koop. Ik het nog 'n paar horlosies en hier is 'n paar mooi goue ringe met 'n groot diamant in. Hier Gerrit! koop die ring! Regte goedkoop, met diamant en al vir £5.”

„Ik het geen geld nie, dit weet jij goed, Frits!” seg Gerrit met 'n lag, „wat sal ik ook met so 'n ring maak?”

„Gee dit maar aan jou bruid vir 'n trouband,” seg die smous.

„Koop dit maar vir Netjie,” seg een van die bystanders.

Gerrit word vuurrooi, maar gee geen antwoord nie.

„Laat ik die ring sien,” seg Hans, wat naas Gerrit gestaan en hom aandagtig beskou het.

Juis toen die smous die ring wil o'ergee, lui die klokkie, om die mense vir die middag-diens bij mekaar te roep. Daarna gaan die omstanders langzaam weg naar hulle karre en wagens.

Hans stap ook weg, nadat hij aan die smous geseg het: „Wag, Frits, na die diens sal ik weer kom.”

Of Meneer die agtermiddag mooi gepreek het, weet ik nie, maar dit weet ik, dat 'n heel partij mense onvoorbereid in die kerk gegaan het. 'n Mens is tog 'n snaakse ding. Hij denk als hij maar in die kerk is, dan is dit genoeg; hoe hij in die kerk kom, kan hom nie skeel nie, en als hij dan vol met wereldse gedagte gaan sit, en nie veel van die preek het nie, dan heet dit; Meneer het maar swak gepreek, en daarmee is dit uit.

Toen die middagdiens uit was, begin die gewoel. Meneer wil wegrij en moes weggebreng worde. Bijna al die ander mense moes ook huis toe. Daar was soos gewoonlik 'n groot gewoel van wagens en karre inspan, perde opsaal, en groet; maar binne 'n kwartier was alles weer stil. Als 'n Afrikaner wil huis toe rij, is hij net haastig. 'n Paar van die naaste bure blijf nog agter.

Onder die wat agter blijf, was Hans ook, Gerrit had ook wel lus om nog te vertoef, maar sijn moeder was 'n weduwe en hij moes die vee besorg, Hij woon ook 'n bietjie verder.

Soos die mense 'n endjie weg was, gaan Hans naar die smous, wat die ring uithaal om vir Hans te wijs. Dit was 'n mooi ring, goeie goud, soos Frits seg, en daar was wettig 'n ongeslepen diamant in. Hans, wat graag 'n bietjie spog, had daar sin in; als hij die ring aan Netjie kon gee, dan sou sijn saak miskien geluk. Hij het pas wol verkog en was dus volop van geld. Die einde van de storie was, dat Hans die ring koop vir £4; en tog geloof ik nie dat die smous daar skade bij lij nie.

Na die koop staan die twee nog 'n bietjie gesels. Frits kom juis van die Diamantveld af, waar Nuwe-Rush pas opegeset was, en had baing te vertel. Op die vraag van Hans of hij regtig naar Engeland gaan, antwoord die smous: „ja.” Hij was haastig. Hij moes partij dinge in Engeland verkoop.

„Jij het seker diamante bij jou,” seg Hans.

Die smous lag effentjies en gaan toen naar sijn trommeltjie, waar hij 'n klein doosie uithaal, en aan Hans gee met die woorde: Kijk 'n bietjie wat daarin is.

Hans maak die doosie versigtig oop. 'n Heel partij klein diamantjies skitter daarin. Dit was fraai om te sien.

„Wat wil jij met die diamante maak, Frits?”

„Hulle gaan Engeland toe, neef. Ik denk ik sal daar 'n goeie slag mee slaan.”

„Dit is tog snaaks,” seg Hans, wat sijn oge nie van die steentjies kon afhou nie, „dat hier in die wereld geen diamant gekrij word nie.”

„'n Mens kan nie weet nie,” antwoord die smous, hulle het mos hier op die plaas ook al gesoek.”

„O, Ja! die plek ken ik goed, net deuskant die grote moddervlei, bij die boskoppie: die voetpad naar ons huis

toe gaan daar langs. Hulle het 'n bietjie gegrawe, en elke maal als ik hier na toe rij, kijk ik so 'n bietjie. Ik het daar mooie klippies al opgetel, maar geen een wat so lijk nie."

"Wil jii nie 'n paar koop nie," vraag Frits, „jii kan dit in 'n ring laat set, of weer met wins verkoop, Ons is tog ou'e kennis, en daar ik tog weggaan, kan jii dit goedkoop krij."

Frits skud die doosie so 'n bietjie en laat die lig op die steentjies val. Hulle blink nes sterretjies. 'n Mens kon dit nie hou nie,

„Als ik hulle goedkoop krij," antwoord Hans, „dan sou ik wel vier of vijf wil hê."

Frits soek vijf uit, juis nie van die mooiste of grootste nie, en na 'n bietjie strij, koop Hans dit vir £10.

„Kom nou moet ik rij," seg Hans, nadat Frits die steentjies netjies in 'n papiertjie gedraai het.

„Ik sien Willem van oom Diederik is klaar om met mij saam te rij. Jij moet tog nie vertel dat ik die steentjies het nie. Pa kan miskien raas" seg Hans.

„Wees maar gerus, ik sal daar met niemand o'er praat nie," seg Frits, terwyl hij die geld, wat Hans hom gegee het, wegsluit, „jii weet ik is nie praterig nie."

Toen Hans van die smous wegstap, was sijn beurs heel wat ligter, en had hij 'n bietjie spijt, maar dit gebeur met meer mense als hulle in 'n winkel of bij 'n smous was.

„Toe, Hans," seg Willem, die sestienjarige seun van oom Diederik. „Ik het die perde al opgesaal, groet gou, die ou kerel is al nukkerig; ik moet van aand bij jou blij en morre naar Gerrit gaan, om onse osse te haal, toe jong! gou, gou!"

Hans gaan binne. Oom Diederik was net vuur warm. Hij was in die tuin gewees en het gesien hoe die mense onder sijn vrugte gewerk het. Hans kijk rond of hij nie vir Netjie sien, maar sij was in die kamer. Met oom Diederik, als hij nukkerig is, moet 'n mens liewer nie praat nie. Daarom groet Hans maar haastig, spring op sijn perd en laat vat.

Nelson krij 'n ekstra stoot met die hakskeen toen hij wegspring. 'n Mens kon mos nie weet nie, miskien loer Netjie deur die gordijntjie.

Hulle seg tegenwoordig, dat dit lekker is om met die

trein te rij. maar ik seg, als 'n mens nog 'n bietjie jong is en 'n flukse perd het, wat so onder 'n man wegspring, te-perd tog maar lekkerder is. 'n Mens voel so parmantig, die wereld lijk dan ook so gemakkelik en plesierig.

Hans voel ook heel wat beter toen hij Nelson die toom gee, en so 'n bietjie tegen Willem sijn perd laat loop. Langs die voetpad gaan dit egter op 'n stappie en begin hulle te praat.

Nadat hulle 'n ruk o'er allerhande dinge gepraat het, vra Willem: „Maar wat het jij dan so lang bij Frits te doen gehad, Hans? Jij het seker heel partij goed gekoop.” „Ik het met Frits iets te prate gehad,” antwoord Hans, terwijl hij effentjies rooi word.

„Die ander kerels het na die kerk vertel, dat jij 'n ring wou koop. Is dit so?”

„Ik het 'n mooie gekoop,” seg Hans. „Ik geef £10.”

„Tien pond!” roep Willem uit, „Hoor dit is duur. Die ander seg dat dit maar vijf sou kos.”

„Tien gou'e ponde,” seg Hans met nadruk, „tien gou'e ponde, jong, moes ik betaal.”

„Jij is 'n rijk kerel, Hans! ik wou dat ik so rijk was; tien pond vir 'n ring, dit is 'n rijperd sijn geld.”

Onderwijl hulle so praat, kom hulle bij die plek waar vroeger gewrae was, en onwillekeurig hou albei hulle perde in.

„Als hier maar diamante was, dan sou ik gou jou baas wees,” seg Willem met 'n glimlag, „Ik wens dat hier iemand kom wat daar kennis van het, om te sien of hier diamante is.”

„Ik het daar kennis genoeg van,” seg Hans, met 'n hoogmoedige glimlag.

„Jij” — vraag Willem spotagtig, „wat weet jij” —

„Ik seg dat hier diamante is,” antwoord Hans, „denk jij dat ik nie weet nie; waarvoor was ik dan op die diamantvelde gewees.”

„Het jij ooit hier iets gevonde, wat naar 'n diamant lijk?” — vraag Willem.

Hans hou 'n ogenblik stil. Liegduiwel word so maar wakker daar binnekant. Die kans was mooi.

„Als ik bij die huis kom, sal ik jou iets laat sien wat ik hier opgetel het,” seg Hans eindelijk, maar dan moet jij daar nie van praat nie.”

„Waarom nie?” vraag Willem, „als dit 'n diamant is, waarom moet Pa dit dan nie weet nie, jij vertel so maar weer 'n kluitjie.”

Hans word toornig en wou Willem 'n verkeerde antwoord gee. Hij bedwing hom egter, en begin vir Willem, wat wel parmantig maar tog onkundig was, so veel redes op te noem en so veel o'er die Engelse Gouwerment te praat, dat Willem eindelijk o'erbluf uitroep: „Wel, Hans, wijs mij maar die steentjies. ik sal mijn mond hou, maar ik denk tog maar jij lieg.”

Met al die praat was hulle weer in die groot pad gekom. Hans trek sijn paard op 'n galop en die praat was uit.

Onder verder rij voel Hans wel, dat hij hom vastgeloop het, en dat Liegduiwel hom in die moeite gebreng het, maar hij het goeie moed om weer los te kom.

Net soos hulle bij Hans sijn huis kom, gaan Hans naar sijn kamer, haal haastig die steentjies uit sijn sak en sluit dit toe in sijn kis. Een daarvan set hij in 'n aparte papier-tjie, vir die versigtigheid, soos Liegduiwel seg.

Die aand gaan die twee jong-kerels in die buitekamer slaap. Hans seg hij het vaak, en wil die kers doodmaak, maar Willem, wat voor sijn Pa nie mag rook nie, dag daar anders o'er. Hij wil tabak hê en Hans moes toegee.

Nadat hulle aan die rook was, vra Willem: „Waar is nou die steentjie wat jij mij sou wijs, Hans?”

„Laat die ding maar staan, antwoord Hans, „ik het vaak.”

„Dan was dit maar weer 'n kluitjie, wat jij mij vertel het.”

Hans spring op, gaan naar die kis, sluit dit oop, haal die één diamant uit en gee dit aan Willem met die uitroep: „Wel, wat seg jij nou, kijk hoe lijk die ding?”

Willem beskou die steentjie met die grootste aandag. „Is dit nou 'n steentjie wat jij bij die boskoppie opgetel het,” vra hij eindelijk.

„Ik het nie geseg dat ik dit bij die boskoppie opgetel het nie,” seg Hans, „waar ik daaraan kom, gaan niemand aan nie. Ik het jou dit maar gewijs, om te laat sien dat ik nie lieg nie.

„Wel!” seg Willem, „ik is nie mal nie, maar jij het tog so gepraat, en dit is verniet dat jij strij, maar als jij nou terugtrek, dan kan ons maar gaan slaap.”

Hans blaas die keers dood en draai hom om.

HOOFDSTUK II.

Die blinkklippie het Willem vir 'n groot gedeelte van die nag wakker gehou; hij kon nie aan slaap raak nie, eer hij hom bepaald voorgeneem het om meer van die saak te weet.

Hij wis nie wat hij moes geloof nie, maar meen dat daar wel iets van kon waar wees. Die diamant-koors was toen net op zijn ergste.

Maar Hans wou, toen hij die oggend wakker worde, nie met Willem praat nie. Net die enigste wat Willem kon verkrij was, dat Hans hom belooft om Saterdag o'er te kom en hom dan meer te vertel. Half nukkerig rij Willem weg naar Klipkoppie.

„Klipkoppie,” die plaas waar Gerrit woon, was maar 'n half uurtjie van Hans, sodat Willem, wat nie gewoon was om sijn perd te spaar nie, spoedig daar was. Gerrit was net besig om beeste uit die kraal te jaag.

Willem rij naar die kraal. Die weggeloopte osse was daar, sodat Willem nie wou afsaal nie.

„Jij het waarlik nie nodig om die osse te kom haal nie,” seg Gerrit. „Ik sou hulle self gebreng het.”

„Die ou kerel wou dit so hê,” antwoord Willem, „en jij weet wat die ou kerel wil, moet gebeur.”

„Dit lijk of jou vader nie graag sien, dat ik op Poortjie kom nie,” seg Gerrit.

„Dit kan wees,” antwoord Willem, ewe bedaard, „Hij denk dat jij naar Netjie vrij, en jij is 'n bietjie te arm naar sijn sin; maar ik seg, jij is veel beter dan lieg-Hans, al is hij rijk. Al wil die ou dit nie, jij kan daarom kom.”

„Vir wie van ons twee denk jij dat Netjie die liefste het?” vraag Gerrit.

„Ik weet nie, ik het nooit gevraag nie; wat gaan dit mij aan. Al wat ik weet is, dat ik liever vir jou tot swager wil hê als vir Hans. Jij lieg nie so baing nie en jij skiet ook veel beter.”

„Het Netjie dan nooit in jou tegenwoordigheid naar die kant toe gepraat nie?”

„Ik luister maar min naar mijn zusters hulle praatjies,” seg Willem, „maar tog, een keer het ik haar aan Pa hoor seg: Pa wil hê ik moet met Hans trou, maar als ik hom neem, sal al die mense vir mij noem: lieg Hans sijn vrou, en dit wil ik nie.”

„En wat het jou Pa toen geseg?”

„Die ou kerel seg, dat Hans belooft het om nooit weer te lieg nie, en dat hij hom, als hij weer 'n leugen sou vertel, die deur sou uitjaag. Dus is daar nog 'n kans vir jou. Hans kan die leugens nie laat blij nie. Hij het gister aand weer fluks opgedruk.”

„Wat het hij nou weer vertel?”

„Nee, ik het belooft om stil te blij. Dit is ook niks besonders nie; maar ik het amper vergeet om jou te vra wanneer jij sal o'erkom om ijsstervark te jag. Die goed is nou volop en jij het al so lang belooft om te kom.”

„Sal ik Saterdag aand kom? Die maan is al groot,” vra Gerrit,

„Nee jong,” seg Willem. „Saterdag aand kom Hans, en die ou baas sal ons tog Saterdag aand nie laat gaan nie, want dan slaap ons onder die lees op Sondag; die predikasies is ook so lang. Maar kom Dinsdag aand, als dit mooi weer is.”

Gerrit belooft dit, waarna Willem op sijn perd spring en vrolik wegrij.

Met 'n mistroostige hart kijk Gerrit die lewenslustige knaap na. Hij voel dat sijn liewelingsdenkbeeld miskien sou misluk; sijn omstandighede was nie gunstig nie. Sijn moeder was 'n weduwe met 'n heel klompie kinders; sij woon op 'n huurplaas en Gerrit moes maar ordentelik sukkel om alles in orde te hou. Hij had Netjie lief, en hij kon voel dit was nie om haar skape en beeste, of om die stukkie grond wat sij sou krij nie; daarom steek hij maar sijn pijp op en gaan aan werk, maar hij was tog die hele dag regte stil.

Hij was nie die enigste wat die dag stil was nie. Hans was ook lang nie op sijn stukke nie. Toen Willem weg was, het hij o'er die saak nagedenk en gevoel, dat hij te ver gegaan het. Hij geloof nie dat Willem sou stil blij nie. Oom Diederik sou daarna vra, die storie sou uitkom en dan—ja, dan sou hij weer die mense o'er hom hoorpraat, en hij sou Netjie op die koop toe verlies. Meer dan eens het hij die dag sijn vlugge tong verwens, maar op laas dag hij: „Mijn tong het mij daarin gebreng, mijn tong moet mij daar weer uithelp. Ik sal mij wel los-lieg.”

Maar los-lieg gaan lang nie so gemaklik als vas-lieg nie, en dit was al Saterdag middag eer dat Hans wis wat hij sou seg om deur te kom. Sijn perd was al skoon gemaak, sijn klere lê klaar op sijn bed, want Ma sorg vir

haar enigste seuntjie en sien graag dat hij naar Poortjie toe gaan; maar Hans was nog nie klaar nie. Tcen hij in sijn kamer kom, gaan hij op sijn katel sit sonder te weet wat hij moes doen. Hij wou graag die slag met die konsent terugkom. Nadat hij 'n ruk geprakseer het, sluit hij sijn kamer deur toe, haal die gou'e ring uit en steek dit in sijn sak. Toen neem hij die diamantjie en bekijk dit. Wat nou te doen? Als Willem sijn mond gehou het, was alles goed, maar als Willem gepraat het, dan kom dit skeef. Als hij maar eers konsent had, dan was hij o'er 'n maand getroud, en dan kon oom Diederik maar maak wat hij wil.

Als Netjie maar wil—ja, daar lê die knoop.

Na veel nadenke, neem hij die klein diamantjie uit en steek dit in sijn sak; die ander sluit hij weer toe. „Ik sal dit maar daarop laat aflowp en naar bevind van sake handel,” seg hij bij homself, „soos Pa altijd seg als hij uit die kerkeraad kom. Ik sal mij wel los-praat.”

Redelik opgeruimd rij Hans van huis. Dit was 'n aangename middag, net maar 'n bietjie warm. Die gras was mooi groen van die vorige week sijn regen; sijn skape wat hij in die veld sien, was vet, alles was in orde. Hoe verder hij rij, hoe plesieriger hij word. Toen hij egter bij die boskoppie kom, waar vroeger diamante gesoek is, word hij ernstiger. Hij het nog nooit die plek goed beskou nie. Nou hou hij stil en klim van Nelson of om bedoord rond te kijk. Dit was waarlik 'n snaakse plek tegen die boskoppie. Die grond lijk net soos bij Nuwe Rush; digtebij was 'n mooi spruitjie, en anderkant die spruitjie 'n groot modderplek, waar al heel wat wagens in vasseval het.

„Als hier nou weselik diamante was,” dag Hans, „en ik het dit eers vertel, dit sou 'n goeie ding wees. Alle wereld! wat sou die mense van mij seg! dan zou hulle mij seker nie meer 'Lieg Hans,' maar Slim Hans of Rijk Hans noem. Dit sou glad 'n ander ding wees. Ou Diederik sou dan nog hoogmoediger op mij wees en Netjie ook. Kom, wie weet wat nog kan gebeur.”

Die versoeking was vir Hans nou so sterk, dat hij, hoewel hij sijn beste klere aan had, tog 'n half uurtjie bestee om te soek. Hij til 'n heel partij mooi klippies op, ongelukkig geen een wat naar 'n diamant lijk nie. Dit was nie naar Hans sijn sin nie, maar met goeie hoop in sijn hart, klim hij weer op sijn perd en rij verder.

Op Poortjie lijk dit alles aangenaam. Oom Diederik sit voor die deur in die koelte en beskou sijn fraaie lande en tuine. „Ja“, dag Hans, „bij ons is dit ook mooi, maar al moet ik 'n tijdjie bij oom Diederik woon, dit zal wel gaan, Poortjie is tog maar 'n mooie plaas.“

Oom Diederik was in 'n goeie luim, en lijk blij te wees om Hans te sien. Sodra Hans afgesaal het, seg hij Hans moes 'n stoel krij en bij hom kom sit. Hans gaan eers in, om die tante en niggies te groet. Ongelukkig krij hij tante alleen; die niggies was in die kamer en kom nie uit nie.

Hans sijn moed begin hierop te verflou en hij luister maar half naar oom Diederik sijn praatjies. Hij was maar blij, toen die son ondergaan en hulle, na die vee besorg te hê, genooi word om te kom eet. Nou sou hij Netjie wel sien.

So was dit ook. Toen hulle aan tafel gaan sit, kom Netjie uit die kamer, so mooi als 'n blom.

„Waar blij jij die hele middag?“ vra oom Diederik.

„Ik het so erg hoofdpijn,“ antwoord Netjie, op droewige toon.

„Van wanneer af pla die hoofdpijn?“ vraag oom Diederik met 'n spotagtige lag.

„Dis al 'n paar dage,“ antwoord Netjie, ewe onskuldig, „nê Grieta?“

Grieta, Netjie haar suster, wat 'n paar jaar jonger was, kijk verwonderd op, maar seg tog ewe ernstig: „Ja Netjie! dit is seker al 'n paar dage, dat jij gekla het.“

„Als jou kop seer is, dan moet jij iets gebruik,“ seg tante besorg.

„Dit is nie nodig nie. Ma, ik sal maar vroeg gaan slaap,“ seg Netjie, „dis die beste vir mijn hoofdpijn.“

Hans wis nie hoe hij dit had nie. Die hele gesprek het hom nie aangestaan nie. Dit was of Grieta en Netjie mekaar aankijk en lag, en Willem glimlag ook. Oom en tante lijk uit hulle humeur.

Na die huisgodsdien seg Netjie: nag, ik gaan slaap! en dit was vir Hans of die doosie met die gou'e ring swaar word in sijn sak.

„Kom, Hans,“ seg oom Diederik, „wil jij nog 'n bietjie voor die deur sit? Dit is binne so warm.“

Hans stem toe en langsamerhand begin hij sig tevrede te stel. Om Diederik was ook regte vriendelik. Hij bied

self sijn tabaksak aan om uit te stop, iets wat oom nog nooit gedaan het nie. Hans voel hom amper 'n groot man. Jammer maar, dat Netjie hoofdpijn had, die arme dingetjie

Als oom Diederik aan die praat raak, dan hou hij nie weer gou op nie, hij kon lekker vertel. Spijtig maar' dat Willem telkens tussen in praat, 'n mens kon sien hij was jongste seuntjie.

Oom was naar die Synode gewees en hou Hans druk aan die gang met van die vergadering te vertel. Hij was net besig om aan Hans mee te deel wat hij op 'n voorstel van Meneer te seg gehad het, toen Willem, wat dit al moeg is, eensklaps tussen in val en vra :

„Toen jij van Transvaal gekom is, Hans! toen was jij mos op Nuwe Rush.”

„Ja,” seg Hans, wat liewers van die saak wou afwees, „en wat het oom toen geseq?”

Maar eer oom kon antwoord gee, val Willem weer in. „En lijk die grond daar net soos bij die boskoppie?”

„Ja net so,” seg Hans haastig.

Die gedagte van diamante laat oom Diederik die synode saak glad vergeet,

„Ik sou tog wel graag wou weet, of daar bij die boskoppie diamante is,” seg oom

„Ja, oom!” seg Hans langsaam.

Willem was intussen opgestaan en staan agter Hans sijn stoel. Sonder dat oom dit sien stoot hij vir Hans aan.

„Ik het lus om nog eenmaal te probeer,” gaan oom Diederik voort.

Willem gee Hans weer 'n stoot, sodat die arme kerel nie meer wis wat te doen nie.

„Toe Hansiel!” seg Liegduiwel daar binnekant, „seg maar dat jij 'n steentjie gekrij het. Daar is seker diamante, en dan is jij 'n groot man. Netjie sal dan nie hoofdpijn krij als jij kom nie.”

„Ik is bijna seker dat daar diamante is,” seg Hans, „ik het vandaag weer 'n partij klippies opgetil, regte mooi.”

„Hoe lijk hulle?”

„Oom kan sien, ik het hulle in mijn onderbaatjie sak.”

„Toe jong! laat ons kijk”. seg oom Diederik, terwijl hij opstaan en binnetoe gaan. Breng 'n paar keerse.”

Die keerse word gebreng en Hans gooi sijn hele voorraad klippies op die tafel.

Oom Diederik bekijk die klippies aandagtig, maar skud
sijn kop,

„Maar waar is die klippie, wat jii vir mij gewijs het?”
vra Willem.

Gesteurd kijk Hans op. „Hier is die steentjie,” en met
die woorde haal Hans die diamantjie uit en set dit op die
tafel.

„Kijk Pa!” roep Willem, „is dit nie 'n diamant nie?
Dit blink nes die son.”

Bedaard set oom Diederik nou sijn bril op en bekijk die
steentjie. Tante, wat tot nog toe maar gebrom het, dat
hulle die tafel vuil maak, staan nou ook op om te sien.

„Ik het geen verstand van diamante nie,” seg oom Die-
derik, „maar die steentjie lijk tog glad anders, als die ander.
Waar krij jii dit?”

„Hans het mij geseg, dat hij dit bij die boskoppie op-
getil het,” antwoord Willem, „is dit nie so nie?”

Hans blij 'n ogenblik stil. Hij voel daar was nog 'n paar
minute tijd om los te kom. Hij kon seg, dit was 'n grap
en dan sou oom Diederik misskien raas, maar niks meer
nie; of hij kon seg: ja, en die gevolge afwag. Hij voel hij
was op die afdra'end en gaan fluks naar die krans.

„Het jii die steentjie bij die boskoppie opgetil?” vra
oom Diederik met mening. „Ja,”—seg Liegduiwel binne-
kant soetjies.—„Ja”—seg Hans hardop, en dit was vir hom,
net of hij die krans afspring.

Als die keerse nie so flou gebrand het nie, dan had 'n
mens wel kon sien dat Hans lieg. Hij word beurtelings
rooi en wit.

„Kijk Neef!” seg oom Diederik, „neem mij nie kwalik
nie, maar jii moet nie lieg nie, ons kan moeite krij,”

Hans was nou weer bedaard geworde. „Ik het dit daar
gevind. Oom kan daar seker van wees.

Die ontdekking van die steentjie hou die mense tot laat
in die nag besig. Selves Netjie het haar hoofdpijn vergeet,
en kom ook kijk, hoewel sijn weer die eerste weggraak. Hans,
wat nou op koers was, lieg dat dit help. Hij vertel hoe hij
die steentjie gevonde het en waarom hij dit nie eerder ge-
wijs het nie, sodat hij ten laaste oom Diederik geheel o'ertuig.
Hulle maak toen die plan dat oom Dinsdag naar die dorp
sou rij, om die steentjie te wijs en dat Hans Donderdag
aand weer sou kom om die uitslag te hoor, dan kon hulle

so maar met een begin te grawe. Oom Diederik verbied intussen 'n ieder om daarvan te praat.

Dit was al laat toen hulle gaan slaap. Oom Diederik droom van sijn nuwe ontdekte diamant-mijn. Hans lê te denk, hoe hij hom verder sou loslieg, terwijl Willem op sijn bed lê plan maak of hij van die geld, wat hij vir diamante sou krij, 'n blouskimmel of in vosbles hengs sou koop. Wat Netjie droom weet ik nie, van nooiens-drome het ik geen kennis nie.

Om die waarheid te seg, was die volgende Sondag lang geen plesierige dag op Poortjie nie. Oom Diederik sijn hart was vol van diamante, maar omdat dit Sondag was, wil hij daar nie o'er praat nie. Willem had minder gewetensbeswaar, maar hij durf nie praat nie, en Hans staan die oggend op, nes, 'n man wat weet dat daar ergens 'n slang in die kamer is, wat hij nie kan krij nie. Onder die lees sit hij maar te denk, hoe hij sal maak als oom Diederik niks krij nie. Liegduiwel geef hom wel die een plan na die ander, maar geen een lijk vir hom veilig nie. Hij was wettig sonder raad.

Sondag agtermiddag rij hij huis toe met 'n beswaarde hart. Die goue ring het hij nie kon kwijt raak nie. Toen hij weer bij die boskoppie kom, kijk hij nog weer goed rond, hoe of die geardheid was, maar nou lijk dit vir hom niks biesonders nie. Klippies in o'ervloed. Hij soek minstens 'n paar uur, maar puur verniet en moes eindelijk tog maar verdrietig naar huis rij. Die aand had Hans hoofdpijn en gaan vroeg slaap.

Toen hij in sijn kamer kom was hij vuur-warm, nukkerig op Netjie, nukkerig op oom Diederik, en Willem kon hij gerus 'n opstopper gegee het; maar op hom self was hij nie kwaad nie, hoewel hij die meeste skuld had. Hij trek sijn baatjie uit, smijt dit op die katel en stap toen 'n geruime tijd heen en weer deur die kamer. Eindelijk gaan hij op die katel sitte planne prakseer.

Nadat hij 'n rukkie so sit plan maak het, krij hij 'n inval. Liegduiwel laat 'n mens nie so in die steek nie. Hij help 'n man 'n flukse end vér, en dan laat hij jou pas vasloop.

Sijn inval was dit: Hij sou als daar gelegenheid was Dinsdag of Woensdag aand stilletjies uitrij, en die paar diamantjies wat hij had, op die graafplek rond gooi. Frits,

die smous, was seker al in die baai, op weg naar Engeland, en sou daar niks van hoor nie. Krij die mense dan meer diamante, dan was dit goed; krij hulle maar die paar, dan kon niemand seg dat hij gelieg het nie. Die grappie sou hom wel £10 kos, maar dit was tog beter als om vas te raak.

Hij denk die saak nog eens goed na, en dit lijk vir hom uitvoerbaar. Met 'n gerus gemoed trek hij verder uit en gaan slaap.

Dat hij vergeet, om sijn aangedbed te doen, behoef ik nie te seg nie.

HOOFDSTUK III.

Die gehele Dinsdag het Willem al uitgekijk of Gerrit nog nie kom nie. Dit het hom die dag verveel.

Sijn vader was dorp toe en Willem seg altijd, dat hij nie met vrouens kan praat nie. Hij was blij toen hij Gerrit sien aankom.

„Wel kerel! ik is blij dat jij kom,” seg Willem. „Ons sal seker 'n goeie jag hê, die veewagter seg dat daar bij die boskoppie erdvarkens is. Saal nou gou af en gee jou perd voer. Ik het mijn ou merrie ook al in die stal geset.”

Waar is Snel?

Gerrit had skaars tijd om al die vrage te beantwoorde, hij was nie so haastig nie. Hulle moes eers eet; daar was ook tijd genoeg. Dit kom ook net so, dat oom Diederik nie tuis was, en toevallig had Netjie ook geen hoofdpijn nie. Tante seg, dat hulle liewers maar moes blij, want Willem was altijd so onverskillig en voor twee maande is daar nog 'n seun van Neef Hermanus verongeluk met 'n klip. Dog dit werd dadelik deur Willem afgestem.

Net soos die son onder was, kom Snel, Gerrit sijn ou hottentot, daar, en werd deur Willem in beslag geneem. Snel wis van alles, en daar Willem wel kon denk, dat hij Gerrit nie gou sou wegkrij nie, haal hij Snel o'er, om maar vooruit naar die boskoppie te gaan en te kijk waar die erdvarkens was. 'n Groot stuk tabak, wat Willem al vooruit klaar geset het, en 'n karbernaatjie, wat Grieta besorg, was vir Snel genoeg en toen Netjie hom nog 'n

soopjie gee, praat hij geen woord meer nie, maar stap ewe lugtig en tevrede met 'n graaf op die skouer vooruit.

Dit was 'n hele ruk na die ete, eer Gerrit so ver kom om op te saal. Die arme kerel had meer lus om te blij, maar Willem was so ongeduldig, dat Gerrit eindelijk maar moes toegee.

„Ik weet waarlik nie wat julle groot jong-kerels daar aan het, om so lang met nooiens te gesels nie. Ik is mijn susters partijkeer so moeg,” brom Willem, „hulle kan o'er niks praat nie. Ons moes al lang bij die boskoppie gewees het.”

So lang als die twee versuim, het Snel aangestrijk, en bij die boskoppie bedoord agter 'n bos gaan sit om uit te rus. Na 'n pijp gerook te hê, het hij so 'n bietjie rondgeloop en spoedig 'n gat gekrij, waarin hij meen dat seker wel 'n erdvark in sou wees; toen gaan hij sit rus, sijn karbenaatjie braai, en eindelijk lê hij lekker te rook. „Baas Gerrit sal so gou nie kom nie,” seg hij bij hom self. „Ik kan nog 'n bietjie slaap.”

Net toen hij 'n klip reg geset het om te lê, hoor hij dat iemand te perd aankom. Gesteurd lig hij so effentjies sijn kop op en brom: „Daar is die kerels al.”

„Maar dis mos nie basie nie,” dag hij toen hij 'n ogenblikkie gekijk het. Die kerel kom van die ander kant af. Wie sou dit wees?” Die ruiter kom langsaam nader, „Maar ik ken mos die witvoet perd”, seg Snel. „Dis Nelson van baas Hans, en daar is Hans self ook. Die kerel rij seker naar Poortjie. Wel baas Gerrit sal nie plesierig wees als baas Hans daar kom nie.” Die ou hottentot lag somaar alleen.

Die ruiter wat aankom lijk egter volstrek nie haastig te wees nie. Hij rij op 'n kort stappie. Ieder keer hou hij stil en kijk rond.

Snel, wat al amper opgestaan het, was verwonderd daar-o'er en word nuwsgierig. Hij gaan plat op die grond lê, maar tog so dat hij mooi kon sien.

Toen die ruiter bij die ou graafplekke kom, wat maar 'n paar honderd tree van die bos af was waar Snel lê, sien hij duidelik, dat hij hom nie vergis het nie. Dit was Hans. Bij die boskoppie klim Hans af en kijk nog eens aandagtig rond. Snel lê toen plat in die gras en kon nie gesien worde nie, maar kon alles beskou. Hij sien toen, dat Hans

iets uit sijn sak haal, 'n bietjie rondloop en drie of vier maal iets op die grond gooi. Toen klim Hans op sijn perd, kijk na alle kante rond en rij op 'n galop weg; bo op die bult hou hij nog eens stil, kijk weer om en rij die bult o'er.

„Wel dit is koddig,” seg Snel, terwyl hij opstaan en hom uitrek. „Wat sou die kerel daar gemaak het? Ik moet tog kijk wat hij daar gegooi het.”

So geseg so gedaan. Snel stap aan, en praat alleen hardop, soos 'n hottentot doen, als hij ernstig is.

„Nee, Snel, jong! jij moet oppas,” seg die hottentot toen hij 'n vijftig tree geloop het. „Denk wat ou-ta Frerik altijd geseg het:

„Hottentot hou jou uit 'n wit man sijn sake uit. Die ding kan kom soos dit wil; maar die hottentot krij 'n pak!”

Snel staan stil en gaan toen sit.

„Maar die ding is te snaaks”, seg hij weer, „wat kom Hans hier maak? Hij wil seker tower.”

Snel, wat in sijn edukasie nog nooit van mijn-sout, soos die Engelse dit noem, gehoor het nie, kon nie andersdenk nie. „Dit is seker towerij,” seg Snel. „Hij het daar goed gegooi, omdat hij gehoor het dat baas Gerrit hier sal erdvark jag. Dit is gelukkig dat ik dit gesien het. Ik sal wel oppas dat ons nie daar kom nie. Waar sou die kleinbaas wees?”

Gelukkig had hij nie lang te wag nie. Die twee jong kerels kom kort daarop aan, ewe vrolik en opgeruimd.

Snel loop hulle dadelik te gemoet, maar pas goed op, dat hij nie digtebij die plek kom waar Hans die goed gegooi het nie. Toen hij bij Gerrit kom, wijs hij hom 'n plek aan, glad ander kant die koppie, en hoewel Willem bij die koppie wou jag, wis Snel so veel van ander kant te vertel, dat hij eindelijk toestem. Hulle krij dan ook spoedig 'n erdvark wat hulle dood maak. Willem wou toen nog soek, maar Gerrit had geen lus nie en seg dat hij moeg was; sodat hulle kort na middernag weer van mekaar gaan, Willem en Gerrit naar Poortjie en Snel huis toe.

Snel was anders geen bang hottentot nie, maar toen hij tog so alleen in die nag met die graaf op sijn skouer loop, voel hij net grillerig. Iedereen weet, 'n hottentot is bang vir spoke. Net als hij snags 'n skaap wil steel, dan

is hij vir niks bang nie. Vir towerij was Snel so bang als 'n mens maar kon wees. Hij doen dan toen ook maar net sijn bes om bij ou Katrijn, sijn ou meid, te kom. Toen hij in sijn strooihuis kom, en die kleingoed weg was, kon hij nie langer stil blij nie. Hij vertel wat hij gesien het, en ou Katrijn dag ook, dat hij reg gedaan het om maar nie digte bij die goed, wat Hans daar gegooi het, te kom nie. Sij wis tog al te baing stories van towerij op die manier.

„Maar hoe dan met klein-baas?“ vra Snel, wat die volste vertrou in ou Katrijn had.

Ou Katrijn was net in die knijp. Sij had Gerrit groot gemaak en was jammer vir hom, maar sij was ook bang vir Hans en sijn vader. Nadat sij lang gedenk het, seg sij eindelijk; „Nee, Snel, die beste vir 'n hottentot is: Hou jou bek.“

„Maar kan ik nie 'n bietjie met ou-ta Antonie daaro'er praat nie?“ vra Snel, „hij is self 'n halwe towenaar.“

„Jij kan so maak,“ seg Katrijn, maar ik is bang, „julle is nie te vertrou nie; als julle drank krij, dan klap julle alles uit, maar jij kan daarom so maak.“

HOOFDSTUK IV.

Verskrikkelik! daar was 'n oproer in die distrikt. Dit was of al die mense van die wijsie af was. Waar jij kom, op die dorp, of op die plase, o'eral hoor jij maar van diamante. Dinsdag was oom Diederik op die dorp gewees. en die mense daar het so maar geseg, dat dit diamante was. Eers wou oom Diederik nog wegsteek, maar hulle was vir hom te sterk geworde. Hij het geseg dat die steentjie van sijn plaas af kom.

Van die dorp was die gerug gou onder die buitemense versprei, alles was in rep en roer,

Die mense lieg toen, dat dit so kraak. Die een vertel, dat oom Diederik al veertig diamante had; 'n ander het weer vir die vaste waarheid gehoor, dat die Gouernement al 50,000 pond vir die plaas gebode het, en so gaan dit aan. Liegduiwel het in geen jare so veel werk gehad nie.

Gerrit het ook van die ding gehoor en het amper in die lug gesprong van blijdschap, Nou was daar kans om geld

te maak. Hij sou nou ook 'n plaas koop en dan—ja, dan sou alles goed gaan. Sijn moeder praat baing, maar dit help nie. Donderdag had hij van die steentjie gehoor; Vrydag was dit of hij die koors had; maar Saterdag was hij nie te keer nie. Hij moes naar Poortjie.

Die aand kom hij weer thuis, met die nuws dat dit die vaste waarheid was, dat daar diamante bij die boskoppie was. Wel had Lieg Hans dit die eerste gekrij, en 'n mens kon hom nie geloof nie; maar oom Diederik en Willem het ook gaan seek, en na 'n paar ure het hulle ook 'n steentjie gekrij, so maar bo op die grond. Maandag middag sou daar 'n grote bijeenkoms wees en Dinsdag morre sou kleims uitgegee worde, Alles gaan goed, seg Gerrit. Jammer dat Lieg Hans nou so 'n groot man is.

Die volgende dag was dit Rustdag; maar daar was maar min mense in die buurte wat rus. Partij had dit so druk, dat hulle glad nie kon lees nie; partij tog het 'n kort prekie gelees en gaan toen skotskar regmaak. Op die dorp was die kerk regte vol. Baing mense het dorp toe gerij om van die diamante te hoor. Selfs Meneer lijk of hij aangestoke is en die koors onder die lede het. Hij het die diamantgrawerij regte mooi in sijn preek te pas gebreng.—Ja, wit en swart, het die diamant koors.

Snel het natuurlik ook van die ding gehoor. Gerrit het hom geseg om klaar te maak om te gaan grawe; Snel het geen woord gepraat nie; maar net die aand met ou Katrijn baing gelag. Ou Katrijn het hom geseg, dat die ding vir haar net so klaar was als die son: Hans het diamantjes daar gegooi, maar waarom weet sij nie. „Pas nou op, Snel!” het sij hom vermaan. „Hou jou mond nou, jij kan net vir ou Antonie die ding vertel, maar pas-op! Ik ken vir jou. Als jij lekker is, sal jij jou mond verbrand.”

Maandag morre trek Gerrit met die skotskar weg. Snel moet saam. 'n Groot baksel beskuit en 'n sak toutjies-vleis, en 'n paar kombeerse, 'n koffie ketteltjie en 'n rooster, grawe en pikke, alles gaan saam. Hij gaan vroeg weg en dag dat hij die eerste op Poortjie sou wees; maar wag 'n bietjie!

Toen hij daar kom, lijk dit of daar 'n groot vendusie of kerk was, so wit staan die wagens en karre. Dit woel en praat dat 'n mens deur mekaar kon raak. Mense van buite en mense van die dorp. Mister Epps was daar, die groot winkelier van die dorp en Jim wat die klein kaffer kantien

hou. Al die bure was daar. Tante Grieta draf maar deur die huis en seg elke maal: „Wat so 'n klein steentjie tog kan doen!”

Dit begin naderhand te regen, dat die water so o'er die aarde spoel, maar dit help niks; die mense kom stadig aan.

Hans was natuurlik ook daar. Hij was nog nooit so 'n groot man gewees nie. Bejaarde mense, wat al lang ouderling was, soek hom op. Hulle staan om hom of hij 'n kommandant was. Hij moet ieder keer vertel hoe hij die steentjie gekrij het. Hij had sijn leugens 'n bietjie agtermekaar geset en dit gaan net glad-weg. Hij vertel, hoe hij, van dat hij van die diamantveld gekom het, altijd dag dat hier iets moes wees; hoe hij later aan soek gegaan was en die steentjie gekrij het. Op iedere vraag had hij 'n antwoord.

Daar was egter één kereltjie wat hom hinder: 'n klein Joodjie wat 'n winkeltjie had op die dorp. Die Joodjie, mister Gogem was sijn naam, doen partij keer sulke koddige vrage, dat Hans amper nie wis wat hij moes seg nie; daar-bij kijk die mister Gogem hom so snaaks deur sijn bril aan, dat die woorde Hans partij keer in die keel blij steek.

In die agtermiddag was daar bijeenkoms. Die grote woonhuis van oom Diederik was stampend vol. Dit woel en raas, so-dan oom Diederik meer als eens kwaad was. Daar werd resolusies genome, en artikels opgestel. 'n Paar rondloper Engelse wat ook iets wou seg, werd die deur uitgeset, maar ten laatste kom dit so ver, dat oom Diederik belof om morre oggend als die son uitkom bij die boskopjie te wees om dan kleims uit te gee.

Dit regen nog maar altijd deur, maar die grootste gedeelte van mense span daarom maar hulle karre en wagens in, om tog op die plek te wees. Die stille plukkie was binne 'n paar uur lewendig, partij maak nou al rusie o'er kleims.

Gerrit was nie so haastig nie. Hoewel daar die aand baing mense op Poortjie was, weet Netjie tog om vir hom 'n plekkie te vinde en met 'n opgeruimde hart raak hij aan slaap.

Hans het ook weggerij om die morre vroeg present te wees. Oom Diederik het hom belof, dat hij drie kleims verniet kon uitsoek omdat hij dit uitgevonde het.

Hans was egter bek-af toen hij bij die huis kom van die

heel dag praat, en sou blij wees als hij uit die ding uit was.

Die steentjie wat oom Diederik gevonde het, was maar één wat hij daar neergegooi het, en toen hij al die mense op Poortjie sien, en die groot lawaai merk, wis hij wettig nie wat hij sou doen nie. Sijn grootste hoop was, dat die Smous nou al op reis was naar Engeland, en niemand ooit sou te wete kom, wat hij gedaan het nie.

Snel was met sijn baas op Poortjie gebly en het, toen dit aand word, vir ou Antonie opgesoek. Eers kon hij nie veel met hom praat nie, omdat daar baing volk was; maar laat in di nag krij hij ou Antonie tog 'n bietjie alleen in die wagenhuis, en toen vertel hij alles wat hij gesien het.

„Eers het ik gedag, dat hij tower, ou man,” seg Snel, „maar toen ik van die diamante hoor, toen denk ik weer anders.

Met 'n regte ernstige gesig het die ou hottentot die storie aangehoor, maar toen kon hij sijn lag nie hou nie. „Hoor dit is koddig, die boere sal snaaks voel, als hulle niks krij nie. Jij moet niks praat nie, jong. Jij het dit lang stil gehou en als jij nou praat krij jij seker 'n pak. Ons sal nou lekker krij. Bij so 'n ding krij die volk altijd 'n ekstra soopie. Maar hoor, die Hans is skelm.”

„Katrijn het ook al gese, dat ik nie moet praat nie,” seg Snel, „maar als ik die mense so vir gek sien loop, dan kan ik daarom mijn lag nie hou nie.

„Jou vel sal dit gewaar word, jong, als jij praat” antwoord ou Antonie.

„Ik zal probeer om stil te blij, als ik maar nie lekker word nie.”

„Ja, die lekker worde bring ons so maar in die hande, maar ons moet oppas.”

Vroeg in die morre was alles op Poortjie in beweging. Oom Diederik loop heen en weer om orders te gee. Die mense, wat op Poortjie geslaap het span in.

Skots-karre en wagens word reggemaak, algar en alles gaan naar die boskoppie toe. Daar was al amper 'n wapad gerij. Oom Diederik was anders net straf op sijn veld, en dit was nogal sijn spaarveld; maar nou praat hij nie.

Die son was 'n klein rukkje op, toen oom Diederik op die graafplek kom. Dadelik bestorm die mense hom om grond te krij. Dit was die moeite werd om te sien hoe die

mense deur die modder trap, want dit het die hele nag deur stadig-aan gereen. Partij mense gee toen om niks; hulle gaan plat op die grond lê om klippies te soek.

Ik sal nou maar nie vertel, hoe die kleims afgebakend en uitgegee is nie. Dit was 'n geskree en drukte sonder einde; maar twaalf uur die middag was ieder besig om te werk. Partij het sifte meegebring. In die loop van die dag krij 'n man weer een van Hans sijn steentjies, en almal hardloop om dit te sien. Dit gee nuwe moed, en al was die son soos 'n vuur, die mense werk maar deur. Partij dorpsmeneertjies wat nog nooit 'n graaf in die hande gehad het nie, werk dat die bloed bij hulle hande afloop.

Gerrit was ook fluks aan die werk en Snel help trou, Hij wis ook, dat dit nie lang sou duur nie. Dat Gerrit die dag niks krij nie, ontmoedig hom nie, al die diamante kon ook nie bo op lê nie.

Hans kom ook om sijn kleims uit te soek, maar seg dat hij later sou begin werk. Oom Diederik werk soos 'n bandiet.

Toen dit aand word, was dit mooi om al die vuurtjies te sien; 'n hele klomp mense had al tente opgeslaan.

Daar was natuurlik ook al 'n wa met drank; want die ding blij nie agter nie. Partij volk was al dronk, en 'n paar witmense ook. Snel het ook 'n soopie gekrij, en het, wat nog nooit gebeur is, voor die tweede soopie bedank. Hij was bang om te praat.

Die volgende morre was meer als een, wat nie gewoon was om te werk nie, ordentelik stijf, en die meeste was nie so heet om te begin nie. Gerrit was vroeg genoeg op, maar Snel was lui en maar blij dat hij twaalf uur 'n bietjie kon gaan rus. Die meeste mense gaan toen ook na die ete 'n rukkje onder of op die wa lê.

Oom Diederik was ook gekom met 'n wa en het Antonie saamgebring. Die gat, waar hulle werk, was nie vér van Gerrit sijn kleim nie, en Antonie was 'n paar maal o'ergekom om met Snel te praat. Die twee lag dan so hard, dat Gerrit al gevra het wat dit was. Toen die rustijd aankom, gaan Gerrit onder oom Diederik sijn wa lê, maar Snel blij bij die kar.

Waar die hottentot dit vandaan krij weet ik nie, maar Antonie had 'n bottel brandewijn, en kom Snel opsoek om hom 'n soopie te gee. Die een soopie haal die ander. Daar

kom toen nog 'n paar hottentots, wat ook drank had en so was hulle spoedig spraaksaam.

„Di ou-baas van mij is fluks,” seg Antonie vir Snel, toen hulle 'n paar soopies in had en lag, „Hij werk hard nes 'n jong; hij gee nou geen ogenblik rus nie. Die ou wil nog rijk word.”

„Dis fraai om die mense te sien werk,” antwoord Snel. „Mister Rights sijn hande is vol bloedblare. Wat die geld tog nie kan doen nie! So 'n klippie laat die kerels werk.”

„Ja, dit is snaaks,” seg ou Vreeland, „die mense is kod-dig. Verbeel jou om vir 'n klippie so hard te werk; als dit 'n bottel brandewijn was, dan kan 'n mens dit nog verstaan.”

„So 'n klippie is net so veel werd als 'n groot vat drank,” seg 'n ou'e, terwyl hij sijn lippe aflek. „Ik wou maar dat ik een krij.”

„Ons sal seker krij,” seg Wildskut, „die grond is net soos die grond in die Fields.”

„Denk jij so,” vraag Antonie spotagtig, want hij kan Wildskut, wat 'n parmantige jonge basterd was, nie verdra nie.

„Vervas, outa! Ik het kennis van die ding. Leef die bottel nog?”

Antonie steek eers nog 'n goeie dop en gee die bottel o'er.

„Ik is seker,” seg Wildskut, „diamante is hier net so dik als klipstene. Die ou-baas sal geld maak, en die jong kerel wat daar aankom ook. Kijk! hoe parmantig rij hij.”

Die sprekers kijk op. Hans kom aan op 'n flukse jong perd. Hij rij reguit naar oom Diederik sijn wa en bind sijn perd sonder af te saal aan de wiel vas. Terwyl oom Diederik op die wa lê te rus, gaan Hans in die skaduw sit.

„Als die kerels van die diamante, wat hier is, moet rijk worde,” seg Antonie, „dan sal hulle lang werk.”

„Wat weet jij daarvan?” vraag Wildskut, terwyl hij Antonie met veragting beskou. „Jij wat nooit verder als Poortjie was nie.”

Dit was net genoeg om rusie te veroorsaak. Die brandewijn was sterk gewees en die hottentots begin te raas. Snel spring op en verdedig Antonie, terwyl hij Wildskut uitskel vir al wat lelik was.

Verskeide mense werd deur die lawaai wakker. Oom Diederik ook.

„Stil daar julle hottentots!” skree hij toornig.

Maar om 'n hottentot, wat dronk is, stil te krij, is nie so gemaklik nie. Wildskut en Snel hou aan.

„Wat tog 'n sjambok,” seg oom Diederik vir Hans, wat hij eerste sien, en maak die goed stil.—”

Hans vat sijn sjambok en 'n paar andere mense staan ook op, om te sien hoe dit sou afloop.

„Hou jou smoel, Snel!” seg Hans en gaan met die sjambok in die hand voor die hottentot staan.

„Jij is nie mij baas nie. Ik sal vir jou mij mond nie hou nie,” antwoord Snel met 'n vloek.

„Stil Snel!” roep Hans toornig. „Stil of ik sal jou seer maak.”

„Jij,” seg Snel „Jij moet maar vir jou oppas.”

Bedaardheid was nie die grootste deugd wat Hans besit nie; kwaadaardig slaan hij Snel met die sjambok o'er sijn kop.

Dit was net of jij vuur in die kruid gegooi het. Snel vloek en raas en skel Hans uit vir 'n bedrieger en leugenaar.

Van alle kante storm die mense op die geraas af en in korte tijd was die hele boel bij mekaar. Gerrit was ook opgespring, en oom Diederik had 'n agteros sjambok gevat, om die hottentots uit makaar te slaan.

„Stil, Snel!” skree Gerrit, „maak dat jij weg kom of jij krij vandaag seer.”

„Maak liewers vir baas Hans seer,” skree Snel, „wat julle almal vir gek laat werk, die bedrieger.”

Woedend kwaad loop Hans op Snel toe om hem neer te slaan; maar op eens spring die kleine Joodjie tussen in, en seg; „Nee, neef! laat ons eers hoor.”

„Wat het jij te vertel, hottentot?” vraag om Diederik met die agteros sjambok klaar om te slaan. „Vertel of ik slaan jou.”

„Slaan, oom!” skree Hans.

Snel kijk rond, die skrik maak hom nuchter.

„Vertel maar mijn jong!” seg die Joodjie, „dat is vir jou die beste.”

Bijna al die mense wat daar werk was nou bij mekaar gekom. Dit lijk nes 'n hof. Hans en Snel in die middel en oom Diederik met 'n grote sjambok voor hulle.

„Vertel Snel” seg oom Diederik, „of jij kom aan die wawiel.”

Snel kijk om, maar daar was geen kans nie. Toen vertel hij alles wat hij gesien het.

'n Doffe gebrom, nes 'n hagelbui wat aankom, werd onder die omstanders gehoor.

„Is dit waar, wat Snel seg,” vra oom Diederik aan Hans.

Hans was onder die vertelling doodsbleek geworde. „Snel lieg,” stotter hij.

„Ik lieg nie, ou-baas!” roep Snel.

Arme Hans kijk rond, maar sien net toornige gesigte; voor hom staan oom Diederik; die sjambok beef in sijn hand. Die woorde blij in sijn keel vas sit.

Onverwags spring Hans om, stoot 'n paar kerels, wat in die pad staan, onderstebo, hol naar die wa, ruk sijn perd los, spring op en laat loop huis toe.

„Vang hom! vang hom!” klink dit van alle kante.

Oom Diederik kijk woedend kwaad rond; daar staan 'n jong kerel met 'n onnosel gesig en ope mond naas hom, met 'n opgesaalde perd in die hand. Eer die jongkerel daarom denk, het oom D. hom die perd uit die hand geruk, was daarop, en jaag met die sjambok in die hand agter Hans aan.

Die hele boel, wit en swart, lag en skree, en hol agterna, om te sien hoe die spulletjie sou afloop. 'n Paar Engelse begin onder die loop al te wedde wie sou win. Dit was 'n resies soos nog geen een gesien het nie.

Toen Hans merk, dat oom Diederik agter hom aan was, gee hij sijn perd die volle toom.

Nog nooit was hij so in die nood gewees nie.

Sijn perd was fluks maar jong; oom Diederik sijn baing sterker; ieder keer kijk hij om en sien dat sijn vervolger nader kom.

Net ope loop die perde afdra'end af, deur die spruitjie, modderplek toe. Nou kon 'n mens die modderplek wel deur als jii versigtig rij. Bij die modderplek kijk Hans weer om, oom Diederik was agter hom, met die sjambok in die hand. Vir die laatste keer gee Hans sijn perd 'n hou; die arme dier spring in die modder, spartel 'n bietjie en daar sit hulle vas.

„Hoera!” klink dit toen van alle kante dat dit so dreun.

„Nou sal jii dit hê,” skree oom Diederik.

„Jij sal weet dat jii ons bedroge het.” Maar helaas! oom

DIE LIEGDUJWEL.

Oom Diederik probeer nog 'n slag, en, gelukkig vir Hans, raak die sjambok sijn perd. (pag. 64).

Diederik druk ook die modderplek in. Hij het gedag dat sijn perd sterker was, hij spartel ook 'n bietjie en daar sit hul ook vas.....

Kon ik nou teken, dan zou ik verwas 'n prentjie maak van die geskiedenis.

Hans was omtrent vier tree voor; maar oom Diederik kon nie nader kom nie. Hij slaat ieder keer naar Hans, dat die modder so spat, dat dit 'n naarheid was. Albei was met perde en al besmeerd. Geen mens kon dit hou sonder lag nie, al had hij ook tandpijn. Die hele boel skater dan ook van die lag.

Oom Diederik probeer nog 'n slag, en, gelukkig vir Hans, raak die sjambok sijn perd. Die arme dier span al sijn krag in en terwyl di modder-klonte oom Diederik o'erdek, spartel Hans sijn perd los, krij vaste grond en set af.

Oom Diederik moes geholpe worde. Eers was hij so kwaad, dat hij iedereen wou slaan wat hij digtebij kom. Toen hij uitkom soek hij naar Snel, maar Snel het laat vat.

Binne 'n uur was die grawerij op 'n stokkie en die boskoppie verlate.

Ik sal nou maar nie probeer om 'n beskrijwing te gee, hoe Hans thuis gekom en daaruit gesien het; ook nie hoe hij die volgende morre vroeg al afgeset het Transvaal toe nie.

Wel raas die mense vreeslik en wil skadevergoeding eis, maar Hans was weg.

Binne 'n paar weke was alles weer vergete.

Hans kom na 'n tijd weer terug; maar die mense kijk hom so dwars aan, dat hij maar heeltemaal naar Transvaal vertrek en daar getroud is. Daar woon hij nog, maar of hij nog „Lieg Hans“ is, kan ik nie seg nie. 'n Man het vertel dat die sjambok van oom Diederik „Liegduiwel“ uitgejaag het.—

Nege maande na die storie, was daar 'n grote troupartij op die dorp, en Gerrit en Netjie was saam voor die preekstoel.

Netjie had toen geen hoofdpijn nie. Toen hulle op Poortjie kom, kom al die volk hulle gelukwens. Snel natuurlik ook. Die volk krij 'n soopie en toen Snel 'n soort van 'n spiets gemaak het, seg hij aan Gerrit: „Ja, mijn klein-baas! ons is almal gepier bij die boskoppie; maar jii het 'n groot diamant gekrij.”

En Gerrit seg tot van daag toe, dat Snel gelijk had.

DIE PRAATDUIWEL.

HOOFDSTUK I.

„What a splendid nakmaal” (nachtmaal), het ou mister Telheim al meer als tienmaal tot sijn seun Heiman geseg, toen hij die menigte mense sien wat mekaar in die winkel verdring. „Ons het lang nie so 'n nakmaal gehad nie;” en dit was waar ook. Dit was nog maar Donderdag en bijna al die boere was al in. So 'n kans had die winkeliers in geen tijd gehad nie. Alles kom ook so bij mekaar. Die nuwe predikant sou Saterdag bevestig worde, vier ander predikante en één professor sou teenwoordig wees, en daarbij kom, dat die veldkornet 'n bijeenkoms opgeroep het. Die gerugte van Basuto-oorlog en kommandeerderij was baing sterk. Daarom was dan ook die laaste boer dorp-toe gekom.

In die winkel van Telheim was dit vol, dit kan jii geloof. Daar was 'n gepraat en gelag, dat jii jou eige woorde nie kon verstaan nie, en die klerke moes net rond-draf om iedereen te help. Daar roep een om 'n saal, hier vra 'n ander die prijs van 'n ploeg, 'n klomp jong-kerels staan bij die Martini Henry's teen mekaar te roem hoeveel kaffers hulle sal doodskiet. Partij van die grootpratere hel naderhand net baing moeite gedaan om sertifikate van die dokter te krij en was, toen die kommandeerbriefies uitgaan, net baing siekelik; maar nou moes jii hulle hoor! 'n Groot klomp nooiens koop lintjies, veral blou lint, want die afspraak was, dat ieder nooi 'n blou lint moes om hê, als hulle bij die pastorie sou sing met meneer sijn koms. Die kleine kinders huil om lekkergoed, en om die geraas groter te maak, was 'n paar kwaai jongens besig met klappertjies te skiet. Dit was 'n vreselike drukte.

Voor die deur sit 'n partij ou ooms o'er die landsake te gesels, en hou, soos George, wat aan die Kaap op skool was dit noem: „Spesiale Parlementsitting.” Hulle beskik o'er vrede en oorlog na hartelus.

Jammer maar, dat oom Karel van der Boom ni daarbij was, nie. Hij sou alles wel vertel, want hij was jare lang komandant gewees, en was nou, ik weet nie hoe lang al, ouderling. Oom Karel had dan ook lus genoeg om te gesels, maar hij kon nie. Hij was met sijn vrou en groot dogter naar die winkel gegaan, en die twee had met mekaar afspraak gemaak, dat oom Karel vandaag 'n musiek moes koop. Daarom sleep hulle die ou deur die winkel om al die musieke te sien. 'n Paar weke gelede het oom, toen hij op 'n aand 'n goeie bui had, beloof, dat hij vir Mimie 'n harmonium sou koop en nou was hij vas.

Als 'n man 'n vrou het, is hij maar half baas, maar als jij nog daar 'n groot dogter bij het, dan kan jij blij wees als jij met 'n skrikkeljaar één dag krij om baas te wees. Die dag moet jij dan ook gebruik.

Mister Telheim het oom Karel in die oog gekrij, en dadelik naar hom toe gegaan. Mimie het hom laas al geseg dat haar Pa 'n musiek wil koop; en nou sou oom die winkel nie uitgaan nie sonder 'n musiek te koop. Dit was verwas. Spoedig was die ou vasgekeer. Tante Saartjie staan aan die een kant, Mimie aan die ander, die musiek voor, en Telheim agter hom; vir loskom was daar geen kans nie.

„Kijk hier mister van der Boom,” seg die Duitser. „hier is een van die beste Amerikaans orgels, wat daar te vinde is. Spotkoop, £40; maar om dit vir oom is, £38. Kosprijs! dit is die suiwere waarheid. Ik verdien daar net niks op nie.

Oom Karel het sijn bril opgeset om die orgel te bekijk; die bril help hom egter nie.

„Sal ons nie maar wag tot ander week nie?” vra hij aan tante Saartjie, „dan kan ons eers hoor hoe die ding skreee.”

„Ons kan dit nou maar hoor,” seg Telheim, „miss Mimie kan mos maar probeer.

„Nee, dit sal ik nooit doen nie,” seg miss Mimie, terwyl haar spits neusie nog spitsers word. „So verspot is ik nie.”

„Sal ik neef George roep?” vraag Telheim, ik het hom in die winkel gesien.”

Maar neef George staan bij die Martini Henry's en het nie die minste lus om te kom nie.

Telheim kijk verlege rond. Oom Karel moes nou koop,

dit het Telheim hom voorgeneem, en die kans begin sleg te worde.

„Wag 'n ogenblikkie,“ roep Telheim uit. „Hier is 'n jonge juffrou wat seker goed kan speel, ik sal vir haar vra.“ „Doen mij tog die plesier, miss Wilson,“ seg hij tot 'n jonge juffrou wat digtebij hom staan en besig was enige kleinnighede te koop, „en kom speel asseblief 'n paar deuntjes. Die ou meneer wil die instrument laat probeer.“

Die jong meisie kijk enigsins verskrik op en bloos.

„Daar is nou geen kans om o'er die musiek te oordeel nie,“ seg sij met 'n glimlag, „daartoe moet dit 'n bietjie stiller wees.“

„O! druk maar op,“ seg oom Karel, „ik wil net hoor hoe die ding skree.“

Telheim het die bankie al voorgeset, waarop die juffrou met 'n glimlag gaan sit.

Die ou Grieke had 'n storie, dat daar eens 'n man was, wat so mooi kon speel dat die ongedierte uit die bos kom om hom te hoor. So mooi speel miss Wilson nie, maar tog amper so. Sij was pas aan die gang, of dit was tamelik stil, en die meeste mense hoor met verwondering die heerlike tone, wat deur die winkel klink.

Ons volk is musikaal. Dit sit in hulle bloed. Daar is te veel Franse en Duitse bloed in hulle, om nie van musiek te hou nie. Laat ons maar eers Afrikaanse liedere hê, met goeie musiek, en netnou sal onse mense sing soos nagtegale.

„Dit is mooi!“ seg oom Karel, toen miss Wilson 'n ogenblik ophou. „maar dit is maar Engelse goed wat jij speel. Speel nou 'n psalm.“

Sonder antwoord te gee laat miss Wilson haar vingers so effentjies o'er die klawers gaan, en toen klink die heerlike musiek van die 42ste psalm. Die heerlike musiek, die lijfstuk van die Franse Protestante, oefen ook nou magtige invloed uit. Die orgel was goed en die juffrou speel met gevoel. Alles was doodstil. Die mans haal hulle hoede af, al die besigheid hou vir 'n rukkie op, selfs mister Telheim vergeet vir 'n ogenblik dat hij 'n orgel wou verkoop. Hij kon dit nie help nie, maar dit was hom net of hij weer in Duitsland was, en 'n klein kerkie tussen dikke bome sien, waar 'n bejaarde vrou naar toe gaan met 'n klein jongetjie aan haar hand.

„Alle wêreld! ik moet tog weer bietjie kerk-toe gaan,”
denk hij bij sigself.

Die musiek hou op. „Ekskuus mister Telheim,” seg miss
Wilson ‘n bietjie verlege, „die orgel is waarlik so dat ik mij-
self vergeet en glad te lang gespeel het.”

„Te lang nee, waarlik nie,” seg oom Karel. „Jij kan
gerus maar aanhou. Als Mimie ooit so leer speel, dan hoop
ik vir haar die duurste musiek wat daar is.”

Mimie kijk voor haar, want die storie beval haarnie.

„Uw dochter zal wel leren,” seg miss Wilson met ‘n
vriendelike buig en gaan uit.

Toen sij bij die deur uit was, was die geraas nog eens
so erg. „Hoor die nooi kan mooi speel,” klink dit van alle
kante. „Wie is sij? Sij speel mooi en sij is ook mooi,” seg
‘n jongkerel, „ik wou wel weet wie sij is.”

Die jongkerel had gelijk. Miss Wilson was mooi—heelte-
maal mooi. Jammer dat sij so bleek en treurig daaruit sien.

„Sij is ‘n miss Wllson,” seg mr. Telheim. „Sij is maar ‘n
maand hier. Haar moeder is ‘n weduwe wat so siekelik is,
dat sij bijna nooit uit haar kamer kan kom nie. Hulle woon
in ‘n klein huisie daar in die agterstraat, en lijk regte stille
mense te wees.”

„Waar kom sij vandaan, mr. Telheim?” vraag tante Saartjie.

„Ik weet nie. Sij het aansoek gedoen om hier skool-
juffrou te worde in die nuwe skool,” seg Telheim, „ik
wou wel dat sij die pos krij, dan laat ik mijn dogtertjie
ook hier leer.

„So is *dit* die nooi?” vraag oom Karel, wat lid van die
skoolkommissie was, „ik het van haar gehoor, maar ik het
gedenk sij is so maar ‘n Engelse ding. Nou sal ik haar in
gedagte hou. Nou, Saartjie als jij en Mimie nou wil, dan
kan Telheim die musiek maar stuur. Hij skree regte goed!”

„Ja maar, Pa! hij sal in ons huis nie so skree nie” seg ‘n
flukse jongkerel, wat intussen nader gekom het. „Ik weet
Mimie sal hom anders laat brom.”

„Stil George,” seg tante Saartjie „stil jong, blij maar bij
jou maats, jij het niks bij die nooiens te doen nie.”

„Miss geraai maatjie” seg George met ‘n glimlag. „Die
nooiens is nes ‘n tou agter mij aan. Netnou was drie bij
mij, om mij saam te neem naar ou tante Adriana. Hulle
wil hé ik moet nog ‘n adres opstel vir meneer. Gaan jij ook
saam, Mimie?”

„Hulle kon maar die miss Wilson gevra het,“ seg Mimie ewe spijtig. „Sij sal wel net so goed kan skrywe als speel.“

„Is sussie kwaad?“ vra George spotagtig, „omdat miss Wilson mooier speel als jij? Kom maar saam, dan hou ons morre aand alleen orgel-konsert.“

„Als jij weer praat, dan kan jij alleen gaan,“ antwoord Mimie met toorn in haar oge.

„Kom maar, seg tante Saartjie „en maak nie rusie nie.“

Sonder praat voldoen Mimie aan die bevel, en gaan met George saam. Tante Saartjie kon dit nie help om hulle so 'n klein beittjie agterna te kijk nie. Die twee was die jongste, en George was veral haar lieveling, en elke keer als sij hom nakijk, was dit net of sij oom Karel weer sien toen hij naar haar kom vrij het.

George was 'n flukse jongkerel, jammer maar dat hij nie „meneer“ wou worde nie. Sijn moeder wou dit so graag gehad het. Hij was slim genoeg, had sig goed gedraag: sijn meester prijs hom; maar George had geen plesier in 'n boek nie. 'n Perd, 'n roer, 'n sweep, 'n trop skape of beeste, was sijn lewe. Hij was weggestuur naar die Bolland, maar dit het niks gehelp nie. „Latijn,“ seg hij, „geef hom tandpijn, en Grieks gee hom pijn in sijn maag,“ en toen hij laas met die vakansie thuis was, het hij aan sijn ma 'n boek gewijs met soveel strepies en lijntjies, dat die ou mens glad van haar slaap afgeraak het. Daarom het sij toen maar geseg dat hij kon thuisblij.

Om so 'n flukse kerel tegen sijn sin te laat studeer, is net so goed als of jij 'n vurige jong perd in 'n skotskar wil span, jij bederf hom, of hij skop die kar aan stukkend, een van twee. Iedereen het sijn geaardheid.

George help nou vir oom Karel, en sal netnou 'n knappe boer wees. Hij ken goed Engels, en, vir 'n wonder, ordentelik Hollans; hij is regte plesierig, o'eral bemind en deugszaam.

Mimie was ook op skool,—ekskuus, op 'n „Ladies' Seminary“—gewees. Sij reken dat sij baing slimmer was als George, sij ken Engels (natuurlik bijna geen woord Hollans nie), en speel op die klavier. Sij was nie sleg van geaardheid nie, maar partijkeer so skerp als 'n naald; daarbij was haar tongetjie smal, maar lang.

Broer en suster verlaat met 'n hele klomp jongmense

die winkel, en stap naar die huis van tante Adriana, waar 'n soort van bijeenkoms sou gehou worde. Neef Willem, die diaken, sou ook daar wees.

Praatville, een van die nuwe dorpe in die Onderveld, was lang nie een van die agterste nie. Nee, alles moes op die nuwste manier wees, en so moes dan ook die predikant ingehaal worde, nes 'n generaal, wat van die oorlog terugkom.

Daar was 'n ereboog met heelpartij vlagge. Op die deur voor die pastorie staan met grote letters: „WELKOM;“ alles was regte mooi, alleen die adresse was nog nie reg nie.

Die naaste dorp het ook 'n paar maande gelede 'n nuwe predikant gekrij, en het nie minder als ses adresse gehad nie. Nou wou Praatville tog graag bo wees, en meneer met sewe adresse verwelkom. Dan kon die mense sien, dat hulle ook weet, hoe 'n predikant te ontvang. Die adres van die kerkeraad was *een*, van die manslidmate *twee*, van die susters *drie*, van die kinders *vier*, van die dorpsmense *vijf*, van die kleurlinge *ses*, o'er die sewende was lang geprakseer, en eindelijk beslote dat die jonge nooiens dit sou aanbiede. Dan was Praatville tog baas. Dit sou nou bij tante Adriana deur die jong-span opgestel worde.

Bijna al die nooiens was daar bij mekaar, en George moes skrywe, omdat hij Hollans ken. Partij wou dit in Engels hê, maar dit werd afgestem, die *Patriot* sou net weer spot.

„Nou, Boetie; maak dit tog mooi,“ seg Mimie, toen George aan tafel gaan sit om te skrywe, „denk, die ding kom in die *Zuid Afrikaan* en *Patriot*.“

„Ja, neef George,“ roep 'n heelpartij gelijk, „dit moet regte mooi wees.“

„Kan jÿ dit nie so maak, dat die mense 'n bietjie huil nie?“ vraag 'n nooiëntjie van dertien jaar, „dit is so aandoenlik.“

„Als die niggies 'n bietjie geduld het, dan sal ik voorlees, wat ik al opgestel het,“ seg George.

„Ja dis goed!“ roep bijna algar.

George trek sijn gesig in 'n ernstige plooi, haal 'n papier uit sijn sak, en begin, terwijl ieder aandagtig luister, te lees:

WelEerw. Zeer Gel. Heer, — Wij ondergetekenden

jonge dochteren van Praatville kunnen dezen heugeijlken dag niet laten voorbij gaan, zonder UEw, onze hartelijke gelukwenschingen aan te bieden.

Wij zijn dankbaar u in ons midden te zien, en onze dankbaarheid vloeit voort uit verschillende oorzaken.

Vooreerst, vernemen wij dat gij nog ongehuwd zijt, en dit zegt veel. Onze vroegere beminde leeraar was reeds bejaard, en slechts weinig belangstelling mochten wij van hem ondervinden. Van UEw. verwachtten wij betere dingen. Wees verzekerd dat wij UEw. met alle belangstelling ontvangen; en veel van u spreken. Wij hebben alle moeite aangewend om iets van u te vernemen, en hoewel wij maar weinig vrucht van dien arbeid genoten hebben; de belangstelling aan den dag gelegd, zult gij weten te waardeeren. Die belangsrelling zal niet verflauwen. Geen enkele uwer daden zal zonder opmerkzaamheid voorbij gaan. Als getrouwe leden der gemeente, zullen wij uwe verkeerdheden opspuren en die tot waarschuwing van anderen verspreiden. Onze broeders zullen de taak op zich nemen, dit in de verschillende nieuwsbladen te publiceren!

Zoo zult gij nederig blijven, en . . .

„Skeur die ding uit sijn hand! skree Mimie driftig, „hoor julle nie, dat hij ons ver-gek hou nie?“

Partij nooiens het eigenlijk van die adres niks verstaan nie, maar partij was oorlams genoeg. 'n Paar was vreselik boos, maar die meeste lag.

„Als jij hier kom om te spot, George,“ seg tante Adriana, wat so kwaad was dat zij beef, „dan kan jij maar weggeblij het. Die dag is te heilig dat jij sal spot.“

'n Paar nooiens stoot mekaar aan. Tante het baing met die ou predikant gespot

Mimie het intussen die papier uit George sijn hande geruk en stukkend geskeur,

„Skryf maar 'n ander, Sorsie,“ seg neef Willem lugtig, „die ding was nie so sleg nie, maar meneer sou tog daarom koddig opkijk. Jij moet maar een aand o'erkom, en dan sal ik jou vertel hoe dit met Uilspiegel gegaan het, toen hij die waarheid geseg het.“

Toen die gelag ophou, gaan George weer aan tafel sit, neem 'n skoon vel papier, skryf net 'n regte fraai adres, nog 'n bietjie mooier als verlede week in die „Zuid Afrikaan,“ gestaan het.

O'er die adresskrijwerij, sou ik nog meer kan seg, maar ik is bang; ik wil eers hoor van neef Wiilem, hoe dit met Uilspiegel gegaan het.

Toen die adres klaar en getekend was, neem George sijn hoed en laat vat. Neef Willem volg.

Toen die mans weg was, begin die gesels; maar dit gaan nie glad nie. Die adres was nog nie vergeet nie, en als o'er meneer gesproke word, begin partij te lag. Hulle gesels o'er die goed in die winkel, en gou was die gesprek o'er miss Wilson haar speel,

„Wie is die miss Wilson tog?“ vra 'n heelpartij.

„Tante Adriana sal wel weet,“ seg een. „Tante weet altijd alles.“

Nou dit was waar ook. Hoe dit kom kan ik nie verstaan nie; maar dit was so. Tante gaan bijna nooit uit nie. net naar die kerk en biduur, tog wis sijn van algar en alles. Sijn kan haar net vra. Sijn wis wie op die Vendusie 'n bietjie lekker was, hoeveel 'n ander bij Telheim skuldig is, waar niggie Sannie die mooi vogelstruisveer vandaan het, ja 'n heelpartij dinge meer.

Sijn had die naam van 'n vrome vrou, sijn self sprak altijd so; maar ou meneer het nooit veel met haar op gehad nie. Sijn was dan ook van die leeraars wat wel tot die gemeente, maar nie o'er die gemeente spreek nie. Daar was meer vrome mense in die gemeente wat maar min met haar op had.

„Ik ken die miss Wilson nie,“ seg tante Adriana. „Sijn is pas hier gekom. Haar vader is dood, so seg die mense,“ en tante trek 'n gesig of sijn dit net half geloof. „Sijn moet maar arm wees, en sijn maak klere vir die dorp z'n vrouens.“

„Sijn seg dat sijn skoolmissies wil worde in die nuwe skool,“ seg een.

„Sijn kan ordentelik speel,“ seg 'n tweede.

„Sijn het maar 'n psalm gespeel,“ seg Miemie, „als ik in 'n winkel 'n psalm speel, dan kan ik dit net so doen.“

„Ik denk dat dit maar min pas om in 'n winkel 'n psalm te speel,“ antwoord tante Adriana, „dog wie weet ook wie sijn is.“

„Mooi is sijn glad nie,“ seg 'n nooi, wat baing naar 'n pompoen lijk.

„Sijn had 'n tabberd aan, wat 'n paar jaar uit die mode is,“ seg Truitjie, wat pas van Port Elizabeth kom.

„Sij stap met die hoge kop, en wie weet van watter familie sij is,” val 'n ander in.

„Sou neef George ook nie vir die juffrou 'n adres opstel nie?” vra 'n meisie wat nog altijd stil gebly het.

Tante Adriana kijk op!

„Daar lui die klok!” roep Mimie, „nou moet ons naar die pastorie, o'er 'n halfuur moet algar daar wees.”

Die opgeruimde meisies storm nou die huis uit, natuurlik om hulle eers te versier, en dan naar die pastorie te gaan. Tante Adriana had ook haar bruin sij-tabberd aan, steek haar bril in haar sak, en stap stadig aan om die nuwe leeraar te gaan groet.

Bij die pastorie was alles in rep en roer. Op stoep staan die kinders en die jonge meisies klaar om te sing. Die harmonium was uit die kerk gehaal, en in die voorkamer geset, en miss Wilson werd versog om te speel. Regte eenvoudig gekleed, trek sij tog deur haar skoonheid die aandag van almal. Iedereen praat met goedkeuring van haar. Tante Adriana set egter haar bril op, om die vreemde vogel goed deur te kijk.

Die klok lui weer, en weldra al die klokke en klokkies van die dorp. Daar kom meneer! 'n Hele trein karre en wagens agterna. Die kinders sing dat dit klink. Die adresse word gelees, en op elkeen geef meneer 'n gepaste antwoord. 'n Mens kan egter goed sien, dat hij bij die *sesde* al bietjie moeg was; maar hij hou hom taai. Die antwoord op die sewende was egter die mooiste. Oom Karel het ook geseg dat dit die laatste was.

Binne 'n paar uur was alles afgeloop, en gaan iedereen tevrede weg.

Tante Adriana het ook genot gehad. Sij had 'n goeie plek, waar sij alles kon hoor wat meneer seg, en vanwaar sij ook iedereen kon sien. Sij had heel wat opgemerk. Hansie van Skildpadfontein het die blou sij tabberd aan gehad, wat seker nog nie betaald was nie. Oom Stoffel sijn oge was weer rooi, hij had seker weer 'n soopie binne, ens. Ja, tante het veel genote.

Wat was die beste gewees?

So lang als meneer nog voor die deur gestaan het, het 'n sekere Mister Prost, 'n agent wat op die dorp woon, ook bijgekome. Hij het stadig-aan tussen die menigte deurgedring, en was eindelijk in die voorkamer tereggekome, tot

waar Miss Wilson sit en speel. Tante het hom in die oog gehou, en tot haar verbasing sien sij, dat Mr. Prost 'n briefie uit sijn sak haal, hom in 'n vriendelike buiging naar Miss Wilson wend, en dat hij haar enige woorde toefluister, en haar daarop die briefie gee wat sij aanneem. Toen het tante haar bril bietjie beter reggeset, en duidelik gesien, dat Miss Wilson eers heeltemaal wit en naderhand rooi geworde het, waarop Mr. Prost stadig weggegaan het.

Meneer het juis toen so mooi geantwoord, maar dit het tante nie gehoor nie. Dit was so wat o'er vrede en liefde gewees—dit was al.

Sodra die ontvangs bij die pastorie verbij was, gaan miss Wilson naar huis.

Dit was 'n klein huisie, in een van die agterstrate, waar Mary Wilson en haar moeder woon. Ofskoon armoedig, was tog alles netjies en skoon; binne blink alles soos 'n spiegel. Hier het die arme weduwe met haar dogter eindelik wat rus gevonde, na 'n lewe van moeite en kommer. Als sij so alleen sit, en snags van pijn nie kon slaap nie (want sij was krom en in mekaar getrek van die sinkingkoors), dan kom die lewe haar so menigmaal voor die gees. Sij was die dogter van 'n boer wat nie rijk was nie, maar fatsoenlik. Lewendig van aard werd sij, pas agtien jare oud, aangetrokke deur die vlugge taal en bevallige maniere van 'n jonge Engelsman, Wilson genaamd, wat op die dorp klerk was. Hoeveel aangenamer was hij tog in haar oge als die stadige boerseuns, wat met haar omgaan. Wilson vra haar om sijn vrou te worde, en sij neem sijn aanbod aan. Lang weiger haar ouders om toestemming te gee; dog eindelik geef hulle in, en sij begin haar huwelik sonder ouderlike segen. Haar huweliksgeluk duur egter nie lang nie. Wilson begin gou genoeg die eenvoudige opgevoede vrou moeg te worde, Ou slegte gewoontes word weer aangenome, en menige aand word, terwijl sij met gebroke hart in haar eensame kamer bij haar slapende kindertjies sit, onder uitsinnig gelag, in die biljartkamer deurgebrenng. Spoedig verloor hij sijn betrekking. Van die een plaats naar die ander moes hij rondswerwe, tot hij eindelik in die Kaap aanland. Daar het dit nie beter gegaan nie. Die arme vrouw het gedaen wat sij kon om bowe water te blij, en die gebreke van haar man te bedek. Haar ouers was reeds lang gestorwe; haar broers en susters het haar vergeet.

Etdelik was Wilson ook dood, half aan siekte en half deur drank. Na sijn dood begin sijn rond te kijk. om die Kaap te verlaat. Sij was in die Onderveld gebore, en sijn wou daar sterwe. Sij hoor van Praatville, en meen dat sijn en haar dogter Mary, wat biesonder aanleg voor musiek had, wel met skoolhou en andersins aan die kos sou kom. Haar seun Charles, 'n jong-kerel van 17 jaar, het 'n betrekking gekrij als klerk te Sondorp, ongeveer 6 uur te perd van Praatville. Sij had maar twee kinders, en wou hulle nie graag so ver laat gaan nie; daarom aarsel sijn nie langer nie, maar verkoop haar bietjie meubels, en trek weg. 'n Paarlse togganger. met 'n Paarlse hart, neem haar verniet mee naar Praatville, sodat sijn haar paar penninge kon spaar,

Vereers gaan dit haar redelik. Sijn het bietjie werk gekrij, en haar dogter geef 'n paar musieklesse. Charles verdien wel weinig, maar stuur daarvan nog wat o'r, en als Mary nou die geluk had om skooljuffrou te worde, sou alles wel gaan. Die hoop, wat so lang 'n vreemdeling in haar hart was, begin so stadig aan weer op te fikker. Die donkere toekoms word daardeur bietjie helderder.

Daar was egter nog 'n skerpe doorn in die vlees. Die doorn was—skuld.

Ja—skuld, en dit wel van £50, meesal vir drank. Drank-duiwel het eers haar lewe bitter gemaak, en het nou nog nie met haar klaar nie. Haar o'erlede man was omtrent £50 skuldig geblij bij Borner, 'n kantienhouder aan die Kaap. Borner seg dit was vir drank en geleende geld. Toen sijn wou weggaan, het Borner haar opgedruk, en daar sijn nie kon betaal nie, en tog nie graag insolvent wou gaan nie, om die eer van haar kinders, het sijn 'n skuldbewijs geteken. Sijn het jare lang geleef en gewerk om haar man sijn eer op te hou, en sijn wou ook nou liever honger lij, als dat die ding onbetaald sou blij. Borner het wel uitstel geef, te meer daar sijn sien dat sijn anders niks sou krij nie.

Die skuld moes betaald worde.

Niemand moes haar kinders kon verwijt, dat hulle vader een dronkaard was, wat nie eens sijn drankrekening betaal het nie.

Als Borner maar uitstel geef en Mary die skool krij, sou dit wel gaan.

Die gedagte aan die skuld vervul egter haar hart, en het haar nou ook besiggehou.

Met 'n blijde glimlag kijk sij op, toen Mary binnekom. Mary was egter stil, erg stil. Toen sij haar manteltjie afgehaal het, kom sij naas haar moeder sit, teen aan, en leg haar hoofd op die skouer van haar moeder.

„Wat is dit, Mary?” vraag juffrou Wilson verskrik. „Wat het jou o'ergekom? Jij moet jou nie te veel vermoei nie.”

„Ik is nie vermoeid nie, maar bietjie ontsteld, mama,” antwoord die meisie. „Net toen hulle die adres voorlees, kom Mr. Prost, die agent, bij mij en geef mij 'n brief van Borner. Hier is die brief.”

Juffrou Wilson neem die brief aan, lees dit soetjies deur, en laat dit toen in haar skoot val.

„Dis 'n brief van Borner,” seg sij eindelik. „Hij skryf dat die tyd o'er 'n maand om is, en ons moet betaal, anders sal hij regterlike stappe neem. Hoe kom Mr. Prost aan die brief?”

„Ik weet nie, ma!”

„Het Mr. Prost niks meer geseg nie?”

„Ja, hij seg, dat hij van aand nog sou kom, om met ma o'er die brief te spreek.”

„Waarom in die aand, Mary?”

„Ik weet nie, ma! Ik had geen tyd om hom dit te vra nie?”

„Is dit dieselde Mr. Prost, wat jou verlede week 'n uitnodiging gestuur het om met hom naar die entertainment te gaan?”

„Ja, ma, dieselfde.”

„Ken jij hom, Mary?”

„Ik het hom 'n paar maal ontmoet, en hij o'erlaai mij met beleefdhedes, dog hij beval mij nie,” voeg Mary daarby en bloos.

Juffrou Wilson kijk Mary enigsins skerp aan. „Nou ons sal sien,” seg sij ernstig. „In elk geval het ons 'n maand tyd. Wanneer sit die skoolkommissie?”

„Ik hoor vandaag, bij die pastorie, dat die kommissie o'er drie weke sal sit.”

„Dan eers,” seg die moeder, met 'n sug. „Wel ons sal sien.”

Stil gaan die agtermiddag verbij, geen een van de twee had lus om te praat nie.

Dit was skaars donker toen aan die deur geklop werd en Mr. Prost binnekom.

Mr. Prost was, soos ik reeds geseg het, 'n agent te Praatville, wat al geruime tyd daar woon, en baie werk had. Hij was nie so jong nie, maar heel spraaksaam en vriendelik. Egter was daar lelike gerugtes van hom in omloop, en in fatsoenlike geselskappe werd hij meer geduld als genooi. Mary het van die eerste ogenblik af, dat hij haar gesien het, sijn aandag getrokke, hij het haar o'ervloedige beleefdhedede bewese, wat haar volstrek nie aanstaan nie. Misskien het sijn ook wel die duiwel gesien wat uit sijn oge kijk, 'n duiwel, wat ik maar nie sal noem nie.

Mr. Prost was nou ook o'ervriendelik. Hij o'erlaai Mary met komplimente o'er haar speel, en dit het 'n geruime tyd geduur eer die weduwe gelegenheid had om o'er die eigenlike doel van sijn besoek te spreek.

„O,” seg Mr. Prost, „dit is 'n kleinigheid. Mr. Borner het mij die bewijs ter invordering gesonde, en 'n brief an u ingeslote. Mr. Borner het seker geld nodig, maar als dit nodig is, kan u op mij reken. Ik sal altijd bereid wees om u en uw dogter van diens te wees.”

„Dank u, vir die vriendelikheid,” seg die weduwe koel. „Ik sal egter sien wat ik kan doen, en aan Borner skrywe, misskien geef hij nog uitstel.”

„Als ons uitstel krij, dan sal dit gaan. Misskien krij ik die betrekking als skooljuffrou hier,” seg Mary.

Mary het pas die woorde uitgesproke of sijn had daar spijt van. Mr. Prost neem daar egter notisie van.

„Al wat ik daaraan kan doen, sal seker geskiede, miss, laat alles aan mij o'er, en ik sal aan Borner skrywe,”

„Ik doen die dinge liewers self,” seg die weduwe; „dank u voor die vriendelikheid.”

„Soos u verkies,” seg Prost, 'n weinig gesteurd.

Na nog 'n paar woorde gesproke te hê, gaan Mr. Prost weg.

„Wat sal ons doen, ma?” vraag Mary, nadat sijn enige tyd stil gesit het.

„Skryf dadelik aan Borner om uitstel, en skryf ook aan Charles om raad. Hij is wel jong, maar verstaan seker meer van besigheid als ons. En dan ten laaste, seg die Skrif nie: „In zes benauwdheden zal Hij u verlossen, en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren?”

Mary blijf stil.

„En wat denk Ma van die Mr. Prost?”

„Ik denk, dat hij een is, wat in die Skrif „Zonen Belials” genoem word, en dat mijn dogter wel doen om hom te vermij,” antwoord die weduwe, terwijl sij haar dogter ’n soen geef. Ons verkoop liever al wat ons het, en swerf deur die land, als deur di man geholpe te worde. En nou, goeie nag.”

HOOFDSTUK II.

Praatville was, soos ons al gesien het, lang geen agterdorp nie. Ieder keer staan daar ’n stukkie in die koerant van wat Praatville gedaan het, of nog sou doen. So had Praatville ook ’n Sendingsgenootskap, en bij die Sendingsgenootskap hoort ook ’n Werkgeselskap. Die Werkgeselskap staan in hoge guns bij vroue en meisies. Elke week was daar bijeenkoms, één week bij die Predikantsvrou, en één week bij tante Adriana. Bij tante Adriana was egter altijd meer mense. Hulle vind dit daar aangenamer als bij die vorige juffrou. Juffrou laat te veel lees, en dan skiet daar geen tijd o’er om te praat nie. Bij tante was die stukkie om te lees maar kort—partijkeer regte kort. Veral als daar iets bisonders gebeurde was. Van dat Praatville vakant was het tante die saak alleen bestuur, en sij was blij toen sij hoor dat die nuwe predikant ongetrouwd was. Nou kon sij vereers baas blij.

Ongeveer 14 dage na die bevestiging was die Werkgeselskap weer bijeen, daar was ’n goeie opkoms. Tante haar voorkamer was mooi vol, want ’n heel partij buitemense was aangekom, en partij het nog nie uitgerij nie. So was Mimie ook daarbij. Die geselskap was na haar smaak.

Net ’n klein stukkie word gelees,—heel klein. ’n Mens kan dit ook verstaan. Dit was die eerste bijeenkoms na die bevestiging.

Na die lees was die gesels oop. Eers o’er die en die, toen o’er meneer, en eindelijk o’er die nuwe skool. Daar was vier applikasies ingekom, en hoewel dit nog nie geopen was nie, wis natuurlik die hele dorp reeds alles daarvan. Miss Wilson kom ook weer ter sprake.

„Die Miss Wilson het die beste kans,” seg een van die

praatsters; „verskeie lede van die kommissie is voor haar, en meneer ook. Hulle seg, sij speel so mooi.”

„Ja meneer sal wel van die jonkheid hou, ik sou anders denk dat 'n bejaarde vrou beter sou wees,” antwoord tante Adriana.

„Ik is al moeg om van Miss Wilson haar speel te hoor,” seg Mimie spijtig. Ik het al anders hoor speel als so, en wie is sij tog?”

„Ja wie is sij tog,” vra 'n derde, „in elk geval is sij brand arm.”

„Dis te hoop dat die kommissie goed sal toesien,” seg 'n juffrou, „anders stuur ik mijn Letta nie.”

„Wat kan jij van mans verwag,” seg tante Adriana, „als hulle maar 'n jong gesiggie sien, dan is hulle tevrede.”

„Meneer het baing naar haar gekijk,” seg 'n ander. „Ik het vir hom opgelet, net toen die dierbare adres van die jong nooiens voorgelees is.”

'n Paar jong nooiens, wat bij die opstel van die dierbare adres tegenwoordig was, begin toen te lag, sodat die spreekster stil blij.

Die meeste mense begin nou langsamerhand weg te gaan, alleen tante haar vertroubaarste vriendinne blij nog, Mimie ook.

Toen dit weer bietjie stiller was, begin tante opnuw.

„Wat nig Fija van meneer daar vertel, dit is nie waar nie, maar wat wel waar is, weet ik.”

Die oge van algar was toen op haar gevestig.

„Wat is dit dan,” word van alle kante gevra.

Tante skud haar hoofd, hoes en wil nie praat nie Eindelikelik kom dit uit.

„Ik wil daar geen kwaad van denk of seg nie, dit is ook niks; maar wat ik weet is dit, dat die Miss Wilson veel te vrij met Mr. Prost omgaan, om skooljuffrou van Praatville te wees. Hij het met haar gesproke bij die aankoms van meneer, en aan haar 'n briefie gegee, dit het ik met mijn oge gesien.”

„Miskien was dit 'n rekening,” seg één tante goe-hartig.

„'n Rekening,” seg tante Adriana, en kijk die vorige spreekster met verontwaardiging aan. „En wat sou jij seg als die Mr Prost saans daar gaan kuier. Mijn meid Roos het dit self gesien, en weet jij wie die Mr. Prost is?”

Die goehartige tante was geheel o'erbluf; die meeste beskou haar met 'n soort van medelijde o'er haar onnoselheid.

„Wel,” seg tante, toen die vrouens hoede en kappies opset om weg te gaan: „Ik sal wel alles daarvan uitvinde, dit kan julle geloof.”

En onder 'n gemompel van goedkeuring gaan hulle uit mekaar.

Die persone, in die lot van wie tante Adriana op haar manier soveel belang gestel het, ongelukkig van die belangstelling onbewus, het hulle dage maar onder sorg en kommer deurgebrag. Daar was egter 'n bietjie meer vooruitsig, sodat op een aand, 'n paar dage na die gesprek bij tante moeder en dogter enigsins opgeruimd bij mekaar sit. Daar hulle maar weinig hoop had dat Borner hulle sou uitstel gee, het hulle tegelijkertijd aan 'n bekende in die Kaap geskrewe om aan hulle die geld te leen, met die belofte dat Mary, als sij onderwyseres word, alle maande wat sou afbetaal. Die man het hulle geantwoord dat hij nie ongenege was om dit te doen nie, maar met die kondisie, dat als Mary die betrekking nie krij nie, hij sijn aanbod terugtrek, want hij moes sekuriteit hê.

Die brief het die weduwe wel seer gemaak, dog wat kan 'n arm mens doen. „Wat hond is, moet bene kou,” seg 'n spreekwoord, wat wel plat is, maar daarom waar, en daar maar deur bitter weinige, selfs onder die sig Christene noem, die arme als die agtergeblewene erfenis van die Heere Jezus beskou worde, het sij al heel wat leer verdra.

Dat Mary onderwyseres sou worde, werd bij hulle altijd waarskijnliker. Meneer was 'n paar male bij hulle gewees, had Mary hoor speel, en had so half sijn stem toegeseg. Oom Karel was ook daar gewees, en hij had veel invloed.

„Dit sal wel gaan, ma!” seg Mary altijd. „Dit sal verder wel beter gaan.”

Die aand was sij nogal opgeruimd, want sij verwag Charles. Hij had geskrewe dat hij vir besigheid naar Bosfontein moes, en als hij 'n draai omrij dat hij dan die aand op Praatville sou wees. Hij moes dan wel die volgende morge vroeg weer weg, maar dit was niks. Hij kon dan tog 'n paar ure met hulle praat.

Die twee vroue sit nou op hom te wag. Uit die kombuis kom 'n lekker ruik, wat verkondig dat moeder en suster gesorg het. Alles was klaar.

„Daar is Charles,” roep Mary, toen daar aan die deur geklop werd.

„Dit is nie sijn klop nie, Mary,” seg die moeder.

Mary het dadelik opgespring. Die weduwe het egter gelijk gehad. In plaats Charles kom Mr. Prost in die kamer.

Juffrou Wilson kijk verdrietig op. Die besoek was haar allesbehalwe aangenaam.

Mr. Prost was slim genoeg om dit te merk, maar gaan ewewel met 'n glimlag sit.

„Dit spijt mij dat ik u moet hinder,” seg hij. „Ik het vandaag 'n brief van Borner ontvang en ik wil u graag self sien. Ik had nie eerder tijd nie. Borner skryf dat hij ni langer als 'n maand uitstel wil geef nie. Na die tijd moet ik regterlike stappe neem.”

„Binne 'n week, hoop ik, sal ik u 'n antwoord gee,” seg die weduwe. „Ik verwag mijn seun hier en dan sal ons wel 'n plan maak.”

„U kan elke dag als u wil bij mij geld krij,” seg Prost. „Dit sal mij altijd aangenaam wees u en Miss Wilson 'n plesier te doen.”

Die weduwe geef geen antwoord nie, maar knik met haar hoofd.

„Is uw seun op Sondorp?” vraag Prost.

„Ja,” antwoord die weduwe. „Ons verwag hom van aand hier. Hij moet naar Bosfontein.”

„Dit is nie ver om nie,” seg Prost, „en dit is goed om die tijd te gebruik. Daar sal gou genoeg rumoer wees in die land.”

„Hoe so?” vra die weduwe.

„Wel, dit is nou seker, dat die Basuto-oorlog uitbreek het, en binne enige dage word daar gekommandeer. Is uw seun ook op die burgerlijs?”

„Ik denk so,” seg die weduwe, terwijl sij bleek word. „Die Heere gewe dat hij vrij mog loot! Hij is maar sieklik.”

„Ik help om u dit te wens,” seg Prost, en staan op. „Goeie aand!”

Daar juffr. Wilson deur die sinkingkoors nie kon opstaan nie, was Mary wel verplig om hom tot bij die deur te vergesel.

Met 'n verstoorde gelaat kom sij weer binne.

„Van die man moet ons niks aanneem nie,” seg sij, en word rooi. „Sijn vriendelikhede walg mij.”

„Ik laat liewers alles verkoop,” antwoord die weduwe ernstig. „Die eer van jou o'erlede vader is mij dierbaar, maar mijn kinders is mij dierbaarder.”

„Hoe sal dit tog met ons gaan?” vra Mary, terwyl sij verdrietig plaas neem. „Als Charles nou ook naar die kommando moet, wat vang ons dan aan?”

„Ik weet dit nie,” antwoord die moeder; „laat ons maar nie voor die tijd bekommerd wees nie.”

„Nou is dit tog Charles'” roep Mary, na enige minute stilte. „Dit is sijn klop.”

Sij had gelijk. 'n Paar ogenblikke later staan haar broer in die kamer.

„Waar is jou pèrd dan, boetie?” vra Mary, toen die eerste groet verbij was.

„O, mijn pèrd is bij die hotel. Ik wis dat hier geen stal sou wees nie, en daar dit Mr. Henry sijn perd is, moet ik hom goed versorge. Ik het daar afgesaal. Maar kom, ma, vertel tog, hoe gaan dit?”

Ma wou egter nie vertel nie, en sussie ook nie, voordat Charles nie eers aan tafel sit, en 'n lekker karbenaatjie in had nie. Charles gee ook gou genoeg in. Wel als 'n mens wil weet hoe lekker 'n karbenaatjie is, dan moet jii eers 'n heel dag te perd rij.

Maar hoe lekker kos ook smaak, eenmaal krij 'n mens genoeg, en toen Charles eindelijk moes verklaar, dat hij nou waarlik genoeg had, begin ma te vertel.

Daar was heel wat te praat, en hulle sit toen tot laat in die aand. Eers moes Charles vertel hoe dit in sijn nuwe betrekking gaan. Toen o'er andere dinge. Graag wou juffrou Wilson Charles spaar, maar sij moes tog, of sij wou of nie, o'er die skuld praat.

„Die skuld moet betaal worde,” seg Charles. „Dit kan gaan soos dit wil. Als dit nie anders kan nie, dan vra ik Mr. Henry om geld te leen, hoewel ik dit liewer nie sou doen nie. Ik is nog te kort daar. Maar als ma dit nie anders kan skik nie, dan moet dit. Ik denk hij sal dit wel doen.”

„Hij lijk 'n goeie man te wees,” seg Mary. „Sijn vrou's suster wat hier woon, prijs hom te danig.”

„Wel, sorg maar dat jii die skool krij, dan kan ons saam

afbetaal, en dan krij ons die geld van bowe, dit is beter."

„Als jij maar nie naar die kommando moet gaan nie," seg die moeder, terwyl sij haar seun nader trek.

„Wel, dit sou lelik wees," seg Charles. „Ik is op die lijs, maar daar moet nog geloot worde, en ik loot verwas vrij."

„Og, die kommando sal jou dood maak," sug die weduwe. „Jou bors sal dit nooit hou nie."

„Ag wat," seg Charles met 'n lag. „Ik is perd-fris, veel beter als vroeger."

Die weduwe skudde haar hoofd. Charles was nie sterk nie. Hij was wel lang en fluks uitgegroeï, maar het al van sijn jeugd af aan o'er sijn bors geklaag. Dit sou wel beter gaan als hij groter werd, had die dokters geseg, en dit lijk of hulle gelijk gehad het. Charles was nou 18 jaar, en veel beter als vroeger.

„Ik moet mijn kans staan met die ander," seg Charles. „Sodra die loting verbij is, sal ik 'n telegram stuur. Laat Mary dit ook doen, als die kiesing van die skool verbij is, dan kan ons 'n plan maak. Praat kan nou tog nie help nie."

Die lewendige jongeling sijn gesprek had op die lieue vroue 'n goeie uitwerking. Ongeruimder als in lange tijd gaan hulle eindelijk rus.

„Maar wie sal mij morre roep?" vra hij ewe ongeruimd. „Met dagbreek moet ik weg."

„Dit sal ik doen," antwoord die moeder. „Mijn pijn hou mij wakker, ik sal mij nie verslaap nie."

Dit was skaars skemerdag toen Charles wakker werd, en merk dat moeder en suster al op was, en vir hom gesorg het. Veel kon daar nie meer gesproke worde nie, maar voor hij weggaan, moes hij nog eers aan moeder haar knie neerkniel, om same die naam van die Heere aan te roep. Hij was wel groot, maar had nog nie die gebed aan sijn moeder haar knie verleer.

Dit was 'n lieflike morre, en nog nie heeltemaal lig nie, toen Charles die moederlike woning verlaat. Alles was stil op straat, en sonder daar om te denk, loop Mary met haar broer die straat af. Bij die hoek kus hulle mekaar hartelik, en keer sij om naar huis.

Net toen sij haar huis wil ingaan, kom 'n meid die straat op, wat haar enigins parmantig aankijk. Mary skrik 'n bietjie en maak die deur toe.

HOOFDSTUK III.

Oom Karel was uit sijn humeur. Ja, 'n mens sou nie heeltemaal lieg nie, als hij seg: „Oom Karel was nukkerig.” Hij het die morre nukkerig opgestaan, en toen was alles verkeerd. Eers was sijn koffie te soet gewees, toen was sijn pijp verstop, en toen hij dit wil oopsteek, breek die grasjie in die steeltjie af. Adonis, wat anders met oubaas net kon maak wat hij wou, het die morrie al 'n klap gehad in die stal, omdat die perde nie skoon gemaak was nie; die hele huisgesin was deurmekaar. Sijn nukkerigheid was nog nie gesak nie toen hij aan die brekfes tafel gaan. In stilte eet hij sijn karbenaatjie, en kijk voor hom in sijn bord. Dit lijk of die kos hom nie smaak nie.

Die nukkerigheid had 'n oorsaak. Tante Saartjie het in die nag 'n lang gesprek met hom gehad, en dit het hom net sleg laat slaap. Nou kon hij nog maar nie regkom nie.

Hij was nogal die vorige dag ewe plesierig dorp-toe gekom. Hij was betijds gekom, omdat vandaag Skoolkommissie-vergadering was, en dan moes hij ook vir George weghelp, wat gekommandeer was naar die Basuto-oorlog.

Dat George naar kommando moes gaan, het tante glad nie aangestaan nie. Sij het haar oge al rooi gehuil, maar dit het haar niks gehelp nie. Sij het met George mooi gepraat, hij moes tog maar 'n plaasvervanger soek, sij sou dit betaal, maar George wou daarvan nie hoor nie. Om geen rusie met sijn vrou te hê nie had oom Karel ook aan George geseg, dat hij maar kon blij. Tog had oom vir George 'n mooi, sterk vosperd gekog, sodat sijn praat nie veel sou help nie. George was nou ook al vroeg uitgegaan om nog wat reg te maak.

Mimie was die oggend ook net stil; iederkeer kijk sij ewetjies skuins naar haar vader.

Toen die drie bijna klaar had, kom George binne. Hij set sijn geweer, wat hij bij sig had, in 'n hoek neer en gaan sonder veel omslag aan tafel sit. „Pas-op vir die geweer, misskien is dit gelaai,” seg tante, wat 'n bietjie skrikkerig was.

„Nee, ma, wees maar gerus,” antwoord George. terwyl hij sijn karbenaatjie snij.

„Jij hoef ook nie nou al met 'n geweer rond te slenter nie,” mompel oom.

George kijk op. Hij sien dat sijn pa nie op sijn stukke was nie, maar sonder sig daaraan te steur. seg hij met 'n glimlag: „Waarom is pa dan van morre nukkerig?”

„Als sij soveel in jou kop het als ik sal jij ook wel nukkerig wees,” antwoord oom. „Jij gaan kommando toe, en ik kan maar tuis regkom. Die mense denk ook dat ik niks te doen het nie- Eers moes ik ouderling worde, en nou weer schoolkommissie. Ik bedank netnou vir alles en blij op mijn plaas.

Eer dat George weer antwoord kon gee, het tante Saartjie hom aangekijk en met haar hoofd geknik. George begriip dat dit nou beter sou wees om maar stil te blij.

Sodra brekfes verbij was, staan die kinders op en gaan uit. Oom Karel blij alleen met sijn vrou agter. Hij stap heen en weer in die kamer, en probeer om te rook, maar sijn pijp was weer verstop.

„Wel, Saartjie denk jij dat wat jij mij van-nag vertel het die waarheid is? vra hij eensklaps verdrietig.

„Mimie het dit eers aan mij vertel,” antwoord tante „Sij hoor dit gister bij ou Adriana.

„Bij Adriana hoor jij altijd wat,” mompel oom binnensmond; „ik sal netnou die vriendskap tussen Mimie en die niggie uitmaak; maar misskien is dit tog 'n leugen.”

„Sus Grieta was ook daar; sij praat ook daaro'er en seg, dat sij verwas haar Letta nie sal stuur als die miss schooljuffrou word nie.”

„Ik geloof dit tog nie,” seg oom Karel, en stamp met sijn voet; „'n meisie wat daar so uitsien, kan nie sleg wees nie,”

„Skijn bedrieg,” seg tante; „Ik was nog nooit daar nie, maar sus Grieta is ni 'n vrou wat somaar praat nie.”

„Dan is sij verwas 'n uitsondering,” brom oom Karel.

Tante word nou ook ergerlik en blij stil.

„Ik was met meneer saam daar,” vervolg oom, „en dit lijk tog ordentlik. Ik het lus om self die ding uit te vinde. Ik wil die meisie self vra.”

„Gaan liewers naar Adriana, en dan kan jij maak soos jij denk dat goed is

Oom Karel trek 'n skewe gesig: sijn pijp wil nog nie brand nie.

„Als ik maar wis hoe ik moes stem,” begin hij weer,

„Die affère is net lastig.”

„Ja dit was die affère ook. Oom was dorptoe gekom, met die vaste voorneme om vir die miss Wilson te stem vir skooljuffrou, en nou loop die ding verkeerd. Mimie was bij tante Adriana gewees, en had daar soveel gehoor, wat sij alles aan haar ma vertel het. Tante Saartjie het dit natuurlik aan oom meegedeel, en nou was oom vas.

Oom sijn pijp brand nog nie, daarom vat hij sijn hoed en gaan uit.

„Reguit naar tante Adriana; ik sal die ding wel uitvinde,” dag hij.

Tante Adriana sien hom aankom. Sij kijk dikwils o'er die ondergordijntjie en so sien sij alles wat om haar gebeur. Sij set haar bril reg, neem haar predikasieboek en slaan dit ope, toevallig bij 'n preek o'er Jakobus 3:6.

„Wel, neef Karel,” seg sij met 'n opgeruimde gesig, toen oom binnekom, „wel, ik is blij dat jij mij tog ook eenmaal 'n besoek kom gee. So'n ou weduwe als ik krijg maar weinig besoeke. Julle ouderlinge maak dit net swak.”

Oom Karel moes nou eers 'n hele hoop ekskuse maak, en dit duur wel 'n halfuur eer hij met sijn saak kon begin.

„Ik is eigenlijk gekom,” seg hij oplaas, „om te hoor naar die ding wat Mimie aan haar ma vertel het. Die storie o'er miss Wilson.”

„So,” seg tante, terwijl sij 'n snuifie neem en 'n gesig trek of sij haar die storie glad nie meer herinner nie. „So, en wat het Mimie dan vertel?”

„Mimie het aan haar ma geseg, dat die miss Wilson, wat ons skooljuffrou wil maak, haar net sleg gedra. Sij seg dat sij dit hier gehoor het.”

„So,” seg tante, en neem weer 'n snuifie en bied oom ook een aan. „So, dan gedra die meissie haar sleg. Wel, wel!” en sij skud haar kop,

Oom Karel kijk haar aan. Oom was 'n goeie kerel, maar hij kon nie met 'n steeks perd reg kom nie, en dit was amper vir hom of hij met 'n steeks perd te doen had.

„Mimie seg, sij het dit hier gehoor.”

„Hier?” vraag tante verwonderd, „Ik weet nie; maar dit is mogelijk. Hier was baing mense. Ik ken die Wilsons nie. Ik weet goed, ik het nie geseg dat sij haar sleg gedra nie!”

„Maar wat is daar dan in die geselskap gepraat?” vra oom Karel ongeduldig.

„Mimie sal tog geen leugens vertel nie?”

„Daar is o'er die miss Wilson gepraat,” antwoord tante; maar of dit waar is weet ik nie.”

„Maar wat is dit dan?”

„Hier is vertel dat miss Wilson nie van die beste is nie; ik is egter bang om te praat en wil die segster nie wees nie; want ik is maar 'n arme weduwe en wil nie op kantoor kom nie.”

Oom Karel skuiwe op sijn stoel rond.

„Praat reg-uit, Adriana. Ik is skoolkommissie en ik moet vandaag kies. Ik moet nou weet. Jij kan mij mos vertrou. Ik sal nie weer vertel nie.”

Tante gaan toen reg sit, en na nog 'n paar minute van ekskuse begin sij eindelijk. Sij wis natuurlik niks. Sij kon haar maklik vergis, maar haar meid en nog 'n ander vrou het vertel, dat 'n sekere meneer, sij sou maar sijn naam nie noem nie, want sij was bang, kom saans laat bij die miss aan huis, en dan het haar meid self een oggend skemer donker gesien, dat 'n man uit die huis gekom het, en dat miss Wilson nog 'n end met hom saangeloo het. Oom moes goed verstaan. Sij wis niks, maar haar meid en die ou buurvrou het dit geseg. Ik staan wel soggens vroeg op,” voeg sij daarbij; „maar dan lees ik mijn Bijbel of sing 'n bietjie. Ik loop nie rond nie.”

Oom Karel krap sijn kop.

„Meidepraatjies, dit is al!” roep hij eindelijk. „Net meidepraatjies, sies!”

„Sies!” herhaal tante, wat al warm werd.

„Ik het mijn eige gedagte, maar wat ik gesien het, hou ik maar vir mij.”

„Nou, wat het jij dan gesien.

„Dit is mijn saak. Maar als jij sien dat 'n jong kerei aan 'n nooi 'n briefie geef, dan kan jij denk wat hij wil.”

„Ik het net groot lus om naar die miss Wilson te gaan, om self die saak uit te vinde.”

„Jij kan maak wat jij wil,” antwoord tante; maar jij moet oplet dat ik jou niks geseg het nie. Ik seg nog eens, ikweet niks.”

„Jij weet niks, maar jij het dit daarom rondvertel.”

„Ik weet nie, neef, waarom jij so die partij vir die meisie opneem nie; maar so is julle mans. Als 'n meisie maar 'n mooi gesig het, kan sij maak wat sij wil. Julle is dan regte vergewensgesind.”

Om die venijnige steek word oom Karel net warm; maar hij hou hom in. „Het jou meid ook geseg wie of die man was?“

„Ik sal mijn meid roep,“ seg tante, „dan kan jij haar self uitvra. Ik heb geen lus om op kantoor te kom nie.“

„Ik praat nie met meide nie,“ seg oom; „maar ik denk dat jij in die werkgeselskap wel wat anders kon doen als o'er ander mense te praat.“

Alle wereld! Ou tante gaan toen reg sit en oom Karel krij dit warm. Dit moes hij nie geseg het nie. Dit was net of 'n dam oopbreek, so rol die woorde. Oom sien dat daar geen kans was om te keer nie, en set toen maar af.

Toen hij op straat kom en 'n bietjie afgekoel was, wis hij waarlik nie wat te doen nie. „Wat nou?“ vra hij bij homself. „Daar is tog seker iets van waar. Wel, ik sal aan meneer vra.“

So geseg so gedaan. Weldra was hij bij die pastorie. Meneer was tuis en in die studeerkamer.

„Wel Broeder!“ seg meneer, wat aan oom Karel sijn gesig iets merk, „wat is het? Wat scheelt er aan?“

„O, 'n heelpartij dinge,“ antwoord oom. „George moet kommando toe, en Saartjie sit die hele dag te huil. Maar ik kom praat o'er die skool-affère. Ons moet vandaag kies en ik weet nie wie.“

„Ik ook niet,“ seg meneer.

„Ik is in die hande. Wat denk meneer van miss Wilson?“

„Zij heeft mij wel aangestaan,“ antwoord meneer langsaam, „maar“ — — —

Meneer blij stil; oom Karel ook; hij had meneer nou net waar hij hom wou hê.

Meneer wou oom laat verder praat, maar oom blij stil; was meneer 'n bietjie langer in die onderveld gewees, dan had hij wel gewet dat hij sou moet opgee. Oom haal sijn pijp uit, stop doodbedoord en begin te rook.

Meneer werd eindelijk senuwe-agtig.

„Ik wou haar kiezen,“ seg meneer, „maar ik heb zoveel praatjies gehoord.“

„Ik het ook gehoor,“ seg oom, „en daarom kom ik naar meneer toe. Ik sit in die knijp; meneer moet maar reguit praat.“

„Ou Juffrou van Netelen was hier, en die zeide dat miss

Wilson haar sleg gedroeg, en tante Prik was expres een beetje aangekom om meneer te waarschuwen. Niemand had mooi willen uitpraten, maar zooveel had meneer toch verstaan, dat men dacht dat miss Wilson ongeschikt was voor die betrekking. Broeder Hendrik was ook gekomen, en had gezegd, dat hij zeker niet voor miss Wilson stemmen kon.“

Oom Karel moes nou ook, of hij lus had of nie, vertel wat hij van morre gehoor het.

Meneer luister aandagtig.

„Wij moeten dan maar een ander kiezen,” seg meneer, „hoewel het mij spijt. De verantwoording is te groot.”

Oom Karel gee geen antwoord nie en gaan, na nog wat o'er kerksake gesproke te hê, heen.

Terwijl oom Karel so rondraf en altijd nukkeriger word, was dit in die huis van die weduwe Wilson ook nie heeltemaal stil nie. Die dag tog sou die saak beslis worde en Mary loop deur die huis rond of sij geen rus kon krij nie. Dit sou nou alles goed gaan. Gister was daar 'n telegram gekom dat Charles vrijgeloot het, en als sij nou die betrekking krij, dan was hulle daardeur. Wat 'n menigte planne maak sij, en tog so weinig vir haarself, alles vir die geliefde moeder.

'n Beter bed en beter voedsel sou misskien die verswakte krachte weer laat herlewe en die laatste lewensdage van haar moeder sou so aangenaam wees.

Hoe later dit werd, hoe ongeduldiger Mary was. Om drie uur sou die kommissie eers sit, maer om twaalf uur was dit al of sij die koors had. Sij sit aan tafel, maar kon nie eet nie. Toen dit omtrent tijd werd, kon sij dit nie uithou nie; gedurig kijk sij deur die venster of daar nie iemand kom met 'n briefie nie, maar te vergeefs. Die ou moeder sien dit alles met 'n glimlag aan. Sij was ook wel nieuwsgierig, dit kan 'n mens verstaan, en had ook wel veel hoop; maar sij was te lang in die lijdenskool gewees om nie 'n bietje ongeduld af te leer nie. Om te wag was vir haar nie so vreemd nie.

Hoe later in die agtermiddag, hoe ongeduldiger Mary word. Sij was so seker dat sij reeds vroeg 'n telegram klaar gemaak het om naar Charles te stuur, en die telegram lê nog op tafel; maar nou kom bij haar ongeduld nog ongerusheid. Die ongerusheid werd altijd sterker, en die hoop wat sij had al swakker. Dit word vier uur, vijf uur, en daar

kom geen tijding nie. Toen word die huis vir haar te benoud. Sij set haar hoed op en seg aan haar moeder, dat sij ewetjies wil o'ergaan naar die kleine winkeltjie om iets te koop. Die juffrou weet altijd alles die eerste, dag sij bij haarself, miskien weet sij nou al iets.

Ja, die juffrou wis iets. Pas was Mary in die winkel of die juffrou begin o'er die dorpsake, en dit duur nie lang nie of die skool kom op tapijt.

„Mis Marry het seker al gehoor wie skooljuffrou geworde is,” seg die ou juffrou.

Mary trek haar skouers op, want sij voel dat sij nie kon spreek nie.

„So, nig Sannie was netnou hier. en die het mij vertel dat 'n juffrou van Wellington gekies is. Sij wis dit seker, want haar man is ook skoolkommissie.”

Marry werd doodsbleek, en vir 'n paar minute was dit of sij flou worde; so groot was die skok. Gelukkig merk die ander dit nie.

„Ik had gedag hulle sou u gekies het,” gaan die goedhartige praatster voort, sonder te merk hoe sij haar hoorderes pijn aandoen. „Maar so'n kommissie is maar koddig.”

Mary geef geen antwoord nie; en gelukkig hou die winkelvrou aan met gesels, todat Mary enigsins bedaar was.

Hoe swaar was die teruggaan naar huis. Sij durf bijna nie die deur oopmaak nie, haar hart was seer.

Daar was egter niks aan te doen nie. Sij maak die deur ope en gaan in. Haar moeder kijk haar aan; een blik was genoeg; ook in moeder haar oog kom tranen.

Mary gaan naas haar moeder sit, leun haar hoofd tegen die bors van haar moeder en begin te huil. Haar senuwgestel was so gespanne, dat haar krag nou geheel gebroke was.

Aan die bors van haar moeder vind sij rus. Ja, van al die sagte rusplekke op die wereld is die bors van 'n moeder seker die sagste. Al is 'n man al 'n groot kerel van ses voet, dan word die plekkie nog wel opgesoek. Dit help vir hoofdpijn en vir 'n heelpartij ander pijn meer.

„Wat moet ons nou doen,” sug Mary: waarvan sal ons lewe?

Dit wis moeder self nie; maar wat moeder wel wis was,

dat haar dogter rus nodig had. „Morre sal ons verder daar-o'er praat, Mary.”

Dit was al laat in die aand en nog sit die twee vroue bij mekaar. Mary was nes 'n klein kind aan die bors van haar moeder in slaap geraak, en als moeder haar hart te onstuimig word, dan sing sý maar saggies „het wiegeliédje” van Gods kinderen:

„Mijn ziel die naar den vrede haakt,
En 't morrend ongenoegen wraakt,
Is in mij als 'n kind gespeend,
En heelt zich met Uw wil vereend.”

Die wiegeliédje geef weer troos, sodat sý oplaas naar bed kon gaan.

Vroeg in die morre, toen Mary wakker werd, was haar moeder al op. Die arme het geen tyd nie; daar moet gewerk worde.

„Nou, ma, wat moet ons doen?” vra Mary mistroostig.

„Ik het daaro'er gedenk,” seg die weduwe. „Stuur eers tiding aan Charles; laat hom nie langer wag nie; en skryf dan naar die Boland, om ons, hoewel jý die betrekking nie gekrij het nie, tog die £50 te leen. Ik geloof nie dat hý dit sal doen nie; maar ons moet alles probeer. Wil hý nie, dan moet Borner maar doen wat hý kan. Ons moet ons dan maar onderwerp.”

Mary was gehoorsaam. Toen sý die ou telegram stukkend skeur, bars sý in trane uit, dog bedaar spoedig. Gelukkig was sý gesond en Charles vrijgeloot.

Een gedagte hou haar egter gedurig besig, en die gedagte was: Hoe is dit gekom? 'n paar dage gelede was iedereen, wat met haar daoro'er gesproke het, seker dat sý dit sou krij, en nou was alles in een ogenblik veranderd. Wat was dit? Haar verwondering werd nog groter toen sý enige dage later verneem, want op so'n dorpie blyf niks verborge nie, dat sý maar één stem gekrij het. Sý kon die ding nie verstaan nie.

In die dorp werd o'er die saak egter nie veel gepraat nie. Die klaarmaak vir die kommando was te groot.

Mary had, hoewel dit swaar was, nie versuim nie om aan Charles te skrywe, en meer als een traan het die brief natgemaak.

Hoe sou dit nou met die skuld gaan! Dit was nag en

dag hulle gedagte. Hulle had nie die minste hoop, dat die vriend van Bo aan hulle die geld sou leen nie.

Terwyl hulle so geslingerd werd, kom daar 'n paar dage later onverwag 'n telegram van Charles, wat hulle heeltemaal in die war bring. „Het geld is recht. Ik zal betalen, brief later.”

Wel neem dit 'n sware pak van hulle harte af, maar hulle verstaan daar niks van nie.

Daar was maar een pos in die week van Sondorp, waar Charles woon, naar Praatville, en hoe hulle ook verlang, hulle moes geduld gebruik. Hulle tel die dage en later die ure wanneer die pos sou inkom. Eindelijk kom die pos in, en die brief van Charles. Die brief was vir hulle soos 'n swareweer-slag. Hulle kon hulle oge nie geloof nie toen die moeder die brief lees:—

Lieve Ma!

„Gelijk u al uit mijn telegram gezien hebt, kon ik het geld betalen, zodat die kwelling voor u voorbij is. Met deze post zend ik geld en interest aan mr. Prost, zodat gij u er niet verder mee behoeft te bemoeien. Ik ben wel wat bang dat gij verdrietig zult zijn, doch ik denk ik heb recht gedaan. Zodra ik gehoord heb dat Mary niet benoemd was, heb ik mr. Henry gevraagd om mij het geld te lenen, doch een paar dagen later zeide hij mij dat hij het niet kon doen. Ik had al een plan uitgedacht en heb toen maar doorgedrukt. Een van die dorpsmensen had een substituut noodig voor zijn zoon, en heeft mij £75 aangeboden, ik heb dit aangenomen. Mr. Henry is gewillig om mij te laten gaan, en de kommandant heeft mij aangenomen. Jammer dat ik niet kan komen groeten, maar Praatville is te ver. Al die mensen zeggen dat die oorlog maar drie maanden duren zal. Ik ben dan netnou terug en zal wel weer een betrekking krijgen, enz.” Want die brief was lang en vol van ekskuse. Die arme kind wou soveel hij kon die saak goedmaak.

Half bewusteloos laat die weduwe die brief op haar skoot val. Sij was te ontsteld.

„Charles sal dit nooit deurstaan nie,” sug sij. „Hij is veel te swak daarvoor.”

„Charles het soos 'n man gehandel,” antwoord Mary, met trane in haar oge, „Kon ik ook maar so iets doen.”

Die weduwe skud haar hoofd. Dit is sijn dood," seg sij; „hij is nie sterk genoeg nie."

Daar was egter niks aan te doen nie. Die weduwe getroos sig in die lot en skryf Charles 'n hartelike brief. Mary voeg haar segenwens daarby, en deur die gebede van moeder en suster ondersteund, gaan Charles als substituut naar die kommando.

HOOFDSTUK IV.

„'n Brief van George, vrou! seg oom Karel, omtrent 'n week of sewe nadat die kommando weg was. „Ik het van morre so lang op die deur van die postkantoor getimmer, dat die postmeester moes oopmaak. Waar is Mimie. Ik kan George sijn skrif tog nie lees nie, en dan seg die mense nog dat hij mooi skryf!"

Maar Mimie was nog in haar kamer, en so was oom wel verplig om te wag. Tante Saartjie breek die brief ope, om te sien of George gesond was, en vou dit toen weer toe. Hij kan maar wag tot na brekfes,

Na brekfes en huisgodsdienste steek oom sijn pijp weer op. Tante haal die brief uit haar sak, en Mimie begin te lees.

George schryf o'r alles. „Hij het op die kommando ook tijd genoeg," brom oom, „want die tegenwoordige kommando's is so." Hij skryf hoe hulle dit had, en hoe dit hom beval. Hij kom goed klaar, alleen had hij te min te doen, en dan was die kos ook maar sleg.

„Ik ben nou al korporaal," skryf hij, „en ik ben blij want nou hoef ik niet langer wacht te staan, en wacht staan is maar vervelend. Ik heb het dan ook maar mingedaan, want hier zijn altijd kerels genoeg die voor een beetje geld een beurt waarnemen. Die beursje wat Ma mij saamgegeven heeft, heeft goed geholpen. Ik was recht gelukkig. Hier was een jong kereltje, een Wilson, een broer van die Miss Wilson te Praatville. een recht knappe jong-kerel. Hij was altijd klaar om wat te verdienen, en heeft meer dan een wachtbeurt voor mij waargenomen. Partij kerels zeggen dat hij substituut geworden is om zijn Ma te helpen. Ik heb veel met hem

omgegaan, maar hij praat maar weinig over zijn eigen zaken. Hij was veel te zwak om kommando toe te gaan, en nu ligt hij te Wepener in het hospitaal. Partij zeggen: Hij zal niet doorkomen. Dit zou mij spijten, want hij is een goede kerel. Dit heeft hij mij eens gezegd, dat als zijn zuster schooljuffrouw geworden was, hij niet naar de kommando had hoeven te gaan.

Ma of Mimie kan gerust zijn moeder eens gaan opzoeken."

Toen Mimie so ver gelees het, word sij rooi. Sij had soveel o'er Miss Wilson gepraat, en had al swaar daaronder gevoel. Dalk was al die storiëtjies leugens.

„Ja” seg oom, „jij kan gerus een keer die mense gaan besoek, Saartjie. Neem Mimie maar saam. Ik het die stories nooit geloof nie, en het tog vir haar gestem. Wie weet hoe swaar die arme vrou dit het, nou haar enigste seun siek is!”

Die woord was vir tante Saartjie genoeg. Als haar George in die hospitaal te Wepener moes lê, hoe sou sij dan voel!

Mimie had nie veel lus vir die besoek nie. „Ik ken die Miss Wilson nie,” seg sij, „en wat sal ik daar gaan maak. Die mense het tog so baing gepraat. Niemand gaan met hulle om nie.”

„Ik geloof van al die praatjies niks,” seg oom Karel. „Gaan jij maar gerus met jou ma saam.”

Mimie trek haar neus op, maar blijf stil. Sij ken haar pa, als hij 'n ding so bepaald geseg het, dan moes dit gebeur. Sij neem haar egter voor om haar so stijf als moelik is te hou.

„Ons moet maar 'n soort van boodskap bedenk, ma,” seg Mimie, toen oom Karel uit was. „Ik wil nie hê die Miss moet denk dat ons bij haar kom kuier nie.”

„Ons kan so maak,” seg haar ma. „Maar jij weet, als pa 'n ding geseg het, dan moet ons dit doen.”

Vroeg agtermiddag was tante Saartjie klaar, en Mimie moes, of sij lus had of nie, meegaan.

Verwonderd kijk Mary op toen sij haar besoekers sien; maar tog nooi sij hulle beleef om binne te kom.

Mimie het regtig geskrik toen sij Miss Wilson sien so mager en bleek als die arme meisie daar uitsien. Haar oge was diep in haar hoofd, met blou kringe om. Tante Saartjie het dit ook opgemerk.

Dit was waarlik ook geen wonder dat Mary daar bleek uitsien nie, want die afgelope weke was vir hulle sware tye geweens. Dit was of alles hulle teen is. Had hulle in die begin nog iets verdien, nou lyk dit of die gebrek hulle sou o'erwin, Die paar musieklesse wat sij gegee het, was ook op. Die mense het haar bedank, sonder dat sij wis waarom. Sij werk dag en nag, om haar moeder te versorge; maar die moed begin haar te begewe. Wat haar o'eral hinder, was, om te merk dat daar 'n gevoel onder die mense teen hulle was. Eers dag sij dat sij haar dit maar verbeel, maar weldra vind sij uit dat dit werklik so is. Bijna niemand kom hulle besoek nie, Verskeie wat haar vroeger altijd beleef ontvang het, loop haar nou verby sonder eens te groet. Selfs in die kerk merk sij dit.

Hoe sij haar ook kwel, sij kon maar nie uitvinde waarom dit was nie, en met haar moeder durf sij nie daaro'er praat nie. Sij sluit dit in haar harte toe, waar dit soos 'n voortdurende kanker knaag.

Bij dit alles kom nog dat hulle nou gebrek begin te lij. Die bietjie geld wat Charles anders o'erstuur, moes hulle nou ook mis.

Eers het hulle van Charles goeie berigte ontvang, en het hij selfs 'n bietjie geld o'ergestuurd. wat goed te pas gekom het. Die laaste berigte was egter ongunstig. Charles was in die hospitaal.

Die tijding van Charles sijn siekte het die weduwe diep getroffe. Haar swak gestel kon dit nie verdra nie. Sij was dan nou ook al enige dage bedlegerig.

Dit was dus waarlik geen wonder dat Mary haar oge agter in haar hoofd sit, en dat sij bleek was nie.

„Hoe gaan dit, Miss Wilson?” vra tante, met gevoel van medelijde, toen sij haar bleek gelaat aanskou.

„Met mij gaan dit redelik, dankie,” antwoord Mary. „Maar mijn ma is ernstig siek.”

„Kan ik haar sien?” vra tante.

Mary bloos 'n bietje, maar seg tog dat tante maar kon ingaan. Mimie volg.

Die slaapkamertjie was net soos die voorhuis, regte armoedig, maar alles was silwerskoon en in orde. op die bed lê die weduwe, in mekaar gekrompe deur die sinkingkoors. Haar gesig was vreselik mager, en 'n mens kon so maar sien, dat sij dit swaar had.

Voor haar bed, op 'n ou tafeltje leg haar Bijbel en Psalmsboek.

Alle verkeerde gedagte was somaar opeens uit tante Saartje haar hart uit.

„Wel juffrou, hoe gaan dit?” vra tante. „Ik is so effentjies aangekom, omdat ik werk het vir jou dogter, en ook omdat ik gehoor het dat hier siekte was. Ik is Ou Karel van der Boom sijn vrou.”

„Dank, vir die besoek,” antwoord die weduwe, Die naam is mij bekend. Mijn seun skryf mij van die kommando, dat uw seun hom daar veel geholpe het.”

„Ja, George is 'n goeie kind,” seg tante, met moederlike hoogmoed. „Hij het ook o'er uw seun geskrewe.”

„Wat skryf hij van die siekte van mijn seun?” vra die weduwe angstig.

Tante was vas. Die weduwe kijk haar so skerp aan, dat zij waarlik nie wis wat te seg nie.

„Uw seun moet ernstig ziek wees,” seg sij eindelijk, met tranen in haar oge. „Dog die Heere zal wel help.”

Die weduwe swijg 'n rukkje. „Die Heere sal help.” herhaal sij eindelijk met 'n hartbrekende stem. „Maar wat sal van mij, arme vrou worde.”

„Moet nie so praat nie,” seg tante, terwyl sij sig o'er die weduwe buig, en die bleeke gelaat 'n soen geef. „Moet nie so praat nie suster! Die Heere weet . . . .”

Tante wou nog meer praat, maar haar gemoed was te vol. Sij neem die hand van die weduwe, en sit voor die bed te huil. Als haar George nou so in die vreemde in 'n hospitaal moet lê!

„Mimie, sal jij nie 'n bietjie met Miss Wilson o'er die tabbert gaan praat nie?” vra tante aan haar dogter. „Ik sal netnou kom.”

Mimie was maar blij, dat sij uit die kamer kon kom; want dit was haar te benoud daarin. Haar gewete begin wakker te worde. Dit was dan die vrou en die dogter, waarvan soveel praatjes rondgegaan het, en sij het so getrou saam geholpe om dit rond te strooi. Sij was tante Adriana haar agent gewees. Ai! dit word toen vir haar te benoud in die kamertjie.

In die voorhuis was dit nie beter nie Miss Wilson was was ook so bleek, en Mimie kijk maar met 'n halwe oog naar die patrone en goedjies wat Miss Wilson uithaal om

DIE PRAATDUIWEL.

„Uw seun moet ernstig siek wees," seg sij eindelijk met tranen in haar oge, „dog die Here sal wel help." *Pag. 196.*

vir haar te wijs. Die praat o'er die nuwe sij tabberd wou ook nie vlot nie. Tante Saartjie blijf ook so lang!

„Jou ma lijk maar regte siek te wees,“ seg Mimie om tog wat te seg.

„Ma is al lang siek,“ antwoord Mary; „maar dit is veral die ongerusheid o'er mijn broer, wat haar so erg maak.“

„Ik wis nie dat jij 'n broer had nie. Hij was seker nooit hier nie.“

„Hij was eenmaal hier, en toen net vir één nag. Hij is die aand laat gekom en die volgende oggend vroeg weer weg, voordat dit reg dag was. . . Maar wat mankeer miss?“

„O, dit is niks,“ seg Mimie, 'n speld het mij gesteek.“

Ja 'n ding het haar gesteek, maar dit was geen speld nie. Die man, waaro'er soveel gepraat is, was dan misskien maar die broer,

Dit was ver Mimie of tante Saartjie nooit weer uit die kamer wou kom nie.

Eindelijk kom tante tog. Mimie sien dat sij erg aangedaan was.

„Ik sal vir jou ma 'n bietjie kragtige sop stuur,“ seg tante, „en morre weer kom kijk. Hou jou maar goed, niggie. Als julle hulp nodig het, laat dan net weet. Nou, tot wedersiens!“

Met 'n hartelike soen neem sij van Mary afskeid.

Met naar huis gaan spreek tante geen enkele woord nie. Mimie ook nie. Sij was maar blij dat sij uit die huis was. Dat sij met haar praat meegeholpe het, om die huisgesin so ongelukkig te maak, voel sij goed.

Oom Karel was thuis. „Hoe gaan dit met die mense, vrou?“ vra hij sodra sij inkom.

„Sleg; die arme weduwe wou eers nie praat nie, maar toen ik met haar alleen was het sij mij sowat alles vertel. Hulle is baing arm en die dogter het in die laaste tijd bijna niks verdien nie. Hulle had 'n ou rekening te betaal, en Prost had dit in hande. Hulle het seker gereken dat die nooi sou skooljuffrou worde; en dan kon hulle die geld te leen krij; maar toen die ding verkeerd loop, moes die seun 'n plan maak om die geld te krij. Hij is toen substituuat gaan worde; maar hij was te swak vir die kommando-lewe.“

„Ja, die substitute was die slag wonderlik genoeg,” mompel oom Karel.

„Ons moet iets vir die mense doen. Ik denk al die stories was maar leugens.”

„Dit het ik altijd geseg,” antwoord oom Karel. „Jij kan gerus geloof dat die hele ding net 'n praatjie was, en als die jongkerel daar in die hospitaal sterf, dan kan 'n mens maar seg: hij is vermoord deur die *praatduiwel*.”

Tante Saartjie werd rooi, en Mimie gaan naar haar kamer. „Pa kan tog ook so maar altijd 'n ding seg. Vermoord deur praatduiwel en ik het meegeholpe. Die man, o'er wie tante Adriana so gepraat het, was dan maar tog die broer gewees. Wat had sij tog daarmee te doen? En wat had ik nodig om mij daarmee te bemoei?”

Haar gewete begin nou heeltemaal wakker te worde. Dit was in haar kamer net so benoud als bij Miss Wilson. Nou kom die vraag nog daarby, of sij dit aan haar ma sou seg wat sij gehoor het. Sij was so seker van alles, en nou?

Gelukkig gaan oom Karel uit en sij vlug naar haar ma. Haar kamer was haar te klein.

Ma was ook verdrietig. „Ons het algar verkeerd gedaan, Mimie! Jou pa had maar reg; ons moet nou probeer om dit beter te maak. Als die jong kerel net nie doodgaan nie.”

„Ja, als hij net nie doodgaan nie,” so klink dit in Mimie haar hart. „Anders het ik hom help vermoor.”

„Ik het ook skuld,” seg die ma; „ik moes ook eers ondersoek het, maar jij vertel alles so omstandig. Dit is 'n treurige geskiedenis.”

„Ja, treurig of nie, die ding was nou eenmaal so, en niemand kon dit verander nie. Altemet word Charles nog weer beter.”

„Ja, altemet,” en met die troos moes Mimie, toen dit aand word, in haar kamer gaan, nadat sij tog eers alles aan haar moeder vertel het.

In haar kamer wou die „altemit” nie te veel troos gee nie. Toen sij op haar kooi leg en die bleke gelaat van die weduwe en haar dogter haar voor die gees kom, kon sij in die „altemet” maar geen rus vinde nie. „Deur praatduiwel vermoord,” had pa geseg, en sij kon die woord nie wegstreek nie. Sij draai haar van die ene sij op die ander sij, maar slaap was min. Nog nooit het sij so'n nag gehad nie. Hoe blij was sij toen dit dag word!

„Of meneer nie vandaag 'n bietjie bij juffrou Wilson wil aankom nie; sij is erg siek, want die tydning is gekom dat haar seun dood is." Die boodskap was bij die pastorie afgegee, 'n paar dage nadat Mimie bij juffrou Wilson was, en meneer was, voordat hij gaan, eers bij oom Karel, wat vir die „aanneming" ingekom het. Oom Karel is toen saamgegaan, en meneer het sijn bes gedaan om te troos, maar het tog ook sonder dat iemand daarvan wis 'n preek gehad, wat hij sijn hele lewe nie sou vergeet nie. Toen hij die vrou sien, hoe die arme vrou self bijna geheel verslage, nog troostwoorde had vir haar dogter, toen was dit net of iemand seg: „Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt;" en toen hij so versigtig mogelijk, sonder dat iemand dit merk, die weduwe uitvra, want oom Karel het hom op die spoor gehelp, en nou goed begriip wat eigenlijk van die storie waar was, toen hou die prediking nie op nie, maar word altijd erger: „Oordeelt niet." Meneer voel wel dat hij ook maar geoordeel het sonder onder ondersoek, en dat 'n gedeelte van wat die arme mense moes lij, sijn skuld was; so blijf dus onder al sijn lees en praat die gewetensklok altijd aan met lui in sijn hart, en hij was ook maar blij dat hij uit die huis kon loskom, en in sijn studeerkamer, waar hij sijn deur 'n hele rukkje moes sluit.

Een ding het meneer daar tog gekrij, en dit was 'n teks vir Sondag. Die teks kom wel nie bij die „aanneming" te pas nie, maar hij kon dit nie help nie. Toen hij op die preekstoel staan, kom die woorde so van self: „Oordeelt niet." Meneer het die dag nie 'n teks geneem nie, maar die teks het hom gevat, en of hij wil of nie, hij moes. Die gemeente seg dat meneer hulle gekap het, maar dit was nie so nie. Meneer het homself gekap, en so krij die gemeente ook wat. Hij het natuurlik van die saak nie gesproke nie, maar iedereen wis wel hoe dit was. Partij mense was erg geskok, veral Mimie wat met 'n innig gebed sig voorneem om voortaan versigtiger te wees. Ja, dit was 'n gesegende preek vir Praatville.

Onder die hoorders was natuurlik ook tante Adriana; partij kan nie help om naar haar te kijk nie; maar sij vind die preek seker regte mooi. Ieder keer knik sij met haar hoofd als bewijs van goedkeuring, en toen bij die slot gesonge werd: „Houdt dan uw tong in toom," toen sing sij mee so hard als sij kon.

Die dood van die arme Charles het egter 'n grote verandering in die lot van die weduwe gebreng. Iedereen kom toen om te help, en Mary had netnou meer musieklesse als sij kon afdoen. Daar kom o'ervloed in die huis waar eers gebrek was.

Dit duur daarom lank eer moeder en dogter die skok te bowe was. Gelukkig weet hulle nie wat daar eiginlik gebeur is, maar of hulle, als hulle dit hoor, op Praatville sal blij, weet ik nie, want dit sal swaar wees om te weet, dat daar op Wepener op die kerkhof 'n graf is van 'n diebare seun en broer, eiginlik—

„VERMOORD DEUR PRAATDUIWEL“

DIE DRANKDUIWEL.

HOOFDSTUK I.

Breng die wijn en vul die glase;
Daarvoor is die wijn gemaak.
Laat die laffe dwepers rase,
Wat nie weet nie hoe dit smaak,
Ons plesier verdroog nes gras!
Daarom, wag nie, vul jou glas!

Hoera! skree die mense wat in die voorkamer van die Commercial Hotel was. Hoera! nog 'n versie, neef, Hendrik!
„Ik is klaar, vriende,” was die antwoord, „maar almal moet saam sing, hoor!”

Sit jou vROUTJIE thuis te KORRE;
Skree die kinders om jou heen;
't Sal nie help nie om te morre,
Laat hul staan, en kom hierheen.
Ons plesier verdroog nes gras,
Daarom, wag nie, vul jou glas!

Dawerend gelag begroet die tweede versie, en vrolik klink dit deur die kamer:

„Ons plesier verdroog nes gras,
Daarom, wag nie, vul jou glas.”—

„Nog een voor ons huistoe gaan, Hendrik!” roep een van die gaste. „Jij kan dit so goed doen als die beste.”
„Ik sou denk,” seg die singer. „Ik is al weer klaar.”

Is dit skulde wat jou plage,
Kwel jou maar nie, beste maat.
Waarom treur jij alle dage,
Net of dit jou iets sal baat.
Ons plesier verdroog nes gras,
Daarom, wag nie, vul jou glas!

Was die twee eerste naar die sin van die gaste gewees, die derde was natuurlik die mooiste. Verskeide vriende wou opstaan, om die singer die hand te gee, maar dit was nie so gemaklik nie, daar hulle alteveel die les, wat hulle voorgesing is, opgevolg het, en nie heel goed kon staan nie. Die Hotelhouer, wat ook ingekom het, sien met welgevallye rond, want hij het 'n goeie dag gehad. Gister was daar 'n groot vendusie gewees, en nou vandaag was daar reesies, en al die vrolike broertjies was bij mekaar. Die brandewijn loop soos water, en Drankduiwel het 'n goeie gelegenheid gehad om nuwe dienaars bij mekaar te maak. O'er sijn ou dienaars maak hij hom nie moeg nie, want hij wis wel, dat hulle vir hom nie so spoedig sou verlaat nie.

Die singer, van wie ons die liedjie afgeluister het, was hoewel maar jong, tog 'n ou dienskneg van drankduiwel. Sijn geskiedenis was, helaas, die geskiedenis van baing. Toen hij klein was, was hij bietjie ligter van leer als sijn andere broers, en Hendrik moes toen vir iets opgeleid worde. Hij werd naar 'n grote engelse skool gestuur. Daar is hij in slegte geselskap gekom en toen sijn arme ouders meen, dat Hendrik al bijna klaar was vir predikant of advokaat, kom meneer tuis, vol skuld, half geleer, parmantig en 'n liefhebber van die bottel. Dom was hij nie, dit is seker, maar wat hulle met hom moes begin, wis niemand nie. Gelukkig vir hom, was sijn ouders wel-af. Hendrik moes nou weer boer, maar sijn handjes was so sag, en sijn dors so groot, dat dit net zwaar gaan. In die begin, vir 'n tijdjie, hou hij hom ordentlik, dog toen hij eers getroud was, kon niemand iets met hom uitvoer nie. Hij woon toen op 'n vee-pos van sijn vader, wat hom eigenlik die kos moet gee; verdien hij iets dan drink hij vir kontant, verdien hij niks dan drink hij op krediet. Nou het hij weer bietjie geld gemaak, met die een of ander skelmstuk, wat bij reesies thuis behoer, en daarom sit hij aan die bowe end van die tafel, en trakteeer iedereen, terwijl vrou en kinders gebrek lij. Die mooiste musiek vir Drankduiwel is dan ook die gekerm van vrou en kinders.

Onder die mense, deur wie die singer toegejuig werd, was 'n man van omtrent 30 jare, wat die singer blijkbaar met welgevallye beschou. Sijn stem klink bowe algar uit. Dat hij sijn glas meer als eens geleedig het, kon 'n mens

goed aan hom sien, maar dronk was hij volstrek nie. Hij was echter mooi op pad, en hoe dit verder met hom sou gegaan het, als hij nie gehinderd werd nie, weet ik nie. Gelukkig vir hom dat hij gehinderd werd.

Terwyl hij so luidruigtig toejuig, het 'n man van omtrent 50 jaar, met 'n onvergenoege gesig, die hotel-kamer ingekom. Nukkerig kijk hij rond en toen hij die jonge man bemerk, gaan hij naar hom toe.

„Wel, hoe lang sal die storie hier nog duur, Willem?” vra hij. „Denk jij nie, dat dit al lang tijd is om in te span nie, of is jij van plan om in die donker die miserabele pad naar huis te rij en jou nek te breek. Daar moet baing gebeur, eer ik weer met jou saam rij.

„Dis nog tijd genoeg, oom Andries,” antwoord Willem. „Ik is al lang klaar, maar ik wag nog vir Hendrik.”

„Hij sal nooit klaar kom nie so lang die brandewijn hou. Ik het nogal vir sijn vrou beloof om hom saam te bring. Praat mooi met hom, Willem! en dan sal ik maar die kar inspan en hierheen kom. Is hij dan nog nie klaar nie dan slaan ik hom katswink en laai hom op.”

Hoewel oom Andries die laatste woord laggende seg, wis Willem goed, dat oom Andries met hom nie sal laat speel nie. Sonder versuim gaan hij dadelik naar Hendrik toe. Met mooi praat, en na nog 'n paar afskeidsopies ingeset te hê, krij hij dit tog so ver, dat toen oom Andries met die kar kom, Hendrik op die stoep was, en in die kar geholpe kon worde. Daarop klim Willem en oom Andries ook op.

„Geef maar die leisels vir mij, oom,” seg Willem.

„Hartelik dank, Willem!” seg oom Andries doodbedaard.

„Vandaag hou ik self die leisels.”

„Oom wil tog nie seg, dat ik dronk is nie,” vraag Willem ewe kwaad.

„Hoe jij voel, weet ik nie,” seg oom Andries, „maar als 'n man meer als drie sopies in het, hou ik self leisels.”

Willem blij stil, en sonder praat rij hulle aan. Hendrik het eers 'n bietjie gesing, toen 'n bietjie gehuil en was eindelijk aan slaap geraak.

Die stilte begin Willem te verveel.

„Dis tog jammer, oom!” seg hij, „dat Hendrik partij keer so drink. Hij is anders 'n gave kerel.”

„Partij keer! ik het hom nog nooit nugter gesien nie,

als hij brandewijn kan bijkom," antwoord oom Andries, kortaf.

„Al wat 'n mens tog van hom kan seg," vervolg Willem, „is, wat die Engelse seg, dat hij niemand sijn vijand is als sijn eige.

„Wat!" bulder oom Andries, terwijl hij om sijn gemoed te koel die arme perde ieder 'n flukse hou gee. „Blij tog asseblief van mijn lijf af met die ellendige Engelse spreekwoord. Jij kan so maar hoor, dat die Engelse dit uitgevonde het. Niemand sijn vijand als sijn eige! Is hij nie die skande van sijn hele fatsoenlike familie nie? Is sijn arme moeder nie al bijna dood van verdriet nie? Hoe lijk sijn vrou en kinders? Ik het groot lus om hom uit die kar te smijt en te laat lê. Hij is wettig niks beter werd nie."

„Die staat, zie toe, dat hij niet valle, oom!" seg Willem op sagte toon.

Oom Andries draai hom half om, en beskou Willem met aandag; eindelijk seg hij, terwijl hij effentjies lag:

„Word maar nie vroom nie; als jij wil vermaan, gaan jou gang, maar dan kan ik dit ook. Ik het vir Hendrik net so goed jammer als jij, maar als jij mij aan 't preke breng, dan het ik 'n paar tekste vir jou ook klaar."

„Ik krij preke genoeg op Sondag, oom!"

„Ja maar die toepassing, dis die ding. Al wat ik wil seg is net dit: als jij jou nie van Hendrik afhou nie, sal dit met jou verkeerd afloop."

Willem word vererg, sijn gesig word bloedrooi en hoewel hij anders vir oom Andries bang was, daar sijn vrou bij oom Andries groot geworde het, tog het die sopies wat hij in had, hom moed gegee en antwoord hij parmantig:

„Hoor oom, ik is oud genoeg om mij self op te pas. Ik is geen dronklap nie en ik sal dit ook nooit worde nie, maar ik sal mij deur niemand laat seg hoeveel ik moet drink nie. Ik is mijn eige baas."

Als Willem gedag het om rusie met Oom Andries te krij, dan het hij hom groot vergis. Oom Andries kijk hom met 'n verdrietige gesig aan en seg: „Word maar nie kwaad nie, Willem, ik spreek uit liefde vir jou en Breggie. Laat ons maar nie meer praat nie. Alleen dit, ik het nog nooit 'n man gekrij wat met brandewijn gespeel het nie of hij het dit verloor. Die drankduiwel is sterk."

Willem sijn gewete was nog nie so toegeskroei nie of hij

voel wel, dat oom Andries gelijk had, maar erken wou hij nie. „Ik sal wel oppas,” brom hij, en daar oom Andries nie praat nie, haal hij maar sijn pijp uit en begin te rook.

Nadat hulle in stilte 'n half uurtjie aangerij het, kom hulle bij die plek waar Hendrik woon, en hou voor die deur stil. Hendrik sijn vrou kom uit en kijk angstig in die kar. Toen sijn haar man bemerk, word sijn rooi van skaamte, maar nooi tog die twee mans vriendelik af en binne. 'n Paar stampe en stote laat Hendrik ook wakker worde; hij klim af en die drie manne gaan in die huis.

Ik het so'n geloof—of dit heeltémaal waar is weet ik nie—dat 'n mens als jii 'n bietjie oplet, aan 'n vrou kan sien of haar man te veel drink. Die onrus en verdriet wat sijn altijd moet uitstaan; die skaamte wat sijn voel; maak 'n soort van merk op haar gesig. Die arme vrou word meesal geheel moedeloos; en hoewel partij moed hou tot op die end, en vir die kinders sorg en oppas, vergaan hulle krag tog ook maar. Hendrik sijn vrou lijk net naar. Als 'n jong, onbedagte meisie was sijn met Hendrik getroud, omdat hij mooier kon praat als die ander jonkmans, maar die paar jare van haar huwelikslewe het die rose van haar wange en die blijdschap uit haar hart gejaag.

Sijn was nou druk besig om vir die vriende koffie te skenk. Hendrik praat sonder ophou, maar oom Andries was stil. Willem was ook lang nie op sijn stukke nie. Hij het nog nooit so opgemerk hoe ellendig dit in Hendrik sijn huis was nie; hoe skuw die vrou was; hoe weinig huisraad daar was. Sonder dit te laat merk, kijk hij naar oom Andries, en toen hij sien, hoe die ou met 'n bewoge gemoed Hendrik sijn vrou beskou, krij hij somaar seer, en neem hij die besluit om minder met Hendrik om te gaan. Maar niemand moes dit merk nie, anders sou die mense seg dat hij bang was. Hij was egter regte blij toen oom Andries opstaan en hulle verder kon rij. Deur oom Andries met allerhande praatjies aan die gang te hou, wou hij die ou verhinder om o'er die saak te spreek. Hij kon oom Andries egter nie belet nie om die opmerking te maak, dat als hij sijn dogter so moet sien, hij van smart sou doodgaan.

Dit was al bijna donker toen die karretjie voor Willem sijn huis stilhou. Oom Andries wou nie aftuige nie, omdat hij nog naar huis moes, daar sijn plaas maar 'n half

uur verder was. 'n Bietjie inkom, moes hij natuurlik. Breggie had die koffie klaar, en sou haar „Ou Vader,” soos sij oom Andries noem, seker nie so laat verbij rij nie.

In Willem sijn huis was alles regte netjies. Willem was wel nie rijk nie, maar kon goed lewe, en hoewel Breggie glad nie die nuwe modes volg om haar huis net soos 'n dorpsmens sijn huis op te skik nie, hou sij tog van mooi goedjes. Alles was skoon en sindelik; die kindertjies, daar was vier, behoorlik aangetrek en gewas; en toen Willem op sijn sitstoel bij sijn tafeltjie sit, kon hij nie nalaat bij sigself 'n vergelijking te maak tussen sijn huis en die van Hendrik; en sijn kwaai bui begin juis te sak, maar dit was nie van lange duur nie. Sijn dogtertjie Hannie, wat naar oom Andries sijn vrou heet, had, toen oom Andries ingekom het. 'n plekkie op sijn knie gesoek en gevonde, en was besig om die lekkergoed te eet wat die ou meegebring het. Dit was die rede waarom sij nie nes die ander kinders haar Pa gegroet het nie.

Plotseling lijk dit of Hannie om iets denk, en met die uitroep: „Alle wereld! ik het Pa nog nie eens gegroet nie.” spring sij van oom Andries sijn skoot, loop naar haar Pa, slaan haar armpies om sijn nek en geef hom 'n soen: ongelukkig spring sij net so gou af als sij opgeklim het, trek haar neusie op, spuug op die grond en seg: „Sies tog! Pa soen nie lekker nie, pa het medisijne gedrink.”

„Dis geen medisijne nie,” seg Koos, Willem sijn oudste seun, „ik het dit ook geruik, dis brandewijn.”

Willem spring op net of 'n slang hom gepik het. Hij word rooi van toorn. Hij stoot Hannie van hom af, dat sij onderstebowe op die grond val en met die uitroep: „Jij kan tog waarlik jou kinders wel leer om meer respek vir hulle vader te hê” gaan hij naar buitentoe.

Hannie, so iets van haar vader nie gewend nie, huil vreselik en Breggie spring op, om haar te help. Die ander kinders kijk verwonderd op. Oom Andries voel dat hij kwaad word, en om nou maar nie meer ongenoege te maak nie, staan hij op, groet Breggie en die kinders, klim op die kar en rij weg. Hij was alles behalwe goed gestemd; in plaas van naar gewoonte 'n liedjie te fluit, krap hij nou en dan sijn kop en brom: „Willem! dit gaan verkeerd, maar wat kan ik daaraan doen.”

Nadat Willem oom Andries hoor wegnij het, loop hij 'n

paar maal rond, en gaan weer in die huis. Hij voel alles behalwe lekker. Die woorde van sijn seuntjie was in sijn hart gegaan, en hij wis goed, als hij minder sopies gedrink het, dat hij nie so verkeerd sou gewees het nie; maar beken wil hij nie, daartoe was hij te hoogmoedig.—

Breggie was 'n goeie, geagte vrou, maar 'n mens moet van haar kinders afblij, en toen sijn Willem sijn verkeerdheid sien, kook dit daarbinne. Sij was egter verstandig genoeg om maar stil te blij.

Die aand-ete was klaar toen hij inkom. Hij gaan aan tafel sit. Die kleine Hannie, wat altijd so graag naas hom sit, wil nou nie saam eet nie, eers moes Breggie haar ernstig knor, eer sijn dit wou doen.

Alles was nie naar gewoonte nie, Daar was iets vreemds in huis. Breggie doen moeite om te praat, maar dit was nie van harte nie. Naar gewoonte breng Koos die Bijbel op tafel om te lees, maar Willem had daar geen lus toe nie. Hij seg hij het hoofdpijn. en sonder verder te praat, gaan hij slaap. Breggie was verdrietig. Sij kon nie slaap nie. Dit was geen wonder nie, drankduiwel had sijn eerste besoek in haar woning afgelê.

HOOFDSTUK II

Enige dage was daar verlope nadat Willem van die dorp gekom het. en uitwendig lijk dit of alles vergete is, maar dit was nie so nie. In Breggie haar hart was iets agtergeblij, en in Willem sijn hart ook. Geen woord was o'er die voorgevallene gesproke nie. Die kinders speel net soos vroeger, en oom Andries, wat eers plan had om Willem dugtig die waarheid te vertel, het dit weer opgegee. Willem had inwendig beslote om wat minder met Hendrik om te gaan, en sijn dagelikse sopies ook minder te maak. Toen hij die laaste probeer, moes hij uitvinde dat dit nie so gemakkelik was als hij gedag het nie. Hij het hom langsaam daaraan gewend om te drink sodat hij dit nie so kon laat blij nie. Hij voel ook geen behoefte om dit te laat staan nie. „Als ik maar net oppas dat ik nie te ver gaan nie, dan is alles goed,” dag hij, en so gaan hij aan. Alles was weer op die oue voet.

„Hier kom oom Hendrik sijn buggie aan,” seg Koos op 'n agtermiddag, toen Willem en Breggie naar gewoonte 'n bietjie in die koelte agter hulle huis sit. Koos had ge-lijk. Hendrik kom hulle 'n besoek breng.

Toen Breggie Hendrik sijn rytuig sien, skrik sij; Willem bemerk dit en word rooi en kwaad. „Die vrou denk, dat ik 'n kind is,” seg hij bij sigself, „ik kan mijself wel oppas.”

Hendrik bemerk wel dat sijn besoek aan Breggie nie biesonder aangenaam was nie, maar daar was hij aan gewoon en bekommer hom weinig daarom. Nadat hij in huis gegaan het, breng hij hulle algar deur sijn grappe en vrolike gesprekke spoedig in goeie luim, en hoewel Breggie eers 'n suur gesig opgeset het, eindig sij met hartelik saam te lag.

Die gesprek was o'er allerhande dinge, behalwe o'er wat op die dorp voorgeval het. Eindelijk seg Hendrik; „Die rede, waarom ik eigenlijk hier gekom het, Willem, is om jou te vra, of jij nie saam wil rij naar Vliegengpost. Morre is daar vendusie en miskien sal ons 'n goeie spekulasie kan maak. Jij kan net maar bij mij opklm. Daar sal baing vee verkoop worde. Kijk hier is die biljet.”

Hendrik haal hierop een van die grote biljette uit waarin so verleidelik die goed, wat sal verkoop worde, aangeprijs word. Onderaan die biljet staan met grote letters: *Eten en drinken volop.*”

Sodra Hendrik o'er die vendusie begin te praat, was Breggie onrustig geworde. Sij kijk naar Willem en skud haar hoofd.

„Ik het ander werk te doen,” seg Willem. „Ik sal tog niks koop nie, waarom sal ik naar die vendusie gaan?”

„Gaan maar saam, kerel! al koop jij niks. Daar is baing mense en partijkeer maak jij tog 'n goeie slag. Denk hoe goedkoop ik op ou Harrij sijn vendusie die twee vos kaperde gekoop het, Ik het daar lekker twintig pond op gewin. Wie weet, miskien maak ons nou weer 'n slag; gaan maar saam.

Om die waarheid te seg, had Willem lus genoeg, maar hij wil Breggie nie hinder nie, want hij kon goed sien dat sij daarop tege was. Hendrik sien dit ook wel, maar hij had sijn eige rede, waarom hij Willem wou mee hê, en had hom voorgeneem, om nie so maar moed op te gee nie.

„Ik het tog nie lus om te gaan nie,” seg Willem.

„Ik hou nie van vendusies nie,” seg Breggie, wat nie langer kon stillbly nie. „Dit gaan met vendusies, nes met bruilofte. Een vendusie maak meer.”

„Ja, niggie!” seg Hendrik. „Jij moet jou man maar oppas. Jij is tog nie jaloers nie? Daar kom geen vrou nie, en die groot dogters op Vliegenpost is so lelik, dat 'n mannetjie bobbejaan, wat hulle verlede jaar gesien het so geskrik het, dat hij nou nog op loop is. Jij behoef glad nie bang te wees nie.”

Breggie kijk toornig op, haar lippe bewe van kwaadheid. Voor sij egter kon antwoord gee was Willem opgestaan.

„Hoor Hendrik,” seg Willem, „jij moet nie met Breggie so korswil nie, sij kan dit nie verdra nie, kom gaan maar liewer met mij saam stal toe, dan kan jij die hengsvulletjie sien, wat ik van oom Lodewijk gekoop het.”

Hendrik glimlag; dit was juis wat hij wou hê, maar Breggie voel dat sij die saak nou sou verlies. Sij kon daar niks aan doen nie. Die twee mans gaan uit om die vulletjie te bekijk. Nadat hulle 'n paar woorde o'er die perd gepraat het, begin Hendrik weer.

„Wel dis jammer dat jou vrou nie wil hê, dat jij moet saam gaan nie. Ons sou altemet 'n lekker job kon gemaak het, maar nou wil jou vrou nie, en jij is mos bang vir haar.”

„Ik is vir geen vrou bang nie,” seg Willem ergerlik, „ik is baas in mijn huis.”

„So,” seg Hendrik spotagtig, „ik het dan gehoor dat jou vrou geseg het, dat jij nie weer alleen sou uitgaan nie omdat jij half lekker van die dorp gekom het,”

„Die man wat dit seg, lieg dit,” antwoord Willem.

„Kom word maar nie kwaad nie, en gaan liewers saam,” seg Hendrik,

Willem had te veel lus om saam te gaan en kon nie lang tegenstand biede nie. Hendrik stel al die dinge so mooi voor, dat Willem hom binne 'n kwartier beloof om saam te gaan.

„Ik het tog maar lus om met Hendrik saam te rii,” seg Willem toen hij weer binnekam. „Die kans is te mooi om te laat voorbijgaan; maak mijn goed maar klaar. Ik sal seker vir jou en die kinders iets moois meebreng.”

„Tog sou ik baing liewers sien, dat jij maar thuisblij Willem!” seg Breggie, terwyl sij met 'n droewige gesig opstaan, „maar jij is die baas, en jij moet weet.”

„Jij maak ook van mijn rij so'n groot ding,” antwoord Willem.

„Groot of klein, dit doen daar niks aan toe nie,” seg Breggie haastig, „ik weet wel, waarom ik spreek, en jij weet dit ook wel, waarom ik liewers sien dat jij thuisbly.”

„Breggie praat net soos mijn vrou, wat mij nie naar die dorp wil laat gaan als sij nie daarby is nie,” seg Hendrik „Ik is ook 'n soet kind, maar gaan tog.”

„Ik sou jou vriendelik versoek om jou buite mijn sake te hou, neef Hendrik, en als mijn man sijn plig jegens sijn vrou en kinders wil volbreng, dan sou so'n dronkaard sijn vriend nie wees nie.”

„Stil! Breggie! nou gaan jij te ver,” roep Willem.

„Te ver,” antwoord Breggie wat nou al kwaad was. „Te ver.” Is dit nie waar nie, dat jij van dat jij so met Hendrik omgaan meer drink als ooit te vore, en dat jij die laatste maal half lekker van die dorp thuisgekom het nie?”

„Ja Willempie, drink jij maar bij jou vrouw flou koffie, dis beter,” seg Hendrik spotagtig. „Blijf maar thuis, anders is sijn nog kwaad bowe op.”

„Hou jou mond,” roep Willem toornig uit. „Ik sal doen wat ik wil. Vrou gee mijn klere.”

Breggie staan op. Die toorn wat op haar gesig te lees was, verdwyn en maak plaas vir 'n onbeskryflike uitdrukking van smart. Met veragting kijk sij Hendrik vir enige ogenblikke aan; toen gaan sij naar Willem en seg:

„Willem! ons is nou al 9 jaar getroud, en het sonder twis geleef. Blijdschap en droefheid, vreugde en smart, lief en leed het ons same deurgestaan. Laat daar nou geen twis onder ons wees nie. Die man daar,” en sij wijs op Hendrik, „is jou Satan. Jij is swak tegen drank en die man sal jou tot 'n dronkaard maak. Blijf thuis ter wille van mij en jou kinders, en laat die man nie weer in jou huis kom nie. Kies nou, tussen hom en mij. Kies om 's Heeren wil.”

Daar is in ons lewe ogenblikke van die hoogste belang vir die toekoms. Tussen goed en kwaad moet voortdurend gekies worde. O'er algemeen glij ons in die kwaad; maar nou en dan kom die omstandighede so, dat daar 'n bepaalde besluit moet genome worde, waar onse gehele toekomstige lewe van afhang. So 'n ogenblik was dit vir Willem. Die erns waarmee Breggie gesproke het, het hom getroffe. Wat geeff hij eigenlik tog om Hendrik, Hij was

op die punt om „Ja” te seg; die trane in die oge van sijn vrou gaan deur sijn siel; alleen sou dit lijk of sijn vrou hom regeer.

Ongelukkig vir hom had Hendrik sijn hart daarop geset dat Willem sou meegaan. Hij wou koop, en daar hij geen krediet meer had nie, was sijn plan om Willem te laat borg staan. Hoewel hij woedend kwaad was, toen hij Breggie so hoor praat, tog bedwing hij hom. „Wag maar, Breggie! „so dag hij, „jij wil nie jou man met 'n dronkaard laat saamgaan nie. Ik zal jou wijs dat ik jou vrome man morre smoordronk voor jou deur sal aflaai, en dan is jou praatjies uit.”

„Nou Willem! gaan jij saam of nie?” vraag Hendrik. „Ik moet inspan. maar om mijnentwil hoef jij nie mee te gaan nie. Ik wil nie hê, dat jij met jou vrou rusie maak nie. Als jij bang is vir haar, blij maar.”

'n Vloek, soos nooit van Willem gehoord is nie, was die antwoord. Ingee wou hij nou nie. „Jij is gek, Breggie!” seg hij, „ik is geen kind nie, en wil ook nie als 'n kind behandel worde nie. Gee mijn klere. Ik sal rij.”

„Die Here sal dit op die verleider wreek,” antwoord Breggie snikkende. „Jou keuse bring ongeluk.”

Hendrik was uitgegaan om die kar in te span. toen Willem die droewige gesig van sijn vrou sien, krij hij groot lus om thuis te blij. Sijn hoogmoed laat dit egter nie toe nie. Ik sal Breggie wijs, dat ik baas is, en dan sal ik Hendrik op sijn plek set,” so klink dit in sijn hart.

„Wees maar tevrede, Breggie” seg hij, „ik was maar bietjie haastig.”

„Jij het Hendrik gekies en mij verag,” was haar antwoord. „Ik het daar nou niks mee te maak nie.”

Die sagtere gevoelens wat in Willem sijn hart was, gaan met die skerpe antwoord haastig weg.—Koel groet hij sijn vrou en kinders, klim op die kar en rij saam.

Die plaas waar die vendusie sou gehou worde, was te ver om nog voor donker te bereik, en daarom wou Hendrik maar naar Kliphoopte rij om daar te slaap. Christiaan Dopsteker wat daar woon was sijn vriend. Willem gaan anders nie met Dopsteker om nie, maar nou kon dit hom nie skeel nie.

So lang als Willem sijn huis kon sien, voel hij nie lek-

ker nie. Hij wil nie praat nie en als Hendrik hom iets vraag, dan was hij so kort af, dat daar seker rusie sou gekom het, als Hendrik nie stil gebly het nie. Ewe nukkerig sit hulle langs mekaar. Nadat hulle 'n half uur gerij het, haal Hendrik sijn troue reisgesel, die bottel uit en bied Willem dit aan. 'n Korte „dankie” was die antwoord. „Soos jij wil,” seg Hendrik, terwyl hij 'n goeie slok neem „Gesondheid.

'n Kwartier later had Hendrik weer dors, en nou drink Willem ook saam. Die brandewijn maak spraaksaam. Die bottel kom weer te voorskijn en toen Willem op Kliphoopte kom het hij die hele geskiedenis van die huis vergeet.

Op Kliphoopte was die ontvangs vriendelik genoeg. Oom Christiaan was biesonder opgeruimd, en 'n hele partij mense wat ook naar die vendusie gaan, was daar te same. Hulle was bijna algar van Oom Christiaan sijn familie, flukse dopstekers. Die aand gaan met lag en praat verbij Die bottel werd goed aangekijk. Eers was die grappies vir Willem soos „edik op salpeter;” want ieder ogenblik dog hij aan Breggie; maar weldra laat 'n paar ekstra glasies sijn gewete stil worde en toen hij eindelijk gaan slaap, was hij so ver, dat hij nie meer kon drink nie, en ook nie weer wakker word nie voordat Hendrik hom die oggend wakker skud.

Geheel anders als Willem het sijn vrou die nag deurgebreg. So lang die kinders op was, het sijn haar goed gehou, maar toen die kinders gaan slaap en sijn in haar eensame slaapkamer gegaan het, begin sijn na te denk. Dit was die eerste eigenlike twist, wat sijn met haar man gehad het, en dit was vir haar of haar lewensgeluk verlore was. Nou eens kom daar vreselike verwensings tegen die verleider, wat haar man meegevoer het, op haar lippe, dan weer verwijt sijn haarsel, dat sijn deur verkeerde en harde woorde haar man uit die huis gedrijwe het. Te vergeefs troos sijn haar met die gedagte dat alles wel goed sou gaan; sijn kon die gedagte nie van haar afgooi nie dat haar lewensvreugde weg was, en als 'n donker wolk hang die toekoms o'er haar. Langsaam gaan die aand-ure, wat Willem so vrolik deurbreg, vir haar verbij. Dit was middernag eer sijn enige rus kon vinde en vroeg, voor dagbreek, was sijn al weer op. Ofskoon sijn goed wis dat Willem nie voor die aand kon thuis wees nie, kijk sijn tog elke ogenblik uit naar die pad waarlangs hij moes kom.

Toen Willem die oggend wakker werd, had hij hoofdpijn. Die frisse oggend-lug maak hom egter gou weer reg. Nou sijn bui sak, het hij wel 'n bietjie berou, o'er wat daar voorgevalle was, en als hij sijn eigen rijtuig had, dan was hij miskien omgedraai. Die oggend-sopie werd, omdat daar geselskap bij was, weldra deur 'n tweede gevolg en dit neem alle gedagtes weg, en toen Willem op Vliegenpost aankom, was hij die vrolike Willem van altijd.

Dit was 'n grote vendusie. Van alle kante was daar mense gekom en die gepraat en gelag was so dat 'n mens nie kon hoor of sien nie. Die afslager had nog die slegte gewoonte, wat tog gelukkig deur vele al afgeskaft is, om volop drank te gee, en die wijn en die brandewijn bottel staan in die voorhuis op tafel. Meer als een het al van die bottel gebruik gemaak. Die opveiling begin. Eers langsam, soos dit op 'n vendusie gaan, later toen die mense bietjie warmer word, vinniger. Willem had hom ernstig voor-genome om versigtig te wees en van die bottel af te blij; maar toen hij 'n paar voordelige kopies gemaak het, moes daarop gedrink worde. Die een sopie volg die ander, en voordat dit middag was, was Willem so ver, dat hij nie meer reg wis wat hij doen nie. Hendrik het al die tijd op-gepas en vir Willem aangespoor om te drink, totdat hij dit oplaas so ver krijg, dat Willem sijn naam teken op 'n wisseltjie van £100. Toen begin hij ook die bottel aan te spreek. Hij was egter bietjie versigtig, want hij wis dat hij Willem moes thuisbreng.

Onder die menigte mense bij die vendusie was daar natuurlik ook vriende van Willem, wat sijn toestand met smart beskou. Te vergeefs beproef hulle om hom weg te stuur. Hij wil, met egte dronkmans halstarrigheid, nie hoor nie. Eindelik krij Hendrik, wat self vuurwarm gedrink was, hom in die kar, en op 'n vinnige draf gaan dit huistoe.

Dit was al bijna son-onder, en die hele dag het Breggie die pad wat van Vliegenpost kom, opgepas; meermale het sijn haar seuntjie op die koppie laat klim om te kijk of die kar nog nie kom nie; maar te vergeefs. Sijn was geheel uitgeput. Die nag het sijn slapeloos deurgebrenge, en die dag kon sijn nie eet nie. Sijn dwaal rond nes iemand wat sijn verstand verloor het. In die huis kon sijn dit nie uithou nie.

„Hier kom oom Hendrik sijn kar aan, ma!” roep klein Koos eindelijk. Ik ken sijn vosbles-pêrd, maar hij jaag dat

die stof so staan. Alle wereld! hoe gaan hij deur die sloot. Die kar is amper om."

Die blijdschap, waarmee Breggie die kar sien aankom, verander gou weer in skrik toen sij sien hoe dit kom. Nugter mense kon so nie rij nie. In woeste vaart gaan dit o'er klippe en bosse, terwyl Hendrik maar gedurig sijn sweep laat hoor. Met gevoue hande staan sij dit te aanskou. Ieder ogenblik verwag sij dat die kar sal omslaan. Die perde was egter gelukkig 'n dronke koetsier gewend.

„Hier is ons terug, Breggie!" roep Hendrik uit toen die kar voor die deur stilhou. „Hier is ons, kijk maar nie so suur nie. Jou man is ook hier. Hij is net 'n bietjie swak. Swak in sijn bene van die son."

Breggie gee geen antwoord nie. Vir die eerste keer sien sij haar man dronk, en die kinders sien 'n dronke vader! Dit was verniet, dat Willem probeer om af te klim. Hij was te dronk, en sijn kinders staan en lag om sijn snaakse figure. Wat 'n skouspel! 'n Dronke vader! Als daar iets is waaro'er die engeltjies kan huil en die duiwels lag, dan is dit hiero'er. Als die vrou sien, dat die man, aan wie sij haar hart weggee het, sigself verlaag benede 'n dier; als die kinders sien, dat die man wat hulle vader moet noem, daar so veragtelik uitsien, dan vrijwe Drankduiwel sijn hande en verheug hom o'er 'n siel wat verlore gaan!

Hendrik help Willem afbrenng, toen klim hij weer op die kar, en skree vir Breggie toen hij wegrij: „Sien jij nou, jou man drink maar net soos ik, jij hoef nou nie bang te wees, dat hij met dronkaards sal omgaan nie."

Met moeite krijg Breggie Willem in bed, en met 'n gebroke hart breng sij die nag deur. Drankduiwel het sijn intrek in haar woning genome, en vreugde en vrede moes nou wijk. . . . .

HOOFDSTUK III.

Twee jare is daar voorbijgegaaa van dat Willem dronk van die vendusie thuis gekom en drankduiwel sijn intrek in die huis genome het. Wat 'n verandering het daar in die twee jare plaas gevonde! Die werf, vroeger

altijd netjies en skoon, lijk nou naar 'n verlate plaas; kraal en landmure was omgeval; allerhande boerderij-gereedschap lê verstrooid op die werf. Hier lê ou stukkende tuige; daar 'n half stukkende ploeg; ander plek weer 'n stuk van 'n graaf. Willem, in plaas van werksaam en lewenslustig, sien daar dooierig en traag uit. Binnenshuis was dit nie veel beter nie. Wel hou Breggie alles nog net en skoon, maar die goeie huisraad was gedaan, partij was stukkend geslaan en verniel. Drank-duiwel sijn getroue volgeling—„Armoede”—was ook gekom, Die vrolike opgeruimde Breggie loop nou moedeloos deur die huis. Sij was die vrou van 'n dronklap.

Die geskiedenis van die twee jare te beskrywe, daar het ons geen lus toe nie. 'n Paar woorde sal genoeg wees.

Toen Willem laat in die oggend na die vendusie wakker werd, had hij maar 'n floue gedagte van wat daar met hom voorgeval was. Hij herrinner hom nog wel, dat hij 'n wissel geteken het en dat hij dronk was. Toen Breggie ernstig met hom praat, belooft hij om op te pas; maar tog verwijt hij haar, dat zij hom kwaad gemaak en hij daarom soveel gedrink het. Hoe zij hom ook bid en smeek, hij wou tog nie belowe om die drank heeltemaal te laat staan nie. Die eerste paar weke gaan dit ordentelik. Skaamte hou hom 'n bietjie van sijn oue vriende af; maar langamerhand gaan die skaamte weg en begin hij die geselskap van die vriende op te seek. Dronk huis-toe kom, was nou nie meer seldsaam nie. Die behoefte aan drank, eenmaal opgewek en daaraan toegegeef, weeg altijd sterker, en dit duur nie lang nie of Willem was 'n bepaalde dronklap. Breggie haar vermanings help wel nou en dan, en vir 'n tijd, maar oplaas help niks meer nie. Die gevolg van Willem sijn drinkerij werd weldra in die boerderij gemerk. Te lusteloos om te werk, begon hij sig op spekulasies toe te leg, en die loop nie altijd goed af nie. Die £100 waarvoor hij borg geteken het, moes hij betaal, want Hendrik was bankroet. Willem begin skulde te maak, die plaas word belas. Als hij nog meer krediet gehad het, dan sou hij nog gouer uitgeboer het.

Oom Andries, wat altijd regte baing van Willem gehou en daar so op gereken het, dat sijn pleegdogter goed versorg was, sien met diepe smart hoe Willem aangaan. Eers vermaan hij hom vriendelik, en toen dit nie help nie, ernstig. Oplaas krij Willem en hij twis, en oom Andries wou

sijn voet nie meer in Willem sijn huis set, of met hom, als hij hom ontmoet, een enkel woord praat nie.

Ouderling en predikant word nou ingeroep; maar te vergeefs. Die sensuur word o'er Willem uitgesproke, en van die ogenblik af kom hij nooit meer kerk-toe nie. Drankduiwel was nou sijn meester.

Breggie het verskrikkelik gelij. Dikwels wou sijn haar aan wanhoop o'ergegee het, was dit nie uit liefde vir haar kindertjies nie. Daarbowe had sijn, toen haar aardse hoop verlore raak, troos gesoek en gevonde bij die Enige, die troos kan geef. In voorspoed het sijn, hoewel godsdienstig, tog buiten God geleef, maar die nood het haar in die binnekamer gedrijwe, en „t heilgeheim dat God aan zijne vrienden in het verborgen toont,” werd ook van haar nie onthou nie. Hoe meer Willem drink, hoe vuriger Breggie bid.

Wat haar die meeste beswaar, was die lot van haar kindertjies. Hulle moes veilig wees, Dit was bij haar vas.

Eens het Willem, toen hij dronk was, haar oudste seuntjie met slage gedwing om brandewijn te drink, en van die ogenblik af het sijn haar besluit genome. Die twee jongetjies moes uit die huis uit. Willem raas en vloek, maar dit help niks nie. In sijn drif het hij haar eenmaal tegen de grond geslaan, maar sijn gee nie op nie. Nou was die kinders bij oom Andries, en werd behoorlik versorg. Met geduld verdra sijn alle verwijt, en als sijn nie meer kon hou nie. vlug sijn naar die binnekamer, en in die binnekamer vind sijn troos.

Als daar onder die lesers van die verhaal vroue van dronkaards is, en altemet sal daar wel wees, denk hieraan. Verwijt en uitskel sal die drankduiwel nie uitwerp nie. „Dit geslacht vaart niet uit dan door bidden en vasten;” Selfs vermanings, hoe liefderijk ook, doen dikwels so weinig. Maar *een ding* gee krag. Hoe meer 'n man drink, hoe meer moet er *gebede* worde.

Willem sijn agteruitgang was, soos 'n mens kan denk, nie sonder tegenstand van sijn kant nie. Dikwels belij hij met trane en neem hij hom voor om nie weer te veel te drink nie. Maar de besliste keus kom daar nie. Die ernstige gebed om krag, werd bij hom nie gevonde nie. Hendrik, wat hom eers meegesleep het, werd nou sijn beste vriend, en menige aand en nag werd in sijn geselskap deurgebreng. Hij werd arm. en die drank moes hom rijk maak;

hij werd siek, en die bottel moes dokter. Die kerk werd verlate, die huisgodsdien blij agter. Drankduiwel werd gedien. Geen wonder dat twee jaar so 'n verandering gemaak het nie.

Dit was kort na brekfes, in die middel van die somer. Willem sit egter neerslagtig en moedeloos bij sijn tafeltjie te rook, terwyl Breggie heen en weer loop om die huiswerk te doen. Telkens kijk sij uit naar buite-toe. 'n Grote ossewa kom langsaam o'er die bult. Sij ken die wa al te goed. Dit was mos die wa van Jacob Valburg, die handelaar in drank. In vroegere tijd was hij dikwels daar geewe, maar toen was sij nie bang voor sijn koms nie. In die laaste tijd beef sij als hij aankom. Hij was van die smouse wat die dronkaards opsoek. Rij hij weg, dan was gewoonlik al die drinkers op die werf dronk. Hij sorg altijd dat hij voor die tijd weg is.

Breggie wis dit. In die middag sou haar man dronk wees.

„Morre moet ik dorp toe,” seg Willem, wat die wa ook al sien aankom het. „Ik moet Mr. Scherp noodsakelik spreek.”

„Kan jij dit nie nog 'n paar dage uitstel nie,” vraag Breggie.

„Nee,” antwoord Willem nors, „als jou liewe oom Andries mij die geld wou leen, waarom jij so mooi gevra het, dan was dit nie nodig nie. Nou moet die plaas gaan; ik wil ook nie langer hier blij nie.”

„Is daar dan niks aan te doen nie? Moet ons nou gaan swerwe?” vra Breggie met tranen in haar oge.

„Natuurlik is daar niks aan te doen nie,” antwoord Willem, „al die mense is te'en ons, niemand wil mij help nie. Vroeger was dit anders.”

„Ja, eers was dit anders, maar toen was jij ook anders.”

„Spaar jou preke maar,” seg Willem. „Ik kan teenwoordig nooit meer o'er mijn sake praat nie, of daar kom 'n preek. Ik is dit waarlik al moeg.”

Breggie blij stil.

„Kom vrou,” seg Willem, bietjie vriendeliker, „laat die plaas gaan. Ons sal in Transvaal wel 'n ander plekkie krij, en dan sal dit met mij miskien ook beter gaan.”

Breggie het al amper afgeleer om te huil, dog toen sij van „trek' hoor, kon sij dit tog nie hou nie. Sij wis daar was niks aan te doen nie. Hulle skuld was groot, maar sij

sien nog kans om dit af te doen; solang egter Willem so drink, sou niemand hulle help nie. „Kijk,” seg Breggie, „solang sulke smouswagens hier rondrij, sal dit nergens goed gaan nie.”

„Ik kan Jacob tog nie mijn plaas belet nie, en sijn brandewijn is baing goedkoper. Ik sal nie te veel koop nie.”

„Waarom gaan jii dan maar nie van aand dorp toe nie, Willem?”

„Sien jii dan nie, dat die wolke uitkom nie? Dit gaan seker van middag regen.”

Die wa was intussen nader gekom, en Jacob span uit. Nouweliks het hij uitgespan, of daar kom 'n buggie en Hendrik was ook daar. Dit lijk of hij drank op 'n verre afstand kan ruik. 'n Paar ander bure kom ook op die ruik af.

Die brandewijn wat te koop is, mag tog eers geproef worde, en Jacob was nooit suinig om te skenk nie. Hulle begin te proewe en te koop en eer dit twaalf uur was, het Jacob 'n goeie slag geslaan, en toen sijn wa wegtrek, was die plaas van Willem in rep en roer.

Die paar bure wat o'ergekom het, gaan nou ook weg, maar Hendrik blij agter. Hij gaan nooit weg, solang als daar iets te drink is nie. Willem was gou-gou opgewonde; die brandewijn maak hom rijk en sijn skuld was vergeet.

Die volk op die plaas het, net soos hulle baas, brandewijn geruil, en was net so vrolik. Terwijl Willem en Hendrik in die huis alles in beroering breng, raas die hottentotte op die werf. Voor dit agtermiddag was, was daar 'n lawaai dat geen mens dit kon uithou nie.

Breggie het, om van die raas en vloek ontslage te wees, maar gou al die vlug genome naar 'n buitehuis, waar sijn en haar kindertjies bij mekaar was. Ou Bella, die ou meid, het daar ook ingekom om 'n skuilplekkie te krij.

Hoe later dit word, hoe erger. Hendrik en Willem drink altijd meer, en die mans-volk op die werf loop nes rasende rond. Met gevoue hande en 'n bewende hart sien Breggie dit aan.

„Mij in die wereld, nooi! wat gaan die baas nou maak?” vra Bella verskrik.

Breggie kijk op. Willem en Hendrik gaan naar die kraal en kom terug met twee half-geleerde perde, wat hulle voor die buggie wil span.

„Kijk,” roep ou Bella weer, „hulle is albei lekker, en

kijk hoe kom die weer op en hulle wil waarlik gaan perde leer."

Verskrik spring Breggie op. Die twee mans het, so dronk als hulle was die plan opgevat om naar die dorp te rij, en die twee half geleerde perde meteen bietjie reg te maak. Alles kom toen in rep en roer. Die geskree van die dronk volk, wat moes help inspan, was erg, terwyl die weer al begin te dreun.

Breggie wat in die toestand waarin haar man was, die ergste vrees, gaan, toen sij bemerk wat daar gaande was, naar hom toe, en probeer om hem met mooipraat en soebat van sijn plan terug te hou, maar dit help niks nie. Willem wou rij en Hendrik lag haar uit. Die mans klim op en soos gekke gaan hulle o'er die bult.

Breggie kijk die kar na, so lang als sij kon, en gaan toen verslage naar huis.

Langsamerhand werd dit nou stil op die werf. Die dronk volk was aan slaap en Breggie gaan met haar kindertjies in huis.

Die stilte was voor haar nog verskrikkeliker als die gewoel van tevore. Sij werd angstig, Die vraag kom bij haar op, of sij Willem, wat daar dronk weggerij het, ooit weer sou sien. Sij gaan voor die deur staan om, indien mogelijk, nog iets van die buggie te sien.

Die weer, wat al heel die dag gedreig het, was opgekrom en die lug was toe met dikke donderwolke. Daar was nog 'n paar uur son, maar tog was dit al donker. Eensklaps verlig 'n felle bliksemstraal alles in die rond, en 'n ratelende donderslag, wat die rame laat rittel, drijf Breggie naar binne. Die kinders en die meid, die enigste van die bediendes wat nugter was, vlug in die huis en sit verskrik op 'n hoop bij mekaar.

Breggie wis bijna nie waar sij was nie. Die weer was verskrikkelik. Die een slag volg die ander sonder ophou; die regen stort neer in strome. Wat sou Willem begin, dronk, met twee half-geleerde perde!

Die ergste weer was gou o'er, die donderbui trek verbij en werd vervange deur 'n sagte regen. Dit was egter al pikdonker, want die son was ondergegaan.

Op eens was dit of Breggie iets hoor. Sij gaan uit en nou kon sij duidelik perde hoor wat vinnig aankom. 'n Paar minute later vlieg twee dinge haar verbij, en sleep

iets agterna. Hulle hol teen die kraal vas. Deur ou Bella vergeseld, hol Breggie kraal-toe, en met moeite krij sij die perde in hande. Dit was die perde van Willem. Die buggie meer als half stukkend geskop, sleep hulle agterna.

Die twee vroue probeer toen om die perde uit te span. Toen dit hulle geluk, sien Breggie dat een van di perde beseerd was, en dat daar 'n ongeluk moes gebeur het.

„Mijn man! mijn man!” kerm Breggie. „Wat sou van hom geworde wees?”

„Og nooi! hij sal wel teregkom,” seg ou Bella, „dronk mense kom altijd reg.”

Met skrik wijs Breggie naar die stukkend geskopte buggie, wring haar hande en roep uit: „Wat moet ik doen?”

Ou Bella, wat nie so verskrik was nie, probeer om een van die volk, en veral haar man, ou Windvogel, wakker te krij; maar te vergeefs. Hulle was te dronk om iets mee te begin.

Breggie het al die tijd rondgeloop nes 'n mens wat van sijn verstand af is. Eindelijk staan sij stil en seg op bedaarde toon:

„Ik sal mijn man gaan soek, Bella, hij kan nie ver wees nie, anders sou daar van die buggie niks o'er geblij het nie.”

„Daar sal net niks van kom nie, mijn nooi,” antwoord ou Bella, „dat nooi van nag alleen mijn dronke baas sal gaan opsoek, Wag maar tot morre. Ik denk hulle sal wel van nag aankom en lawaai genoeg maak. Ons kan hulle morre nog opsoek.”

„Nee, Bella! miskien lê Willem dood of vir dood in die regen. Ik voel dit aan mijn hart: Daar is 'n ongeluk gebeur.”

„Nooi moet vir nooi nie gek hou nie,” soep ou Bella „als daar dan tog een moet gaan, dan sal ik gaan.”

Breggie staan vir enige ogenblike stil. Sij dag aan die nag, aan haar kinders; maar dit was of sij Willem vol bloed sien sterwe. Sij vertrou die ou meid nie.

„Nee, ou Bella!” seg sij bedaar. „Jij praat verniet. Jij blijf bij die kinders. Geef mij die lantern. Ik sal gaan.”

Breggie voel nog altijd die selfverwijt, dat sij Willem deur harde woorde so ver gedrewe had. „Nou wil ik hom gaan opsoek,” seg sij in haar hart, „al moet ik sterwe.”

„Maar wat sal dit help, dat nooi gaan; als nooi hulle krij dan kan nooi hulle tog nie saam breng nie. Ons sal nooit geen perde in hande krij nie. Die laaste kaffer en hottentot is dronk.”

Breggie het egter haar besluit geneem. „Ik sal gaan, Bella,” seg sij, „kijk maar naar die kinders.”

Dit regen nog altijd deur, maar Breggie maak haar klaar om te gaan. Bella gaan eers nog naar die strooihuis om te sien of sij Windvogel nie kon wakker krij nie. Sij gooi 'n paar emmers water o'er sijn kop, maar hij slaap deur.

Toen Breggie klaar was, bring sij haar kinders in die slaapkamer, steek die lamp op en kniel neer. Met snikke dra sij haarself en haar kinders aan die Here op. Hierop kus sij hulle en gaan uit.

„Wel, dit is die wonderlikste nooi wat ik nog ooit gesien het,” seg ou Bella, toen Breggie uitgaan. „Ik het al baing bij nooiens geblij, en partij se mans was ook dronkaards, maar so iets het ik nog nooit gesien nie. Nou, ou Windvogel kan honderdmaal uit die buggie val, eer ik sal gaan om hom te help als dit so regen. Maar die nooi is al te wonderlik. Sij bid soos 'n predikant.

„Waar is ma?” vra Hansie.

„Ma sal netnou kom, mijn soet klein nooitjie, slaap maar, Ik sal vir jou sing.” En ou Bella sing met 'n Hernhutter gesangetjie die kinders aan slaap.

Met vaste vertrouwe begin Breggie haar weg, maar toen sij 'n end gegaan het, begin haar moed swak te worde. Die duisternis maak haar angstig. Sij staan stil, gereed om om te draai. „Nee,” roep sij uit, „mijn harde woorde het hom eenmaal uit die huis uitgedrijwe; nou moet ik hom terugvinde, al kos dit mijn lewe.”

Dit was vir haar nie moeilik om die spoor van die kar te vinde nie, want sij kon maar op die sleepsel van die kar afgaan, wat sij bij die lig van die lantern goed kon sien. Sij werd ook bemoedig toen sij sien, dat Vlek, haar grote hond agterna gekom het, en dit lijk of hij saam help seek. Dit was daarom vir haar moeilik om te loop. Die lig is vals, en kort-kort struikel sij in die slaggate en knikspore. Sij luister of sij iets kon hoor, maar dit was alles doodstil.

Gelukkig hou die regen op, hoewel dit nog net so donker blij. Nadat sij 'n half uur geloop het, begin Vlek eers te knor en toen te blaf. Sij was juis bij 'n diepe sloot.

Vlek vlieg die sloot in.

„Help tog!” klink dit uit die sloot. „Als daar 'n mens is, help tog!”

Breggie ken dadelik Hendrik sijn stem. „Waar is mijn man?” gil sij uit.

„Is dit jij!” roep Hendrik met 'n grote woord. „Is dit jij! kom in die sloot! Ik kan mij nie roer nie. Mijn been is af. Jou man is ook hier ergens.”

Breggie glij in die sloot af. Bij die lantern-lig sien sij die twee mans. Haar man lê daar vir dood. Sijn gesig was vol bloed.

Hendrik was nou nugter genoeg, sijn een been was af, en die ander so beseer dat hij hom nie kon verroer nie. Hij was ook half dood van die koue.

Jou man het op sijn kop geval, Breggie! maar ik het hom netnou nog hoor steun. Die ellendige pèrde het ons in die sloot gesmijt.”

Breggie het intussen Willem sijn hoofd opgelig; bijna was hij in die water versmoor. Sij voel nou dat sijn hart nog klop.

„Wat moet ik doen?” roep sij wanhopig. „Bij die huis is almal dronk en hier kan Willem nie blij nie!”

„Wag maar, niggie,” seg Hendrik, „houd maar 'n bietjie. Ik is ook al amper flou, maar ik denk dat ik juis iets hoor aankom het. Ik het 'n sweep gehoor. Klim uit die sloot uit en roep maar.”

Breggie lê Willem 'n bietjie reg en klim uit. Vlek was al bo en begin te blaf.

Hendrik had reg. Sij hoor duidelik dat daar iets aankom, maar sij kon niks sien nie.

„Skree tog.” roep Hendrik, „so hard als jij kan.”

„Help hier is 'n ongeluk!” roep Breggie, „help! help!”

Die naderende rijtuig hou stil, 'n Man kom naar haar toe. „Wat is dit?” vraag 'n stem,

Dis onmogelik om Breggie haar blijdschap te beskrywe toen sij aan die stem hoor dat dit oom Andries was.

„Ou vader, kom tog, kom tog gou, Willem gaan dood!”

„Is dit jij, Breggie?” vra oom Andries, „wat beteken dit, wat is hier gebeur?”

Breggie gee geen antwoord nie. Sij trek oom Andries bijna in die sloot en wijs vir hom naar Willem.

„Maar hoe kom julle algar hier, waar is die kar?”

„Help maar, ou vader, ik sal later wel vertel.”

„Nou ja, Breggie klim maar uit en laat Jonas, wat bij mijn kar is, hier kom; hou jij dan maar so lang die leisels totdat ons kom.”

Terwyl Breggie heengaan, vertel Hendrik aan oom Andries so iets van wat gebeur is. Deur Jonas geholpe, krij oom Andries tog vir Willem en Hendrik in die kar. Breggie wou loop, maar dit wou oom Andries volstrek nie hê nie. Hij en Jonas loop voor, terwyl Hendrik die leisel hou.

„Dis waarlik 'n beskikking dat ik maar deurgerij het,” seg oom Andries aan Hendrik. „Als julle nou nie die drank laat staan nie, dan weet ik tog nie. Alle wereld Jonas, dit is donker!”

Dit duur lang eer hulle thuis was. Willem blij bewusteloos, hoewel Breggie tot haar blijdschap bemerk, dat sijn asemhaling beter werd. eindelijk hou hulle voor die deur stil.

Ou Bella het, toen sijn die kinders aan slaap gemaak het, so lang aan ou Windvogel gedokter, dit wil seg vir hom nat gegooi, dat hij hij half reg was en kon help. Hij vloek haar uit, maar daar gee sijn nie om nie. Toen Windvogel vir oom Andries bemerk, was hij mooi stil, want hij ken die ou kerel goed.

Een van die kar-perde kon gerij worde en Windvogel moes maar dadelik opklim en naar die dorp gaan om die dokter te roep. Willem word op die bed gebreng; terwyl oom Andries Hendrik sijn been spalk so goed als hij kan.

Tegen middernag begin Willem bij te kom. Nadat hij 'n bietjie koffie gedrink het, raak hij aan slaap, terwyl Breggie die nag bij sijn bed deurbreng.

HOGFDSTUK IV.

Die bange nag was eindelijk virbij, die morre breek aan. Omstreeks 1 uur kom die dokter; maar Willem was toen baing beter. Die been van Hendrik werd toen reg gcspalk, en toen werd hij weggestuur.

„Dankie niggie!” seg hij, toen hij weggaan, „jij het daarom onse lewe gered; wat kan ik vir jou doen?”

„Als Willem weer beter word, laat hom dan alleen Hendrik!”

Hendrik bijt op sijn lippe; hij gee geen antwoord nie maar gee haar die hand; sijn verstaan hom.

Toen dit aand word, was Willem beter en op, maar Breggie was in bed. Angs en vermoeyenis, koue en regen

het hulle werk gedaan. Sij was geheel bewusteloos. Sij het Willem sien opstaan en ook niks meer nie.

Veertien dage gaan verbij. Willem sijn huis was 'n siekehuis. Breggie werd dodelik siek. Die koors werd erger en sij raak aan ijl. Dag en nag moes bij haar gewaak worde. Oom Andries was met vrou en kinders o'ergekom om Breggie op te pas. Met Willem het hij nog geen enkel woord gepraat nie. Oom Andries was 'n goeie man, maar vreselik hardkoppig.

Dit was vir Willem 'n sware tijd. Sijn skuld dreig en hij wis nie waarnatoe nie. Mr. Scherp het hom wel op sijn versoek uitstel gegee, dog dit kon nie altoos duur nie; en dan die dodelike siekte van sijn vrou. Sijn gewete begin wakker te worde.

„Hoe sal dit met mijn vrou gaan, dokter?” vra hij angstig, toen die dokter sijn vrou beskou het.

Die dokter kijk hom met verontwaardiging aan. „Dis tien tegen een, dat sij sal sterwe,” seg die dokter, „en als sij sterf, dan kan jij seg dat jij haar moordenaar was.”

Moordenaar! Die woord was deur Willem sijn hart ge-gaan. *Moordenaar!* Hoe kon hij dit tegenspreek? Dag en nag vervolg dit hom. Hij kon geen rus vind nie. Ja die eerste dag het hij o'eral naar drank gesoek, maar nie gevonde nie. Oom Andries het al die brandewijn uit die huis laat wegneem, en Willem durf nou nie koop nie. Dis al jare dat hij geen dag sonder brandewijn was nie.

Sijn lewe was bijna ondragelik. Die lus naar drank kwel hom vreselik, hij was so gewend daaraan. Kom hij in die kamer, dan sien hij sijn sterwende vrou en sijn gewete roep hom toe: „Moordenaar.” Gaan hij in die voorhuis, dan sien hij sijn kinders, weldra moederloos deur sijn skuld. Oom Andries spreek geen woord nie. So lang als dit dag was, gaan dit nog, maar als die nag aankom was dit verskrikkelik. Die plotselinge onthouding van drank tas sijn liggaam aan. Snags loop hij rond om drank te soek, maar daar was niks te vinde nie.

Spoedig genoeg ondervind hij dat hij sterker werd, maar sijn vrou werd al swakker. Alle hoop was verlore.

So gaan veertien dage verbij en dit was sijn beurt om bij sijn vrou te waak. Daar was slegs weinig hulp. Hij zou alleen wees.

Dit was 'n lieflike stille nag, en dit was of Breggie

bietjie rustiger slaap, maar die stilte was vir Willem ondragelik. Terwyl hij daar voor Breggie haar bed sit, kom hom die verledene voor die gees. „Moordenaar” had die dokter geseg en hij voel dit was die waarheid. Nou eens spring hij op en loop deur die kamer, sigself en Hendrik verwensende; dan weer sit hij en huil soos ’n kind. Bidde durf hij nie. Hij voel dat hij deur die drankduiwel gevangene was, en dat als hij maar brandewijn had, hij weer sou drink. Hij haat die drank en smag tog daarna.

Te denk, maak hom half kranksinnig, Om iets te doen te hê, maak hij ’n kassie in die kamer ope en begin alles reg te set. Opeens spring hij agteruit; voor hom staan ’n bottel brandewijn.

Dit word vertel, dat ’n slang ’n vogeltjie kan aantrek deur die krag van sijn oge; dat die vogeltjie magteloos is voor die blik. Net soos so ’n vogeltjie staan Willem die bottel aan te kijk. Die lus naar drank begin hom te o’ermeester.

Langsaam steek hij sijn hand uit, hij raak die bottel aan en beef. Hij trek sijn hand terug.

„Drink en vergeet,” so klink dit in sijn hart. Hij steek weer sijn hand uit. grijp die bottel aan, en haal dit uit. Sijn hart klop bijna hoorbaar.

„Mijn vijand!” seg hij half-hard, „mijn vijand, wat mij ongelukkig gemaak het, wat mij ’n moordenaar gemaak het,” en hij til die bottel op of hij dit tegen die grond wou gooi.

Die ruik van die brandewijn grijp hom aan; sijn hele liggaam beef.

In die stilte van die nag was dit hom of hij iemand hoor praat. „Drink,” seg die stem, „drink en vergeet! Sterf als ’n dronkaard. Jij is tog verlore!”

„Moordenaar! moordenaar!” so klink dit daar binnekant.

Was dit regtig ’n stem wat Willem hoor of verbeel hij hom maar? Wie kan dit seg. Die duiwel strij om die siel.

Willem bijt sijn lippe vas en ruk die bottel ope. Hij lig dit op en wou drink; maar daar roep sijn gewete weer: „Moordenaar!”

„Ik kan dit nie laat blij nie!” roep Willem ten laatste wanhopig. „Ik moet drink al sterf ik ook.”

Verwilderd set hij die bottel voor sijn mond en wou drink.

„Willem! Willem!” klink dit half-fluisterend dog weemoedig deur die stille sieke-kamer.

Willem spring agteruit. Hij kijk rond. Sijn vrou was wakker. Bij die floue lig van die kers sien hij dat die koorsgloed uit haar oge geweke was, sij ken hom. Als vastgenageld staan hij daar die bottel vas te klem en sijn vrou aan te staar.

DIE DRANKDUIWEL.

Weer til hij die bottel op en gooi die tegen die muur. (Pag. 128).

Willem!" seg Breggie." „Hoor! eenmaal het jij gekies; kies nou weer. Kies tussen mij en die duiwel."

Dit was stil in die kamer. 'n Mens kon die getik van die horlosie hoor. Breggie haar oge glinster, haar lippe roer net of sij bid.

„Drink en vergeet." Is dit iemand wat so seg? Willem dog dit, en kijk om.

Langzaam lig hij die bottel op, maar Breggie blijf hom aankijk. Al hewiger werd die strijd binnekant.

Opeens verander sijn gelaat. Weer til hij die bottel op en gooi dit tegen die muur, dat die stukke so spat. Toen val hij op sijn kni'e voor Breggie haar bed en gaan bitterlijk aan huil.

„Wat is dit? wat mankeer jij nou?” roep oom Andries, wat verskrik opgespring, die kamer instorm. „Wat ruik hier naar die vervloekte brandewijn?”

Breggie til haar hoofd op. „Willem het weer gekies, ou vader!” seg sij met 'n lieflike glimlag. „Dis alles wel.”

Oom Andries kijk haar verwonderd aan. „God segene julle,” seg hij oplaas, en verlaat die kamer.

Ses maande later was dit Avondmaal op Niemansdorp. 'n Man en vrouw sit aan die laaste tafel aan. Op die gelaat van die vrou kon 'n mens sien, dat sij erg siek was gewees; toch blink haar oge van vreugde. Die man was regte ernstig. „Ziet, mijne broeders en zusters,” seg die leeraar aan die end van sijn avondmaalsrede, „ziet, als Christen Apollyon overwint, dan komt hij uit den strijd, niet zonder wonden, en hij steekt sijn zwaard nimmer weer in de schede. Zoo gaat het altijd, de strijd duurt zoolang men leeft. Laat het zwaard in uwe hand zijn en het gebed in uw hart, en de overwinning is zeker.” Die man en vrou kijk mekaar aan bij die woorde en laat hulle hoofde sak. Dit was Willem en Breggie.

DIE SPOGDUIWEL.

HOOFDSTUK I.

Oom Karel sit aan die brekfes-tafel en lees meteen in die koerant; iets wat hom maar min gebeur, want vereers hou hij nie baing van koerante nie, omdat die goed, soos hij seg, so vreeslik kan lieg, en ten tweede moes sijn karbenaatjie nie koud worde nie, om niks ter wereld nie. Daar moes dan ook iets biesonders te doen wees.

Die politiek in die koerant kon hom nie skeel nie en die nuws ook nie, want hij seg, „dit kon hij wel van tante Saartjie hoor. Sijn hele studie was in die skutberigte.

„Ou Kol,” sijn swart rijperd, was al 'n paar weke weg. Hij het al die wereld laat rond soek, maar verniet: „Ou Kol” blij weg. Sonder „ou Kol” kon die ou'e nie klaar kom nie. Nou kan 'n mens makkelik denk, hoe nukkerig die oubaas was.

Oom was nie een van die vlugste lesers nie. Met die Bijbel kon hij ordentelik klaarkom, en als meneer uit is en hij 'n preek moes voorlees, het dit ook nog al gegaan, hoewel die jong-mense klaag, dat hij baing keer dieselfde vat. Gewoonlik laat hij dan ook maar sijn seun George die koerant deurkijk.

Maar wat nou die ou'e mankeer, weet niemand nie. George het al 'n paar maal geseg, dat sijn pa hom die koerant maar moes gee, en al antwoord wat hij gekrij het was net: „denk jij, dat ik nie self kan lees nie.”

Tog skijn George en Miemie biesondere redens te hê om vandaag die koerant uit oom sijn hande te krij. Ieder keer kijk hulle mekaar aan, en veral op Miemie' haar gesig kan jij die ang lees; sij kan haar oge van haar pa nie afhou nie.

Van „ou Kol” was in die skutberigte niks te vinde nie. Nukkerig stoot oom sijn bord op sij; maar in plaas van die koerant neer te lê, slaan hij die blad om en begin met die advertensies. Die ang op Miemie haar gesig word altijd erger.

„Toe, boetie, probeer tog om die koerant uit pa sijn hande te krij,” fluister sij eindelijk. terwyl sij George 'n ongevraagde kommetjie koffie aangeef. „Toe tog, boetie, daar sal rusie kom.”

„Jij sien self dat die oubaas van morre te dwars is om iets mee te begin.” antwoord George; „wag maar 'n bietjie die storm sal netnou losbreek.”

Die soetjies-praat van haar kinders, maak ou tante ook opmerkzaam. Verwonderd sien sij eers haar kinders en dan haar man aan.

Oom Karel lees nog altijd met 'n onverskillige gesig voort. Opeens begin hij rooi te worde. Hij set sijn bril reg en lees die stukkie, waaraan hij besig is, nog eens o'er.

Bons!!! daar vlieg die koerant o'er die tafel, die bril van die neus en 'n paar borde waai op die vloer. Bons!! nog eens slaan oom met sijn vuus op die tafel, sodat die huis dreun.

Verskrik spring tante op. „Wat is dit, Karel! wat is dit!”

„Het jij die ding van Dirk geweet, George!” bulder oom, „het jij die advertensie gesien, en het jij daarom die koerant so graag maar vir jouself wil hou. Nou nog doller! Ik het nog nooit van so'n ding gehoor nie.”

„Maar wat is dit dan, George! wat het Dirk dan gedaan?” vra tante verskrik.

O! nie veel biesonders nie, seg George. Dirk het maar net in die koerant 'n advertensie laat druk, dat die naam van sijn plaas nou verander is, en dat dit nou „Poplar Grove” sal wees.”

„En dit noem jij niks nie,” bulder oom. „Het jij miskien ook lus om na onse dood Wildebeesfontein te verdoop. Seg dit dan nou maar. Als die naam jou nie beval nie, dan kan ik dit wel uit die testament skrap. Als jij 'n Engelse plaas wil hê, kijk dan maar waar jij die krijg.”

George denk toen maar dat dit die beste is om pad te gee en gaan naar die kraal,

„Maar wat is dit dan eigenlijk,” vra tante weer.

„O! dit is niks nie,” antwoord oom, „onse liewe neef het die naam van o'erlede pa sijn plaas verander. Hij is te hoogmoedig om dit te hou. Die hele wereld het ou Ian en klein Jan van Saaifontein geken, maar Dirk reken vader en ou vader nie meer nie. Hier in die koerant kan

jij lees, die naam van die plaas is nou: Pop-Pop-Pop-, wat deksel! ik kan die ding nie seg nie."

Die moeilikheid om die naam uit te spreek, maak oom sijn humeur nie beter nie.

"Jij moet tog nie so kwaad wees nie," seg tante Saartjie. Hij sal dit maar gedaan het om sijn vrou 'n plesier te doen."

Die woord van tante was olie op die vuur.

"Ja, om sijn vrou te plesier het Dirk al so baing gedaan, sodat hij nou al glad op 'n verkeerde pad is. Ik het dit van die eerste ogenblik af geseg toen ik haar gesien het. Van dat sijn met Dirk getroud is, is die spogduiwel in hulle huis gekom. Sijn sal nie ophou nie totdat sijn Dirk bij die Meester gebreng het. Ik het al baing gepraat; maar vandaag is dit die laaste maal. Als Dirk netnou kom om naar die ramme te kijk, dan sal hij die waarheid hoor, soos hij dit nog nooit gehoor het nie."

"Ik sou Dirk liewers maar laat staan," waag tante om te seg. "Ons kan tog niks daaraan doen nie, en daar kom tog net rusie. Annie set nou al amper nie meer 'n voet in ons huis nie, en Dirk sal netnou ook wegblij."

"Hij kan vir mijn part dan ook maar wegblij," antwoord oom. "'n Man wat sijn vader nie reken nie, reken ik ook nie."

Tante Saartjie was al te lang met oom getroud gewees, om nie te weet nie, dat 'n mens op die ogenblik met oom Karel niks kon begin nie, en haar enigste hoop was, dat Dirk so lang sou wegblij, totdat oom 'n bietjie afgekoel was.

Oom Karel was al 'n geruime tijd op sijn neef Dirk, wat hij grootgemaak het, vererg gewees, en tante moes self erken, nie sonder rede nie, Soos Dirk aangaan, het dit haar net min aangestaan, en baing keer het sijn al met hom gepraat. Tot nog toe het sijn 'n openlike twis tussen haar man en Dirk verhinder, maar nou was sijn bang, dat dit nie lang meer sou duur nie, Sijn had Dirk als haar eige kind lief, want sijn het hom van kleins-af grootgemaak. Hoewel sijnself nie so veel omgee nie, het sijn wel begriip, dat die verandering van die plaas sijn naam vir oom baing sou hinder. Oom was op die plaas groot geworde. Sijn vader het dit aangeleg, en na die dood van sijn vader het sijn oudste broer daar besitter van geworde. Die ou

woonplaas was altijd vir oom so 'n soort van 'n heiligdom, en toen die ou'e huise moes plaas maak voor die nuwes, was dit al 'n doorn in sijn vlees gewees. Dat Saaifontein 'n Engelse naam sou krijg, dit was te erg,

Toen sij Oom nou so driftig deur die kamer heen en weer sien stap, was haar enigste hoop dat Dirk vandaag maar nie kom nie.

Die hoop sou ongelukkig nie vervuld worde nie. „Daar kom die spider van Dirk die bult o'er,” seg Miemie, toen oom ver 'n ogenblik op die stoep staan. „Ik sal maar kamer toe gaan.”

„Karel! daar kom Dirk aan,” seg tante, „Moet tog vandaag nie met hom praat nie. Jij is nou te nukkerig. Wag tot 'n ander dag.”

„Ik sal probeer, Saartjie! Anders neul jij weer san mijn ore; als Dirk mij nie aan die gang bring nie, dan sal ik ook swijge.”

Na 'n paar minute hou 'n mooie spider voor die deur stil. Twee vetgevoerde perde was daarvoor gespan. 'n Netjies aangetrekte man spring daaruit, terwijl 'n goed geklede jong die leisels vashou.

Oom Karel gaan naar die deur: „Wil jij uitspan, Dirk?” seg hij, nie al te vriendelik nie.

„Dankie, oom!” antwoord Dirk. „Ik is haastig, ik kom van die dorp, en wil haastig huis toe. Ik wil net die ramme sien, waoro'er ons gepraat het.”

„Die ramme is in die kraal en George is ook daar. Hij sal hulle wel vir jou wijs,” seg oom.

„Dan sal ik maar daar na toe gaan; en dan later wel vir tante kom groet,” seg Dirk, wat goed sien dat oom nie goed gehumeurd was nie. „Ik sal maar kraal toe gaan.”

Die ramme was in die kraal. Daar vind hij George ook. Sonder veel te praat, kijk hij die twee ramme deur. Op die end seg hij: „waarom is jou pa so nukkerig, George? Hij had mij amper nie gegroet nie.”

„Pa is nukkerig, omdat jij Saaifontein verdoop het,” was die antwoord. „Jij het wel vooruit kan weet, dat die ou sou nukkerig wees. Ons moet nou almaal daar-onder lij.”

„Die naam van mijn plaas is mijn saak en dit gaan niemand aan hoe ik hom noem nie. Ik is oud genoeg om op mijn eige bene te staan.”

„Jij is net so dwars van morre als pa,” antwoord George.
„Wat het jou op die dorp o'ergekom?”

Op die dorp was Dirk juis iets o'ergekom, wat hom allesbehalwe aangenaam gewees het. Hij het 'n rekening moet betaal, en hij het nie geld gehad nie.

„Dit is mijn saak,” antwoord hij. „In elk geval ik sal maak wat ik wil en mijn plaas ook noem soos ik lus het.”

„Vir mijn part noem jij hom: Bankroet Kraal,” seg George, wat ook maar kort gespan was. „Dit raak mij nie.”

Dirk word toen vuurrooi en stap weg huistoe. George volg hom. Hulle gemoed was toen net soos kruid en die ou vijand sou wel sorg dra, dat die vonk daarin kom.

Toen hulle in huis kom, groet Dirk vir tante Saartjie en gaan sit. Vir 'n paar minute praat niemand 'n woord nie.

„Ik sal die ramme nie neem nie, oom!” seg hij eindelijk, „hulle beval mij nie.”

„Ik het so gedenk,” was die antwoord. „ons goed sal jou nie meer beval nie.”

„Ieder mens het sijn eige sin,” merk tante op, wat maar 'n gelegenheid soek om rusie te belet.

„Dirk kan sijn sin hou,” gaan oom voort; „als ik maar nie gedwing word om agter hom aan te gaan nie. Ik hou mijn gewoonte en dit is die beste ook. Die ramme sal nou op pop . . . pop . . . pop . . . nou hoe noem jij ook die plaas, ook nie aard nie.”

„Mijn plaas sijn naam is nou „Poplar Grove,” seg Dirk vuurrooi, maar nog al kalm.

„So, is jou plaas sijn naam nou so,” seg oom, wat sijn bietjie bedaarheid al begin te verloor. „O'erlede vader en broer was die wereld deur bekend als Jan van Saaifontein, maar die naam is vir jou seker te sleg.”

„Annie het dit so wil hê, en daar is ook so baing plase wat Saaifontein heet, dat 'n mens in die war raak. Die Engelse name is skaars.”

„Hulle sal nie lang skaars blij nie,” seg oom. „als die boere so aangaan. Die Engelse woon ons nou al uit en die een plaas na die ander kom in hulle hande. Aan één kant is dat ook maar goed, dat jou plaas verdoop is. Ik sou mij dood vererg het als daar 'n verband op Saaifontein moes kom. Nou kan dit mij nie skeel nie.”

Die woorde het oom maar gerus vir hom kon hou. Ewe kwaai spring Dirk op en gee oom 'n dwarse antwoord.

Die duiwel het toen sijn sin. Hoe tante ook keer, die rusie word erger. Oom doen niks als verwijt, en Dirk wil niks ingee nie. Die end was dat hij sonder iemand te groet in sijn spider spring en huis-toe rij.

„Poplar Grove” was 'n ordentelike endjie van Wildebeesfontein, wel 'n paar uur, sodat Dirk tijd had om wat af te koel. In die eerste ogenblikke kon hij doodgaan van kwaadheid, maar toen hij wat bedaard was, moes hij tog erken, dat oom nie ongelijk had nie. Die spotwoord van George het hom dieper getref, dan hij wou erken. Dit was als 'n kogel deur sijn hart gegaan, omdat hij geweet het, dat hij nie meer so ver van bankroet af was nie.

„Die ding moet anders worde,” brom hij tussen sijn tande. „Ik sal hulle wijs, dat ik mijn plaas sal vashou, al is sijn naam ook „Poplar Grove”; maar dan moet ons ook anders lewe, als Annie maar net wil.”

„Ja, als Annie maar net wil,” klink dit in sijn hart; „als sij maar net wil,” en verdrietig kijk hij voor hom.”

Als 'n mens so wat ses jare gelede in die distrikt van Praatville sou gevraag het, wie die gelukkigste man in die distrik was, dan sou seker baing, veral van die jong-mense, dadelik vir Dirk genoem het, want hij was die wereld rond baas. Sijn ou'ers het hij vroeg verloor, maar oom Karel het hom in huis geneem en als sijn eige kind opgevoed. Sijn vader het hom die p[laas] nagelaat sonder 'n dubbeltjie skuld, en 'n ordentelike klomp kontant geld. Daarenbowe was daar baing vee, en alles was naar hom gekom, omdat hij die enigste was. Oom en tante het trou en eerlik vir alles gesorg, en als 'n rijk man het hij die lewe begin.

Dog nie alleen het sijn goed hom bemind gemaak nie — die mense het hom ook lief gehad om homself. Vriendelik, ijwerig en opgeruimd was hij in ieder sijn huis 'n welkome man. Tante Saartjie het veel van hom gehou, en Dirk wis, dat al brom oom ook baing, hij hom als sijn eige kind gerekend het.

Spoggerig was Dirk altijd gewees, maar die mense het hom dit vergewe. Hij moes ook so baing erwe, en hoe-wel oom en tante hom keer, was daar weer baing andere wat hom gedurig voorhou, dat hij, wat als 'n rijk

boer kon begin, nie so op die oulappe moes sien nie, soos 'n ander, wat van onderaf moet begin. Sulke vriende het 'n rijk mens altijd.

Die eerste ding wat Dirk gedaan het, wat die inwoners van die distrik nie groot aangestaan het nie, was, dat hij hom 'n nooi van bowe laat kom het. Die nooitens van Praatville was bitter teleurgesteld. So menige blou, bruin of swart oog, was gewoon gewees 'n bietjie weg te kijk van meneer, als Dirk daar so ewe netjies aangetrek in die kerk sit, en die tantes het graag Sannie of Lettie of Mieta 'n plekkie op Saaifontein besorg, maar van alles het niks gekom nie.

Op 'n reis naar die Boweland het hij Annie gesien, en van dieselfde ogenblik het hij die plan opgevat om haar te krij. Dit was 'n nooi naar sijn sin. Mooi, goed geleerd, die dogter van rijke ou'ers; daar werd ten minste geleef so als 'n mens moes lewe. Alles was naar sijn sin, en toen hij weer opgaan, word alles klaargemaak.

Oom en tante was nie heeltemaal tevrede met die keus nie, maar daar was niks op die nooi of haar familie te seg nie, en so gee hulle die toestemming, ofskoon hulle liewers gesien het, dat 'n nooi uit die distrik hulle niggie sou geworde het.

Toen Dirk met die jong nooientjie thuis kom was daar 'n hele opskudding. Sij lijk vriendelik genoeg, maar sij was so pragtig aangetrek, dat al die nooitens en vrouens agterstaan. Nie wonder nie, dat daar baing gepraat word. en dat ieder wat aan te merk het. Baing ou vriende skud hulle kop.

Dirk steur hom maar min daaraan. Sijn vrou was die mooiste en hij laat die wereld maar praat.

Gewoonlik is dit dan ook maar die beste wat 'n mens kan doen. Laat die mense maar praat en kopskud, hij doen wat hij wil.

Maar 'n mens moet oppas vir die agterste draai. Toen die kopskudderij van die bure o'er was, toen begin hijself partij keer dit te doen, en *dit* is nie goed nie.

Langsamerhand het die ding begin. Toen Annie op die plaas gekom het, was natuurlik die ou'e huisie die eerste ding, waarvoor sij haar neusie opgetrek het. In so 'n huis kan sij nie woon nie. Daar moes 'n nuwe huis kom, net so goed als op haar pa sijn plaas. Dirk het eers wel 'n

bietjie tegepraat, veral ook, omdat oom hom aanraai die ou huis maar eers wat te repareer, maar hij het tog gou toegee. Hij het ook graag verandering gemaak.

'n Nuwe huis vraag vanself ook nuwe meubels. Die een ding roep die ander, en dit het nie lang geduur nie of die huis was vol en die geldtrommel leeg. Dit was tog al te jammer, dat Annie so spoggerig was; sij het anders baing goeie eienskappe en daar sij baing vaster van karakter was dan Dirk, sou sij vir hom 'n baing goeie vrou uitmaak het. Nou bederf sij alles. Die eerste te wees was haar grote begeerte; vir niemand moes sij agterstaan nie. Ieder moes kan sien dat sij 'n rijk man sijn vrou was.

Dit sou met Dirk nog 'n bietjie gegaan het, maar ongelukkig krij hij tot sijn buurman 'n jong kerel wat in die Diamantveld baing gelukkig gewees het. Die man was toen met een van die nooiens van Praatville getroud, en daar hij geld in o'ervloed had, leef hij net pragtig. Daar kom toen 'n soort van 'n resiesjagerij tussen die twee vrouens, wie die hoogste sou lewe. Als Annie op die dorp gewees en 'n biesondere tabberd of 'n mooie borsspeld gekoop het, dan duur dit nie lang nie of Miena moet 'n mooiere hê. en dan was weer die gevolg, dat Annie weer baas moes worde. Dirk het wel gevoel dat hij die spulletjie nie kon uithou nie, en partijkeer het hij erg gebrom; maar op die end moes hij tog toegee.

Toen die geldtrommel so leeg word, het hij altijd nog die hoop gehad, dat dit wel weer sou vol worde als Annie haar pa sou kom te sterwe. Die man was tog al oud en al die mense het geseg dat hij rijk was. Hulle het wel nie naar die oue sijn dood gewens nie, maar 'n erfenis is 'n aangename saak, en op die erfenis word so stilletjes gereken; maar vooruit reken is dubbel reken, en so was dit ook hier. Die ou man het wel doodgegaan; maar toen die goed moes gedeeld worde was daar so baing skuld dat daar aan erwe nie te denke val nie.

Dirk sijn manier van lewe, en veral Annie haar spoggerigheid, het al die ou vriende so stadig aan laat pad gee en nuwe vriende, wat hard saamgewerk het om die boel te help opmaak, is in die plaas gekom. Daar kom toen 'n hele verandering. Die oue godsdienstigheid moes op sij geset worde, want die nuwe Engelse vriende kon daarmee nie klaar kom nie. Danspartije en sulke dinge moes druk

besog worde, want Annie haar mooie goedjies moes tog besien en bewonder worde. Daar was niks op die dorp te doen of hulle moes daarby wees.

Oom Karel brom; tant Saartjie het gepraat; meneer het vermaan; maar dit alles help niks nie. Spogduiwel jaag aan.

Onder die nuwe vriende was 'n meneer Ashton een van die vernaamste. Die man het op Praatville kom woon, toen meneer Prost gedenk het, dat dit vir hom beter was om pad te gee, en het daar 'n agentsbesigheid opgeset. Daar was op Praatville nog 'n ander agent, meneer Meyer, wat al jare in die distrik gewerk het; maar toen Ashton gekom het, was dit vir 'n rukkie of hij al die werk sou krij. Die jongmense gaan almal naar hom toe. Bij hom kon jii altijd geld krij. Hij was altijd vriendelik, en hij help 'n ieder. Als jii bij meneer Meyer kom om geld te vra, dan krij jii, veral als jii wat groot leef, net 'n preek inplaas van geld; maar Ashton was altijd klaar. Daarby was hij so fluks dat hulle nie buite hom kon klaar kom nie. Moes daar 'n fees op die dorp wees, Ashton was die man om die ding te begin. Hij was die voorman van die resies. Die hele wereld het hom aangehang. Die hele wereld, ja. Daar was egter 'n klompie wat hom nie kon verdra nie, veral van die oue mense. Meneer het ook nie baing van hom gedenk nie, maar Dirk seg maar: „die soort van mense het altijd wat aan te merk.”

Na 'n paar jare egter begin dit opgemerk te worde, dat die meeste persone die met Ashton bevriend was, so stadig-aan uitloop. Dit kon hij nie help nie, seg hij altijd, dit is die mense hulle eige slegtigheid. Hij het altijd ge-waarskuw. Maar die Ashton was Dirk sijn beste vriend ge-worde. Hij het dit met dade getoon, dat hij wou help. Toen Dirk sijn geldtrommeltje leeg begin te worde kon Dirk altijd bij hom geld krij. Dit was wonderlik makkelik. Niemand kom daaragter, en met skeertijd kom alles reg.

Die bietjie maak niks nie. Die bietjie rente het egter langsamerhand so groot geworde en die briefies bij Ashton so vermeerder, dat die wolgeld nie meer kon toemaak nie. Daar moes altijd meer geld geleend worde. Dit sou vir Dirk wel goedkoper gewees het om geld op sijn plaas op te neem, maar dan kom dit in die koerant en dit wou Spog-duiwel om die dood nie.

Die morre was Dirk op die dorp gewees om Ashton te

sien. Ashton was nie daar nie, maar die vernaamste winkelier, meneer Telheim, het vir Dirk 'n ordentelike lange papiertjie gegee met goedjies wat Annie daar gekoop het. Waar hij die geld vandaan sou haal om te betaal, wis hij nie, daarom het die woorde van George hom so seer gemaak.

HOOFDSTUK II.

„Ma! daar kom pa aan,” skree 'n klein meisie wat op die stoep van die huis, op die nuwgedoopte plaas, heen en weer loop te speel, „daar kom pa o'er die bult. Ik kan die perde sien. Kom, kom! gou tog.” En 'n kleiner meisie wat nog nie kon praat nie, klap met die handjies. „Kom tog, ma! daar is die spider.”

'n Mooie jonge vrou kom met 'n glimlag op die gesig op die geroep uit die huis. Sij was regte netjies aangetrek, en als sij daar so staan, ordentelik parmantig en daarom nie te lelik nie, is sij net geskik om 'n man sijn hart te steel en hom net te laat doen wat sij wil. Jij kon aan haar sien dat sij 'n wil van haar eige het, vir goed of kwaad.

Nog 'n paar minute en die spider staan voor die deur; en die kleintjies probeer om die gouste van die stoep af te klouter en bij pa te kom, daar pa altijd om die kinders denk.

Maar vandaa is dit anders. Pa klim af en groet ternou-wernood die kleintjies, wat om hem heen spring; en sonder self in huis gaan berg hij die spider weg.

„Pa is stout vandaa, ma!” seg die kleine Annie. „Hij het vir ons niks saamgebreng nie,” en die traantjies kom uit die ogies.

Met verwondering en verdrietig het Annie, die vrou van Dirk, sijn gedrag beskou. Sij was dit nie van hom gewoon nie, want Dirk het dol veel van sijn kinders gehou. Sij was ook nie gewoon nie dat Dirk haar maar so effentjies groet. Sij praat egter nie, maar wag totdat Dirk eindelik in die eetkamer sit.

„Wat skeel vandaa, Dirk?” seg sij oplaas 'n bietjie spijtig. „Is jij siek of is daar iets gebeur, wat jou nukkerig gemaak het. Dit kom jou tegenwoordig wel meer o'er als jij van die dorp kom.”

„Ik mankeer niks nie, maar 'n man het partjkeer so baing moeilikheid. wat 'n vrou nie kan verstaan nie.”

„Ons kan en wil net so goed iets verstaan als julle mans; maar ik weet al wat jou hinder. Jij was zeker weer bij oom Karel, en dan moet ik en mijn modes dit altijd ontgelde.”

Daar Dirk nie lus had om te antwoord nie, het hij opgestaan en wou net uitgaan; maar Annie het in sijn pad gekom en seg; „Praat maar reguit, Dirk! Wat het die oue nou weer gehad.”

„Oom was reg-reg kwaad en verkeerd omdat ons die naam van onse plaas verander het, Ons het toen woorde gehad en ons is soos kwaai vriende van mekaar gegaan. Ik moet seg, —voeg Dirk na 'n paar ogenblikke daarbij, „dat ik spijt het. Oom het mij groot gemaak en is altijd goed vir mij gewe. Tante was ook so ontsteld, dat ik haar amper nie kon aankijk nie.”

„Wel, ik kan dit nie help nie,” seg Annie hierop; „Oom het altijd wat te seg o'er ons. Dit gaan hom tog nie aan nie, wat ons maak, en omdat ons nou nie so ouderwets wil lewe soos hij, is hij altijd gesteurd.”

„Tog,” seg Dirk langzaam, net of hij bang was, „so heeltemaal ongelijk het hij tog nie. Ons lewe te groot vir onse vermoge, en van nou af moet dit suiniger gaan, anders kom dit nooit reg nie.”

„Dit is net soos ik geseg het, als jii van oom kom, moet ik dit vergelde en ik moet die ou liedjie hoor. Ons leef glad nie te hoog nie en ik kan glad nie sien hoe ons met minder kan klaar kom nie. Ik is nie so sleg opgevoed nie, en ik het waarlik nie lus nie, om nou te verander. Jij wil tog nie hê, dat ik verspot loop, en Miena Hardeberg haar kop nog 'n endjie hoger hou als nou als sij ons sien.”

Als Dirk hom nie voorgeneem het nie om bedaard te blij, sou hij seker kwaad geworde het; nou seg hij slegs op sagte toon: „Ik wil ook nie, hartjie! dat jij verspot sal loop nie, of, dat die mense jou sal uitlag; maar in die laatste tijd het ons so agteruit gegaan, dat ons waarlik moet probeer partij dinge te laat staan, totdat ons weer 'n bietjie voorentoe kom.”

„Eer ik anders leef als ik van mijn kindsheid af gedaan het, trek ik liewers so ver Transvaal in, dat niemand meer van mij hoor nie. Maar dit is praatjies en spulletjies. Ons

sal wel deurkom, en van jaar is 'n goeje jaar. Die wolgeld sal alles regmaak.

Dirk het nie koerasie genoeg gehad om Annie die volle waarheid te seg, iets wat baing mense o'erkom, en wat die oorsaak is van meer dan een bankroet. Hij was daar ook te hoogmoedig voor. Hij breek toen die gesprek maar af met die voorneme om bij 'n betere gelegenheid dit te herwat. Annie had ook nie lus nie om verder te gaan.

Die ander part van die dag het somber en stil verbij gegaan. Die een het so min lus gehad om te praat als die ander. Toen die son amper wou ondergaan, het daar 'n rytuig aangekom en weldra hou die spider voor die deur stil. In die spider sit meneer Ashton.

Meneer Ashton was altijd 'n welkome gast op „Poplar Grove.” en hij was daar ook heeltemaal thuis. Die ontvangs was egter van Dirk sijn kant die slag lang nie so hartelik als anders. Annie egter was baing blij om die besoek, omdat daardeur vanself die gesprek van die middag in die aand nie kan voortgeset worde nie. Sij doen haar bes om dit vir Ashton aangenaam te maak en hou die gesprek lewendig.

Toen die aand-ete verbij was, blij die mans nog wat in die eetkamer praat, terwijl Annie voorkamer-toe gaan, om 'n bietjie op die klavier te speel, wat sij ekstra goed kon doen. Die gesels het egter nie lang geduur nie. Dirk het maar min praatjies die aand gehad, en Ashton het gou ook genoeg van hom; daarom gaan hulle dan ook maar voorkamer-toe, om na die speel te luister. Toen Annie klaar was en Ashton haar 'n paar komplimente gemaak het o'er haar speel, word die gesprek algemeen.

Na allerhande dinge gesels te hê, seg Ashton op eens: „Sal jij ook op die grote danspartij wees, Dirk, wat ons o'er 'n paar weke op die dorp sal hou. Daar is baing mense, ook van ander plekke al genooi, en jij het tog ook seker al 'n uitnodiging ontvang. Daar is nog nooit op Praatville so 'n danspartij gewees; alles sal pragtig wees.”

„Ik het lus genoeg om te gaan,” seg Annie toen sij sien dat Dirk stil blij, „als Dirk net wil; maar in die laatste tijd wil hij amper nie, dat ik op 'n danspartij kom nie.”

„Dirk word seker nou vroom,” seg Ashton spotterig. „Die vromigheid is nou tog al te ouderwets.”

„Of dit vromigheid of suinigheid is, weet ik nie,” seg

Annie terwyl sij lag, maar hij murmureer in die laatste tijd altoos als ik daarnatoe gaan."

"Danspartije is ook maar net dure dinge," seg Dirk droogweg, "en Ashton weet self dit die beste, dat ik in die laatste tijd nie baing kan mis nie."

"Dit is alles gekkigheid," was die antwoord. "Jou sake staan glad nie sleg nie. Jij maak waarlijk of jij doodarm is, en daar is niks waar jij nodig het om bang voor te wees nie. Ons wil ook 'n bietjie met onse dorp en distrikt spog, en iedereen seg dat daar in die hele buurt nie 'n vrou is, wat beter dans en haar beter kan aantrek dan jou vrou. Daar is miskien ook nie een nie, wat so mooi is," voeg hij met 'n glimlag bij.

Half van ergernis en half van genoegte word Annie rooi. Elke vrou hoor tog maar graag, dat die mense seg dat sij mooi is.

"Jij moet seker kom," seg Ashton, toen hij sien dat Dirk nie antwoord gee nie. "Ons kan die andere ladies van andere plekke ons nie laat baas raak nie. Jou dresse is altyd ewe mooi, en als jij nog die armbande aan het, wat ik nou te koop het, sal jij al die ander klop."

"Wat vir armbande is dat dan, waar jij van praat," vraag Annie met grote belangstelling.

"Dit is armbande, wat ik moet verkoop met 'n boedel, wat ik moet regmaak. Ik het eers plan gehad, om hulle Kaap-toe te stuur; maar mijn agent daar wil hê dat ik eers hier sal probeer. Hulle is nie so duur nie, als in aanmerking genome word hoe kostbaar hulle is. Ik kan hulle vir £50 verkoop. Bijna al die dorpladies het al kom kijk, maar nie een het dit nog durf koop nie. Jou buurvrou, Miena Hardeberg, het mij laat weet, dat ik hulle maar daar moet bring, want dat sij tog maar die enigste vrou in die distrikt is, wat hulle kan betaal. Morre wil ik dan ook daarna-toe gaan. Sij sal hulle seker koop."

"So, seg Miena dit," roep Annie, terwyl sij ewe kwaai opspring, "net of Dirk dit ook nie kan koop nie."

"Jij moet jou nie gek hou nie," seg Dirk, wel wat ruweg, want hij het so maar geskrik toen hij van koop hoor. "Ik sal nie so dwaas wees om vir armbande so veel geld uit te gee nie. Ik kan die ponde teenwoordig wel wat beter gebruik."

"Maar, meneer Ashton, is die armbande dan waarlik so

fraai," vraag Annie wat te veel om Miena gedenk het, om baing naar Dirk te luister. „£50 is tog maar baing."

„Hulle is met een woord pragtig," was die antwoord van Ashton. „Wag, ik sal julle laat sien, ik het hulle in mijn portmento."

„Laat die armbande maar staan, Ashton!" seg Dirk „laat ons nou gaan slaap."

Dog Ashton was al opgestaan en gaan die kamer uit sonder op Dirk te let.

„Jij is vandaag so nukkerig, dat 'n mens niks met jou kan begin nie; wat vir sonde is daar nou in om daarna te kijk."

„Van kijk kom koop, Annie!" seg Dirk, „en koop sal ik tog nie."

Annie gee geen antwoord en kort daarna kom Ashton die kamer weer in; hij hou 'n mooi dosie in sijn hand.

„Het jij ooit so iets pragtigs gesien?" vraag Ashton, toen toen hij die dosie oopmaak en die armbande uithaal. „Ik het hulle laat waardeer deur 'n man wat daar baing kennis van het en hij seg, dat hulle spotkoop is vir £50. Als dit nie was nie, dat ik die boedel nou moet regmaak, en dat die erfgename hulle geld moet hê, dan sou ik hulle vir die prijs nie laat gaan nie."

Die armbande glinster in die lig van die lamp, en die oge van Annie het nog meer geglinster, toen sij naar die armbande kijk. Waarlik hulle lijk pragtig.

„Vir 'n paar minute hou Annie hulle in die hand, maar toen kon Annie die versoeking nie weerstaan nie, sij moet hulle aanpas.

„O! hoe pragtig mooi," seg Ashton opgetoge, nou jij hulle aanhet. nou kan ik eers sien hoe fraai hulle is. Dit is net of hulle ekspres vir jou gemaak is."

Annie het ook so gedenk. Toen sij die armbande ophou sien sij al in haar verbeelding hoe fraai dit sou wees als sij daarmee op die danspartij kon kom. „Nou, juffrou! niemand moet hulle koop of draag, dan jij alleen", roep Ashton. „Berg die goed weg, Annie." seg Dirk kort-af. „Ik koop hulle tog nie!"

Ontevrede kijk Annie op en langsaam maak sij die armbande los. Sij kon van hulle nie skei nie. Die glans het haar oge verblind. Met 'n sug leg sij hulle ten laatste weer op die tafel neer.

„Jij kan hulle maar gerus koop en jou vrou persent gee, Dirk!” seg Ashton, wat vir Annie aankijk. „Jij het mos nie nodig om dit so dadelik te betaal nie. Jij het eienlik glad nie nodig om ver hulle geld uit te gee nie; als jij hulle koop, dan gee jij maar net vir mij 'n bewijsie vir drie of ses maande. Als julle hulle dan nie langer wil hê nie, dan kan julle hulle net weer verkoop. Ik is seker jij sal daar nog op verdien ook.”

„Jij sou mij net 'n groot plesier doen, Annie seg Dirk sonder Ashton antwoord te gee, „als jij die goed laat staan. Ik het vir mij vandaag voorgeneem om nie lig weer mijn naam op papier te set nie. Daarenbowe is dit ook glad nog nie seker nie, of ons wel naar die danspartij sal gaan nie.”

„Wel, als jij so dwars is, Dirk, kan alles maar blij,” antwoord Annie terwyl sij die armbande weer opneem en bekijk. „Die aanbod van meneer Ashton is anders nie so sleg nie, maar ik sal tevrede wees.” Annie leg daarop die armbande in die dosie en gee dit aan Ashton terug.

„Dit is daarom tog jammer, dat julle nie wil koop nie,” seg hij. „Ik sal hulle dan maar morre aan Miena moet uitveel. Hulle pas eienlik tog nie bij haar nie.”

„Dit kan mij bedroef weinig skeel of die bij haar pas of nie,” seg Dirk en staan met eens op. „Ik wil nou gaan kijk of die jong die perde goed besorg het en dan gaan ik slaap, ik is moeg.”

Met die woorde gaan Dirk die deur uit. „Wat skeel jou man vandaag, juffrou?” vraag Ashton na 'n rukkie. „Hij is so nukkerig en kort-af als ik hom nog nooit gesien het nie.”

„Dirk het rusie gehad met oom Karel,” antwoord Annie ontevrede. „Oom Karel het seker weer o'er onse manier van lewe gepraat. Dit is net 'n ergenis, dat 'n mens nie kan maak soos jij wil nie; maar die mense in die onderveld weet ook van niks nie en ik moet daaronder lij. Als daar geen rusie was nie, dan het Dirk miskien die armbande gekoop.”

„Tog is dit jammer dat hij dit nie koop nie,” antwoord Ashton. „Miena Hardeberg sal dit seker koop, soos ik reeds geseg het, en jij weet self hoe sij sal spog. Dit is ook nie nodig dat jij sal agterstaan nie; dog ik het 'n plan,” gaan hij met 'n allerlieflikste glimlag voort. „Als jij vir mij net wil vertrou, dan sal ik wel sorge, dat jij dit tog sal krij. Jijself weet goed dat ik enige ding vir jou sal doen.”

Die toon en die manier waarop Ashton dit seg, het vir Annie eigenlijk nie aangestaan nie. Hij was nog nooit so gemeensaam gewees nie, maar die begeerte naar die armbande het haar o'ermeeester, Sij kon daar nie van afsien nie.

„Laat tog liewer staan, meneer Ashton!” seg sij later. Die ding sal net rusie veroorsaak tussen mij en mijn man.”

„Wees daar maar nie bang voor nie,” antwoord Ashton, terwijl hij so bij ongeluk zijn hand op haar hand leg.

Verontwaardig trek Annie haar hand terug.

„Ekskuus Juffer!” seg Ashton. „Ik sal morre wel mijn plan klaar hê. Ik is seker dat jij daarop sal ingaan; reken vas dat die armbande van jou is.”

Dirk kom toen die kamer weer in en die gesprek word afgebreek. Weldra het almal gaan slaap.

„Gáán slaap, of slááp, is twee verskillende dinge, en geen een van die drie het eigenlijk die slaap kon vat nie. Die geskiedenis van die dag, die twis met oom Karel en daar-enbowe die halwe ongenoege met zijn vrou, het vir Dirk gehinder. Daarbij kom nog, dat hij niks als bewijsies voor zijn oge sien swewe, en nog, toen hij in slaap was, droom van boedel o'ergee.

Met Annie het dit nie beter gegaan nie. Die armbande hou haar nugter wakker. Dit is net of hulle dwars deur die dosie in die donker skijn en glinster. Als sij om Miena denk wat dit sal koop, dan kan sij gerus opstaan. Die voorstel van Ashton was so aantrekkelijk, dat sij gedenk het, dat Dirk dit kon aangeneem het. Sij was heeltemaal ontevrede en slaap eindelijk in, met die voorneme om tog maar te probeer om die armbande te krij.

Ashton kon ook nie gou slaap nie, dog van zijn gedagte sal ik liewer niks seg nie, Jij kan, als jij lus het, dit self lees in Psalm 36: 4, 5.

Die ander dag morre was elkeen vroeg op, en Dirk, wat hom vas voorgeneem het om die armbande nie te koop nie, het gemeen om slim te wees en buite te blij. Met Ashton rusie te maak, sou hom nie betaal nie: hij was te veel in zijn hande; maar hij het hom tog voorgeneem om te probeer van die Engelsman los te kom. Die ding begin hom te hinder.

„Wel Juffer!” seg Ashton toen Dirk uit was en hij 'n rukkie alleen met Annie in die huis was. „Ik het van-nag o'er die armbande-saak nagedenk en 'n plan gemaak, wat

ons makkelik kan uitvoer. Ik sal vir Dirk seg, dat ik die armbande nie sal verkoop nie en hulle hier sal laat blij. Jij kan dit dan gebruik; al wat daar nodig is, is dat jij mij 'n briefie gee vir drie maande. Ik het al so 'n bewijs klaar gemaak, set maar jou naam daaronder. Kwaad kan dit nie doen nie. Jij is met huweliks-voorwaarde getroud. Als die danspartij verby is, en jij Dirk nie kan o'erhaal om die armbande te koop nie, dan sal ik hulle weer vat en dit vir jou verkoop. Niemand het nodig om daar iets van te weet nie. Ik sou jou nie eens 'n briefie vra nie, dog ik moet dit doen om die boedel reg te maak. Die voorstel van mij kan jij gerus aanneem."

Daar word altijd vertel, dat Eva dit maar swaar gehad het, toen die ou vijand haar die mooie vrug wijs: net so swaar het Annie nou ook, toen sij die dosie in Ashton's hand sien en die fraaie voorstelling hoor. Sij het goed gevoel, dat die voorstel verkeerd was, maar na die o'erdinking van die nag was sij al half o'ergehaal, en toen spogduiwel weer die armbande voor haar oge laat glinster, kan sij nie hou nie. Tog seg sij nog:—

„Ik sou dit liewers nie doen nie, meneer Ashton! Dirk sal al te kwaad wees als hij daaragter kom. Ik sou hulle wel graag wil hê, maar daar is nou niks aan te doen nie. Ik dank jou wel voor jou vriendelikheid, dat jij soveel moeite gemaak het."

„Jij is verniet bang," herhaal Ashton. „Jij kan gerus op mij reken. Ik sal sorg, dat jij nie in die moeite kom nie. Set gerus jou naam hieronder; anders moet ik hulle aan jou buurvrou verkoop, wat jou seker hartelik sal uitlag. Dit sal mij baing hinder.

„Toe tog," seg spogduiwel daarbinne in Annie's hart. „Jij sal jou tog nie laat uitlag nie; teken maar; jij het nie nodig om te lieg nie; dit sal Ashton wel doen.

Toen Ashton sien dat Annie twijfel, haal hij 'n papier-tjie uit sijn sak en leg dit voor haar neer. Pen en ink het altijd daar klaar gestaan. Hij steek die pen in die ink en gee dit aan Annie o'er. „Hier," seg hij. „teken maar hier en alles is klaar."

Annie twijfel nog vir 'n ogenblik; op die end vat sij die pen, kijk die papiertje deur en teken haar naam.

Als sij opgekijk sou hê toen sij dit doen en die duiwelse glimlag sou gesien hê, wat op Ashton sijn gesig

was, dan het sij miskien tog nog die pen neergegooi; maar nou was dit te laat. Sodra sij klaar het, vat Ashton die bewijsie, vou dit op en steek dit in sijn sak,

Pen en ink is gou weer weg geset en Ashton het die armbande gehaal. Annie kon die versoeking nie weerstaan nie om hulle nog 'n slag te bekijk. Toen sij hiermee besig was, kom Dirk in die kamer.

„Is julle dan nog nie met die armbande klaar nie,” seg hij half nukkerig. „Ik koop hulle tog nie, berg hulle gerus nou weg.”

„Dit is ook glad nie nodig nie,” seg Ashton haastig, daar hij sien dat Annie rooi word; „ik het 'n ander plan gemaak; ik sal hulle vereers nie verkoop nie, maar hulle hier laat blij. Ik gaan nou nie dorp-toe nie en ik het nie lus om hulle saam te neem nie. Jou vrou kan hulle wegberge en bewaar. Sij kan hulle ook maar gebruik en op die danspartij dra; jij het volstrek nie nodig om hulle te koop nie.”

„Maar Annie het nog nooit met andermans goed gepronk, en sij sal daar nou tog ook te hoogmoedig voor wees,” seg Dirk ontevrede. „Ik wou wel dat die dinge uit mijn huis was. Hulle is mij tot 'n ergernis.”

Toen Annie sien hoe ontevrede Dirk was, het sij al spijt gekrij, dat sij Ashton sijn sin gedoen het. Sij troos haar egter, dat hij dit wel sal reg lieg. Sij weet dan ook nie wat te seg nie.

„Berg die armbande maar, juffrou!” seg Ashton, „Dirk is verniet so nukkerig. Ik zal hulle wel weer kom haal. Draag hulle ook maar op die danspartij, die ladies sal dan sien hoe mooi hulle staan en ik sal hulle baing beter verkoop. Dirk kan die klein plesiertjie vir mij o'erhê,”

„Wel doen julle sin,” antwoord Dirk. „Ik sien die plan is al klaar gemaak; ik sal maar ingee, anders is daar weer ontevredenheid. Berg die goed nou weg, ik het daar genoeg van.”

Annie laat haar dit tweemaal seg nie. Blij om uit die kamer te kom, het sij dit gaan wegberg.

Na 'n rukkje laat Ashton sijn spider inspan en rij weg; maar nie, voordat hij Annie nog ewe stilletjies ingefluister het: „Alles sal reg kom.”

HOOFDSTUK III.

Als o'erlede meneer Brand net geweet het, hoeveel misbruik die mense van sijn ou welbekende spreekwoord: „alles sal reg kom” — sou maak, dan het hij miskien dit nooit so baing geseg, hoewel hij tot troos dit kon hê, dat op die een of andere manier die mense van Adam sijn tijd af al die gedagte, dat „alles reg sal kom” misbruik het. Ja, „dat alles reg sal kom,” met gebed en werk en uthou, dit is waar, maar op 'n ander manier nie. Baing mense het egter 'n ander geloof. Hulle meen, dat hulle iets anders sal maai als hulle gesaai het, en dat uit die kwaad wat hulle doen nog iets goeds sal groei. Die geloof is net makkelik. 'n Mens het dan nie nodig om hom groot moeg te maak o'er enige ding nie. Hij kan net lewe en doen wat hij verkies, en die res aan sigself o'erlaat.

Die ongeluk egter van die makkelike geloof is, dat dit jou net in die steek laat, als jij dit die meeste nodig het, en jij op die manier erg bedroge uitkom. Daarom kijk partij mense so vreemd op als die straf op die sonde volg, of die bankroetskap op skuld. Daar is nog al te baing, wat hulle verbeel om morre vroeg die manna, uit die hemel geregen, voor hulle deur te sien lê; hoewel hulle nog nooit vaste tijding gekrij het, dat dit nog in ons tijd gebeur,

Die makkelike geloof was ook die geloof van Annie en Dirk, en hulle het ieder op sijn manier hulle met die geloof getroos als hulle aan die toekoms denk. Die arm-bande was netjies opgeberg, maar gerus was Annie nie. Sij was nie so dom nie, of sij het wel gevoel, dat sij verkeerd gedaan het om buite wete van Dirk dit te koop en die bewijs te teken; maar als sij angstig word, seg sij net; „alles sal reg kom.” Als sij wat erg benoud word, dan gaan sij in die kamer, haal die kosbaarhede uit en pas hulle aan. Voor die spiegel bewonder sij haarself en dan vergeet sij al haar besware. Dat Miëna amper van afguns sou dood gaan, als sij die pragtige versiersel sien, is ook al 'n sterke middel, en die gedagte, dat sij die mooiste en best gekleede vrou uit die distrikt is, help fluks om alle gewetenskwellings stil te maak. Met dit al het sij tog gewens, dat die danspartij al verbij sou wees, om dan op haar gemak

'n plan te maak om die armbande te verkoop, of wat sij nog liewers wou hê, op die een of ander manier Dirk om te haal om hulle te koop; en so uit die moeilikheid te kom, sonder hulle te verloor. Die kans lijk egter nie goed nie, want van die dag wat Dirk met oom Karel woorde gehad het, was hij biesonder stil geworde, en als sij probeer iets van die armbande te seg, het sij 'n verkeerde antwoord gekrij, dog die moed opgee wou sij nie.

Als sij alles geweet het, dan het sij tog vir Dirk jammer gekrij, want lekker had hij nie. Hij moes hom ook maar met meneer Brand sijn spreekwoord opvrolik en sterk maak. Maar partij dage gaan dit swaar. Die woorde van oom Karel het groot indruk op hom gemaak, en dat George sijn plaas „Bankroetkraal” genoem het, hinder hom vreeslik. 'n Paar dage na die gesprek het hij op 'n aand, toen Annie wat vroeger gaan slaap het, 'n paar ure bestee om sijn affère na te gaan; sijn boekjes en rekenings 'n bietjie deur te loop en sijn balans op te maak, en van die tijd af was sijn plesier uit. Die aand het hij getel en gereken, dog dit het hom niks gehelp nie. Toen hij so al sijn grote en kleine skulde onder mekaar geset het, was die so groot, dat hij verstomd was. Vas was hij en los-kom was min. Die ergste was dat hij in die hande van Ashton was, wat met hom kan doen wat hij wou. Vriendskap met 'n mens te hou, is partijkeer plesierig, maar om verplig te wees om 'n mens tot vriend te neem is 'n ander ding. Dat 'n ander o'er ons baas is, maak ons altijd nukkerig en geen vriendskap is daartegen bestand nie. 'n Ketting is nie lekker nie. Hoe baing Dirk ook vroeger van Ashton gehou het, hij begin nou anders te denk; hoewel hij verplig was hom anders voor te doen.

Toen Dirk so gevoel het, het hij naar meneer Meyer wil gaan, wat vroeger die agent van sijn o'erlede vader en van homself was, om met hom planne te maak; maar hij het nie gedurf nie, daar die man meer van sijn sake sou wil weet dan hij lus het om hom te vertel. Al wat daar dus o'erblij was om te seg: „alles sal reg kom” en met die oue lewe voort te gaan.

Die dag van die resies en danspartij het eindelijk gekom, en vroeg in die morre was Dirk sijn spider voor die deur. Met die grootste sorg was alles in orde gebreng. Spider, pèrde, tuige, alles soos dit moet wees; daar was nie 'n fout

te vinde nie. Tog het Dirk moeite gehad om hom tevrede te maak, daar hij baing meer lus het om tuis te blij dan te gaan. Als hij naar die goed kijk, dan is dit hom of hij dit al op die vendusie sien, en so gaan die aardigheid daarvan af. Daar kom nog bij, dat hij die vorige Sondag op die dorp was en dat meneer 'n ernstige preek tegen al die ijdelheid gehou het. Wel was Dirk te hoogmoedig gewees om te erken en het hij met andere saamgedaan om met die preek te spot, maar die woorde was raak, en die gesig van oom en tante, wat ook in die kerk was, het die indruk sterker gemaak. Hij het egter met Annie daar nie o'er gepraat nie, daar hij o'ertuig was, dat dit hom weinig sou gehelp het.

Annie het vroliker gelijk, maar tog was sij glad nie so gelukkig nie als sij gedenk het nie. Vroeg opgestaan, het sij haar mooie klere reggemaak en haar nog eens verlustig in die glans van die armbande, wat sorgvuldig ingepak saamgaan. Maar sij het 'n sekere seneweagtigheid nie van haar kon afset nie. Sij voel angstig en gejaag, en op pad naar die dorp het sij voortdurend deurgepraat, om haar gedagte te verdring.

Die dorp was vol mense. Van alle kante was hulle toegestroom en plesier was vandaag koning. Op die resiesbaan was al die mense van Praatville rijk en die geld werd gemors soos water. Van verdriet of moeite het daar niemand gepraat nie. Dirk het so goed als enigeen saamgedoen. Die drukte om hom heen het hom sijn moeilikheid laat vergeet en 'n paar eksta glase wijn het hom 'n rijk man gemaak. Amper het hij gedenk dat hij glad los was, tot meneer Telheim, die grootste winkelier, hom op sijn geroep en gevra het om, als hij weer op die dorp kom, tog 'n klein bietje bij hom aan te kom. Dirk weet goed dat dit om die rekening was, dog ook die bewustheid werd gou vergeet. Die resies-pêrde hardloop, Dirk wed en win, wed weer maar verloor. Dog dit is alles niks nie. „Alles sal reg kom.”

Maar boweal was Annie in haar glorie. Al haar sorg was weg. Bijna al haar vriende was daar, en als sij so rond kijk, dan sien sij goed, dat daar nie een is wat so netjies aangetrek is als sij nie. Alles wat sij het is beter. Spider perde, klere; sij blink uit; 'n mens kon sien dat sij baing beter gevoed was dan die andere rondom haar. 'n leder

wat bij die spider kom, prijs haar en haar goed, en wat sou dit wees als sij eers in die aand in die volle prag is van klere en die skitterende armbande wat bo algar sal uitsteek. Sij drink nou die plesierbeker bijna ongemengd; sij verstaan nou dat ieder van haar praat als van die „mooi vrou.”

Maar heeltemaal ongemengd is die plesierbeker nooit en die bittere druppel was vandaag: Ashton! Hij was natuurlik ook daar. Hij was een van die voormanne van die resies en had dit baing druk, maar ieder ogenblik wat hij kon uitspaar, was hij bij die spider. Hij was vriendelik genoeg; daar ontbreek dit nie aan nie. Onwillekeurig denk Annie egter als sij hom sien aan die bewijsie. Sij kon dit nie heeltemaal van haar wegset nie.

Een troos was daar ten minste, dat daar van oom Karel sijn mense nie een was nie. Nie dat George geen lus had nie, maar oom Karel was daar te erg op tegen en so moes almal thuis blij.

Eindelik was die resies afgeloop en die rijtuige en perderuiters gaan dorptoe. Dirk gaan ook. Hij het 'n ordentlike kerkhuisie op die dorp gehad, waar alles behoorlik ingerig was. Moeg van die drukte het hij liever die aand in sijn huisie wou blij; want toen hij weer alleen was, kom die sorg ook weer bij hom ' dog daaraan was nie te denk nie. Hij durf daar nie eers o'er praat nie,

Soos die gewoonte is op die onderveldse dorpe, het die Magistraat die kantoor vir die danspartij afgestaan, wat daarvoor regte geskik was. Die hofsaaal was die danskamer en die ander vertrekke was vir rookkamers en verversingskamers ingerig. Die hofsaaal was netjies versierd en die bend van drie musikante was ook daar. Een van hulle was wel 'n bietje erg donker, dog dit het nie gehinder nie.

Dit het net 'n hele tijd geduur eer Annie klaar was om te gaan. Sij sou opsettelik 'n bietjie laat kom, dat al die mense haar kon opmerk. Maar daar was ook soveel aan die klere reg te trek en in orde te skik, dat dit van self laat worde eer die spiegel uitspraak doen, dat alles in orde en sij met haarself voldaan was, en dus die spiegel kon verlaat. Ten laatste was alles in orde. Nou word die armbande uitgehaal en aangeset. De tijd van o'erwinning was gekom. O! hoe fraai blink hulle en hoe heerlik sal dit netnou wees.

Dirk, wat al lang aangetrek was, het al moeg geworde

van wag en ongeduldig rondgstap, maar toen, maar toen Annie op die end uit die kamer kom nes 'n koningin, moes hij self erken dat sij er pragtig uitsien,

Dit was ook die gevoele van al die mense wat in die kantoor was. Toen sij inkom, gaan daar 'n gefluister van bewondering rond. Dit was maar al te waar wat Ashton geseg het. Sij was tog die mooiste vrou van die distrik. Haar pragtige danstabbert het haar mooi figuur o, so skoon laat uitkom. Hoe blink die armbande op die witte arms! Al die mense kijk daarna; al die ladies wil dit nader besien; nog nooit in haar lewe het Annie so hoogmoedig gevoel nie. Dit is waar Miena was ook daar, pragtig aangetrek, maar als sij naas Annie staan, dan is dit of jii 'n sterretjie bij die son sien. Jii kan daar niks van bespeur nie. Dirk denk bij homself: wel, als 'n mens ook so 'n mooi vrou het, dan mog jii wel haar sin doen.

Nadat hij 'n rukkjie in die danssaal was, gaan Dirk, wat nooit veel en van aand nog minder van dans gehou het, na 'n ander kamer wat vir rook- en drinkkamer klaargemaak was, sodat Annie in die danssaal agterblij. Annie het egter geselskap genoeg. Al die here was maar blij om met haar te dans.

Ashton was 'n onvermoeide danser en het ook vir Annie om 'n dans gevra, wat sij hom nie wou weiger nie, veral ook omdat sij tog wat met hom wou praat. Toen hulle moeg was van dans, het hij haar voorgestel om 'n bietjie in 'n ander kamer te rus en wat te gebruik. Toen sij toestem gaan hulle uit die saal naar die kamer. Die kamer was amper so groot als die danssaal en omdat daar min mense in die kamer was, het hulle daar 'n goeie gelegenheid om 'n paar woorde te praat, sonder dat andere dit kon hoor. Moeg van die dans het Annie in een makkelike stoel neergeval, terwijl Ashton half agter haar staan. „Jii sien daar van aand biesonder goed uit,” seg hij met 'n bewonderende blik, „jii het seker ook opgemerk, dat ieder in die saal naar jou gekijk het. Jou liewe buurvrou kon amper haar afguns nie bedwing nie.” Natuurlik het Annie dit die beste van algar gesien; tog seg se sij met 'n glimlag: „Og nee, daar is baing ander ladies wat veel beter aangetrek is als ik.

Dit was 'n ding wat Ashton glad nie wou toestem nie. Hij hou vol dat sij bo almal uitsteek, „Dit is tog

maar goed," seg hij, „dat jij naar mij geluister en die armbande geneem het, Al die mense praat daaro'er."

„Ik is tog nie heeltemaal tevrede nie," antwoord Annie, „en nou dat die danspartij verbij is, moet ons plan maak om weer van hulle af te kom. Ik is o'ertnig dat Dirk hulle tog nie sal koop nie, en als dit nie gebeur nie dan weet ik nie waar ik geld sal krij om die bewijsie te los nie."

„Ik sal daarvoor sorg," seg Ashton' „ik is ook verplig daarvoor te sorg, want ik het die bewijsie verdiskonteer en die geld opgestuur. Ik is dus verplig om te sorg; anders kom dit op mij neer.

„Verdiskonteer," seg Annie verskrik, want hoewel sij nie so danig baing van bewijsies afweet nie, het sij tog wel verstaan dat die bewijsie nou in ander hande was. „Dit is nie soos jij mij belooft het nie, Als ik dit geweet het, sou ik dit nooit geteken het."

„Ik kon dit nie help nie' ik moes die boedel regmaak, maar moeite sal jij daar nie deur krij nie. Op die verval-dag sal ik klaar wees en dit los."

Wat Ashton daar geseg het was 'n leugen. Die bewijs was nog bij hom, hij het Annie net wou bang maak.

„Maar kan jij dan nie die armbande vir mij verkoop nie," vra Annie na 'n paar ogenblikke van swijge.

„Dit sal op die ogenblik nie so makkelik gaan nie, maar maak jou nie angstig nie. Ik sal alles regmaak en ik sal boweop nog sorg dat jij die armbande kan hou. Ik sal hulle aan jou present gee.

Die manier waarop Ashton dit seg, het Annie nie aange-staan nie. Toornig het sij opgestaan. „Ik neem nie pre-sente van 'n ander man aan nie," seg sij.

„Wees maar nie kwaad nie. juffrou," seg Ashton, terwijl hij haar hand vat en sig o'erbuig en 'n paar woordjies fluisterend met haar praat.

Krak! Krak! wat is dit! Verskrik kijk die ander mense, wat in die kamer is, op en sien Ashton half op die grond leg. Dit skijn of hij gestruikel het o'er die stoel; so seg hij ten minste, toen die mense kom om hom op te help. Be-seerd is hij nie erg nie, net vol stof. Hij moet hom nou gaan afborsel. Annie skijn nie veel medelijde met hom te hê nie, want sonder te praat gaan sij naar die danssaal terug. Ashton kijk haar kwaad agterna.

In die danssaal vind Annie vir Dirk, wat weer kom kijk

het. „Skeel jou iets, Annie!” seg Dirk toen hij bij haar kom, „jij lijk so bleek.”

„Ik het net erg hoofdpijn,” seg sij „het is hier ook so erg warm.”

„Maar waar is Ashton?” vraag Dirk. „Ik denk julle is saam na die ander kamer gegaan.”

„Ashton sal netnou wel kom, hij het gestruikel en sijn klere vuil gemaak,” antwoord Annie onverskillig.

Dirk het vir Annie biesonder vreemd gevind, maar blij stil.

Ashton het nie teruggekom nie. Hij het 'n skraap in sijn gesig gekrij toen hij o'er die stoel geval het. Hij was ook vreeslik boos en hij moes hom goed hou om niks te laat merk nie. Dit duur ook nie lang nie of hij het stilletjies huistoe gegaan, terwijl hij in sijn hart Annie verwens.

Die struikel was dan ook nie heeltemaal 'n ongeluk nie. Toen hij hom o'erbuig om Annie mooie woordjies in te fluister wat sij nie wou hoor nie, het die Engelsman hom vergis. Annie was wel ijdel en spoggerig, maar tog ook trou en eerlik, en voordat sij daaraan denk, het sij hom 'n slag in sijn gesig gegee wat hom agteruit het laat spring. Hij was die aand nie al te vas op sijn bene nie en so val hij op die grond.

Nou ik weet wel, dat ik miskien beter sou gedaan het om dit nie te vertel nie want baing nooiens, wat dit lees, sal Annie wel haar spoggerigheid vergewe; maar nie dat sij haar so gedra om 'n man 'n klap te gee, Ik stem toe, dat sij dit op die Seminarie ook nie geleer het nie, dog hoe sal sij maak als die ou'e Afrikaner-bloed, wat reg en trou is, warm word. In elk geval, ik moet tog die waarheid vertel.

Nadat Annie nog 'n half uurtjie in die danssaal gewees was, seg sij vir Dirk, dat haar hoofdpijn erger word en dat sij liever huis-toe wil gaan. Dirk was maar blij; hij was ook al moeg, en lang voordat die partij o'er was gaan al twee weg.

Uitrek is partijkeer plesieger dan aantrek, maar ook partijkeer omgekeerd. Vir Annie was dit so. Met plesier in die hart het sij heengegaan, met verdriet en ontevredenheid kom sij terug. Die armbande skijn nou al hulle glans verloor te hê. Hoewel sij in haar gewete gevoel dat sij reg gedaan het om die Engelsman tot plig te bring, gevoel sij tog ook dat alleen die lus om te spog haar in

die moeilikheid gebreng het. Hoe dof blink die goud en steentjies nou. Die plesier was o'er.

Toen sij uiteindelik deur vermoeienis in slaap val, was dit vir haar alsof sij die storm, wat netnou uitbars, al hoor aankom.

HOOFDSTUK IV.

Die morre na die danspartij rij Dirk en Annie weer van die dorp naar hulle huis; albei egter in 'n seer nare en gedrukte stemming. Voordat Dirk ingespan het, was hij effentjies naar meneer Telheim gegaan, wat hom heel vriendelik maar tog ook tamelik ernstig onder die oog gebreng het, dat dit nou al tijd word, dat hij sijn rekening betaal. Dit het Dirk nog nooit in sijn lewe gebeur Eers wou hij kwaad worde, maar daar hij nie geld het nie, was hij verplig die winkelier met mooie praatjies te woord te staan. Nie wonder nie dat hij nou min lus het om te praat. Annie het sig nog meer beswaard gevoel, In die nag het sij min gerus en met 'n beswaarde hart die morre opgestaan. Dirk het in die dorp gaan rondloop, terwyl sij alleen in huis blijf. Die grote vraag vir haar was: of sij Dirk nie alles sou vertel nie; dog toen Dirk thuis kom, was sijn gesig so bedruk, dat haar hart haar begewe en sij glad nie durf praat nie. So was dit ook op die spider. Ieder keer probeer sij om te praat, maar Dirk gee ternou-wernood antwoord. Hoe kon sij met hom in die stemming nog o'er die saak van die armbande praat. Hulle reis naar huis lijk baing meer op 'n terugkeer van 'n begrafenis als van 'n danspartij.

'n Paar dage het op die manier verbijgegaan; geen een van die twee het meer o'er die danspartij gepraat nie; dit was nes of daar 'n lijk in die huis was.

Die moeilikhede waarin Dirk was, het hom egter gedwing om 'n besluit te neem. O! hoe graag het hij nou oom Karel om raad wil vra, maar daaraan was nie te denk nie. Op die end het hij besluit om weer dorp toe te rij en reguit met meneer Meyer, die ou agent, te praat en te sien, of die nie vir hom 'n goeie raad kan gee nie. Hij voel dat die strop, wat Ashton hom om sijn nek geset het, moet stukkend gebreek worde.

Toen Annie vir Dirk die morre sien weggrij, het haar hart in haar lijf amper gaan staan. Sij lijk so bleek, dat Dirk, hoewel hij anders aan sijn eige gedagtes genoeg had, tog nie kon nalaat nie om dit op te merk en haar te vra of sijn siek was. Sij seg daarop nee, maar toen hij weggrij, het sijn hom amper teruggedroep om hom alles te vertel. Terwijl sijn nog staan te denk, trek die spider weg en met 'n bewende hart gaan sijn in huis.

Sodra Dirk op die dorp kom, was sijn eerste loop naar meneer Meyer in plaas van, soos gewoonlik, naar Ashton. Meneer Meyer wat al 'n bejaarde man was, sit in sijn kantoortjie te skrijwe, en kijk wel wat verwonderd op toen Dirk inkom. Vroeger het Dirk baing keer daar gewees, want meneer Meyer was oom Karel sijn agent en het ook altijd vir Dirk sijn vader gewerk. Hij het ook die boedel reggemaak. Nou was dit al 'n paar jare gelede dat Dirk nie bij hom was nie. Dirk voel half naar toen hij inkom. Die ou kantoer het nog so bekend gelijk.

„Wel, Dirk,” seg die ou meneer vriendelik, „wat kan ik vandaag vir jou doen?”

Die vraag was juis nie so maklik te beantwoorde nie. Dirk was anders spraaksaam en woorderijk genoeg, maar nou kan hij die begin nie reg krij nie. Toen hij so sukkel om behoorlik te begin, weet meneer Meyer ook al so maar, dat dit om geld te doen was en het bedaard afgewag tot Dirk klaar was. Die hoge woord moes eindelijk daaruit en Dirk seg, dat hij gekom het om raad en hulp te vra. Hij het 'n bietje geld nodig en met skeertijd sou hij alles wel regmaak. Mense wat geld te leen vra, het altijd 'n bietjie nodig.

Meneer Meyer was egter glad nie so maar gewillig om dit te doen nie. Hij begin Dirk eers uit te vra en Dirk begin gou uit te vinde, dat die ou kerel baing meer van sijn sake afwis, dan hij gedenk het of hom lief was. Daar help egter niks aan nie, Dirk moes altijd meer sijn sake blootleg.

Toen hij klaar het, blij meneer Meyer eers 'n rukkje stil en seg toen: „Het jij rusie met Ashton gehad, Dirk?”

Dirk kijk verschrik op. „So ver ik weet nie,” was sijn antwoord, „maar waarom vra meneer Meyer dit?”

„Vereers, omdat jij na mij toe kom om gehelp te worde en ten tweede, om 'n ander rede.”

Natuurlik wou Dirk die ander rede weet. Mnr. Meyer wou eers nie seg nie, maar toen Dirk 'n bietjie aanhou, vertel hij hom.

„Die ander rede is, dat Ashton vir 'n paar dage al rondloop om partij van jou bewijsies te verkoop. Hij was ook bij mij om hulle te verdiskonteer, maar ik het dit nie wil doen nie. Daar is seker baing van sulke soort papiertjies in omloop, nie waar nie, Dirk?”

Dirk laat sijn kop hang. „Is mnr. Meyer daar seker van?” vra hij stamelend.

„Natuurlik! Ik seg immers vir jou dat huijselb bij mij was en ik het vir die vaste waarheid gehoor, dat hij ook bij andere gewees het. Daar is nie twijfel aan nie. Wat vir mij egter verwonder het was, dat hij ook 'n bewijsie van jou vrou het en wel vir £50.”

„'n Bewijs van mijn vrou!” roep Dirk en spring op nes of 'n slang hom gepik het. „Hoe is dit mogelijk. Dit moet 'n valse bewijs wees; mijn vrou sal nooit so 'n ding doen sonder mijn wete.”

„Ashton het vir mij vertel, dat die hewijsie was vir die mooi armbande, wat jou vrou op die danspartij aangehad het.”

„Vals! vals! alles vals!” roep Dirk. „Ik geloof van alles niks nie; mijn vrou sal so 'n ding nie teken nie, sonder dat ik daarvan weet en sijn het ook nie die ellendige armbande gekoop nie; hij sou hulle net vir die danspartij leen, dan sou sijn hom dit teruggee. Ik was bij die hele saak bij.”

„Versigtig, Dirk!” seg meneer Meyer, „jij moet oppas wat jij seg, jij kan in die moeilikheid kom. Ashton sal nie verdra dat jij so iets van hom seg en hom beskuldig dat hij 'n valse hand gemaak het. Dit lijk mij ook nie so nie. Die hand van jou vrou ken ik nie en haar ook maar weinig; maar ik ken Ashton goed genoeg, om te weet, dat hij ni so maar 'n valse hand sal maak nie. Hij is nie so dom nie. Julle is op huweliksvoorwaarde getroud, en jou vrou het die volste reg om so 'n bewijs te gee. Wat vir planne sijn met Ashton gemaak het, weet ik natuurlik nie, maar die bewijs is naar mijn beskouwing eg en jij of sijn sal moet sorg, dat die geld op die tijd daar is.”

„Hoe dit sal kan gebeur, weet ik nie,” seg Dirk bij homself, „sijn het nie 'n dubbeltjie nie om te betaal; ik kan nooit deurkom nie.” Al sijn moed en krag raak op.

„Kijk Dirk!” seg meneer Meyer, „jij sal self wel sien, dat ik jou nie so ineens kan help nie. Ik moet eers jou sake heeltemaal ken en dan kan ik eers sien of daar iets aan te doen is. Wat ik sal seg of doen is net omdat jou vader een van mijn beste vriende was en dat jou oom Karel dit nog is. Kijk, Dirk! jij moet mij nie kwalik neem nie, wat ik ver jou seg, maar van al die dwase dinge wat jij gedaan het, is seker die dwaaste van alles, dat jij, soos ik hoor, met oom Karel rusie gemaak het. Wat ik nou vir jou kan raai is om 'n plan met Ashton te maak; hij het al jou bewijse in hande; maak met hom 'n plan als dit moelik is; als dit nie wil strijk nie, dan kan jij weer naar mij-toe kom en mij vertel. Jij moet oppas. In die laatste paar dage was daar al verskeie mense bij mij om aan mij rekeningetjies teen jou o'er te gee om in te vorder, maar ik wou dit nie neem nie, omdat jou vader mijn vriend was. Verstaan nou goed, belowe doen ik jou niks nie; maar als Ashton glad nie wil nie, dan sal ik sien wat ik kan doen.”

„Ik sou baing liewers sien, dat meneer Meyer vir mij wou help,” seg Dirk treurig; „ik is gek gewees om mij so met Ashton af te gee.”

„Daar is nou niks aan te doen nie, miskien later.”

Met die kleine stukkie troos moes Dirk tevrede wees en heengaan; meer kon hij nie uit hom krij nie. Ander mense kom toen in en hij moes uitstap.

Met lood in sijn skoene, soos die mense seg, stap Dirk naar Ashton toe. Hij loop met opset nog 'n paar strate om, om eers wat te bedaar. Hij verstaan goed, dat hij hom vriendelik moes hou, hoewel hij in sijn gemoed baing bitter teen Ashton was. Dat Annie hom met die armbande so bedrieg het, het hom ook vreselik gehinder. Dit was nou net alsof al die dinge ineens op hom toeval. Als hij net eers die strop van sijn keel kon krij, dan sou alles wel gaan; dog die kans was nou erg swak.

Swaar, of nie swaar nie, naar Ashton moet hij. Toen hij bij die Engelsman kom, sit hij in sijn kantoor te skrijwe en Dirk kon goed sien, dat hij bleek word toen Dirk inkom. Ashton staan egter op en groet vir hom, al was dit dan nie so vriendelik als vroeger nie.

Die gesprek wou ook nie gly nie. Eers gaan dit o'er allerhande onverskillige dinge. Dirk wou nie begin om o'er sijn sake te praat nie, en dit lijk of Ashton nog minder

lus het om daaro'er te praat, sodat Dirk dit die beste reken om heen te gaan en o'er 'n paar dage terug te kom. Hij het ook al sijn hoed gevat en wou weggaan, toen Ashton sijn pen neerlê en terwyl hij hom aankijk seg hij op 'n koele toon: „Wag nog 'n ogenblik, Dirk! daar is nog 'n kleinigheid waar ik met jou o'er wil praat; daar is nog iets wat ons moet regmaak. 'n Paar van jou bewijse sal o'er 'n paar dage verval. Ik het gedenk, dat jij miskien aangekom het, om dit in orde te bring.”

Die toon waarop Ashton die woorde uitspreek het vir Dirk nie beval nie, maar daar hij hom voorgeneem het om nie kwaad te worde nie, en hij tog verplig was om o'er sijn sake te praat, antwoord hij bedaard-weg: „Ik het nou geen geld nie; dit is nou nie skeertijd nie. Ons moet hulle nou weer vernuwe.”

„Vernuwe,” seg Ashton, „dit gaan nie so maklik nie. Aan alles kom 'n end en aan vernuwe ook. Hulle is nie so klein nie en dit kan nie so aangaan nie. Die bewijse, wat ander week verval, bedraag ten minste £500; jij kan nie wil hê dat ik maar altijd sal aanhou om vir jou part te betaal en dan altijd op mijn geld moet wag nie.”

Daar is nou geen kans om jou te betaal nie, Ashton,” seg Dirk, terwyl die woorde hom amper nie van die lippe kon nie. „Jij moet mij tijd gee, dan kan ik geld op mijn plaas opneem, of jou sekuriteit gee.”

„Sekuriteit te gee sal nou nie so gemaklik wees nie,” herneem Ashton half spottend. „Daar is al 'n gerug in die dorp dat dit met jou sleg staan en dat jij net-nou sal moet boedel o'ergee. Ik verwag dat die aanskrijwings netnou bij jou sal regen. Als die mense hoor, dat jij sekuriteit gee, dan sal hulle van alle kante op jou aanval. Gee liever jou plaas aan mij o'erom om te verkoop en betaal vir mij; miskien kom jij dan nog uit.”

„Als jij mij opdruk, dan moet ik bankroet gaan,” seg Dirk met 'n bewende stem, „en dan verloor jij jou geld ook.”

„Miskien, en miskien ook nie,” seg Ashton lompweg. „Ik denk, jij kan nog net uitkom, en als ik nog langer wag, dan maak jij net meer skuld en dan kom ik seker nie uit nie. Nou sal ik nie veel verloor nie.”

„Dit kan wel waar wees dat jij nie veel sal verloor nie,” herneem Dirk, wat sijn bedaardheid begin te verloor, „jij

het genoeg uit mij uitgekrij. Die meeste geld, wat ik jou skuldig is, is vir rente. Al krij jij die helfte uit, dan win jij daar nog bij."

"Dit is dan die dank vir die hulp wat ik altijd aan jou betoon het," seg Ashton, wat blij was om rusie te krij, "So is julle boere altijd. Als julle geld nodig het, dan kom julle ewe vriendelik; maar als die betaaldag kom dan is julle kwaad. Ik het jou waarlik al lang genoeg gehelp; probeer nou maar bij 'n ander, als jij ten minste 'n ander kan vind wat so gek is."

"Jou gemene verraaier!" bars Dik los. "Jij het jou altijd als mijn vriend voorgedoen en nou op die end lijk dit anders. Denk jij dat ik nie weet, dat jij in die laatste dage rondgegaan het, om mijn naam sleg te maak nie? Nou soek jij mijn ondergang!"

"Ik soek niemand sijn ondergang en jou ondergang ook nie, maar mijn geld wil ik op mijn tijd hê, anders sal jij sien wat ik sal doen," seg Ashton ewe kwaai. "Skuld maak is vir jou lekker; maar betaal nie."

"Jij is die man wat mij altijd aangeset het om skuld te maak, en nie alleen vir mij nie, maar ook vir mijn vrou," skree Dirk.

"So, praat jij van jou vrou," seg Ashton met geveinsde vriendelikheid; "o ja! die het ook 'n bewijs gegee vir £50, Sij het nog 'n bietjie tijd; maar jij kan vir haar seg dat sij moet sorge dat die geld daar is op die vervaldag; of jij sal dit miskien wel o'erneem"...

Jij is 'n leugenaar en bedrieger met jou ellendige arm-bande; tog sal jij jou laatste dubbeltjie hê, al moet ik vir mij heeltemaal uittrek."

"Uitgetrek sal jij wel worde, daar hoef jij nie voor bang te wees nie," seg Ashton met 'n duiwelse lag. "Dit is nou met jou klaar. Sorg maar dat jij ander week die geld het om te betaal; want bedenk, als ik net mijn een vinger optil dan is jou kerk uit."

Sonder 'n antwoord te gee vlieg Dirk die kantoor van Ashton uit. Hij beef van woede en het amper 'n beroerte gekrij. Met moeite het hij sijn huis op die dorp gehaal.

"Baas" seg Adonis, toen Dirk inkom, "op die tafel leg die briewe wat ik op die pos gekrij het; daar is net baing.

Adonis was reg. Daar was ook baing en toen Dirk die een na die ander opeskeur, het die meeste, ja bijna algar,

dieselfde inhoud gehad, namelijk: 'n vriendelike versoek om te betaal. Dit was alsof al die skuldenaars op eenmaal saamgemaak het om hulle geld op te vra. Geld! Geld! Geld! Geld! vra al die briewe, en geld was daar nie.

Verslage val Dirk op die stoel neer, die ope briewe lê voor hom. Dit woel en bons in sijn kop, alles deurmekaar; die swaarste van alles was vir hom dat Annie hom bedrieg het en dat haar bewijs ook in Ashton sijn hande was. Dirk blij 'n hele tijd so sit en sou seker nie aan inspan gedenk het nie als Adonis nie kom vra het, of baas dan van aand op die dorp wil o'erblij. Toen laat hij inspan en rij huis-toe.

Dit was 'n mooie agtermiddag toen hij naar huis rij. Lang was dit droog gewees, maar 'n paar weke gelede was die regen gekom en die veld het sijn groene bruilofskleed aangetrok. Ook die dag was daar 'n kleine donderbui gewees, maar nou was die son deurgekom en lag die aarde vriendelik toe. Die hele natuur het gejuig.

Plesierig draf die perde deur die nattigheid; hulle meen huistoe en Adonis het moeite om hulle te hou, maar Dirk het vandaag vir niks oge nie. Hij hoor nie toen Adonis opmerk, hoe die haar sijn kop net so hoog hou als die hot, en hoe die hot op die afdragend glad nie probeer het om skop nie. Hij sit net en mijmer, dit is al. Adonis kijk vir hom aan, maar hou sijn mond. Sou baas Dirk siek wees, denk die hotnot, of sou dit met hom wees net soos met baas Floris, toen hij wou tou opgooi. Sou baas Dirk ook nou strop trek?

Omtrent 'n kwartier van die plaas maak die pad 'n draai en kan hij die plaas so mooi sien, net voor 'n poortjie. Van middag blink die wit huis so fraai in die tuig van die ondergaande son en die lande voor die deur lijk so heerlijk met hulle groene skat. Alles so fraai en lieflik. Selfs Adonis kon hom nie bedwing nie toen hij die skoonheid sien. „Alle wereld, baas! roep hij, die groot dam is gelijk vol. Nou sal ons die gesaaide sonder moeite groot krij. Kijk hoe fraai is alles.”

Verskrik kijk Dirk op, Daar lê die plaas voor sijn oge, sijn plesier en sijn lus, Die trane kom hom in die oge, hij buig sijn kop op die bors en rij voort sonder op te kijk, totdat hij met die spider voor die deur stilhou.

Annie staan voor die deur op die stoep en wag Dirk af.

Die onrus het haar al die hele agtermiddag uit die huis uitgedrijwe. Een blik op Dirk sijn gesig was genoeg om haar te vertel dat de storm op die dorp losgebreek het. Sonder praat klim hij af en gaan in die sitkamer, waar hij moedeloos op 'n sofa neerval.

Doodsbleek maar sonder praat, sien Annie dit aan, dog vra durf sij nie.

„Het pa hoofdpijn,” vra klein Annie.

„Stil, dogtertjie. Pa is siek; gaan maar gou slaap.”

Haastig bring Annie die kleintjies in de kamer. Toen sij weer in die sitkamer kom, sien sij Dirk met die hand onder sijn kop, reguit voor hom kijk.

Annie kniel bij hom neer en kijk naar hom op. „Wat is dit dan, Dirk?” seg sij lieflik. „Wat skeel jou?”

Verwilderd kijk Dirk haar aan. „O, dit is niks nie,” seg hij met 'n koersagtige laggie. „dit is niks nie, net maar dat ons bankroet is. Plaas en goed, alles moet ander week verkog worde. Ons is klaar. Niks sal o'erblij nie. Jou laaste dwaasheid met die armbande het die nekslag gegee. Ja. jij moes pronk, en nou kom die end. O! Annie hoe kan jij vir mij so bedrieg?”

'n Stroom van verwijte, verdiend en onverdiend, stroom nou uit sijn mond. Nou verwens hij hom, dan weer sijn vrou. Tegenpraat doen sij nie. Bitter bedroef, snik sij en buig haar hoofd.

„Is daar dan niks aan te doen nie?” seg sij ten laaste.

„Nee! niks nie!” skree Dirk. „Ashton het alles. Als bedelaars sal ons die plaas moet verlaat. Og! was ik maar dood!”

Na 'n tijdjie spring hij op, loop in die kamer, haal sijn papiere en rekenings, en kijk dit deur. Tot laat in die aand is hij daarmee besig, maar hulle vertel hom niks goeds nie. Eindelijk gaan hij wanhopend lê en probeer om te slaap. Toen dit middernag was, had Dirk, soos Annie denk, 'n rasende koors.

HOOFDSTUK V.

Wat 'n nag! Nog nooit het Annie in haar lewe so 'n nag deurgebring nie. Sij het wel al 'n paar nagte ge-waak, maar dit was bij die siekbed van vreemdes. Baing nagte het sij deurgedans, maar die was gou omgegaan. So 'n nag was egter genoeg om haar verstand te laat weggaan.

Met 'n skree was Dirk wakker geworde. Na veel sukkel het sij in slaap geraak, maar die nare gil van Dirk het haar deur die hart gegaan. Sijn gesig was vuurrooi, hij ijel en praat net soos 'n kranksinnige. Allerlei dinge praat hij deurmekaar. Nou praat hij van gelukkige lewe en roep haar met die vriendelikste woorde, en dan weer skel hij haar uit en verwijt haar dat sij deur haar spoggerigheid hom ongelukkig gemaak het. Dan verwijt hij weer homself dan roep hij naar oom Karel en dan vloek hij weer vir Ashton; en so gaan dit die nag deur.

Radeloos loop Annie deur die kamer. Sij praat mooi en soebat; al haar spoggerigheid is weg; maar dit help niks nie; Dirk raas maar voort. Wat sal sij doen; uitkoms sien sij nie; partijkeer wil sij in die kamer neerval, in die Heere aanroep om hulp; maar sij het die Heere so lang vergeet, dat sij dit ook nie durf waag nie; en bij die mense is niks te vinde nie. Op die end val sij tog in die eensame kamer, terwyl Dirk raas en skree, op haar kni'e en stort sij haar hart voor die Heere uit. Haar sonde kon sij nie terughou nie; alles vertel sij, en die rus kom.

Ja, nou krij sij 'n plan. Sodra die dag aanbreek sal sij Dirk aan die sorg van haar getroue meid o'erlaat en sal sij self rij om oom Karel en tant Saartjie te gaan haal. Als sij self rij en haar verneder, dan sal hulle miskien kom. Die ou mense sal seker help. Als Dirk nou net wat bedaar, dan sal sij probeer.

Toen dit so na dag toe gaan, word Dirk 'n bietjie stiller en begin sij 'n kans te krij om haar plan uit te voer. Dit was egter nie so maklik nie. Aan Dirk wou sij niks seg ni; sij het daarom aan ou Antjie geseg dat sij hom moet vertel, als hij wakker word, dat sij 'n bietjie het gaan slaap. Adonis moes inspan en met haar saamrij. Toen sij die kamer inkom, voordat sij weg wil rij, het die moed haar bijna ontsink. Dirk sien daar so naar uit, dat sij

vrees dat hij kan sterwe so lang als sij weg is. Amper het sij dit opgegee; maar die gedagte, dat als sij nie self gaan nie, die ou mense nie sal kom nie, laat haar volhou, en nadat sij haar slapende man nog eenmaal gesoen het, spring sij in die spider en seg vir Adonis om aan te rij,

Die perde draf fris genoeg, maar tog was die pad lang. Met Adonis kon sij nie praat nie en sij moes alleen met haarself gesels, en dit was nie lekker nie.—Terwyl sij so rij, kom haar in gedagte hoe plesierig sij die eerste keer gerij het toen sij van bo gekom het en hoe hartelik die ontvangs bij oom Karel was. Haar hart breek amper bij die gedagte, hoe ondankbaar sij die ou mense behandel het en sij bewe als sij denk, hoe waarskynlik oom Karel haar sal bejegen. Sij het so goed kon lewe, en dit was haar eige dwaasheid dat sij nou so in moeilikheid is. Sij prakseer en prakseer, maar uitkoms vind sij nie. Als sij so denk, wil sij ieder keer aan Adonis seg om maar om te draai; maar als sij dan weer denk dat dit misskien die enigste kans is, dan hou sij die woord weer in, So gaan dit aan. Sij probeer om te denk wat sij bij oom Karel sal seg, maar sij kan die woorde nie regkrij nie. Hoe nader sij kom hoe seneweagtiger sij worde; sodat sij op die end half verbijster voor oom Karel sijn deur stilhou.

Dit was net weer brekfes tijd, want Adonis het hard gerij.

Van dat Dirk met oom Karel rusie gehad het was alle omgang tussen die twee familie's afgebreek. Tog het Oom Karel wel gehoor dat dit met Dirk op die afdragend was. Praatville was nie 'n plek waar die mense dit vergeet om van mekaar te praat en daar was nou so baie stories o'er Dirk in omloop, dat partij ook bij oom Karel moet gekom het. Natuurlik was daar 'n hele boel bijgemaak. Die storie van die armbande was ook baie vergroot o'ergebring en die end van alles was, dat Oom Karel geseg het dat niemand in sijn huis meer van Dirk mag praat nie. Wat hom die meeste hinder was, dat als Dirk sou opgee, die plaas van sijn o'erlede broer in ander hande sou kom.

Toen George, wat voor die deur sit, die spider van Dirk sien stilhou, het hij verskrik opgespring. „Daar is Dirk sijn spider en daar is Annie” roep hij verbaasd uit.

Voordat iemand iets kon seg, vlieg Annie wat van die spider afgespring het, die voorhuis in. Sij sien daar doodsbleek en verwilderd uit, soos te denke is.

Met ope mond en grote oge sit oom Karel haar aan te kijk. Hij vergeet glad om die stukkie vlees, wat op sijn vurk is, in sijn mond te steek.

„Wat is dit, Annie” roep tante Saartjie „wat is daar gebeur?

„O tante! liewe tante, kom tog,” snik Annie, terwyl sif alles vergeet en op tante Saartjie toeloop. „Dirk gaan dood en ons is bankroet; kom tog saam, ons is ongelukkig; kom tog saam, kom tog saam!”

Hoewel tante Saartjie baing geskrik het, was sif die be- daardste van almal. Annie was amper flou voor haar neer- geval; maar tante het haar, deur Miemie gehelp, opgetel en in die kamer gebreng. Daar was die medisijne trommel, en 'n bietjie rooi poeier met Hofman druppels het Annie gou 'n bietjie reggemaak.

Daar oom Karel met George alleen agtergeblij het, het hij vir Adonis laat uitspan, en het ongeduldig afgewag, totdat tante uit die kamer kom.

Dit was vir Annie net 'n geluk, dat sif met tante alleen in die kamer kon wees. Sodra sif kon praat, het tante haar uitgevra, en toen sif gehoor het dat Dirk siek was, was sif gou gou klaar om saam te rij.

„Wees maar stil, mijn kind,” seg tante tot Annie wat met haar hoofd op tante's haar bors lê te huil; „wees maar stil; jou ou tante sal alles wel regmaak.”

Annie het meer dan eens met die dikke eenvoudige tante gespot, maar toen sif daar die moederlike arms om haar heen gevoel het, was dit vir haar so goed en gerus, dat sif haar moeilikheid vergeet het.

„Blij maar hier, Annie,” seg tante, „ik sal wel met oom praat.”

Dit was ook al net tijd, want oom was al ordentelik ongeduldig.

„Wat is dit nou weer, Saartjie,” seg hij toen tante uit die kamer kom.

„Dirk is siek,” seg tante, „en Annie het vir ons kom haal.”

„Waarom het sif dan nou nie liever 'n jong gestuur nie?”

„Omdat sif bang was dat ons nie sou kom nie. Laat die perde nou maar aankom dat ons kan rij.”

„Ik sal nie,” seg oom kort-af. Maar tante het beter ge- weet; sif wis hoe oom vir Dirk soos 'n kind lief het en laat George daarom die perde voor die spider span.

„Ik seg vir jou, Saartje, ik gaan nie!“ brom oom.

„Jij sal tog nie vir Dirk laat sterwe nie?“ antwoord tante, terwyl sij die siekte 'n bietjie erger gemaak het.

„Maar Annie praat van bankroetskap,“ seg oom, „en ik wil daar niks van hoor nie. Jij kan alleen rij.“

„Alleen gaan ik nie,“ seg tante; „jij moet saamrij.“

Dit was egter nie so makkelik om vir oom o'er te haal nie; op die end egter krij tante tog haar sin, en dit het nie lang geduur nie, of hulle sit in die spider. Oom en Adonis voor, tante en Annie agter.

Die arme Annie was deur die vermoeyenis en die sterke aandoening so uitgeput, dat toen sij weer rustig en gemakkelik in die spider sit, sij in 'n soort van sluimering val en met haar hoofd tegen die bors van tante leun en als 'n klein kind uitgerus het. Oom Karel was alsbehalwe in 'n goeie stemming. Hij het gerook soos 'n lokomotief; maar toen hij 'n paar maal so half skuins omgekijk het, en Annie soos 'n kind aan die bors van sijn vrou sien leun, het hij tog die leisels uit Adonis sijn hande gevat, en tante Saartjie het met genoeg gesien, hoe hij met die grootste versigtigheid vir ieder klip pad gegee het, om die half slapende nie te stoor nie. Sij wis dat sij baing moeite sou hê om vir oom om te haal om iets vir Dirk te doen; maar sij wis ook, dat hij 'n goeie hart het, 'n ware christen was en sijn blaf baing erger was als sijn bijt.

Toen hulle op Saaifontein aankom, loop Annie ineens naar die kamer van Dirk. Hij het wakker geworde met soveel koors, dat hulle verplig was om die dokter te laat haal; hoewel oom, wat niks van dokters hou nie, daartegen gebrom het.

Die dokter vind egter vir Dirk nie gevaarlik nie maar seg, dat alles net van o'erspanning kom. Hij het 'n bietjie medisijne gegee en toen dit aand werd, was Dirk weer kalm en beter.

Met grote skaamte het Dirk eers vir tante Saartjie gegroet en toen hij oom die kamer sien inkom, het hij gevoel dat hij hulle sleg behandel het, maar in sijn hart was hij tog so blij, dat Annie hulle gehaal en so dankbaar dat hulle gekom het.

Toen oom vroeg gaan slaap het en tante alleen bij hom in die kamer was, begin sij hom uit te vra en het met skrik gehoor, hoe dit met hom staan. Die goeie ou

vrou, wat net min van besigheid afwis, kon hom nie raai nie. Sij het hom egter belooft om met oom te praat, die als hij wou, seker wel kon help. Tante Saartjie had ook 'n onbepaalde geloof in haar man.

Tegen die dag, toen oom so wat uitgeslaap was, begin tante met die bed-vergadering. Sij was dit gewend als sij van oom iets wou hê. Eers wou die ou kerel daar niks mee te doen hê nie en wil opstaan, maar tante hou aan met praat en krij hom tog so vèr, dat hij belooft om met Dirk te praat, en meneer Meyer dan te raadpleeg.

Tot sijn verwondering kom meneer Meyer die volgende dag vanself Saaifontein toe. Tante was 'n bietjie skelm gewees en het aan die jong, wat die dokter moes wegbreng, 'n briefje vir die ou agent saamgegee en hom gevra om 'n bietjie o'er te kom. Meneer Meyer sou dit vir min mense gedoen het. Oom Karel was egter 'n ekstra goeie klant van hom en tante haar biltonges en vars botter was nie te versmaai nie.

Knorrende en brommende begin oom die sake van Dirk te ondersoek, en toen die hele boel op die vlakte kom, spring hij op en loop ieder keer uit, Hulle seg partijkeer, dat „bieg lekker is,” Maar Dirk het 'n paar vreselike ure deurgebreng. Met meneer Meyer was nie te speel nie; hij moes alles weet om daarna planne te maak, Gelukkig het die ou agent vir oom Karel goed geken en als die ou boos word dan sit hij maar deur te sijfer.

Op die end sien meneer Meyer 'n kans om die bankroet te voorkom, maar oom moet bijspring, Hij wenk vir Dirk om weg te gaan en hij en tante Saartjie vat oom aan; nou op die een, dan op die ander manier. Oom moes voorskiet en verband op die plaas neem.

Tante, wat die ding maar half begriip, werk op oom sijn gemoed en hou hom voor, dat als Dirk nie kan betaal nie, die plaas dan tog vir George kan blij. Op die end, nadat oom amper 'n pond tabak opgedamp het, gee hij in en laat aan meneer Meyer die saak o'er om reg te maak.

Toen die saak eindelijk so ver geloop het, kom Annie die kamer in. Sij sien daar nog bleek uit; maar op haar gesig is tevredenheid te lees, in haar hand is 'n mooi klein kisse.

Bedwaard, en tog aangedaan stap sij naar die tafel waarbij die twee manne sit te praat. Sij set die kisse neer en maak dit ope. Die kisse was amper vol met mooie goue

DIE SPOGDUIJWEL.

„Nou wat is dit,” vra Oom, „dit lijk amper soos 'n goudsmous sijn affère.” (Pag. 168)

goedjies; die armbande leg bowe op. Saggies keer sij die kissie om, sodat al die goud op die tafel uitval.

„Nou wat is dit?” vra oom, „dit lijk amper soos 'n goudsmous sijn affère.”

„Dit moet dien, om partij, al is dit nog so weinig, van onse skuld af te betaal,” seg Annie, „ik het vir mij voorgeneem om niks meer van die goed te dra nie, voordat daar nie 'n pennie skuld is nie. Laat die goed maar verkoop worde.”

„Og! die soort goed kos wel baing om te koop; maar bring min op als jij dit moet verkoop; jij kan dit gerus maar hou,” seg meneer Meyer, wat jammer vir haar krij.

„Nee; meneer Meyer moet nie so praat nie,” seg Annie terwyl sij begin te huil. „Ik kan die goed nou nie dra of in die huis hou nie. Ik voel dit moet weg; miskien kan tog so die armbande afbetaal worde. Dit is amper vir mij soos 'n skuldoffer. Die goed sal mij vreselik hinder.”

„Reg so,” seg oom met 'n hoofd-knik „reg so, die voddegoed moet maar gaan.”

„U sal daar spijt van hê, juffrou,” seg meneer Meyer, „dit sal u baing hinder als u andere vrouens met die goed sal sien loop.”

„Ik weet dit meneer Meyer!” antwoord Annie, na 'n ogenblikkie nadenke; „ik weet dit maar al te goed; maar ik het 'n belofte afgeleg, dat als ons nou gehelp word, ik Dirk sal steun om deur te kom. Niemand weet wat vir spijt ik al van die armbande gehad het.” Met die woorde skuif sij die hele boel naar meneer Meyer en gaan die kamer uit.

„Jij sal sien oom!” seg die agent „die niggie sal nou jou neef reg ruk; sij het hom eers deurgebring; maar sij sal hom nou reghou; ik ken die soort vrouens; als hulle iets wil dan kan niks hulle keer nie.”

„Wat weet jij daarvan,” antwoord oom, terwyl hij sijn hande met genoege vrijwe, „jij het nie eens 'n vrou nie, maar dit weet ik, dat Saartjie mij op die end laat doen wat sij wil, Annie is egter Saartjie nie.”

„Wel ons sal later sien,” antwoord meneer Meyer.

„Als nou alles reg is,” seg oom, „dan kan ons uitskei; maar een ding seg ik vir jou, ik gee nie 'n dubbeltjie op die plaas als die ellendige Engelse naam nie weg is nie. Ik wil net verband hê op Saaifontein.”

„Daar sal ik wel voor sorg, oom! wees nie bang nie.”

Die volgende morre was Dirk, toen die las van sijn hart af was, weer gesond en rij oom en tante huistoe. Oom brom soos altijd, maar skijn tog tevrede; terwijl tante met stille genoeg nadenk, hoe dankbaar Annie haar gegroet het. Sij voel sijn het 'n goeie werk gedaan.

Binne 'n paar dage het Dirk sijn sake 'n bietjie anders gelijk. Meneer Meyer het die vernaamste skuldeisers gesien en hulle was allemaal gewillig om te wag, veral nou dat hulle wis dat oom Karel sou borg staan. Meneer Meyer het met plesier gewerk; miskien nie uit pure liefde nie; maar ook om Ashton uit te werk. Die dinge het gestrijk, dog die meeste goed van Dirk moes verkoop worde.

Dit gebeur partij keer dat 'n kind so stadig-aan 'n leer opklim, en als hij bowe is te bang is om af te kom dan bowe staan en huil. So gaan dit met grote mense ook partij keer; opklim is makkelik; maar afklim is swaar. Dit moes Dirk en Annie nou ook ondervinde. Die een ding na die ander moes verkoop worde om die sake reg te maak. Toen alles net presies moes kom soos meneer Meyer seg; toen so baing mooi goed uit die huis moest gaan, toen het Dirk baing keer moedeloos gevoel en amper opgege. Hij kan partij keer Annie nie behoerlik aankijk nie; die afklim was tog te swaar.

Gelukkig dat Annie haar so goed hou. Nie dat spogduiwel so maar sonder moeite uit haar hart wou gaan nie; nee—hij moes daar uitgegooi worde; dog sijn hou dit vir haarself en het Dirk daar niks van laat merk nie. Dit is iets wat 'n vrou soveel beter kan doen als 'n man. Inwendig te lij en niks te laat blijk nie.

Die swaarste dag van algar was, toen hulle 'n paar weke later naar die kerk-toe rij. Annie het uitgestel en daar was in haar hart 'n bittere strijd gewees, maar op die end het sijn haarself o'erwin. Toen sijn naar die dorp-toe gaan, denk sijn daaraan dat die laatste keer wat sijn op die dorp gewees het, sijn met al haar prag daarheen gegaan het. En dit val haar ook bij, dat dit nou juis die tijd was, dat die armbande moes betaald worde. Hoe sterk sijn haar ook hou, kan sijn tog nie help nie om, toen sijn die dorp sien, in trane uit te bars. Dirk wil toen weer omdraai, maar sijn gee nie in nie; sijn wil nou volhou.

Sondag morre in die kerk was al die oge op haar ge-

vestig en sij voel dat almal naar haar kijk. Miëna Hardeberg was ook daar, ewe pragtig aangetrek. Annie het gehoor, dat sij die armbande gekoop het en sonder opkijk kon sij voel dat Miëna haar ieder ogenblik beskou. Van die preek het sij niks gehoor nie, maar tog was die kerkgaan vir haar goed gewees.

Laat op die Sondag aand stuur meneer Meyer haar 'n briefie; iets, wat ongewoon was. Tot haar verwondering vind sij daarin die bēwijs die sij aan Ashton gegee het. Sij skrik toen sij daaraan vat, net alsof sij onverwag aan 'n slang gevat het en gooi dit weg; maar toen Dirk dit optil en wil stukkend skeur, neem sij dit uit sijn hande en leg dit sonder verder te praat in haar bijbel, wat sij daarop wegberge.

Tien jare nadat die dinge plaas vond wat ons hier vertel het, rij daar weer 'n karretjie van Praatville naar Saaifontein, en weer draf die perde vrolik en plesierig. In die kar sit een van ons ou bekende, maar 'n mens sou hom amper nie meer ken nie, so is hij verander. Hij is dik geworde en jij kan sien hij het swaar gehad. Dit is ons ou vriend Dirk.

Swaar het hij gehad; maar dit lijk of dit hom nou goed gaan; ten minste, hij sien daar tevreden uit. Als hij aan vertel sou gaan, dan sou jij die volgende storie hoor;

Ashton het al lang die dorp verlaat, Die mense het hom so stadig-aan laat loop, maar meneer Meyer leef nog, hoewel hij al oud is; sijn neef help vir hom.

Als jij nou op Wildebeesfontein sou kom, sou jij oom Karel en tante Saartjie daar nog vinde, maar hulle is al baing swak. Oom brom nog, maar nie so baing meer nie en ou tante word ieder dag mooier; soos 'n ou moeder word als sij digtebij die hemel kom. Al haar kinders het haar lief, maar daar is nie één nie, wat haar so lief het als Annie, al praat sij nie baing daarvan nie.

Die kar is nou op die draai vanwaar jij Saaifontein kan sien en Dirk kijk op. „Amper was ik jou kwijt gewees,” seg hij homself, en voel meteens naar 'n papier wat in die borssak van sijn baatjie steek; „amper, maar dank aan God en oom Karel.”

Dit is net of daar 'n mis voor sijn oge kom, maar hij rij aan.

'n Hele troep kinders staan op hom te wag. Die kleintjies dans toen pa aankom en klein Annie, 'n mooi nooientjie van bijna vijftien jaar, kom ook kijk; en daar is ma ook.

Annie is nog altijd mooi, maar het 'n heel endjie ou'er geworde; haar nette dog eenvoudig tabbert staan haar goed.

Dirk is stil en praat nie veel met die kinders nie.

„Is jii siekerig, Dirk!” vra Annie angstig.

„Glad nie, vroujtjie!” seg Dirk, maar daar is baing gedagtes in mijn hoofd; ik sal jou van aand wel seg.”

Die ete is verbij en die lees ook; want van dat spogduiwel uitgegooi was, was die lees ook geregeld, Met besondere gevoel het Dirk die Heere vir Sijn goedheid gedank.

„Wat sou daar met pa gebeur wees?” denk klein Annie toen sijn in die kamer gaan.

Alles is nou stil en Dirk is met Annie alleen. „Weet jii wat vir dag dit is?” seg Dirk na 'n rukkie.

„Ik weet dit goed,” antwoord Annie ernstig, „dit is mijn boetedag! die ou bewijsie in mijn bijbel herinner mij gedurig.”

„Maar dit sal nou ook die dag van dankbaarheid wees, want kijk hier,” en Dirk haal die papier uit sijn sak. Hier is die verband op Saaifontein afbetaald terug. Die plaas hoort nou weer aan ons.

Trane van dankbaarheid kom in Annie haar oge. „Hoe goed is die Here vir ons gewees van dat spogduiwel uitgevaar het.”

„En hier is nog wat, 'n persentjie vir jou,” seg Dirk, terwijl hij 'n dosie uit sijn sak haal en dit op tafel set.

Annie vat die dosie en maak dit ope; van skrik laat sijn dit weer val; in die dosie leg die armbande. Sij ken hulle goed, al was dit lang gelede. Sij het hulle nooit vergeet nie. „Neem weg, Dirk!” roep sijn uit, terwijl sijn opspring. „Die armbande het ons eenmaal ongelukkig gemaak en hulle sal weer die ongeluk in onse huis breng.”

„Nee, Annie die armbande het bij ons teruggekom en moet bij ons blij. Toen ik die geld vir die verband met die rente afbetaal het, was daar nog 'n klompie o'er. Meneer Meyer wil dit hê, maar ik seg: nee—ik moet vir jou 'n persentjie koop; want tien jaar het jii mij trou gehelp. Toen staan hij op en met 'n glimlag gaan hij naar sijn

brandkas. „Kijk,” seg, hij, „dit is toevallig, hier het ik die armbande weer, wat jij vir tien jaar gekoop het. Jij kan hulle goedkoop krij, want hulle is uit die mode. Toen het ik gedenk dat ik hulle moes koop. Nou kan jij hulle gerus dra; hulle is betaal.”

„Nee,” seg Annie terwyl sij die dosie toemaak, „dra sal ik hulle nie, maar als onse Annie miskien groot word en trou, dan sal ik hulle aan haar gee en haar soveel van onse geskiedenis vertel dat sij haar hart vir die spog-duiwel kan toesluit.”

„Wel, dit is goed,” seg Dirk en gee Annie 'n soen.

DIE AFGUNSDUIWEL.

HOOFDSTUK I.

„Net soos ik gedenk het, al die damme is vol, maar mijne is nog nie eens half nie. Gert sijn dam het al van gisteraand af uitgeloopt, en ik sal weer nie genoeg hê om mijn gesaaide groot te maak nie. Ik weet nie waarom die ongeluk altijd op mij is nie, en waarom 'n ander altijd meer moet krij als ik nie. Als daar 'n hagelstorm is dan kan ik maar reken dit kom o'er mijn land; maar als daar 'n goeje regenbui kom, die trek net langs die landmuur verbij. Sprinkhane, al is daar net één swerm,—die swerm vreet mijn koorn op. Mijn volk is altijd die slegste. Ik sukkel meer als 'n ander mens; en als ik klaag, dan word ik uitgelag, of hulle veroordeel vir mij. Ander mense het seuns om vir hulle te werk. Ik het net 'n dogter, wat so-waar nergens voor goed is als klavier speel. Mijn vrou kan ook vir mij nie verstaan nie. Al gaan die laatste ding van mijn goed dood, dan sal sij nog seg: klaag maar nie, ons het rede om dankbaar te wees. Ja, dankbaar wees! so spreek meneer ook. Hij kan makkelik dankbaar wees. Als ik ook £400 per jaar kan verdien met Sondags 'n bietje te praat, sal ik ook dankbaar wees; en dan krij hij nog 'n huis en tuin, om van die persente nie te praat nie. Dankbaar, ja; als hij so hard sou moet werk van die morre tot die aand en dan nog skaars het om van te leef, dan sou hij nie soveel o'er dankbaarheid praat als nou nie.

„Ik weet nie waarom die ongeluk partij mense altijd so agternaloop. Dit is nou al van dat ik 'n kind was. Kijk nou vir Gert. Arm het hij begin en waar is hij nou? Hij het 'n plaas, so goed als wese kan en nog 'n hele partij vee. Ik is met 'n plaas begin van mijn vader, en ik het met die grootste gesukkel 'n lappie grond bijgekrij. Ik moes baing meer hê, naar reg, want hij het 'n grote huisgesin en ik nie; so loop die ongeluk altijd agter mij aan. Ik is ook eigenlik te opreg vir die wereld. Als jij onderduims kan

wees en 'n vriendelike gesig kan set, al meen jij daar niks van nie, dan hou die mense van jou en het vir jou lief; dan kom jij in possies wat betaal; maar als jij die mense nie naar die mond kan praat nie, dan kan jij agteraf staan. Kijk vir Willem, hoe makkelik is hij parlamentslid geworde, en nou krij hij ponde op ponde. Hij is al skatrijk en tog is ik baing slimmer als hij; dog hij kan flikflooi en ik nie. In die kerk gaan dit net so. Die domste van die gemeente word tot ouderlings en diakens gekies, maar persone soos ik moet agterblij. ik is al o'er die vijftig en het net 'n paar keer een of twee stemme gehad vir diaken. Die mense wil vir mij nie hê nie. Hulle seg; Ik is te brommerig, te afgunstig; pure leugens. 'n Paar mense is op mij afgunstig en hulle strooi die stories rond. Hoe sal dit nou weer gaan met die verkiesing vir afdelingsraad? Gert sal seker weer staan en hij denk hij is al in; maar dit sal die slag nie so gemakkelik gaan nie; ik sal ook probeer en als ik net wil, ik kan krag uithaal. Die bog! Ik weet hij kan mij nie verdra nie. Hij is te afgunstig; en hoe maak hij? Als hij bij mij kom, dan lijk hij altijd ewe vriendelik. Dis neef Hermanus voor en neef Hermanus na. Hoe gaan dit met neef sijn gezondheid? Plaag neef sijn hart hom nog so baing? Hoe gaan dit met neef sijn skape? Hoeveel het neef vanjaar gewin? Het neef 'n goeie prijs gekrij vir neef sijn wol? So gaan hij aan en hij meen daar niks van nie. Hij moet nie denk ik is 'n kind nie. Ik het hom al lang deurgekijk. Hij wil vir mij dood hê en dan denk hij, kan die lange niksnut, sijn seun Willem, met mijn Fija trou en kan al mijn goed krij. Grieta sal so maar afgee. Sij is niks weerd nie. Sij denk al die mense is goed. Maar ik sal vir hulle anders wijs! Ik vermaak liewers mijn geld aan die kerk, Aan die kerk! maar dan leef meneer weer lekker daarvan. Testament maak is 'n lastige werk. Jij weet nooit hoe jij moet maak nie. 'n Ander krij tog maar jou goed. Nou laat 'n ander dit dan ook krij; Willem sal dit nie hê nie. Fija krij hij nie. Ik laat haar liewers met 'n Engelsman trou, en als sij nie wil luister nie, dan maak ik haar 'n basterd en sij krij niks. Maar dan, wat maak ik daarmee? Gee ik alles aan Grieta, dan gaan sij vervas weer trou en 'n ander leef lekker van mijn sweet en bloed. Maar ik kwel mij verniet; ik sal nie so gou doodgaan nie. Mijn hart plaag wel vir mij, maar ik sal die „Pink Pils”

gebruik, die sal vir mij reghelp, seg Grieta. Als ik net nie so ongelukkig was nie; al die medisyne help vir andere, maar nie vir mij nie."

Die man wat daar op die klip op die koppie so sit te brom en te sug en vir hom te kwel, soos ons dit nou afgeluister het, is oom Hermanus van Welgegund. In die ganse distrikt is hij bekend vir die brommigste en afgunstigste mens, wat daar te vinde is. Jij kan dit hom ook aansien. Die afgunsduiwel woon in sijn hart, en die Boek seg: „Nijd is een verrotting der beenderen." Afguns vreet 'n mens op.

Oom Hermanus het nie nodig gehad, om hom so te kwel nie. Hij was eerder rijk als arm te noem. Hij had twee plase sonder skuld; baing vee; 'n goeie vrou en 'n knappe, mooie, gesonde dogter, Fija. Ongelukkig het hij, toen hij jong was, die afgunsduiwel bij hom laat inkom en die het bij hom blij woon; en nou was alles verkeerd en sijn lewe was bitter. Die afgunsduiwel is 'n kleine duiwel, maar als jij hom kos gee, dan groei hij net gou, en hij is netnou baas en jij kneg, en al betaling wat hij vir jou gee is net ellende.

Hij hou nou vir oom Hermanus geselskap op die koppie waar die ou sit en kijk naar sijn dam en sijn veld. Alles lijk ewe mooi. Onse liewe Here het in die nag die wolke gebied om hulle sware las af te laai, sonder 'n stuk swaarweer of hagel. Die hele nag het dit deurgeregen, Alles was ewe plesierig. Die kalwers speel bij die kraal en die vulletjies hol rond, stêrt in die lug. Die damme loop uit en die wat nie uitloop nie, was vol. Oom Hermanus sijn dam was ook vol: maar die afgunsduiwel laat hom verkeerd kijk. Dit is die manier van die duiwel.

So langsamerhand het die mense vir oom Hermanus begin pad gee, want die afgunsduiwel hou nie van geselskap nie. Dit was glad nie naar die sin van Fija, sijn dogter, nie. Sij was pas agtien jaar en het nie lus om alleen te blij nie. Vandaar dat sij, als Willem van neef Gert kom om te vra of daar nie miskien vreemde goed onder hulle beeste of skape was nie, meestal in die voorhuis was en Willem sijn perd net lang onder saal moes staan eer die twee uitgesels het. Hulle was ook familie. Hulle vaders was mos eige neefs, sodat hulle klein neef en niggie was, en Willem het ook al gou uitgevinde, dat hij nie van vêr moes groet nie.

Dit was 'n bietjie snaaks, dat die meeste kere als Willem kom, oom Hermanus nie thuis was nie; hij seg hij is jammer, dog die geval is maar so.

Tante Grieta, die vrou van Hermanus, het eers baing moeite gedoen om die afgunswidewel weg te jaag, maar het al lang opgegegee. en hou haar nou met haar eige boerderij besig, kijk na die hoenders en kook seep. Sij kijk ook naar Fija.

Tante Grieta het al lang gesien dat Willem wel wat dikwels verlore goed kom seek; dog het maar oge toegemaak. Sij hou van Willem en als sij aan haar man denk, seg sij net; als sal reg kom.

Oom Hermanus sit nog altijd op die koppie. Opeens hoor hij perde aankom. Hij kijk op en sijn nukkerigheid word nie beter nie, toen hij sien dat twee ruiters aankom en dat dit Gert en sijn seun is. Toen die twee hom sien, hou hulle stil, klim van hulle perde af, maak die onder aan 'n boom vas en klim die koppie uit naar hom toe. Of oom Hermanus wil of nie, hij moes nou opstaan om hulle te groet.

„Hoor, neef!” seg Gert, wat het dit mooi geregen. Die veld is deur en deur nat. Ik het vannag gedenk, dat mijn dam sou breek: maar hij het gelukkig gehou. Ik sien oom sijn dam is ook vol.”

„Hum!” seg oom Hermanus. „Noem jij dit vol? Hij is vër van vol. Ik is nie van die gelukkige mense nie. Kan jij dan nie sien nie, dat hij glad nie vol is nie?”

„Hij lijk hiervandaan tog vol,” seg Gert.

„Ja hiervandaan, maar ik seg jou, hij is half leeg.”

Gert sien dat oom weer nukkerig is en blij stil.

„Waar rij julle heen?” vra oom Hermanus, na enige ogenblikke. „Wat het julle biesonders te doen?”

„Ons rij om die stukkie Goewernements grond te kijk, wat tussen neef sijn plaas en Wolwekuil lê. O'er veertien dage sal dit opgeveil worde en als dit goedkoop gaan, wil ik dit koop. Ik wil dit vir Willem koop. Die stukkie is net groot genoeg vir 'n jong beginner. Ik is bang dat hij dit nie sal krij nie. Ik denk daar is baing kopers en hulle sal dit seker opjaag. Partij mense is ook so afgunstig.”

Toen Gert hom die woord het laat ontval, het hij jammer. Hij kon aan oom sijn gesig sien, dat hij dit vir hom aantrek.

„So,” seg oom Hermanus, „afgunstig! maar partij mense

wil ook alles vir hulle-self hê, en gun 'n ander niks nie. Ver mijn part kan jii die grond maar koop. Ik wil dit nie hê nie."

"Ik is daar blij om," seg Gert, "want die mense het gepraat dat neef die grond wou hê, omdat dit so gelege leg aan neef sijn plaas. Nou als neef dit wil hê, sal ik nie bied nie, want neef is swaarder as ik, en dit is verniet dat ons mekaar opjaag. Daarom het ik met neef kom praat. Ik reken ons is eige familie en dit is verniet om mekaar skade aan te doen."

Oom Hermanus gee nie antwoord nie. „Daar is mos nog meer grond, wat opgeveil sal worde," seg hij eindelijk.

„Ja, dit weet ik, maar die andere stukke is nie so goed nie, neef!"

„Maar die grond is net mooi bij mijn plaas," antwoord Hermanus.

„Ja, ik weet," seg Gert, „en daarom wil ik net weet of neef wil koop of nie."

Hermanus het eigenlijk glad nie lus om te koop nie, maar toen hij hoor dat Gert wil koop, kon hij die gedagte nie verdra nie, dat Gert die grond goedkoop sou krij, en daarom seg hij: „Ik wil die grond nie hê nie, net als dit baing goedkoop gaan miskien."

„Goed," seg Gert, „nou weet ik wel wat ik moet doen. Ons sal mekaar wel later sien. Neef sal tog seker bij die bijeenkoms wees om vir die afdelingsraadslede te stem. Die meeste wjke het al kandidate gestel, maar onse wijk nog nie. Op die laatste bondsvergadering het hulle mij gevra om te staan, maar ik het nie antwoord gegee nie. O'ermorre is daar bijeenkoms bij neef Cornelis, dan sal ik seg wat ik sal doen."

„Ik hou niks van vergaderings nie; hulle neem maar net tijd weg. Dit kan mij ook maar min skeel wie of inkom. Wie is die ander kandidate?"

„Partij praat van neef, als jij wil staan, en partij van oom Cornelis. Ik denk dit sal goed wees als neef staan, dan sal ik terugtrek, want ik het nie lus om te staan nie; dog oom Cornelis wil ik nie hê nie. Hij is te veel vir die brandsiekte wet."—seg Gert.

„Waarom wil jij dan nie staan nie?" seg Hermanus, ongelowig.

„Weet neef dan nie. dat ik vir ouderling gekies is en

ik denk om aan te neem. Die twee dinge gaan moeilik same en ik het meer lus om ouderling te wees."

"So, het hulle jou ouderling gemaak!" seg Hermanus met 'n nukkerige gesig. „Ik het daar niks van gehoor nie. Dit lijk of jij 'n groot man word; twee poste tegelyk."

„Kijk," seg Gert, „als neef nou wil staan, sal ik vir jou werk."

„Ik soek nie possies nie," seg Hermanus; „als hulle mij wil hê, moet hulle mij vra."

„Wel, ons sal sien," antwoord Gert, wat voel dat hij nukkerig word, „Ik sal maar rij. Dag neef."

„Ik denk pa het pa gepier," seg Willem, toen hulle opgeklim het en voortrij. „Oom Hermanus sal nou seker die grond opjaag:"

„Hij sou dit tog gedoen het, Willem, Al wat ons kan doen is om vir hom te werk, dat hij afdelingsraadslid word. Hij wil dit graag wees. en als hij sien dat ons hom ondersteun, sal hij ons miskien nie opdruk nie."

„Hij kom tog nooit in nie, pa! Die mense wil hom nie hê nie."

„'n Mens kan nie weet nie," seg Gert. „Jij weet die mense hou van 'n man wat suinig is vir afdelingsraad. Anders is die belasting te hoog. Ons moet probeer," —

„So, ouderling en afdelingsraad en ik niks nie," brom oom Hermanus toen hij van die koppie afklim, om naar zijn huis te gaan, „en dan moet ik nog geloof, dat hij vir mij sal werk! So dom is ik nie. Hij denk regte slim te wees en mij stil te maak, sodat ik hom nie sal opdruk nie; maar ik is nie so dom nie! Hij sal die grond tog nie krij nie, of hij sal daarvoor moet betaal, dat hij bankroet gaan. Ja, als hij maar bankroet gaan, dan sou ik lag; dan sou hij sien dat ik baas is. Die lange seun van hom het al die tijd mij staan aankijk of hij gek was; maar tog sal hulle hulle sin nie krij nie. Ik sal wel 'n plan krij."

„Wie was daar bij jou op die koppie?" seg tante Grieta toen Hermanus inkom.

„Dit was mijn lieue neef Gert met zijn lange seun. Hulle kon nie verbij rij nie sonder eers mij te vererg en te spog. Hij moes eers vertel dat hij ouderling sou worde en dat die mense hom vir afdelingsraad wil hê."

„Maar ik het gehoor dat hij nie wil staan nie," seg Fija.

„So? het jij dit gehoor." seg haar vader, „en mag ik vra van wie?"

Fija word rooi tot agter haar ore en geef nie antwoord nie.

„Nou ik seg jou eens vir al,” seg haar vader, „dat ik volstrek nie wil hê nie, dat jij enige omgang het met Gert of sijn seuns. Hulle is net vir mij 'n aanstoot. Omdat hulle soveel gelukkiger is als ik, en hulle met hulle geveinsdheid die mense kan omhaal, verbeel hulle dat hulle kan maak wat hulle wil. Ik seg jou, dat Gert net aangekom het om te vertel, dat hij ouderling geworde is. Dat hij nie sal staan vir afdelingsraad, geloof ik nie. Hij wil mij maar net koud lei.”

„Gert was nooit 'n leugenaar nie,” seg tante.

„So gaan dit,” brom Hermanus, „andere mense hulle vrouens neem altijd die partij van hulle mans op, maar mijn vrou en mijn kind is altijd tegen mij. Ik het altijd ongelijk. Is dit waar of nie, dat Gert altijd voorgetrek word? Is dit waar of nie, dat hij die huis op die dorp gekoop het wat jij wou hê? Is dit waar of nie, dat sijn vrou die plek in die bank gekrij het, wat jij uitgekies het? Is dit waar of nie, dat” . . . Maar toen set tante Grieta af kombuis toe en Fija gaan in die kamer, sodat Hermanus maar alleen moes brom.

Hoe lang die ou kerel so sou gebrom het, weet ik nie; maar tot tante haar geluk begin 'n kwartiertjie later die hond te blaf en hou 'n buggie voor die deur stil.

Oom Hermanus moes toen wel uitgaan om die mense in te nooi. Daar was egter net één man en 'n jong in die buggie. „Die jong kan maar uitspan,” seg die man; „laat ons maar ingaan.”

Die nuw aankomeling was 'n man van omtrent veertig jare oud en met name Greiffenhagen. Daar die naam vir die boere te lang was en hulle dit nie kon uitspreek nie, het hulle als naar gewoonte hom 'n andere naam gegee, en die laaste mens het hom Greefthag genoem. Van watter nasie hij was kon niemand seg nie; miskien wis hij dit self nie. 'n Engelsman was hij nie; 'n Hollander ook nie; so moes hij 'n Duitser wees, en als Duitser was hij ook bekend op die dorp, Hij was so 'n soort van agent; allerlei kleine werkies word deur hom gedoen; jij kon ook altijd 'n bietjie geld bij hom krij, en baing mense vind hom regte handig.

Ik kan nie seg dat mister Greefthag heeltemaal vertrou

werd nie; daar hij egter nog nooit 'n mens so onderdeur gesprink het, dat die saak op die kantoor moes kom, gaan die mense nogal naar hom toe, en oom Hermanus het hom nogal gebruik.

Op die ogenblik was mister Greefhag meer als gewoonlik vriendelik. Ook hij het van die plan gehoor, dat partij mense oom Hermanus als afdelingsraadslid wil hê; en daar hijsself 'n oog het op die pos van sekretaris, het hij hom voorgeneem met al die kandidate vriende te maak, om op die manier later 'n kans te krij. Dit was vir hom nie so moeilik nie. Hij was 'n man van beginsel en sijn beginsel was dat mister Greefhag en sijn voordeel bowe alles gaan, en dat alles wat vir mister Greefhag skade kon aandoen verkeerd is. Die beginsel is glad nie vreemd nie.

Anders sien mister Greefhag daar nie so sleg uit nie. Hij was goed gekleed; kon goed praat, en het slag om met die mense om te gaan.

Na die gewone praatjies o'r die weer, die regen, die skape, ens., kom die gesprek so langsamerhand op die verkiesing vir afdelingsraadslid en vra mister Greefhag aan oom Hermanus of hij kandidaat wil wees.

„Dit sal mij niks help nie,” seg Hermanus, „Gert is ook gevra en hij sal die mense wel omhaal om vir hom te stem.”

„Maar Gert het vir mij geseg, hij sal nie staan nie,” antwoord mister Greefhag,

„Geloof jii dit? seg oom Hermanus. „Ik moet nog eers sien wat hij sal doen. Het jii ook gehoor dat hij op die vendusie van die Goewernements gronde wil koop?”

„Ik weet van die vendusie,” seg mister Greefhag, „maar hij het mij nie vertel nie. Daar is twee stukke wat hij wil hê, dit het ik wel uitgevinde. Als hij die een nie krij nie, wil hij die ander koop; maar ik denk, hij sal sijn sin wel krij; want die mense sal hom nie opja nie. Die lap grond bij Wolwekuil is ook nie veel wêrd nie, ten minste so seg hij.”

„Moenie geloof nie,” bars oom Hermanus uit. „Dit is ekstra goeie grond; hij maak net die mense afvallig om te koop, en als hij die grond eers goedkoop het, dan lag hij julle uit. Ik ken vir hom.”

„Wil oom dan koop?” vra mister Greefhag.

„Dit kan ik nou nie seg nie,” was die antwoord; „maar

ik sou tog nie wil hê, dat Gert die grond goedkoop krij nie, Wat is die opsetprijs."

„Die opsetprijs is maar laag. Ses shillings die morge. Die grond is ten minste 10 shillings wêrd, nie waar nie?"

„Tien shillings!" antwoord oom Hermanus, „'n pond of nog meer. Als Gert die grond wil hê, dan sal hij ten minste 'n pond moet betaal."

„Dit sal hij nooit doen niê," seg mister Greefhag, „dan laat hij dit liewers staan, of hij koop die stukkie grond tegen die berg."

„Dit kan mij niks skeel nie, seg oom Hermanus, „maar ik seg, die grond bij Wolwekuil sal hij nie hê nie onder een pond die morge."

„Maar hoe sal oom dit dan belet?" vra mister Greefhag.

Ja, dit was die saak; dit wis oom Hermanus self nie. Self wou hij nie koop nie en 'n ander daaraan te set is nie gemaklik nie.

„Kom, laat ons 'n bietjie kraal-toe gaan," seg hij, want hij begin bang te worde dat tante Grieta en Fija hom sou hoor, en hij wou liewers met mister Greefhag alleen wees, om planne te maak.

In die kraal staan net die trop pèrde. Na 'n bietjie o'er die pèrde gesels te hê, begin oom Hermanus weer. „Is daar dan nie ander mense, wat die grond wil koop nie?"

„Daar was baing, want daar was 'n gerug dat daar steenkool op die plek is maar die mense het gaan kijk en daar is niks gevinde."

„Kijk," seg oom Hermanus, na 'n rukkie stilte, „jij sal wel denk dit is snaaks, dat ik so daaro'er praat, dat Gert die grond goedkoop sal krij en jij sal denk dat ik afgunstig is. maar als jij wil luister, sal ik dit uitleg."

Mister Greefhag het geen uitleg nodig gehad nie. Hij had die kleine duiwel, wat in Hermanus was, al lang gesien; tog gaan hij bedaard op die kraalmuur sit, steek sijn pijp op en was wel wat nuwsgierig om te hoor, hoe die ou'e die ding nou sou verklaar.

„Jij weet, mister Greefhag, partij mense seg dat ik afgunstig is en nie kan verdra dat andere meer het als ik nie. Dit is glad nie so nie. Baing keer is ik ongelukkig als andere gelukkig is, en kan ik nie soveel slenters gebruik als andere nie; maar afgunstig is ik glad nie. Dat ik nou nie wil hê, dat Gert die grond so goedkoop krij. is

nie van afguns nie, maar juis andersom. Ik is ten voordéle van die distrik. Als partij grond goedkoop verkoop word, dan krij die distrikt 'n slegte naam en die waarde van al die plase word minder. Jij weet self wat 'n moeite dit afgegee het toen 'n paar jare gelede die waarde van die plase. deur die distriksraad so laag was getakseer en hoe baing mense moeite gehad het met die verbandhouders aan die Kaap. Als nou die Goewernements gronde so goedkoop gaan, dan kan jij self begriip. dat die distrik daaronder lij, en dit is bes moelik dat die verbandhouders aan die Kaap bang sal worde en die mense hier in moelikheid breng. Ons moet probeer om die prijs van grond op te hou en nie te laat val nie Die plek is ik goed bekend en ik is self van gedagte dat daar steenkool is. Als ik net die geld het, dan sou ik koop! maar ik is te oud om skuld te maak. Nou het jij mijn gevoele gehoor en jij sal moet toestem dat ik gelijk het."

Mister Greefhag knik met sijn kop toestemmend, maar wis self goed genoeg wat die wesenlike rede was. Hij het oom Hermanus goed geken,

„Wel, ik moet seg," seg hij, terwijl hij van die kraalmuur afklim, „ik moet seg, jij het die ding goed ingesien, en dit sal goed wees als die grond opgejaag word' maar wie sal dit doen?"

„Kan jij dit nie doen nie?" vra oom Hermanus.

„Nee, dat kan ik nie," seg mister Greefhag. „Ik wil met Gert geen strubbeling hê nie. Hij word tog miskien afdelingsraadslid en jij weet dat mister Barends, wat nou sekretaris is. bedank het en dat 'n ander moet gekies worde. Dit sal mij nie betaal om so maar verniet mense op mij kwaad te maak nie. Maar jij kan dit mos opjaag tot 'n goeie prijs en dan uitskei. Daar is nog andere mense wat wil koop. Daar is 'n man van die boland wat ook ondersoek naar die grond gedoen het. Hij was bij mij, maar ik kon daar niks van seg nie. Wat ik kan doen is, als die man weer kom, hom naar jou te stuur en dan kan jij hom van die grond alles vertel. Miskien stel die man mij als agent aan en dan is die saak gevonde."

„Ik sal elkeen wat vir mij vra," seg oom Hermanus, „mijn gevoele wel meedeel; ik wil niemand vas laat loop nie; maar goeie grond onder die prijs te laat gaan ten nadele van die distrik sal ik nie. In elk geval kan jij daar-

op reken, dat als ik miskien afdelingsraadslid word, of oom Cornelis, wat 'n goeie vriend van mij is. dat ik mijn bes sal doen om vir jou sekretaris te maak. Jij het ook nie nodig om die grond te prijs nie, maar als die mense miskien daarna vra, dan kan jij mos wel seg, dat jij gehoor het dat die grond goed is en dat die mense naar steenkool het gesoek. Wel het die mense geseg, hulle het nie gevinde nie; maar of dit waar is, weet jij nie: Miskien het die mense so gepraat om andere kopers af te hou."

„Wel, oom Hermanus,” val mister Greefhag laggende in, „jij is waarlik net so slim als 'n agent; jij kan 'n ding so maar reg-praat. Wel ik sal jou nie in die weg staan nie; als mense met mij praat, sal ik hulle naar jou toe stuur. So sal die saak reg kom.”

Oom Hermanus het die aanmerking van mister Greefhag juis nie geval nie; hij blijf 'n paar ogenblikke stil en seg toen: „Dit is nie slimmigheid van mij maar die pure waarheid. Als jij denk, dat ik lieg, seg dan maar.”

„Nee, moet nie kwaad worde nie, oom! ik sal alles reg maak; laat ons maar huis-toe gaan.”

Toen hulle in die huis kom, was Fija in die voorhuis. Half angstig, half nuwsgierig sien sij nou haar pa en nou mister Greefhag aan. Sij merk wel dat daar iets gaande is, wat sij nie kon uitvinde nie; en sij neem haar voor om te weet wat dit is. Dit was nie net nuwsgierigheid nie; maar sij voel aan haar hart, dat Willem daarby te pas kom.

„Ik sal wel uitvinde wat die twee gepraat het,” seg sij bij haarself, „en als hulle Willem wil skade doen, sal ik wel 'n plan maak. Die mans denk hulle is slim dog vrouens is slimmer, wag maar.”

Mister Greefhag het nie lang gewag nie om weer in te span en weg te rj. Oom Hermanus gaan toen ook uit. Pas was hij weg of Fija loop op die werf rond en maak die hoenders bijmekaar.

Ou Platjie kom van die kraal af.

„Ou Platjie help tog vir mij die hoenders bijmekaar maak,” seg Fija. „Ik het nog 'n stuk tabak.”

Ou Platjie was nou rats genoeg. Toen hulle so agter die hoenders loop, seg Fija: „Het pa pèrde aan mister Greefhag verkoop? Hulle het seker baing gestrij.”

„O nee, nooi Fija! Hulle het nie daaro'er gepraat nie; hulle het net gesels o'er grond koop,”

„Wil pa dan nog grond koop?”

„Nee, baas Hermanus het net geseg dat baas Gert vir klein-baas Willem grond wil koop. Die klein-baas wil seker gaan trou, nie waar nie nonna?”

Fija word rooi en seg toen: „Was oubaas tevrede?”

„Nee.” seg Platjie „oubaas het geseg dat baas Gert die grond nie so goedkoop moet krij nie; maar verder het ik niks gehoor nie.”

So, denk Fija, als Willem grond koop dan weet ik wel wie of op die grond sal woon. Ik sal sien wat ik kan doen. Laat ik maar net Willem eers sien.

HOOFDSTUK II.

Soe! dit was druk op oom Cornelis sijn plaas op die dag van die bijeenkoms. Die laatste regens het die mense in 'n goeie stemming gebreng. Die sorg vir die aankomende winter was o'er; die vee het o'ervloedig kos; en die boere kan kuier. Hulle het dan ook goed opgekom. Partij, omdat hulle graag hulle man wil in hê; partij om te gesels; partij van die jonge klomp, om o'er die spietse te lag, wat gehou sou worde. Partij dorpsmense was om verkillende redene ook daar, en mister Greefhag het nie agtergeblij nie.

Gert en sijn seun Willem was van die eerste gewees, want hulle wis dat die hoofdsaak bij verkiesings is, dat jij die mense eers apart omhaal, anders help al wat jij praat niks nie. Gert het die ou mense geneem om mee te praat en Willem die jonge. Wel het die meeste van die jong mense nie stemme nie, maar Willem weet wel goed, dat als die jong klomp eers op die vergadering begin vrage te doen. dit dan met oom Hermanus net swaar sou gaan.

So loop hulle dan bij die klompies rond wat op die werf staan, of op die kraalmuur sit voordat die bijeenkoms aangaan. Gert het dit nie so ongemakkelijk gehad nie, want die mense waarmee hij praat, geef hom behoerlik antwoord, maar Willem het sijn vel moet dik maak.

Die jonge klomp het al lang al opgemerk dat Willem agter Fija aan was, en partij wat die mooie dogter van die welaf boer ook graag wou hê, was blij genoeg om met Willem te spot.

„Ik wonder,” seg daar een, toen Willem al sijn kragte uitgehaal het om die mense te o'ertuig van die deugde van oom Hermanus, „waarom is dit dat jij so jou bes doen om die ou in te krij; word jij daarvoor betaal?”

Nukkerig draai Willem hom om.

„Nee,” spot 'n ander, „moet nie kwaad worde nie, maar het oom Hermanus jou 'n mooi wit veersie belowe?”

„Ja dit is dit;” roep die jong-kerels. „Hij werk net vir 'n veersie.”

Daar sou seker rusie gekom het, maar gelukkig vir Willem roep hulle die mense bjmekaar om die vergadering te begin. Net toen hulle wou aangaan, kom oom Hermanus ock.

„Ons kan maar die saak opgee,” seg Willem stilletjies vir sijn pa, toen hulle ingaan. „Die mense is al te baing tegen oom Hermanus. Hij het glad nie kans nie.”

„Ons kan dit nie help nie, maar ik sal hom tog voorstel,” seg Gert, „dan kan hij self sien dat ik mijn woord hou.”

Die vergadering begin toen.

Oom Dirk sou voorsitter wees. Hij het daarop gereken en het al 'n spiets bij die huis klaargemaak. Hij was nie so 'n slegte spreker nie, maar biesonder lief vir hoogdrawende woorde; daarbij was hij baing kort gespan en bij die minste tegenspraak dadelik nukkerig en in die war. Die jongkerels het dit goed geweet en daar dikwels plesier in gevinde om die ou kwaad te maak. Met grote deftigheid neem hij plaas agter die klein tafeltjie wat anders die ou tante vir koffie dien. Hij kijk die vergadering rond, maak toen keel skoon en begin:

„Geagte Here, Landgenote en Bondsbroeders, —Ik is regte verblijd om die publtek so talrijk tegenwoordig te sien, want dese dag is een belangrijke dag, Hoe belangrijk dese dag is weet iedereen, dese dag is” ..... „Woensdag,” roep een van die jongkerels van agter.

Oom Dirk word rooi, maar hij hou hom goed, hoewel 'n doffe geluid duidelik bewijs, hoe die grap veel van die hoorders aanstaan. „Dese dag,” gaan hij voort, „sal moet beslis wie of onse wijk sal vertegenwoordig in die distriksraad; want wat onse Bond besluit moet geskiede. Nou is er miskien mense hier, wat van 'n distriksraad maar min denk; wat die hoge, gewigtige werksaamhede lig ag; maar ik is bewus dat dit dwase is, jong mense wat niks weet nie.”

„Hoor; hoor!“ roep 'n jongkerel,

„Van die man wat ons sal kies, sal afhang hoeveel belasting ons sal betaal.“ „Dit is die vernaamste,“ roep 'n ou oom uit. „Van hom sal afhang hoe die paaie zal gemaak worde.“ „En wie die tenders sal krij,“ klink dit van agter.

„Orde! orde!“ roep oom Dirk.

„Ik seg, die werk van 'n afdelingsraad is belangrik en ons moet toesien, dat ons 'n man krij wat die belange van onse distrik en van onse wijk in die oog hou.“.....

„Ons wil nie hê nie, wat net die paaie naar sijn eige plaas laat maak en op die andere jou kar laat breek,“ klink dit weer.

„Of wat aan sijn seun of skoonseun die tenders vir die paaie gee en die ander laat toesien,“ seg 'n ander.

„Ik versoek die jong mense daaragter om hulle rus te hou. Hulle het niks daarmee te maak nie.“

„Ons wil ook wat verdien,“ skree weer een.

„Laat die voorsitter uitpraat,“ seg 'n ander, wat vroeger afdelingsraadslid gewees het en wie sijn seun en skoonseun ordentelik aan die paaie verdien het.

„Stil tog daaragter,“ roep oom Gert, en daar die jong kerels vir hom bang was, luister hulle.

Die spiets van die voorsitter het egter misluk; toen hij weer wil begin, voel hij, dat hij die draad kwijtgeraak het en dat dit hom maar moeilik sou val om die geskiedenis van Slagtersnek, die grote trek, die slag bij Majuba, die anti-bandiete beweging en al die andere, wat hij gedenk het om in te bring, weer reg te krij. Als 'n verstandige man gee hij toen die ding op, en seg net, dat hij die gelegenheid sou gee om kandidate voor te stel,

Gert spring toen op en stel oom Hermanus voor. Hij het goed gedaan om te sorge dat hij 'n sekondant het, want hij voel dat die gees van die vergadering tegen hom was.

Met 'n paar goedgekose woorde beveel hij oom Hermanus aan. Hij stel hom voor als 'n goeie boer, wat ook op die punt van belastings versigtig sou wees en sou sorge, dat die geld nie opgemors worde nie.

Sijn spiets word in alle stilte aangehoor; geen enkele grappie word gemaak, maar ook nie 'n enkele toejuiging word gehoor nie. Toen hij weer gaan sit, vra die voorsitter of daar nog andere kandidate is.

„Ja, seker,“ roep een van die aanwesige: „Ik stel oom Gert voor.“

Van alle kante klink dit toen: „Ik sekondeer.”

Willem het oom Hermanus in die oog gehou; toen oom Gert voorgestel word, word die ou'e bleek van nukkerigheid; veral toen so baing mense roep: „Ik sekondeer.”

„Nee vriende!” seg oom Gert, „ik het vas besluit om nie te staan vir afdelingsraadslid nie. Dit is net verniet. Ik het te veel te doen, en nou met die ouderlingskap sal ik te veel werk hê.”

Toen hulle sien dat Gert nie wil staan nie, stel hulle 'n ander kandidaat voor.

Oom Hermanus het ook die geveele van die vergadering gemerk en vinnig spring hij op.

„Dit is verniet om te stem; ik sal tog ook nie staan nie. Julle kan maar gerus 'n ander kies. Ik is immers nie goed genoeg nie.”

„Nee, laat ons eers stem,” seg Gert.

Maar oom Hermanus was al uitgestap en het sijn jong geroep om die perde aan te bring.

Die jong het egter die perde vër laat loop en dit duur 'n hele tijd voor die perde kom. In die tussentijd het die vergadering afgeloop en die meeste mense het uitgekóm. Mister Greefhag en 'n vreemde kom ook uit.

Toen mister Greefhag oom Hermanus sien, stap hij naar hom toe.

„Hier is 'n man van die Boland, wat vir oom graag wil sien; laat ik hom bij jou introduceer.”

Oom Hermanus kom toen nader en word bij die Bolander geïntroduceer.

„Ik sou graag met oom wat wil praat,” seg hij, „maar hier is nie gelegenheid nie.”

„Ons moet tog 'n end saamrij,” seg mister Greefhag, „ons kan op pad praat.”

„Julle kan bij mij op die kar klim en mijn jong kan op die een perd rij en die ander in die hand hou,” seg oom Hermanus, wat wel begriip dat die man o'er die Goevernementsgrond wil gesels.

Die plan word goedgekeur; die twee mans klim op die kar bij oom Hermanus en rij toen met hom saam.

„Hulle denk dat ik so graag afdelingsraad wil worde,” seg die ou'e, „maar hulle het dit glad mis. Ik het werk genoeg op mijn plaas te doen, om nog meer werk bij te soek. Dit kan mij niks skeel nie wie gekies word, maar

waar ik mij o'er vererg, is dat mense so vals is. Gert moet nie denk dat ik hom nie deurgekijk het nie. Die hele ding was 'n afgesproke boel en ik is net maar beledig."

„Ik kan nie denk nie,” gee mister Greefhag tot antwoord, „dat Gert so vals kan wees nie.”

„Moet nie praat nie, ik ken vir hom, dit is niks als afguns wat hom drijwe.”

Mister Greefhag blij toen stil en begin na 'n rukkie o'er andere dinge te praat. Op eens seg hij: „Hierdie meneer Berends het met mij gepraat o'er die Goevernementsgronde wat ander week sal verkoop worde. Ik het hom geseg dat hij bij jou die beste informasie kan krij.”

„Ja, oom,” seg die Bolander. „Ik het wel lus om 'n stuk te koop, maar die mense praat so wisselvallig, dat ik nie weet wat ik sal doen nie. Ik wil ook nie te veel betaal nie. Hulle seg die stuk bij Wolwekuil is nie veel weerd nie, maar mister Greefhag praat anders en seg dat hij gehoor het dat neef Gert dit wil koop.”

„Ik seg nie dat die grond sleg of goed is nie,” val mister Greefhag in, wat versigtig genoeg was om hom nie later vas te loop nie. „Ik ken die grond nie, maar dit is waar, dat ik gehoor het, dat Gert dit wil koop, en Gert is nie 'n kerel wat 'n slegte stuk veld sal koop nie, daarvoor is hij tog te oorlams.”

„Oorlams; ik sou so denk,” seg oom Hermanus; „als 'n mens 'n paar shillings bowe sijn bod gaan, kan jij nog altijd seker wees om 'n bak te slaan.”

„Maar is die grond wesenlik goed?” vraag die Bolander.

Oom Hermanus was anders nie 'n onversigtige man nie, maar die gedagte dat Gert die grond goedkoop sou krij, raak hom baas, en wat op die vergadering voorgeval het, het hom diep seer gemaak. Dat Gert dit wel met hom gemeen het, wou hij nie geloof nie.

„Die grond is so goed als jij in die distrik sal krij,” seg hij. „Ik is hier gebore en groot geworde en ik ken ieder stukkie. Die grond is onder broers vijftien shillings weerd.”

„Die opset-prijs is maar laag,” seg die Bolander, en dit het vir mij wat afvallig gemaak. Sou dit waar wees, dat daar steenkool op is? Ik hoor hulle het geprospek, maar niks gekrij nie.”

„Ik weet dat hulle geprospek het en hulle het geseg,” en oom Hermanus leg 'n sware klemtoon op die woord

„geseg,” „hulle het geseg dat hulle niks gekrij het nie. Gert het ook aandeel in die prospek kompanie gehad.”

„Dus denk oom dat ik veilig 'n bietjie hoger kan biede dan Gert?”

„Gerus, man! jii sal jou nie beklaag nie.”

Oom Hermanus voel wel dat hij die grond te veel prijs, maar hij stel hom gerus met te denk, dat Gert tog meer sal biede en nie sal kan spog met sijn goeje koop nie. Afgunsduiwel maak gou die gewete stil.

Toen hulle bij die uitdraaiplek kom, vra mister Greefhag of oom Hermanus ook miskien Saterdag op die dorp sal wees. Hij het dan 'n kleine vendusie en daar sal ook twee goeie karperde verkoop worde. Dit het oom Hermanus wel aangestaan, daar hij nog wat met mister Greefhag wou praat. Daarop klim die twee mans op hulle perde en rij weg.

Toen oom Hermanus alleen was en o'er alles nadenk, word sijn kwaaiie humeur nie beter nie. 'n Mens is partijkeer net soos 'n leeuwmannetjie wat, als hij nukkerig is, met sijn stert heen en weer slaan tegen sijn sijn en altijd nukkeriger word. Eers het hij maar gedenk dat Gert hom *miskien* kon bedrieg het; maar voordat hij bij sijn huis kom, het hij homself o'ertuig dat dit so was, en het hij hom voorgeneem Gert tegen te werk, waar en hoe hij ook kan.

Met die voornemens in sijn hart kom hij bij sijn huis.

Vrou en dogter kon bij die inkom al sien dat die vergadering nie goed afgeloop het nie en blij daarom maar stil. Dit het egter weinig gehelp, want pas het Hermanus gaan sit of hij begin in allerhande verwijte uit te bars en hulle sleg te seg. Veral het hij dit tegen Fija, wat hij nogmaals ernstig belet om 'n woord met Willem te praat. Vergeefs probeer tante Grieta om hom te laat bedaar en uit te leg dat Gert tog waarlik nie kan help nie dat hij nie gekies is nie; alles verniet. Hij hou maar vol.

Moeg van vrugteloos te praat hou tante Grieta op. Fija was al lang weggegaan. Wel het sijn spijt dat haar vader so verkeerd is, maar sijn het nog nie die minste gedagte gemaak om op te gee en met Willem nie meer te praat nie. In die dinge kan vaders en moeders dikwels baing seg, terwijl die kinders tog hulle eige sin doen, sonder juis altijd tot hulle voordeel.

Onder die praat het oom Hermanus so die een en ander uitgelaat o'er die aanstaande vendusie, en Fija het duidelik gemerk dat haar vader sijn plan was, om Gert die grond nie te laat krij nie, of ten minste nie goedkoop nie. Dit was glad nie naar haar sin nie, daar sij wel in die hoek wou woon. natuurlik nie alleen nie. en geloof genoeg het, dat alles sal reg kom; maar met dit al het sij tog nie lekker gevoel nie.

Een vertroosting het sij tog, dat haar vader geseg het, dat hij Saterdag naar die dorp sou rij en dat hulle dan kon saamgaan. Miskien sou sij dan wel vriende ontmoet.

Saterdag kom eindelijk. Die week was baing lang gewees in oom Hermanus sijn huis; want sijn verkeerde bui wou nie sak nie. Hij loop die hele dag te brom.

Toen hij op die dorp kom, wag hij nie lang nie om naar die kantoor van mister Greefhag te gaan om verder o'er die vendusie te praat; want hij het sijn plan nog nie opgee nie.

Toen hij bij mister Greefhaag kom, seg die vir hom, dat die Bolander wel lus het om die grond te koop, maar dat hij nie die hele stuk wil hê nie en dat hij hom gevra het om met oom Hermanus 'n plan te maak om saam te koop. Daar het oom Hermanus nie veel sin in nie. Hij het grond genoeg, en hoewel hij vermoge het om 'n stuk bij te koop, sonder juis skuld te maak, wil hij tog nie graag sijn geld daarvoor bestee nie. Hij kom in 'n moeilike tweestrijd. Om vir Gert die grond te laat krij, was vir hom te swaar, en om die grond bo die waarde te koop, en dan later bespot te worde, was net so swaar. Hij was net vas.

Als 'n mens vas sit, is daar gewoonlik twee maniere om te probeer om los te kom. Die eerste is om jou gewete te laat spreek en dan te doen wat die gewete seg. Doen jij dit, dan skijn dit eerst of jij nog vaster word, maar op die end kom jij los. Die tweede manier is om jou deur die een of ander duiwel te laat help; die gee jou mooie kanse; maar die agterste draai krij jij nie; vas is jij op die end en blij jij ook. Oom Hermanus het te lang naar afgunsduiwel geluister om hom nou te laat staan.

Die gedagte kom bij hom op, dat Gert tog wel hoger sal bied en daarom seg hij vir mister Greefhag dat hij hom voordat hij weer huistoe rij sal seg wat hij sal doen. Hij sal eers sijn gedachte laat gaan.

Toen hij nou sijn gedagte laat gaan, denk hij wel dat dit tog eigenlijk dwaasheid is dat hij hom so moeg maak of Gert die grond krij of nie, dat hij tog maar spijt sal hê, als hij aan die grond sou blij hang, dat hij veel beter sou doen, om maar stil thuis te sit en hom aan die hele ding nie te steur nie, dog ieder keer kom die afguns weer bo.

Die ding sou miskien nog beter gegaan het, maar op die pad naar die dorphuis kom hij Gert tegen. Daar was kerkeraadsvergadering en Gert sou vir die eerste keer als ouderling sit.

Swart kijl op, nuwe manel aan, groot wit das om; alles ewe netjies. Die gesig was als olie op die vuur. Hij gaan Gert verbij, net of hij hom nie sien nie.

„Hum!” brom hij bij homself, „Wat denk die kerel wel. Omdat hij deur allerlei geknoei ouderling geworde is en nou 'n manel aan het en 'n swart kijl op, denk hij dat iedereen vir hom moet pad gee. Ik sal nie pad gee nie, daar kan hij op reken. Ik is nie bang nie. Ik sal hom wijs dat ik ook geld het en dat als hij o'er mij die baas wil speel, hij 'n ander man moet wees. Bankroet sal ik hom maak. Ik sal die grond opja, so hoog als ik kan en ik weet, hij is te hoogmoedig om in te gee. Die wat laaste lag, lag die lekkerste, en ik sal die laaste lag, daarvan is ik seker. Laat hom maar met sijn manel stap, ik sal hom wijs. Met die gedagte kom hij in sijn huis; maar pas wel op dat hij aan sijn vrou niks seg nie.

Nou iedereen weet dat 'n jong man en 'n nooi mekaar soms o! so toevallig ontmoet. Die ou mense praat dan wel van moedwilligheid maar die jong mense noem dit toeval. So toevallig kom Fija in die winkel Willem tegen en heel toevallig hoor Willem daar, dat Fija die aand bij een van haar vriendinne sou wees, en nog eens heel toevallig kom Willem ook daar, en ewe toevallig is die twee bij mekaar en raak aan praat. Nou het Fija volstrek nie plan gehad nie om aan Willem iets te vertel van die plan van haar vader; maar die een woord haal die ander en partij keer wel twee en drie en toen die twee ewe vertroulik in 'n hoekie sit te praat, kom so langamerhand die hele storie uit. Willem begriip nou wel dat hulle die grond nie goedkoop sal krij nie.

„Wel” seg hij, „Fija! als pa die grond nie kan krij nie dan koop ons maar die ander stuk; dit is ook goed; daar is ook 'n klein fonteintjie en als jii maar net wil dan kan ons daar ook saamwoon. Jou pa sal wel op die end ingee.”

Wat Fija daarop geantwoord het, weet ik nie reg nie. Dis so lang gelede dat ik laas sulke praatjes gepraat en gehoor het; maar Willem skijn nogal opgeruimd toen hij naar huis gaan.

Sondag was natuurlik iedereen in die kerk. Oom Hermanus het wel nie veel lus gehad om te gaan nie; maar tog het hij nie gedurf om thuis te blij nie, daar anders die mense hom sou vra of hij siek was.

Hoewel al die mense wat in die kerk is naar die predikant kijk, weet ons tog wel, dat nie al die mense luister nie. Partijkeer is dit die skuld van die predikant, maar baing keer ook nie. Die slag was dit ook nie die predikant sijn skuld nie, dat oom Hermanus niks van die preek kon vertel nie. Gert sit in die ouderlingsbank in die volle glorie van sijn nuw manel, net als Mordechai in die poort van ou koning Ahasveros, en Hermanus sit als Haman naar Mordechai te kijk, en al die tijd wat die predikant preek, speel die afgunswiwel in sijn hart, en toen die predikant „amen” seg, was Hermanus net so nukkerig als 'n mens kan worde. Dit was al wat hij van die kerk had.

Daar was meer mense wat nie geluister het nie. Willem het sijn vader in die morre genoeg vertel om hom te laat voel, dat Hermanus nukkerig was en die grond sou opja, en toen hij Hermanus in die kerk sien, begin hij ook planne te maak, sijn ou neef nou eens 'n goeie les te leer en afrekening te hou. Als hij maar net kon uitvinde hoe hoog die ander wil gaan, dan sou hij hulle laat vasloop,

Terwijl hij so planne sit te maak, preek die predikant o'er die liefde en de vergewensgesindheid.

Willem en Fija het ook hulle eige gedagtes, en so het die een dwiwel 'n klomp andere wakker gemaak en aan die werk geset.

Maandag-morre vroeg, voordat hij uitrij, gaan Hermanus naar mister Greefhag. Die hele nag het hij deurgebring met planne te maak en te reken. Nou is hij klaar. Saam-maak met die Bolander wil hij nie, maar hij wil wel die grond opja tot vijftien shillings per morge. Mister Greefhag moet vir hom bied, sodat die ander mense dit nie merk nie. Blij hij dan aan die grond hang, dan sal hij wel probeer later te verkoop. Hoger dan vijftien shillings wil hij nie gaan nie; dan kan 'n ander die grond maar krij.

Mister Greefhag het nie veel sin daarin om vir Hermanus te biede nie, en oom Hermanus gee dan ook in. So neem hulle van mekaar afskeid en gaan oom Hermanus naar huis.

HOOFDSTUK III.

Alles kom op sijn tijd, als jij maar kan wag; en so het die dag van die vendusie ook gekom, wat deur die verskillende partije, met verskillende gemoedsaandoenings word afgewag. Oom Hermanus het nou sijn plan opgemaak om die grond te koop en Gert te wijs, hoewel hij meer dan eens spijt het dat die ding nou so geloop het. Hij het nie baing daaro'er gepraat, nie; maar tog het sijn vrou wel gemerk dat daar wat aan die gang was. Sij het toen probeer om met Hermanus te praat, dog dit was net olie op die vuur. Net soos sij begin te praat, het die ou opgevlieg en haar sulke harde woorde geseg dat sij so maar stil geblij het.

Met Gert het dit nie veel beter gegaan nie. Hij het nou wel geweet dat hij die grond nie sou krij nie vir sijn eige prijs; die Bolander het ook aan meer dan een mens geseg wat Hermanus met hom gepraat het, en soos 'n vuur het die ding bekend geworde. Gert hou hom stil en het sijn seun Willem ook ten strengste belet om 'n woord o'er die saak te praat. Die twee het toen die plan klaargemaak om die ander stuk te koop, maar dit moes aan niemand vertel worde nie. „Ik sal op die vendusie wel 'n vriend krij om vir mij te biede,” het Gert geseg, „en ik sal Hermanus 'n les leer wat hij nie gou sal vergeet nie.”

Die swaarste was die twist vir Willem en Fija, wat baing bang was dat deur die rusie van die vaders dit moeilik sou kom om hulle eige plan klaar te krij, Gelukkig was hulle jong, en als 'n mens jong is, dan het hij 'n bokwa-vrag hoop; en dit is goed ook; want hij moet daar 'n lewe lang op teer en die goed raak gou op.

Daar is altijd 'n trop mense op 'n venduse, al word daar maar 'n ou skots-kar verkoop en al wil niemand hom koop nie. 'n Vendusie het grote aantrekkingskrag; maar op

die vendusie was nog baie meer mense dan anders. Die praatjie het rondgegaan dat oom Hermanus en oom Gert teen mekaar sou opbiede en 'n hele spul mense was op gekom om die grap te sien.

Lang voor die tyd was die plek voor die kantoor, waar die vendusie sou gehou worde, al vol. Iedereen het wat gehoor en die vreemdste stories word vertel. Die een het dit gehoor, die ander wat anders. Partij seg selfs dat die twee ou'es gebaklei het, en dat die konstabels hulle van mekaar moes gemaak het; iedereen weet wat.

Toen die mense so praat en grappe maak, kom ou Theunis Krombeen langsaam aangestap en dring deur die klomp. Die hele distrik het vir ou Theunis Krombeen geken. Wat sijn regte naam was, het maar min mense geweet, want iedereen het hom „Krombeen” genoem, omdat sijn linkerbeen 'n hele end kleiner was dan sijn regter en daarenboue nog krom ook. Lang gelede was die ou eens van die pèrd geval en het sijn been gebreek, wat toen verkeerd aangegroei het. Ou Theunis het al sijn lewe niks gedaan maar so wat van sijn rente gelewe sonder kapitaal te hê. Als hij geld kon krij, dan drink hij 'n ordentelike sopie, en wel twee of drie ook. Hij doen so allerlei werkies, en daar hij die geluk het om 'n flukse vrou te hê, wat hard kan werk, het hij so op 'n manier kon lewe. Bij 'n vendusie was hij altijd.

Toen die jongmense ou Theunis sien, was daar geen end aan die grappe.

„Wil jij vandaag grond koop, Theunis?” klink dit van alle kante.

„Ja, waarom nie,” seg Theunis. „Maak maar plek dat ik digtebij die afslager kan kom staan, anders kan hij mij nie sien nie.”

„Wie sal vir jou borg staan?” skree 'n ander,

„O! borge genoeg. Ik het ook nie borge nodig nie. Ik het die kontante geld saamgebreng.”

'n Uitbundig gelag volg toen; want Theunis en kontante geld was nie vriende nie. Hulle was nie dikwels bymekaar nie.

Met al die grappe krij ou Theunis 'n goeje plek vooraan, vlak bij die afslager, en als 'n mens oplet sou hij gesien het, dat die ou'e 'n paar woorde met die afslager praat. Niemand het egter daarop gelet en niemand sien dat die

afslager, toen oom Gert ook tussen die mense kom, oom Gert stijf aankijk en deur oom Gert toegeknik word.

Net voor die vendusie sou begin, kom oom Hermanus ook aangestap. Die ou hou hom onverskillig, maar tog kon jý aan hom sien dat hij nie lekker voel nie. Die mense gee vir hom pad en so kom hij amper naas ou Theunis te staan.

Net toen die klok tien slaan, haal die afslager die lange papier uit, waarop die kondisies staan en begin dit voor te lees; eers in Engels en toen in Hollands, met 'n Afrikaanse toepassing. Die mense luister wettig of hulle in die kerk was, miskien nog 'n bietje beter.

Toen dit afgeloop was begin die verkoping.

Daar was 'n hele partij stukke grond wat opgeveil sou word en die opveiling het lang aangehou. Daar was wel kopers genoeg; maar, soos gewoonlik, die een wou nie voor die ander 'n bod doen nie; ieder het gedenk om dit goedkoop te krij.

Die grond wat Gert wou hé was bij die laatste lot.

„Wel,” seg die afslager, „nou kom No. 108, 'n mooi stuk grond met baing water.”

„Als dit stortregen,” roep 'n stem.

„Moet nie geloof nie,” seg die afslager.

„Daar is 'n fonteintjie en jý kan putte maak, en daar is honderde plekke waar jý 'n dam kan maak. Die veld is ekstra. Nou wie gee 'n bod vir die grond? Die insetprijs is 3 shillings die morge. Toe, wie seg 3 shillings en 'n sikspens.”

„Ik,” seg ou Theunis.

„Hoera, vir oom Theunis!” roep 'n grapmaker uit.

„Hoera, die ou wil grond koop!”

„3 shillings en 'n sikspens!” wie bied meer? 3 shillings en 'n sikspens! Wie seg vier shillings vir die mooie stuk! lot No. 108.”

„Vier shillings,” seg 'n ander.

„Vier shillings en 'n sikspens,” seg ou Theunis.

„Vier shillings en 'n sikspens,” roep die afslager, „wie seg meer. Niemand meer dan vier shillings en 'n sikspens?”

„Ou Theunis het seker 'n erfenis gekrij: ons kan nie teen hom biede nie,” roep 'n stem uit die troep.

„Nee, hij het die grote prijs uit Phillis s'n sweepstakes gewin,” roep 'n ander.

„Nee, ou Rhodes het hom 'n cheque gegee om vir hom te stem,” seg 'n derde.

Onder al die uitbundige gelag gaan die afslager maar deur. Ou Theunis staen met 'n glimlag op sijn gelaat die mense aan te kijk.

Gert en sijn seun lag nie saam nie, maar hou hulle oge op die afslager gevestig.

„Vier shillings en 'n sikspens,” dreun die afslager. „Wie gee meer?”

„Vijf shillings,” seg 'n jonge bieder. Daar kom 'n ogenblik van stilte. Die afslager hou aan; „vijf shillings, niemand meer dan vijf shillings.”

Maar die rumoer begin weer, Van alle kante hoor jij: „Kom, oom Theunis! laat jou nie druk nie, hou jou fluks,” seg nog 'n sikspens. So 'n rijk kerel moet nie bang worde nie. Nog 'n sikspens.”

„Nou dan, nog 'n sikspens,” seg die ou.

Aan die pret was geen end nie; die prijs van die stuk grond gaan op tot sewe shillings, on onder dawerend gelag werd dit eindelijk toegeslaan op ou Theunis.

„Sewe shillings! niemand meer?” roep die afslager vir die laaste maal. Niemand meer! Ou Theunis Krombeen q.q.”

Op die “q.q.” werd deur min persone gelet. Mnr. Greefhag, wat alles bedaard nagegaan het, sien hierop Gert aan, wat 'n paar woorde met Willem praat.

„Die ou kerel spring vandaag Hermanus onderdeur,” seg mnr. Greefhag bij homself. „Hij het seker die grond gekoop.”

Mnr. Greefhag dring toen deur die mense naar oom Hermanus, wat nog altijd op dieselfde plek staan, sonder 'n woord met iemand te praat. Saggies stoot hij hom aan.

„Oom Hermanus als jij die grond wil koop, moet jij versigtig wees,” seg hij, „ik is amper seker, dat die grond wat ou Theunis gekoop het vir Gert is. Pas op nou, hij sal die grond opja.”

„Ik kan mijn eige sake wel bestier,” brom oom Hermanus, wat al vuur-warm was.

Mnr. Greefhag werd nukkerig en gaan op sijn staan.

Nog 'n paar nommers word opgeveil en toen is die stuk grond aan die beurt bij Wolvekuil.

„Hier is die beste lot nou,” roep die afslager, 'n prag-

tige stuk veld, water volop, vlak bij die beroemde plaas van oom Hermanus, wel bekend. Die insetprijs is ses shillings, spotkoop, wie bied meer?"

Niemand gee antwoord. Dit was net of die mense stil worde en nuwsgierig kijk hulle rond.

„Niemand wat 'n bod wil gee ver so 'n uitmuntende stuk grond nie,” seg die afslager. „Toe, kom kerels, moe nie bang wees nie. . .kom oom Hermanus, die stuk leg bij jou plaas.”

Oom Hermanus blij stil. Hij wil eers wag totdat Gert begin.

„Ses shillings! wie seg ses shillings om mee te begin?"

„Ik,” roep ten laaste 'n stem. „Ses shillings vir mij.”

„Ses shillings en 'n sikspens,” seg die Bolander.

Die biede hou so 'n rukkie aan tussen die Bolander en die eerste man, totdat dit bij tien shillings kom. Toen skei die eerste man uit.

„Tien shillings en 'n sikspens,” roep opeens oom Gert uit. „Tien shillings en 'n sikspens vir mij.”

Net of hij deur 'n adder gesteeek word, spring oom Hermanus vorentoe.

„Nog 'n sikspens,” roep hij.

„Elf shillings, elf shillings, niemand meer dan elf shillings,” roep die afslager. „Moe nie uitskei nie, kerels! ekstra mooi veld, volop water, die beste van al die lotte. Elf shillings, niemand meer dan elf shillings.”

„Kom pa, laat ons maar uitskei,” fluister Willem sijn pa toe. „Ons sal tog nie die grond koop nie, dit is verniet om oom Hermanus kwaad te maak. Laat ons maar tevrede wees met die stuk wat ons gekoop het. Ons het dit tog goedkoop gekrij.”

Gert was anders nie 'n kwaai kerel nie, maar nou was hij nukkerig. Hij het hom voorgeneem om oom Hermanus 'n les te leer.

„Ik het geseg, dat ik Hermanus sal wijs en ik sal nie ingee nie. Ik is vir Hermanus nie bang nie. Nog 'n shilling vir mij.”

„Twaalf shillings,” dreun die afslager, „twaalf shillings, dit is tegen jou, oom Hermanus, twaalf shillings! Nog 'n sikspens vir jou, oom?"

Oom Hermanus blij 'n ogenblikkie stil. Twaalf shillings was die grond werd, meer nie, en als hij hoger gaan en

Gert nie meer bied nie, dan sou hij vervas skade lij. Hij denk aan wat mnr. Greefhag geseg het en hij wil uitskei, maar toen hij wil omkeer, sien hij vir Gert, wat met 'n glimlag vir hom staan aan te kijk. Dit kon hij nie hou nie.

„Nog 'n sikspens,” roep hij eindelijk.

„Skei nou uit, pa.” seg Willem soetjies. „Ons sal ons vas-loop.”

Gert voel dat sijn seun gelijk het, maar hij wil eers nie ingee nie.

„Dertien shillings vir jou, neef Gert?” seg die afslager, „toe, set die sikspens bij.”

„Moe nie pa,” fluister Willem, „moe nie.”

„Druk vir Hermanus op,” seg 'n klein duiweltjie in Gert sijn hart. Hij sal tog nog opset en dan kan jij uitskei.”

Gert het grote lus om na die klein duiweltjie te luister, maar hij bedenk hom.

„Nog 'n sikspens vir jou,” seg die afslager. „Kom neef, nog 'n sikspens.”

„Nee, dankie,” antwoord Gert, „vir mij nie meer nie. Ik is tevrede met die grond wat ik al gekoop het. Groetenis, ik gaan huistoe.”

Met die woorde keer hij hom om, kijk oom Hermanus aan en gaan laggende weg.

Oom Hermanus was nou gloeiend kwaad. Hij voel hij het die keer verloor en dat die afgunsduiwel hom laat vasloop het. Die ding zou hom geld kos.

„Twaalf shillings en 'n sikspens.” roep hij die afslager, „wie bied meer, pragtige grond, volop water, lang uitstel? Twaalf shillings en 'n sikspens, wie set nog 'n sikspens of trippens op?”

Maar niemand luister naar die mooie woorde nie.

„Toe, oom Theunis! set nou weer wat op,” begin weer een te roep.

Maar Theunis, wat al lang lus het om iets te gebruik, gaan agter Gert aan.

„Twaalf shillings en 'n sikspens vir die derde en die laaste maal; niemand meer? Hermanus van Welgegund. Veels geluk met die koop!”

„Dankie,” seg Hermanus, „ik is tevrede.”

Maar hoewel hij so groot-praat, maak hij tog maar dat nij so gou mogelijk wegkom. Hij merk goed dat die

meeste mense glimlag, en hij hoor selfs dat een seg: „Hoor! oom Gert het nou vir oom Hermanus lekker reggemaak.”

So dra die vendusie afgeloop was en hij die papiere geteken het, is hij op die kar, huistoe. Bij die tekening het hij gesien dat ou Theunis vir Gert gebied het en dat Gert die grond goedkoop gekrij het. Eén troos het hij nog, nsmelik: dat Gert tog nie sijn sin gekrij het nie. Die troos was maar min, maar tog wat.

Tante Grieta en Fija het wel, toen Hermanus thuis kom, gemerk dat daar iets verkeerds gebeur het; maar hulle blij stil. In die aand, toen Fija in haar kamer was, vertel Hermanus aan sijn vrou, dat hij die grond gekoop het en vaar so tegen Gert uit, dat Grieta eindelijk verplig was tegen te spreek en te seg dat die skuld nie bij Gert was nie. Die gesegde maak die saak nie beter nie en gedurende 'n paar dage was dit allesbehalwe plesierig in die huis, hoewel Grieta wijselik haar mond hou.

Als 'n mens koop, dan moet jij betaal, dit weet iedereen, hoewel baing mense, veral op 'n vendusie, dit skijn te vergeet. Hermanus moes ook betaal, en toen hij begin sijn geldjes bijmekaar te set, sien hij dat dit nie so makkelik sal gaan nie als hij gedenk het. Hij was wel 'n flukse boer, maar soveel kontant het hij nie gehad nie als hij nodig had. Daar was dus niks aan te doen nie. Hij moes dorp-toe.

Solang als oom Hermanus geboer het, was hij nog nooit bij 'n agent gewees om geld te leen nie, en het altijd die mense wat so moes maak baing veroordeel. Nou sien hij daar is nie ander raad nie. Hij het wel andere mense geken wat hom geld sou leen, maar daarvoor was hij te hoogmoedig,

Hij rij dan dorp-toe tegen sijn sin, en gaan reguit naar mnr. Greefhag om met hom te praat. Die geld vir die eerste paaient het hij bij hom; maar hij wou seker wees, dat hij die owerige ook presies op die tijd sou hê.

Mnr. Greefhag was ewe vriendelik toen hij Hermanus sien kom. Wel was hij op die vendusie nukkerig geworde, toen Hermanus hom aanstoot gegee het, dog toen hij merk dat daar wat te verdien was, gaan sijn nukkerigheid gou o'er.

„Ik het nou die grond maar goedkoop,” seg Hermanus

nadat die gewone praatjies o'er die weer en die slegte tye verbij was. „Jij moet nie denk nie dat ik spijt daarvan het. Jij sal sien, ik sal 'n goeie slag slaan. Die grond sal netnou vijftien shillings wees. Gert kan maar lag; maar die wat die laaste lag, lag die lekkerste.”

Mnr. Greefhag het natuurlik alles toegestem en sit te wag. totdat Hermanus met die versoek voor die dag kom om wat geld te leen vir die te kort; toen trek hij 'n lang gesig, hoewel hij inwendig gou klaar was om dit te doen.

„Ja, oom!” seg hij, „geld is nou 'n bietje skaars; ons sal 'n bietje moeite hê; maar ik sal mijn bes doen en is amper seker, dat ons die ding sal regkrij. Die beste ding is dat oom 'n verband aan die Kaap neem; dit is die goedkoopste.

„'n Verband wil ik nie hê nie” was die antwoord. „Ik betaal liever wat meer rente dan dat ik verband neem. Van dat hulle die verband-lijste in die koerant set, weet ieder mens hoe dit met jou sake staan, en ik is mans genoeg om 'n paar honderd pond sonder verband te krij.”

„Dit is ook waar,” seg mnr. Greefhag, „maar dan moet jij meer rente betaal.”

„Daar gee ik nie om nie,” seg Hermanus, „die rente sal mij nie arm maak nie, maar 'n verband sal ik nie gee nie.”

„Laat die saak aan mij o'er; ik sal alles regmaak. Wanneer moet jij die geld hê?”

Hul kijk toen saam die koopkondisies weer na, om uit te vinde wanneer die geld nodig was. Daar was lang tye maar Hermanus wou nie so lang wag nie. Hij wou gou betaal om ook die mense te wijs, dat die koop hom nie in enige moeite gebring het nie.

„Jij moet die geld maar binne 'n paar weke bij mij bring; jij kan jou koste aftrek. Ik het lievers dat jij die geld bring als dat ik dit kom haal.”

Mnr. Greefhag het dit beloof; hij weet daar sal heelwat vir hom afval.

Hulle staan toen op en gaan same naar die afslager om alles reg te maak. Toen hulle bij die kantoor kom, kom Gert net daaruit. Hulle kon hom nie ontgaan nie. Gert was ewe vriendelik en wil Hermanus groet; maar die draai hom dte rug toe en groet wil hij nie.

Voor Hermanus weggaan, gee hij aan mnr. Greefhag die order, om als hij 'n koopman vir die grond kan vinde, wat

meer wil gee, die dan naar hom te stuur; maar Greefhag moest soveel vra, dat hij na al die koste, daar nog wat op kon verdien. Toen gaan hij huis-toe.

'n Paar weke gaan so virbij. Hermanus het naar die grond gegaan om te kijk, maar was nog nukkeriger teruggekome. Te veel het hij betaal; dit is seker.

Als hij in die aand, op sijn bed leg, kan hij nie slaap nie; en dan hou afgunswidwel hom geselskap. Hij hoor dan, hoe Gert en sijn vriende o'er hom lag, en patijkeer is dit amper middernag eer hij rus vind. Naar die dorp wil hij nie rij nie, hoe mooi Grieta ook praat. Fija durf glad niks seg nie, anders krij sijn aanstoot. Bij iedere gelegenheid kom Gert en Willem ter sprake.

Die arme oom denk op die manier Fija tegen Willem op te maak. Hij weet nie dat 'n meisiemens gewoonlik tegen die stroom opgaan, en dat als jij wil dat jou dogter nie met 'n jongkerel sal trou nie, die beste ding is dat jij hom baing prijs. Als jij hom sleg-maak, dan is die hele ding verkeerd. Dan wil sijn hom juis hê. Dit is nou eenmaal die geaardheid van die vroulike geslag en daar is niks aan te doen nie.

Hermanus kan dan ook maar praat. Daar was altijd wel 'n hottentot of 'n vriend wat die pos o'erbreng.

Hoewel oom Hermanus nie naar die dorp rij nie, hoor hij tog so nou en dan die nuws van die buurt, en so verneem hij ook dat Gert van plan lijk om op die nuwe grond te bou. Die mense vertel dat 'n bokwa met goed, planke en ander dinge, naar die plaas gegaan het. Hermanus weet dat op die plaas maar min water is, en hij lag bij homself, als hij denk hoeveel moeite Gert sal hê om 'n behoerlike plekkie vir 'n werf te vinde.

Eens rij die ou self rond om skape te soek. Die skape was glad uit die koers gegaan en so kom hij eindelijk dig bij die grond van Gert. Die nuwsgierigheid drijf hom toen om tog te sien, wat hulle op die grond maak. Hij klim toen op 'n hoge kop en daar hij sijn vereijker bij hom had om die skape te soek, kan hij gemaklik die ding beskou. Tot sijn verwondering sien hij, dat op 'n sekere plek 'n ding staan net soos 'n Gownements-boor en dat 'n partij mense daar aan werk is.

„Hij laat verwas water boor,” seg hij bij homself. „Wel, hij kan op die plek sijn verstand af boor, water sal hij daar nie krij nie. Als ik geld verloor, hij sal tog ook verloor; laat

hom maar aangaan. Op die end sal die grond hom nog net soveel kos als mijn grond."

Die gedagte dat Gert geld sou verloor het Hermanus in 'n beter humeur gebreng dan hij weke lang gewees het. Hij het amper gelag; hoewel lag iets is, wat hij al in jare nie gedaen het nie.

Nou was oom Hermanus 'n paar dage net nuwsgierig om te weet, hoe dit met die boorderij op Gert sijn grond gegaan het, Daar kom egter maar min mense bij hom, en hij was te hoogmoedig om hulle uit te vra So het dit wel 'n paar weke aangehou.

Intussen was die tijd gekom dat die tweede paaient moes betaal worde. Mnr. Greefhag het hom laat weet, dat hij een van die dage sou o'er kom om die geld te breng, en oom Hermanus het hom voorgeneem, om dan van mnr. Greefhag, wat wel op die hoogte van sake sou wees, uit te hoor, hoe dit met die watersoekerij afgeloop het.

Dit was dan ook op 'n aand, net toen dit donker word, dat die buggie van mnr. Greefhag voor die deur stilhou. Hermanus laat toen uitspan en daar mnr. Greefhag nie die plan het om weer weg te gaan nie, maar die nag op die plaas wou slaap, het hij gedenk om te wag totdat hulle stil kon sit en praat.

Na die ete hou Hermanus eers godsdien. Dit was sijn gewoonte, en 'n goeie gewoonte ook; maar baing mense vergeet dat hulle nie mag bidde nie, als daar vijandskap in die hart is. Want die Boek seg, dat vóór 'n mens mag bidde, hij hom eers met sijn vijand moet versoen. Dit is jammer dat dit so vergeet word, anders sou die wereld heel wat beter wees.

Toen alles afgeloop en die vrouens in die kamer was, begin die mans hulle besigheid. Mnr. Greefhag breng die papiere en die geld, en Hermanus moet die bewijs teken. Die ding gaan dwars deur sijn hart, en nie alleen omdat die rente en koste heel wat meer is dan hij eers gedenk het nie; maar ook omdat hij tog gevoel, dat al die koste net gekom het omdat hij Gert wou opdruk. Ongelukkig word hij nie kwaad op homself nie, maar op Gert.

Nadat die sake reggemaak was, sit hulle nog wat te rook en praat en die gesprek word deur Hermanus so gelei, dat hulle o'er Gert begin. Mnr. Greefhag skijn nie lus te hê om o'er die saak te gesels nie maar Hermanus hou aan.

„Het jij ook gehoor hoe dit met Gert gaan?" vraag hij eindelijk. „Die mense seg dat hij 'n man laat kom het, om water te boor; maar ik denk, hij sal lang moet water boor eer hij sal vinde."

„Nee, ik weet daar niks van nie," was die antwoord. „Ik geloof nie, dat hij water laat seek nie. Ik het die ding anders gehoor. Daar is baing mooie aanwysings gevinde van steenkool, en hij het seker die Gownernementsboor laat kom om die ding te ondersoek."

„Wat! steenkool op Gert sijn stuk grond!" roep Hermanus uit, terwyl hij opspring net of hij 'n kogelskot gekrij het. Sou dan waarlik die ellendige kerel so gelukkig wees? Hij het dit seker al lang geweet en die ding so bestuur om mij te laat vasloop. Steenkool op die grond!" en oom Hermanus loop, net soos 'n wolf in 'n wolwehok, heen en weer deur die kamer.

„Ik seg nie dat daar steenkool is nie," herneem mnr. Greefhag, „glad nie, die ding is nog nie bewijs nie; daar is wel mooie aanwysings, maar die vraag is of daar dikke lage is, anders is dit tog niks werd nie. O'er 'n paar dage sal ons dit wel weet. Miskien is dit alles net praatjes."

Mnr. Greefhag het wel beter geweet, maar wou nie praat nie, anders sou hij moet vertel, dat hulle besig was 'n syndikaat te vorm om die grond te koop, en dan 'n kompanie te vorm. Die hele dorp het al van die steenkole gepraat.

Die geselserij was nou op 'n end. Oom Hermanus doen moeite genoeg om hom in te hou, maar hij kan amper nie. Ieder keer voel hij dat hij wil uitbars, daarom seg hij eindelijk: „Laat ons gaan slaap, Greefhag! Jij sal ook seker moeg wees."

Soe! hoe het afgunsvuiwel met Hermanus die aand en nag sijn rol gespeel. Dit was verniet dat die ou probeer om te slaap: net soos hij wil inslaap, begin die duiweltjie te seg: „steenkool op Gert sijn plaas," en Hermanus is weer helder wakker. Hij rol op sijn bed net soos 'n mens wat baing koors het. Sijn ou vrou wou hom medisijne gee, maar hij grou haar af en seg dat hij niks mankeer nie. Hij was nie siek nie. Dit was waar ook, die enigste medisijne wat Hermanus nodig het, was om die duiweltjie sijn nek te breek; daartoe het hij egter geen lus nie.

Voordat die hoenders kraai was hij op en uit, en die ou

hottentot moes dit vergelde, dat baas nie kon geslaap het nie. So is die ou wereld.

In die morre maak Greefhag ook dat hij gou wegkom. Hermanus praat nie meer van die steenkool nie; maar is so nukkerig dat daar niks met hom te begin is nie.

Was dit nou vir één nag gewees, dat afgunswidewel hom besiggehou het, dan het dit nog gegaan, dog die volgende dage laat die afguns hom nag of dag geen rus. Hij moet dorp-toe om die plaas te betaal en dan sal hij hoor.

Oom Hermanus was altijd mager; maar nou word hij nog magerder. Dit is net of sijn vlees verteer.

„Op die dorp sal ik wel hoor. Miskien is al die koste wat Gert maak verniet”; daarmee troos hij hom, en met die gedagte rij hij die dorp in, agent-toe.

Toen hij sijn geld betaal het, seg die venduafslager dat daar 'n goeie kans is om geld te maak en vra hom of hij nie saam wil doen nie?

„Wat is die ding dan?” seg Hermanus, wat al kan voel dat sijn hart begin te klop.

„Wel! weet jij dan nie? Die hele dorp is daar vol van. Op die grond van Gert is steenkool en dit is goeie kool ook. Hij het laat boor en hulle het dikke lage gekrij. Ons het 'n syndikaat gemaak om die grond te koop; maar Gert wil nog nie verkoop nie. Hij sal seker later verkoop; hij wag eers om te sien wat vir 'n prijs hij kan krij. Als jij 'n aandeel in die syndikaat wil hê, kan jij nog krij. Ons wil nie iedereen in hê nie. Man! Ik seg vir jou, dit is 'n goeie ding. Gert is netnou bowe-op. 'n Mens moet maar gelukkig wees.”

Hermanus voel dat sijn hart wil gaan staan. Hij word doodsbleek, maar het net krag genoeg om kort-af te seg, dat hij met die ding niks te doen wil hê nie; toen storm hij uit die kantoortjie, laat inspan en jaag huis-toe.

Gert 'n rijke man en dit deur hom. Als hij Gert nie wou opdruk op die vendusie nie, dan het hij seker die grond nie gekoop nie. Nog nooit het hij hom so vasgeloop nie.

Die arme man was amper rasend.

HOOFDSTUK IV.

Wel, oom Hermanus was rasend van nukkerigheid en die bietjie plesier, wat daar nog in sijn huis was, is nou ook op 'n end. Gewoonlik was sijn nukkerigheid en afguns als 'n stadige regen en ou tante en Fija was daar al aan gewoon; maar nou was dit soos 'n donderbui in Januarie maand; alleen met die onderskeid, dat hij nie ophou nie.

Wat die ding erger gemaak het, was die praatjies van die mense. Daar kom nie 'n man bij Hermanus nie, of hij praat van die nuwe koolmijn en van die geluk wat Gert het. Soos gewoonlik was die praatjies o'erdrewe; daar was mense wat van geloofwaardige sijde gehoor het, dat Gert £60,000 aangebied was vir die grond; andere praat al van £100,000, en vir partij was dit nog nie goed genoeg nie.

Van Gert hoor jij niks nie. Hij hou hom stil. Van verkoop wil hij nog niks weet nie; maar oom Hermanus hoor tog, dat hij baing laat werk op die nuwe grond en dat die één bokwavrag met planke en hout na die ander daarheen gaan en afgelaai word.

Al die dinge was net soos edik op salpeter. Dag en nag het die ding hom geplaag. Lang kon dit nie meer duur nie. Afgunsduiwel was hard besig om die ou dood te maak.

Sijn grootste begeerte was nou om die plek te sien, waar hulle die kole wil grawe. Hij wil nie geloof dat die kole goed is nie. Hij was te hoogmoedig om daarheen te rij en die afguns drijf hom om tog te gaan kijk.

Hij was al 'n paar male op die kop gewees, vanwaar hij eers die grawerij gesien het; dog met die verekijker kon hij tog nie goed uitmaak nie wat eigenlijk daar gedaan word. Die begeerte word nou so sterk dat hij nie langer kan uithou nie.

Hij maak toen die plan om Saterdag alleen naar die kerk te rij, en dan vroeg, voor die middagdiens, weg te gaan; dan die draai bij die mijn langs te kom. Hij het die ding so bereken dat hij dan na sonder bij die mijn kon wees; maar die maan was dan net groot en hij sou bij maanlig alles kan sien; daarbij Sondagaand sou Gert of sijn seun seker daar nie wees nie, en die kaffers wat daar werk sou wel gaan dans het, sodat hij 'n kans het, om sonder dat iemand hom kon sien, alles te beskou.

Hoe meer hij o'er die plan denk hoe beter dat dit lijk. „Gaan stilletjies kijk,” seg afgunsduiwel, „jij kan nie weet nie, maar miskien vind jij wel iets om Gert skade aan te bring. Jij kan in elk geval die ding sleg maak.”

Onder sulke o'erdenkings loop die week ten einde. Saterdagmorre maak oom Hermanus klaar.

Tante Grieta set grote oge op, toen sij hoor dat haar man dorp-toe wil rij. Eers probeer sij om saam te rij, maar die antwoord wat sij krij was so, dat sij nie weer gevra het nie, en Hermanus rij alleen.

Op die dorp had hij heel wat kleine sakies te doen, en toen die sowat klaar was, gaan hij naar mnr. Greefhag.

„Waar die hart vol van is, loop die mond van o'er,” seg die Hollanders, en so het dit ook nie lang geduur nie, of die koolmijn van Gert word bespreek.

„Alle wêreld,” seg mnr. Greefhag, „die Gert is baing slimmer als ik gedenk het. Ons wou op die dorp 'n syndikaat maak en die plaas van hom koop; maar die ou wil ons nie antwoord gee nie. Hij laat nou self werk, om eers te sien hoe die mijn is. Dit lijk of daar nou 'n ander syndikaat van Johannesburg met hom besig is Verkoop sal hij wel maar ons is nou bang dat sijn prijs te hoog sal wees en ons nie die slag kan slaan, wat ons gedenk het nie.”

„Denk jij dat Gert nie geweet het nie, dat daar kole op die grond was?” vra oom Hermanus.

„Kan nie seg nie, dog dit is koddig, dat hij so gou uitgevinde het, dat daar 'n mijn was.”

„Was jij al bij die mijn?”

„O ja, 'n paar keer al. Gert het op vier plekke geboor en hij het o'eral kole gekrij. Waar hij die geld vandaan haal om so te laat werk, weet ik nie. Gister is daar nog 'n bokwa goed heen, met planke, kruit en dinamiet. Ik denk hij wil weer 'n stuk krans laat wegblaas.”

„Is daar witmense om te werk?” vra Hermanus na enige ogenblikke.

„Nee. nog nie, net kaffers, en Gert sijn seun kijk naar hulle. Ik denk dit is verkeerd. Die kaffers is al te onverskillig en die end is 'n ongeluk. Jij weet hoe die swartgoed is, Jij sal sien, eendag is die boel aan die brand, en dit kan wel gebeur dat die kool-mijn aan die brand raak, en dan is die spulletjie uit.”

„Kan 'n koolmijn dan aan brand raak?” seg oom Hermanus toen, terwyl sijn hart klop.

„O ja, daar is nou 'n mijn aan Vaalrivier wat brand. Die brand kan jare lang duur en al die profijt verteer.”

„Maar hoe kan 'n mijn aan brand raak?”

„Nee, dit weet ik nie,” seg mnr. Greefhag. „Soveel verstand het ik nie van die ding nie. Ik weet, die mijngas kan aan brand slaan; maar dit gebeur net in die diepe, grote mijne. Dat dit egter aan die brand kan raak is seker en doodkrij is baing swaar, daarvoor moet jii baing kapiitaal hê.”

Die opmerkings van mnr. Greefhag het oom Hermanus erg aangedaan.

„Als net die mijn aan die brand wou raak,” fluister afgunsduiwel, „dan was Gert in plaats van 'n rijk man, bankroet. Als 'n mens nou die ding stilletjies aan die brand kon steek; maar hoe dit te doen?”

Die Saterdagavond en die nag het oom Hermanus amper niks anders gedoen dan te prakseer hoe die mijn aan die brand kon raak. Hij was te dom om die plan te gebruik; maar die gedagte dat dit kan gedaan worde hou hom wakker.

Nou, ik weet wel dat 'n heelpartij van die lezers sal seg, dat ik stories vertel, want dat 'n ou verstandige man, soals Hermanus, nooit so verkeerd en so donk sal wees om 'n ander sijn goed te wil aan brand steek nie; maar die mense ken vir afgunsduiwel nie, en weet nie dat hij 'n mens tot baing dinge kan vervoer nie. Denk net aan Kain, die eerste moordenaar.

Sondagmorre toen die kerkklok lui, was Hermanus nog so moeg van sijn prakseer, dat hij nie kerk-toe gaan nie, maar in sijn huis blij sit. Hij wil nou sijn tijd afwag en dan wegrij. Dit was nou sijn vaste plan. Die mijn sou hij sien.

Toen hij voor sijn raam sit, kon hij die mense naar die kerk sien gaan, en dit het nie lang geduur nie, of hij sien dat Gert ook op die dorp is; en, swart manel aan, voortstap. Bijna al die mense groet vir hom. Jij kon sien dat Gert 'n rijk man begin te worde.

Hermanus was so vër blij toen hij vir Gert sien: nou weet hij dat Gert nie bij die mijn is nie. Willem sien hij nie, maar dit kon hom minder skeel.

Toen die middag-kerk aan was en amper sou uitgaan, ~~sag~~ Hermanus sijn pèrd op en rij die dorp uit. Die pad naar sijn plaas en naar die koolmijn was vir 'n heel end dieselfde. Sowat 'n uur verder draai die paaie van mekaar.

Oom Hermanus rij langzaam, 'n stap en 'n klein draffie. Ou Stuitniet weet niet wat hom o'erkom, dat sijn oubaas so stadig is. Net soos hij wil galop word hij opgehou,

Baing gedagtes gaan deur die ou'e sijn hoofd. Die Sondag-stilte werk met hom. Dit was die eerste maal in sijn lewe dat hij die Sondag in die dorp deurbreng, sonder in die kerk te gaan; siekte uitgesonder. Hij voel al te sleg.

Hij begin grote lus te krij om maar naar huis te rij en hom verder o'er Gert en die koolmijn nie te bekommer nie. Tot nog toe het die hele ding hom net verdriet aangedaan. Hij het hom vasgeloop met die stuk grond en moet nou planne maak om te betaal. Sijn familie is tegen hom, want hij kan goed merk dat Grieta en Fija, al praat hulle nie, tog erg spijt het dat hij so tegen Gert is. Hij voel dat hij snags nie kan slaap nie en dat, als hij so aangaan, hij netnou gek sou wees en dat dit veel beter vir hom is stilte te sien om die grond sonder veel skade te verkoop en tevrede te wees. So rij hij voort tot bij die uitdraai-plek. Stuitniet vat natuurlik die pad huistoe.

Vir 'n paar ogenblikke het Hermanus hom laat begaan, maar toen ruk hij hom in sijn bek en hou stil.

„Laat ik nou sien wat ik sal doen,” seg Hermanus bij homself, terwijl hij langzaam afklim en sijn pijp uithaal om dit te stop. „Sal ik huistoe rij? of sal ik naar die mijn gaan? Ik het tog al te lus om die mijn te sien. Dit is waar, Gert het mij tog al te veel laat vasloop; en nou is hij rijk; en als ik nie oppas nie word ik arm. Ik kan mijn hare uit mijn kop trek als ik denk, hoe ik gepier is. Nee, huistoe rij doen ik nie. Sien wil ik hoe die ding lijk en miskien krij ik nog 'n kans om mij te wreke.”

Afgunswiweel lag, toen hij merk dat Hermanus tog sijn sin doen, op sijn pèrd klim en die pad naar die koolmijn inslaan.

Nou dat Hermanus eenmaal besluit het, denk hij nie meer aan omdraai nie. Hij rij nog altijd op 'n stappie om so te wag totdat die son onder is en die maan opkom. 'n Paar plase gaan hij verbij, sonder egter aan te rij. Partij-keer rij hij deur die veld.

So gaan die liewe Sondag om. Die son gaan net onder toen hij bij die kop kom, vanwaar hij die mijn kon sien. Hier saal hij 'n half uurtjie af, want Stuitniet was al baing moeg. Toen die daglig heeltemaal weg was, klim hij op en rij verder.

Dit gaan toen nie meer op 'n stappie nie, maar op 'n harde galop totdat hij digbij die plek was. Daar was niemand te sien nie en daar brand ook nie vuur nie. Die ding was net soos hij gedenk het. Die laaste kaffer was weg om te gaan dans.

„Dit sal seker weer 'n boer sijn skape kos,” brom Hermanus bij homself, want hoewel hij blij was om niemand daar te vinde, kom sijn ou boerehart tog bo, toen hij alles so verlate vind.

Hij klim toen bij die mijn af, maak sijn ou rijpèrd aan 'n paal vas en loop toen rond.

Lekker krij hij nie. O'eral leg hope steenkool en hoewel hij nie veel verstand van die dinge het nie, kan hij tog wel sien dat die kole goed is en dat daar baing skijn te wees. Hij gaan toen naar die gat waar gewerk word. Die gat was al ordentelik diep. Op 'n paar ander plekke was ook gewerk. Daar was seker al 'n vijfhonderd mud uitgehaal.

Toen hij verder rondkijk, sien hij dat hulle besig is 'n groot pakhuis te bou om die steenkool te berge, en ook die ander goed wat nodig was. 'n Hele hoop planke en balke leg op mekaar. Partij planke was afgeskaaf en die skaafsels leg rond.

Dit is wonderlik in onse land, hoe onversigtig die mense is en hoe gerus vir diewe. Baing keer kom 'n mens op 'n plaas, waar die mense weg en nie 'n skepsel te sien is, en tog hoor jij nie so baing van steel nie. Ja, ons ou landje is nog nie so sleg nie.

Toen oom Hermanus nou so alleen ronddwaal en alles bekijk, word hij wettigwaar half gek van pure boosheid. Hij het nog altijd gehoop dat die mense die saak o'erdrijf het, maar nou dat hij self gesien het, kan hij nie meer twiifel nie. Gert is 'n rijk man en hij het hom rijk gemaak.

Hij dwaal weer naar die grote gat toe en kijk in. Als die mijn tog aan brand wou raak, hoe sou hij lag, Hij sien egter dat dit nie so gemaklik sou gebeur nie. Hij kon amper bars van spijt.

Weer loop hij naar die pakhuis en gaan op 'n balk sit.

Alles is doodstil, maar ineens is dit of hij 'n voetstap hoor.

Verskrik spring hij op om te luister. Hij vergis hom seker. Toen hij luister is dit weer stil.

„Daar is seker vir 'n paar honderd pond goed hier,“ seg hij bij homself; „als daar net een vonk in die skaafsel val dan is die hele boel aan brand. Als 'n kaffer net onversigtig wil wees, dan het Gert tog ten minste 'n paar honderd pond skade.“

Die hele dag het die ou al o'er brand gedenk en nou kom vanself die gedagte weer bij hom op, om pijp op te steek en bij ongeluk 'n vuurhoutjie te laat val. Niemand kon dan later seg, al vind hulle uit dat hij daar was, dat hij dit gedoen het.

Iedereen weet, dat als jij 'n slang op die lijf loop, dan moet jij hom dood gooi of jij moet wegloop, een van twee. So gaan dit met 'n hele partij dinge en veral ook met slegte gedagtes. Als jij met die slang gaan speel dan bijt hij vir jou, dit is vas, en als jij met die versoeking speel dan word hij baas.

Hermanus wou nie wegloop nie, en hij wou ook nie doodslaan nie. Afgunswidwel stook die vuurtjie binnekant fluks aan.

Dit word vir die ou net warm daar in die pakhuis. Die sweet begin hom uit te breek.

Hij denk en hij denk en gaan stadig-aan naar buite. In die vrije lug haal hij asem. Weer skrik hij en dit is weer of hij iets hoor, maar dit word weer stil. Die maan skijn so helder net of dit dag is.

Toen hij buite was begin hij lus te krij om te rook. Hij voel naar sijn pijp en tabaksak. Ja alles is reg; vuurhoutjies ook,

Die pijp word gestop, die vuurhoutjies uitgehaal, maar die wind is nou 'n bietjie sterk; die vuurhoutjie wil nie mooi brand nie.

„Ik sal maar in die pakhuis opsteek,“ seg hij bij homself,

Met de pijp in die hand, gaan hij weer langsaam die halfklaar pakhuis in en sit weer op die balk.

Weer is hij in diepe gedagtes versonke, maar eindelijk steek hij die pijp op en gooi die vuurhoutjie voor hom neer. Waar hij sit was net 'n paar skaafsels, wat deur die vuurhoutjie aan brand raak. Die kleine vlammetjie gaan op.

Oom Hermanus beskou die vlammetjie aandagtig. Met een spring hij op en trap die vlammetjie dood.

Rokende gaan hij weer naar buite. Toen hij 'n paar minute buite gestaan het, begin afgunsduiwel weer daarbinne te praat.

„Waarom het hij die vuurhoutjie nie laat brand nie; so stadig kon miskien tog die boel aan brand geraak wees; geen mens sou dit tog geweet het; en jij sou tog nie die boel aan brand gesteeek het nie,”

Oom Hermanus dwaal weer naar die pakhuis. 'n Rukkie blij hij aan die ingang staan, maar toen gaan hij weer in.

Met al die gedagtes is die pijp weer dood.

Hij sit toen weer op 'n ander balk, waar toevallig meer skaafsels leg. Die vuurhoutjie word weer uitgehaal en die pijp opgesteeek. Sijn hand beef; dit is net of hij die koors het.

Die brandende vuurhoutjie val net soos die eerste keer weer op die grond; die skaafsels raak weer aan brand; maar nogmaals word die vlam doodgetrap.

Opeens spring hij op, trek die vuurhoutdosie uit sijn sak; trek 'n vuurhoutjie; gooi dit weg, en hol die deur uit.

Tegelijk dat hij weg hol, hoor hij agter hom 'n geraas, en sien hij dat 'n man van agter die balke opspring. Wie dit was kon hij nie sien nie maar half-dood van skrik hol hij al verder. Soveel het hij gesien dat die man naar die plek hol, waar hij die vuurhoutjie gegooi het.

Oom Hermanus loop so hard hij kan naar die plek waar hij sijn pèrd vasgehaak het. Hij wil weg, eer die man hom kan vang; maar eer hij bij die plek kom, struikel hij o'er 'n stuk hout en val.

Hij wil opspring, dog hij kan nie. Sijn been is te seer. Dit lijk vir hom sijn been is af.

Hij probeer toen te kruip, maar die pijn is so erg dat hij nie kan wegkom nie, en tot sijn skrik sien hij, dat die man uit die pakhuis kom naar die plek waar hij leg. Hij buk toen en trek sijn hoed, wat afgeval het, diep in sijn oge.

„Het oom Hermanus vir hom beseer?” vra 'n welbekende stem.

Oom Hermanus wou stil blij maar hij kon nie. Sijn hart gaan amper staan, toen hij merk dat dit Willem is.

Ja, dit was Willem, wat die Sondagaand o'ergekom het om naar die goed te kijk. Hij het vóór oom Hermanus

daar gekom, en het die ou'e stilletjies afgeloer. Eers het hij gedenk dat dit so maar 'n skelm was, maar toen hij die ou'e sien, maak hij dadelik 'n plan klaar, met die hoop dat die ding vir hom miskien 'n goeie kans sal gee.

„Bek-hou, jong! Oppas! Kijk wat jij doen!” het Willem bij hom self geseg; „en Fija is vir jou, oppas maar!” Hij was wel skoon verwonder gewees; was egter nou bedaar; die vuur was goed dood en hij kon nou op sijn gemak sijn planne agtermekaar set.

„Mijn been is af,” seg oom Hermanus, „en ik kan nie opstaan nie. Als ik net eers op die perd is, dan sal ik wel huistoe kom.”

Willem buk toen en kijk naar die been. Toen hij 'n bietjie gevoel het, seg hij: „Nee oom, ik geloof nie dat die been af is nie, maar hij is dik geswel. Hij is seker verstuit. Oom sal nooit kan rij nie. Wat denk oom, sal ou Stuitniet in die kar trek?”

„Hij is eigenlijk 'n rijperd. maar ik het hom ook al in die kar gehad.”

„Nou dit is goed,” seg Willem. „Hier is 'n ou buggie met 'n paar tuige; mijn perd is ook hier en trek goed in die kar. Oom moet net stil blij lê. Ik sal die perde bring en inspan, en vir oom kom haal om huistoe te bring; maar als oom wil, kan oom naar onse huis gaan, dit is nader.”

„Nee Willem, asseblief nie, bring mij naar mijn huis.”

Willem gaan weg. Die kwartiertjie dat oom moes wag was seker die swaarste kwartiertjie wat hij in sijn lewe gehad het. Hij prakseer wat hij sal seg; hij is seker dat Willem hom gesien het. Sijn kop was al kaal, maar hij kon die paar ou haartjies, wat hij nog het, ook gerus uit-trek van spijt, Nou vind hij uit hoe afgundsduiwel hom gepier het.

Willem maak gou alles in orde. Die twee perde word ingespan. Hij help oom Hermanus op die buggie en vat die leisels.

Die pijn was baing erg, hoewel Willem so verstandig mogelijk rij. Oom Hermanus begriip, dat hij tog enigsins moet verklaar hoe hij op die plek kom, en boweal dat hij moet sien dat Willem sijn mond hou. Willem wil nie eerste praat nie.

„Jij sal wel verwonder wees dat ik daar bij julle mijn was, Willem!”

DIE AFGUNSTDUIWEL.
„Mijn been is af,” seg oom „Hermanus.” (Pag. 212.)

„Jaaa. oom!” seg Willem met 'n regte Afrikaans-gerekte ja—wat allesbehalwe toestemming beteken.

„Ik was toevallig daarlangs gekom, en toen denk ik, ik moet tog eens sien, hoe die mijn lijk. Ik het toen 'n bietjie rondgeloop en so het ik ook in die pakhuis gekom. Daar het ik geskrik; ik het gedenk, dat jij 'n skelm was. Ik het net baing geskrik en nie reg geweet wat ik gedaan het nie.”

„Jaaa, oom!” seg Willem.

„Wat het jij gedenk, Willem”? vra oom na 'n rukkie.

„Ik het gedenk dat dit 'n rondloper Engelsman was,” seg Willem.

„Jij het ook so onverwag van agter die balke gekom,” herneem oom Hermanus. „Ik het so geskrik dat ik amper denk ik het skade gemaak.”

„Ja,” seg Willem, „die boel was amper aan die brand; maar ik het gou dood gemaak.”

Oom Hermanus blij toen stil. Die pijn in die been was ook al te erg. o'erdenkings was alles behalwe aangenaam.

Toen hulle digtebij die huis kom, begin oom Hermanus weer, hoewel die woorde hom half in die keel blij sit.

„Kijk, Willem, jij moet mij maar alleen aan ou tante die saak laat vertel, en jij moet ook nie met die mense daar o'er praat nie. Die mense sal net vir mij uitspot en uitlag. Ik sal wel hier seg, hoe die ding gekom het. Jij kan maar stil blij.”

„Ja,” seg Willem weer; aog voeg daar toen gou bij: „oom kan gerus wees, ik sal van die ding nie praat nie.”

Dit was al laat in die aand toen hulle bij die plaas van oom Hermanus kom.

Voordat hulle die werf oprij laat oom Hermanus 'n ogenblik stil hou.

„Kijk, Willem,” seg hij, „jou ou tante sal baing skrik als ik met die buggie aankom. Ik denk jij moet hier bij die kraal maar stil hou. Ik sien mijn perde is in die kraal. Span mijn perd uit en jij kan die ou wit merrie inspan; die trek goed. Jij kan haar net losmaak. Ik sal wel huistoe kom, help mij maar 'n bietjie.”

Nou, Willem was glad nie so dom nie, om te begriip, waarom oom nie wou hê, dat hij saam huistoe moet gaan nie. Hij was ook blij, want hij voel dat hij anders net in moeilikheid sou kom, om oom Hermanus sijn woorde waar te maak. Hij rij toen naar die kraal, waar die perde

staan, klim daar af en het gou genoeg die wit merrie, wat al horing-oud was, in hande en ingespan. Natuurlik was die honde van die plaas almaal blaffende toegeloop, dog op 'n woord van oom Hermanus was hulle stil gebly.

Toen die ou wit merrie ingespan was, saal Willem vir Stuitniet op en help die ou'e in die saal. Oom kerm van pijn, maar hou uit. Nadat hij eers vir Willem laat belowe het om nie te praat nie, neem hij afskeid.

Willem draai om en toen hij agteruit kijk, sien hij dat oom Hermanus stadig-aan voortsukkel tot bij die deur. Toen gee hij die ou merrie 'n raps en rij weg.

Sijn plan was klaar. Volgende Saterdag gaan hij naar Fija kuier.

„Ik wil sien of die ou nou 'n suur gesig sal opset, als ik kom, Mijn eige pa sal ik wel omhaal; daar set ik vir ma aan.“ So denk hij laggende en bou die lugkastele, wat ons almaal gebou het, toen ons jong was, en waarvan, nou ons oud is, tog 'n paar huisies o'ergebly het. Nie so mooi als ons gedenk het nie, maar tog mooi en lekker genoeg om aangenaam in te woon, totdat ons die nieuwe huis deur genade krij, daarbowe.

Wat oom Hermanus aan tante Grieta geseg het, durf ik nie vertel nie. Ik denk die waarheid was gespaar. Die ou tante kon nie uitmaak nie hoe die ongeluk gekom het. Eers was oom Hermanus bijna flou van die pijn en toen hij 'n bietjie bedaard was, wou hij nie praat nie.

Die been was egter nie so beseerd nie als hij eers gedenk het. Hij was net baing opgeswel en Hermanus moes 'n paar dage in die bed blij. Op die end van die week was hij al so ver beter, dat hij in die voorhuis kon sit.

Saterdag toen die son net wou ondergaan, sit Fija voor die deur en kijk rond. Alles was ewe mooi, maar haar hart voel nie lekker nie. Die week was 'n sware week gewees. Haar ma het partijkeer met rooie oge geloop net of sij gehuil het, en haar pa was so koddig en stil, dat sij nie weet wat te doen nie. Ou Platjie het haar geseg dat hij duidelik 'n buggie bij die kraal gesien het en dat die ou wit merrie ook 'n paar dage weg was. Toen hij met oubaas daaro'er wil praat, het die ou geseg hij moet sijn mond hou,

Toen sij so sit en rondkijk sien sij met verwondering 'n

man aankom. Jij kan so maar van ver-af sien hij kom om te vrij. Die perd loop kop voor die bors, en die saalkleedjie was net pragtig. Haar hart seg haar wie dit is, en voordat sij nog goed kon sien, is Willem al bij haar. Sij durf hom amper nie afnooi of vra om af te saal nie, so bang is sij ver haar pa; maar Willem is houtgerus, saal ewe bedaad af en kom in die huis.

Oom Hermanus het hom ook al gesien en was doodsbleek geworde. Tante Grieta denk dis van kwaadheid en maak haar klaar om mooi te praat, dog toen Willem binnekom, sien sij tot haar verbasing, dat oom Hermanus op sijn manier nogal vriendelik is. Hij steek sijn hand uit om Willem te groet.

Fija staan met grote oge dit aan te kijk en weet nie wat sij moet denk nie.

„Ons het gehoor, dat oom Hermanus 'n ongeluk gehad het en ik het o'ergekom om te hoor, hoe dit met oom gaan,“ seg Willem.

„O! dit beteken niks nie, ik is al weer beter. Die mense maak ook altijd 'n ding groter als dit is,“ antwoord Hermanus, wat nie lus het om verder daaro'er te praat nie en die gesprek op andere dinge breng.

Dat die ou met homself opgeskeep was, kon iedereen wel sien en sodra die ete afgeloop was, soek hij sijn kamer en bed op, die twee jong mense alleen latende, waarlik nie tot hulle spijt nie.

„Maar, Willem, wat het daar dan gebeur dat pa so vriendelik is?“

„Towerhoutjies!“ seg Willem laggende. „Jij weet ons het 'n ou slamaaier op ons werf.“

„Gekheid,“ seg Fija; maar Willem begin andere dinge te praat, en voordat hulle daarom denk, is dit laat en kom ou tante toevallig in; waarop die gesprek afbreek.

Die lesers kan nou op hulle gemak seker wel die end van die storie bijmaak; hoe Willem nog wel meer Saterdag gekom het, en hoe oom Hermanus glad tegen sijn sin op die end, sonder veel te praat; sijn toestemming moes gee. Die saak loop vir die ou baing beter af als hij verdien het, daar Willem die stuk grond, waaraan Hermanus het blij hang o'erneem, sodat Fija tog daar woon.

Die mijn werd goed verkog en Gert word 'n rijk man; maar afgunsduiwel, wat vir 'n rukkie in oom Hermanus sijn

hart dit swaar gekrij het, het nooit heeltemaal doodgegaan nie en het gemaak, dat Hermanus, soos die mense seg, seker 'n paar jare voor sijn tijd doodgaan.

Toen Willem met Fija kerk-toe rij, was Hermanus siek, dog die vrolikheid was daarom nie minder nie. Al die vroegere swaar was vergeet en iedereen prijs die gelukkige paar.

Eén saak egter hinder Fija en dit was, dat sijn nog nooit daaragter gekom het, wat daar eigenlijk die aand gebeur is. Toen hulle op die kar huis-toe rij, vra sijn ewe vriendelik: „Maar Willie hoe het jij vir pa so mak-gemaak?”

„Met towerhoutjies, soos ik al geseg het,” antwoord Willem laggende.

„Nee, Willie, moet mij nie vir gek hou nie. Kijk ik sal nou nie verder praat nie, maar voordat ons 'n jaar verder is sal ik dit weet. Ik wed jou.“

Ik weet nie seker nie, maar ik denk Fija het dit gewin.

DIE BAAS-DUIWEL.

HOOFDSTUK I.

„Ja mijn liewe neef! dit is tog maar die waarheid, als iemand vroom wil lewe en die Here wil dien, dat hij baing vervolging moet verdra, en dat die mense kwaad van hom praat, Is dit nie so nie, mister Olmans?”

„Ongetwijfeld seker, oom Arnoldus,” antwoord die man, wat also was aangespreek, „ongetwijfeld seker! Daar is geen dag nie dat ik dit nie moet ondervinde nie. Die mense wat in die wêreld leef, strooi allerlei praatjies van mij rond, en daar is baing van die vriende wat dit geloof ook. Gister was oom Karel nog bij mij op mijn kantoor en die ou het mij net lelik aanstoot gegee. Ik sal maar nie vertel wat hij geseg het nie, want dit sou oom ook zeer maak.

„Ik is al gewënd om seergemaak te worde, en viral deur die ou broeder; maar ik is geduldig. Wat het die ou geseg?”

„Hij het vir mij eers gevra, of dit waar is, dat oom besig is om Rooiheuvel te koop en uit Flip sijn hande te krij, en toen ik so maar 'n ontwijkende antwoord gee, seg hij dat ik en oom Arnoldus net twee skelms en knoeiers is, en dat hij wel sal sorge, dat van die hele ding niks kom nie. Ik het toen mij maar stilgehou en nie antwoord gegee nie. Die ou het toen boos weggegaan. Ik het net lus om die saak voor die kerkeraad te bring.”

„Laat dit tog staan, mister Olmans; jij weet die kerkeraad is baing partijdig en meneer kan nie kwaad van oom Karel hoor nie. Nou, om sijn boosheid gee ik niks nie. Ik heb geleer om geduldig te wees. Maar ik denk daarom, dat ons die saak van *Rooiheuvel* moet deurdruk. Nie dat ik vir oom Karel bang is nie, maar dis tog goed om 'n end aan die ding te maak. Die mense sal dan wel sien, dat wat ons doen die beste is. Het jij die rekenings van MacAlpine al ontvang?”

Mister Olmans haal nou 'n paar papiere uit sijn sak en lê die voor oom Arnoldus neer, wat dit noukeurig deurkijk.

Terwyl die twee persone, van wie ons die gesprek afgeluister het, so besig is, sal ons die vrijheid neem om rond te kijk en die sprekers te beskou.

In 'n grote stoel, aan 'n tafeltjie, sit oom Arnoldus, 'n man van omtrent 50 jaar. Hij is lang en mager, met 'n kale kop en ingevalle mond; gewoonlik is daar 'n glimlag op sijn lippe; maar als hij nukkerig is, laat hij netnou die paar tande sien, wat hij nog owerig het. Sijn voorhoofd is hoog en jij kan somaar sien, dat hij nie 'n domme man is nie. Sijn kleine maar glinsterende oge bevestig dit. Die manier van sijn praat is nogal témerig, en hij ken die Bijbel van Génesis tot Openbaring. Hij is baing lief om Bijbel-tekste te gebruik, sodat sijn gesprek partijkeer net 'n halwe preek is.

Oom Arnoldus was eigenlijk nie 'n oue inwoner van ons dorpje—Praatville—nie, dog het ewewel al wat jare daar gewoon.

Hij het uit die Boland gekom, toen hij weduenaar was. Te Praaville het hij kennis gemaak met 'n weduwe, wat nogal iets besit en het toen met haar getrou. Die mense seg, dat hulle nogal goed lewe. Die weduwe was dan ook 'n goeie mens; wat als sij net genoeg koffie en 'n vet karbenaatjie krij, dan was sij gou tevrede. Sij het maar 'n paar kinders van haar eerste man gehad. Die was al groot en het gou pad gegee, toen oom Arnoldus in die huis kom.

Een jongkerel het in die huis geblij, 'n susterskind van tante Sannie, die vrouw van oom Arnoldus. Hij was 'n weeskind en het sijn ouders vroeg verloor. Tante Sannie het hom toen aangeneem als kind en toen sij met oom Arnoldus trou, het sij hom nie wil laat gaan nie. Die jonge kind, sijn naam was Flip, was een van die mense, waarvan jij eigenlijk nie kan seg nie of hulle verstand genoeg het om alleen deur die wereld te kom. Hij was nie onnosel genoeg om glad niks te weet nie, maar het ook nie genoeg verstand om sijn sake behoorlik te bestier nie. Hij het so iets geleer en oom Arnoldus het hom so vèr gebreng, dat hij aangeneem was. Volgens oom Arnoldus sijn klagtes, had hij baing swaar gehad, om Flip geleerd te krij en het

hij nog baing swaar. Maar oom Arnoldus seg altijd, dat dit sijn roeping was om arme wese te help en partij mense, wat nie verder kijk nie als hulle neus lang is, het vir oom Arnoldus baing geprijs. Oom Karel was egter van 'n ander gevoele.

Vóór Flip sijn vader gestorwe is, het hij vir oom Karel, wat zyn neef was, tot voogd o'er Flip aangestel en solang Flip onmondig was, het die ou wel gesorge, dat die goed, wat aan Flip nagelaat was, ongeskonde gebly het; maar nou was Flip 'n paar jare mondig en oom Karel kon niks maak nie. Hij sien partij dinge gaan verkeerd en, hoe vroom oom Arnoldus ook praat, oom Karel het hom nie vertrou nie. Nou kom daarby dat Flip aan vrij geraak het; want 'n mens moet al baing onnosel wees, om dit nie te kan doen nie. Die nooi, wat Flip naar vrij, was knap; fluks om te werk; en oom Karel het daar niks op teen gehad nie. Die enigste ding was haar armoede en oom Karel vrees dat haar hele familie op Flip sijn nek sou kom lê. Anders was hulle knappe mense.

Die man aan die ander kant van die tafel was 'n seker mister Olmans, 'n agent. Hij was nog nie lang op die dorp nie, maar deur sijn vriendelikheid het hij al baing klandisie gekrij. Sijn uiterlik was nie ongunstig nie. Wel het die kwaaijongens hom die naam van magere Goliat gegee, omdat hij so lang en mager was; maar anders sien hij daar goed uit. Net sijn oge was nie mooi nie. Hij kon 'n mens nie goed aansien nie. Hij kijk altijd so wat skuins weg.

Vrome mense is daar maar min in die wereld; dog vrome agente is baing min. Nie dat daar nie is nie... Ons het agente geken, wat 'n voorbeeld was vir andere christene. Ons seg nou net, daar is *min*; en baing mense gaan liewers naar 'n agent, wat die naam het van 'n bietjie skelm te wees, viral als hulle 'n slegte saak het. Die mense op Praatville het dan ook vreemd opgekijk en verwonder, toen hulle sien dat mister Olmans nie alleen 'n troue kerk ganger was nie, maar ook 'n voorganger in die bidstonde. So iets het hulle nog nooit gesien nie.

Ou Meneer,—want dit was nog in die tijd, dat die ou predikant op Praatville was,—het niks van mister Olmans geseg nie; maar toen in die kerkeraad voorgesteld word om die kerksake, in plaats van aan meneer Meyer, nou

aan Olmans te gee, het hij net kortaf „nee” geseg en die kerkeraad wis wel, dat dit die end was.

Die kamer, waarin die twee mense sit te praat, was 'n gewone boerekamer op die dorp, maar daar was 'n bietjie meer boeke in als jij anders in 'n boerewoning vind. Die meeste van die boeke was „Auteurs,” soos hulle dit in die onderveld noem. Ou'e skrywers soos Brakel, Smytegeld, ens. Van die nuwe skrywers wil oom Arnoldus niks weet nie.

Toen oom Arnoldus die papiere deurgekijk het, lê hij dit neer. Hij neem toen 'n potlood en begin te sijfer. Op die end seg hij:

„Kijk, mister Olmans! ik sien, als ik goed gereken het, dat Flip net 80 pond 6 shillings skuldig is. Is dit alles?”

Mister Olmans haal sijn sakboekie uit, reken 'n bietjie en seg: „Ja, oom, jij het net reg. Ik het ook so.”

„Is Flip nie meer skuldig nie?”

„Daar is nog een paar rekeningetjies, maar die bedui nie veel nie.”

„Ik het gedenk, dat Flip meer skuldig was, mister Olmans. Die sommetjie is baing klein, en als die mense hoor dat die plaas vir so min verkoop is, sal hulle baing praat; viral oom Karel en die klomp van Vaalbank; jij weet mos dat Flip naar een van die dogters vrij.”

„Ja, ik het dit gehoor, oom, en die nooi is net parmantig. Ons sou wel kan wag en Flip 'n bietjie meer skuld laat maak. Maar ik is bang, dat hij netnou gaan trou en dan is die vrou baas, Flip is net 'n man om deur 'n vrou geregeer te worde.”

„Maar Olmans, als ik vir Flip seg, dat hij die nooi moet laat staan, sal hij dit seker doen, Hij doen altijd wat ik ver hom seg.”

„Moe nie geloof nie, oom,” seg Olmans, terwyl hij sijn hoofd skud. „Moe nie geloof nie. Sulke mens e als Flip, als hulle verlief is, is baing stijfhoofdig en die nooi sal nie opgee nie. Dit is vir haar 'n hele uitkoms. Ons moet net sorge dat alles in orde kom. Die hele ding doen ons tog om Flip te help,”

„Og ja!” seg oom Arnoldus. „ons doen alles in sijn belang. Die arme kerel sal tog sijn goed deurbreng en daarom is dit beter dat ik daarna kijk.”

„Ja, so denk ik ook, en daarom het ik die koopbrief so beskrywe. Ik het dit so gemaak: oom koop die plaas vir £2,500. Oom betaal dan eers die skulde en Flip hou sijn lewensreg uit. Die lewensreg reken ons op £2,000, sodat oom gerus kan seg dat oom £2,500 vir die plaas gee. Op die manier kan Flip altijd op sijn plaas woon en hij kan sijn goed nie deurbreng nie.”

„Maar 'n ander kan Flip sijn lewensreg koop nie waar nie?” vraag oom Arnoldus, terwijl hij mister Olmans met half geslote oge aankijk,

„Dit is 'n saak van later datum, oom Arnoldus. Ons sal wel oppas dat dit nie in verkeerde hande kom nie. Ons moet nou eers die koop van die plaas in orde maak. Die prokurasie het ik vir mister Meyer, wat vrederegter is. laat teken. Ik is ook wel vrederegter, maar ik denk dit is die beste. Oom Dirk en Koos was getuige. Ik het die saak so uitgeleg, dat niemand kan seg dat Flip onder-deur-gespring is nie. Ons het ' ook nie nodig om die geld dadelik te betaal nie. Ik het aan Flip geseg: ons sal nou eers sijn skuld betaal. Maak hij nog meer skuld, dan kan oom hom nog weer geld voorskiet. Als die ergste gebeur, dat Flip te veel skuld maak, dan kan oom net sijn lewensreg koop. Laat dit maar aan mij o'er,”

„Dit is goed,” seg oom Arnoldus. „Ons twee kan later wel afreken.”

„Die afrekening het nie haas nie,” seg Olmans, „dit sal wel reg kom.”

Oom Arnoldus vat weer die papiere en kijk hulle deur. Met 'n vergenoegde glimlag leg hij hulle eindelijk neer en vrijwe sijn hande.

„Kom!” seg hij, laat ons nou wat gebruik, Olmans! Wat sal jij neem, 'n bietjie whisky of Kaapse brandewijn?”

„Gee vir mij 'n bietjie whisky, Ik is 'n goeie tempelier en mag nie drank gebruik nie; maar die dokter het geseg. dat ik so nou en dan 'n bietjie whiskey moet neem vir mijn maag, wat baing swak is.”

Olmans sijn maag was ongetwijfeld swak; want hij moes die whiskey-medisyne meer als eens op 'n dag gebruik.

Die whisky bottel kom uit 'n kassie te voorskijn, en die twee mans sit netnou op hulle gemak lekker te drink. Opeens spring Arnoldus op, vat die bottel en die glase weg en set dit in die kas, en toen Olmans verskrik opkijk seg hij:

„Daar is ou Karel en die predikant. Hul kom hie-
natoe, dit kan jii geloof. Hulle kom seker o'er die plaas
praat. Die ou kerel het vervas die predikant omgehaal
om saam te kom. Ik het mos al vir jou geseg dat hij met
die predikant net maak wat hij wil. Kijk, hulle kom
reguit naar ons toe.”

Mister Olmans het opgestaan en sijn hoed gevat om
weg te gaan.

„Nee, Olmans! moe nie weggaan nie; blij hier. Jij kan
vir mij help als hulle mij beskuldig dat ons knoei en jou-
self verdedig.”

Olmans kijk skuins deur die venster, en toen hij sien
dat die twee mans al amper bij die huis was, set hij sijn
hoed weer neer.

„Ja oom! ik denk ook dat dit beter is dat ik blij.
Is Flip thuis?”

„Ik denk hij is in die buitekamer, maar wat sou dit
Olmans?”

„Als oom Karel o'er die plaas gaan praat, dan kan
oom vir Flip laat binnekom.”

Oom kijk vir Olmans verwonderd aan en wil tegen
praat; maar daar was geen tijd nie.

Net soos hij gedenk het, oom Karel en meneer is bij
die voordeur. Oom Arnoldus spring op en maak ope.

„Kom in, meneer! Kom in, oom! Ik is blij om julle
te sien. Julle kom seker kijk hoe dit met mij gaan. Ja,
kom in! Mijn grootste vermaak is om te sien, dat die
broeders naar mij omkijk. Huisbesoek is tog so heerlijk.
Om met broeders, en viral met 'n leeraar o'er die siel te
praat, is so vertroostend. Kom in. Hier is mister Olmans
ook. Ons sal 'n aangename gesprek hê, nie waar nie?”

Die vloed van woorde en die vriendelikheid van oom
Arnoldus het oom Karel maar half aangestaan, en toen hij
mister Olmans sien, word sijn gesig, wat al knorrig genoeg
lijk, nie vriendeliker nie. Ook meneer staan 'n ogenblikkie
stil, net of hij denk of hij sal ingaan of nie; op die end
gaan hij egter naar binne.

Olmans steek sijn hand uit om te groet, maar oom
Karel laat dit bij 'n knikkie met sijn hoofd en gaan
toen sit.

„Ik het nie gekom om te gesels nie, neef Arnoldus,”
seg hij, na 'n ogenblikkie van swijge; maar om o'er Flip

sijn plaas te praat. Ik het meneer gevra om saam te kom."

"Om o'er Flip zijn plaas te praat!" seg Arnoldus verwonderd; „ik weet nie wat daaro'er te praat is nie, maar ik is tevrede. Ik sou anders liewers o'er onse sielstoestand wil praat. Die drukkende Hand is so op onse land en volk, dat dit tijd is om tot ons self in te keer."

„Als partij mense tot hulle-self inkeer, sal hulle maar 'n vuile boel binnekant vinde," seg oom Karel.

„Juist broer! Dit is net soos die apostel seg: ons is bedorwe van natuur. Ik het hier so'n mooie preek van 'n oue skrywer o'er die verdorvenheid, Als oom wil kan ik die vir oom gee om te lees."

„Ik krij tegenwoordig skaars tijd om mijn Bijbel te lees, maar ik is ook nou nie gekom om o'er preke te praat nie. Ik wil net weet of jij Flip zijn plaats vir £80 gekoop het of nie?"

„Vir £80? Hoe kan jij so praat. broeder! Jij moet bain g sleg van mij denk. Ik reken dat ik ten minste £2,500 vir die grond gee. Is dit nie so nie. mister Olmans?"

„Ongetwijfeld!" antwoord hij. „Dit is die minste wat 'n mens kan reken. Oom kan seg dat oom £3,000 gee.

„Maar ik het tog vir vas gehoor dat jij net omtrent £80 vir Flip betaal. Hij het self so geseg,

„Ik denk, oom Arnoldus," seg Olmans, „sal dit nie beter wees dat Flip ook bijkom nie, dan kan oom self hoor wat hij geseg het."

Eers skud Arnoldus effentjies zijn hoofd, maar Olmans wenk vir hom en toen seg hij. „Ja, dit sal nie kwaad wees nie. Ons moet Flip roep. Ik denk hij is thuis."

Oom Arnoldus staan toen op en gaan die kamer uit. Na enige ogenblikke kom hij met Flip terug.

Flip was 'n tamelik uitgegroeide jonge kérel met 'n onnosel gesig. Jij kan so maar aan hom sien. dat hij een van die arme mense was, wat nes skape in 'n wereld van wolwe, maar min kans het om deur te kom. Vir oom Karel was hij vreselik bang, Van zijn kindsheid af het oom Karel s'n barse stem en kortaf-manier van praat hom die skrik op die lijf geja. Dit was wel jammer, want daardeur het hij nooit kon verstaan, dat oom Karel zijn beste vriend was nie; en Arnoldus dus, wat hom altijd met mooie woorde voorkom, nie te vertrou was nie,

Toen Flip die kamer inkom en meneer met oom Karel

DIE BAAS-DUIWEL.

„Kom in, meneer! Kom in, oom! Ik is blij om julle te sien (pag. 223.)

daar sien sit, raak sijn koerasie so maar weg. Die ding lijk al te baing op 'n konsistorie-saak en Flip was bang vir die swart-span.

Die beste sōu gewees het, dat oom Karel hom wat tijd gegee het om reg te kom, maar dit was oom sijn geardheid nie. „Seg, Flip!” so bars hij uit amper voordat hij gegroet het, „het jij mij nie vertel, dat oom Arnoldus jou plaats vir £80 onder jou uit verkoop het nie?”

Flip word doodsbleek en begin te hikkel: „Ik weet nie, oom!”

„So! weet jij nie? Seg liewers dat ik lieg,” gaan oom voort. „Jij weet ook niks nie, en in die tussentijd laat Jij 'n ander jou vader sijn plaas vat.”

Met 'n glimlag van genoeg. wat hij nie kon verberg nie, sien Olmans dat Flip altijd meer in die war raak. Meneer sien ook wel dat die ding verkeerd gaan en seg toen: „Bedaar tog broeder! Flip moet 'n bietjie tijd hê om na te denk, nie waar nie, Flippie? Jij het tog seker wel met oom Karel o'er die plaas gepraat?”

„Ik denk so, meneer! Oom Karel en ik het gepraat; maar ik weet nie meer reg wat ik geseg het nie. Oom Karel het mij voorgeskry, omdat ik in die winkel skuld gemaak het, en toen het ik geseg dat oom Arnoldus die skuld sal betaal.”

„En jou plaas vat,” val oom Karel in.

„Bedaar tog, broeder!” seg meneer, „moe nie aanstoot gee nie.”

„Laat hom maar begaan, meneer!” seg Arnoldus. „ik is aanstoot gewënd, en ik het genade genoeg om aanstoot te verdra,”

Hoewel hij so praat, was Arnoldus egter so doodsbleek, dat ieder kon sien dat dit hom moeite kos om sijn toorn in te hou.

„Dog, gee jij dan nie net £80 vir die plaas nie?” vra oom Karel, terwijl hij toornig opspring. „Dit is al wat ik wil weet.”

„Wat ik vir die plaas gee, gaan niemand aan nie,” antwoord Arnoldus, wat nou weer heel bedaard was; en ik sien ook nie, dat ik aan die broeders rekenskap verskuldig is nie; maar ik wil tog wel aan meneer vertel hoe die saak is; en dan kan meneer self sien, dat ik dit goed meen. Ik het nie nodig om mij te verdedig nie, dog die apostel seg: 'n mens moet altijd gereed wees om rekenskap te gee.”

„Die woorde van die Apostel het juis nie die betekenis nie, broeder, maar ik is bereid om jou te hoor,” antwoord meneer. „Jij kan egter wel verstaan, dat ik alleen met broeder Karel saamgekom het om vrede te hou. Ik is nie regter nie, ten minste nou nog nie,”

„Reg so!” seg Arnoldus, „maar als iemand belaster word, dan moet hij homself verdedig, en Flippie is nou self hier om te seg, of ik die waarheid praat, nie waar nie, Flippie?”

„Ja oom;” „seg Flippie, wat al die tijd sit planne maak om uit die noue kamertjie uit te kom. „Ja, oom praat die waarheid.”

„Hoe kan Jij seg dat oom Arnoldus die waarheid praat?” bulder oom Karel. „Hij het niks geseg nie.”

„Bedaar tog, broeder!” seg meneer, wat al nukkerig word. „Jij maak Flip in die war en ons kom nie verder nie.”

Al wat oom Karel toen kon doen, was pijp opsteek. Hij rook soos 'n skoorsteen.

„Ja, meneer!” herneem Arnoldus. „Dit is vir 'n Christen baing swaar als hij belaster word; doch hij moet dit maar dra. Ik is al baing belaster, dit weet meneer wel.”

„Ja, daar is genoeg stories o'er jou,” brom oom Karel, half hardop.

Arnoldus neem geen notisie van oom Karel sijn gebrom nie. „Kijk, meneer!” so gaan hij voort, „jij sal self moet erken dat ik reg gehandel het. Flip is in mijn huis groot geworde en ik reken hom als mijn eige kind, Jij weet, hij het die plaas van sijn ou'ers geërwe en daar is so baing skelms in die wereld, wat hom seker op die een of ander manier die plaas sal afneem. Flip is nie mans genoeg nie om vir sijn sake op te kom. Die ding het al begin. Hij is al in skuld geraak bij die winkeliers, en so sal dit aangaan tot die plaas in die hande van die Engelse is. Ik het toen lang gedenk, wat die beste plan sal wees, en ik is toen tot die gedagte gekom aan hom voor te stel, die plaas op mijn naam te laat set. Hij hou sijn lewensreg uit. So lang als hij lewe is dit sijn plaas. Ik sal dan sijn skuld betaal. Meneer kan self sien, dat ik nie voordeel daarbij het nie; ik nie en mijn kinders ook nie; want Flip sal mij o'erlewe. Onse tijd is wel bepaald en jonge mense kan ook sterwe, maar dit is tog nie denklik nie. Flippie kan nou

op die plaas woon en als hij wil trou, het hij 'n woonplek. Niemand kan dan aan die plaas kom en die winkeliers sal wel oppas om hom nie te veel krediet te gee nie. Nou kan meneer duidelik sien, hoe ik net vir Flip sijn beswil gewerk het. Alles is vir Flip, niks vir mij nie."

"Maar Flip kan tog sijn lewensreg verkoop aan wie hij wil, en wat help dit Flip dan?" vraag meneer.

"Daar sal ik wel voor sorge; ik het so lang vir Flip gesorge, dat 'n mens op mij kan vertrou. Ik denk dat ik rede het om aanstoot te neem, dat ik so onverhoord veroordeel word; maar dit is 'n Christen sijn lot."

Op die gesig van die predikant kan jij nou duidelik sien dat hij nie reg wis wat hij sou antwoorde nie. Egter voel hij dat die ding nie reg was nie. Op die end seg hij: "Maar als Flip gou kom te sterwe, sal jij tog die plaas vir 'n kleine som hê."

Daar sal ik ook voor sorge," antwoord Arnoldus „Ik wil nie wins doen met Flip sijn goed nie. Ik sal wel op die een of ander manier maak, dat Flip sijn erfgename dit krij. Mister Olmans sal alles opskrijwe en hoewel ik volstrek dit nie nodig het nie, sal ik tog alles vir meneer wijs."

"Kom, meneer! laat ons maar loop," seg oom Karel, terwijl hij opspring. „Ik verstaan nou van die hele storie niks nie, en hoe meer Arnoldus praat, hoe minder ik die ding begriip; doch een ding seg ik, dat daar 'n Regter der wese is, en als ik die ding nie verstaan nie, Hij verstaan dit goed, en die uitkoms sal wijs wat reg is."

Oom Karel vat toen sijn hoed en stap die kamer uit, en meneer was verplig om te volg.

"Soe! dit is gelukkig verbij," seg mister Olmans toen Flip ook uitgegaan het en die twee vriende weer alleen was.

"Ja, jij het mij maar min gehelp," seg oom Arnoldus. „Ik moes alleen die spit afbijt."

"Daar was ook nie hulp nodig nie; jij is knapper dan 'n agent; maar jij moet nie denk, dat die saak nou op 'n end is nie. Oom Karel is nukkerig weggegaan en hij sal nie ingee voordat hij sijn sin het nie. Ons moet nou eers die transport in orde maak en dan is ons so ver veilig."

"Maar hoe sal ik maak, dat die mense nie praat nie en dat Flip sijn lewensreg nie verkoop nie?"

"Heel gemakkelik. Ik het, terwijl julle sit te praat, o'er die saak nagedenk en 'n pragtige plan uitgedenk. Ons

laat Flip 'n dokument teken, dat hij sijn lewensreg aan jou o'ermaak en jij laat mij een testament skrywe, waarin jij die plaas en die lewensreg aan Flip vermaak. Jij weet 'n testament kan altijd verander worde. Dan kan jij al die mense jou testament laat sien en wil jij dan naderhand anders doen, dan het niemand daar wat o'er te seg nie. Ik noem dit dwaasheid om so 'n plaas als Rooiheuwel in die hande van 'n man te laat soos Flip, wat binne 'n paar jare alles sal verloor. Als ons die plaas het, sal ons binne 'n paar jare £5,000 maak."

Die uitdrukking van „ons” het oom Arnoldus wat gehinder, en dit was daarom met nadruk op die woordjie „ik” dat hij seg: „Als ik die plaas het, sal ik dit nie so maar verkoop nie,”

Olmans het wel gemerk wat oom bedoel; maar hij hou vir hom dom. „Nou ja, ons sal eers sien om alles in orde te krij, en dan kan ons verder praat. Laat mij nou gaan.”

Oom Arnoldus was blij om wat alleen te wees en o'er die een en ander na te denk. Die ding was nie heeltemaal naar sijn sin gegaan nie. Hij het gedenk om so stadigaan die plaas in sijn besit te krij, en nou het die ding te veel in die lig gekom. Vir Flip was hij nie bang nie, die sou hij wel tevrede stel; maar hij voel, dat Olmans, sijn maat, nie te vertrouwd was nie, en dat hij heelwat meer sou moet afgee als hij lus voor het. Dat hij op die een of ander manier ook vir oom Karel sal moet stilmaak, voel hij ook. Die invloed van oom Karel was te groot om somaar virbij te gaan.

„Wat nou te doen?” dit was die vraag.

Lang sit hij te denk sonder tot 'n besluit te kom, alleen dit staan bij hom vas: Rooiheuwel moet sijn plaas worde. Op die end staan hij op en seg bij homself: „Die tijd sal wel wijs, wat ik moet doen, en ik is slim genoeg om los te draai. Olmans sal ook uitvinde dat hij met 'n man te doen het, wat ook iets in die wereld gesien het. Laat ik maar eers die transport hê.”

HOOFDSTUK II.

Iedereen kan wel verstaan, dat vijf en 'n halwe minuut, nadat oom Karel en meneer die huis van oom Arnoldus verlaat het, die halwe Praatville in oproer was; en dat vijf minute later die ander helfte met die saak besig was. Ou tante Grieta het die twee mans gesien uitgaan, en het toen gou o'ergeloop naar nig Betta, om te hoor wat die ding dan was; en toen nig Fija die haastigheid sien, waarmee ou tante loop naar die huis van nig Betta, moes sij natuurlik ook gou o'erloop om te hoor, wat die ding is. So gaan dit van huis tot huis.

Oom Arnoldus het Praatville te goed geken om nie te weet nie, dat die ding sou kom en dat so 'n storie netnou in die distrik sou versprei wees, en sekerlik ook tot die ore van neef Gert, die vader van Anna, die nooi waar Flip naar vrij, sou kom. Hij was dus haastig om die transport reg te krij voor dat Flip sijn meisie 'n klip in die pad sou gooi. Flip was wel mak en half onnosel, maar 'n vroumens kan die onnoselste mens slim maak.

„Ik moet Sorge dat ik Anna op mijn hand krij,” denk Arnoldus bij homself. Olmans is nie te vertrou nie. Als die papiere eers reg is, kan ons later sien, maar voor die tijd moet ik oppas. En als Anna eers met Flip begin te gesels en van hom hoor, dat die plaas in mijn hande kom, sal dit verkeerd gaan. Ik moet hulle voor wees.”

Saterdagmiddag begin die ou al vroeg die pad in die oog te hou, wat die mense van Vaalbank moes kom. Van Flip het hij verstaan dat Gert kerk-toe sou kom. Dit was dan ook so. Vroeg al in die agtermiddag kom die waan, en hoewel hulle nog vèraf is, kan die ou sien dat daar vrouens bij is.

Na een rukkie set oom Arnoldus sijn hoed op en gaan uit. Hij was altijd nogal vriendelik, maar die dag was hij biesonder spraaksaam. Eers stap hij winkel-toe, waar al so langsamerhand partij mense kom om te gesels; toen stap hij stadigaan voort tot bij die tuishuis van Gert; en toen hij vir Gert op die stoep sien staan, kom hij nader en groet vir hom.

„Wil oom nie inkom nie?” seg neef Gert.

„Ik kan 'n bietjie inkom,” was die antwoord; „maar ons kan ook hier 'n bietjie gesels.”

„Nee, kom maar in,” seg neef Gert, „dit is hier te wonderig.”

Oom Arnoldus, wat eigenlijk ook nie lus het nie om so voor ieders oog en oor met Gert te praat, was blij om in te gaan. Tante Leentjie die vrou van Gert, kijk verwonderd op; want Arnoldus was nie gewënd om daar te kom nie. En Anna word rooi, haar hart begin te klop. Sij voel so maar die ou kom nie verniet nie.

Arnoldus merk wel, dat Anna rooi word, maar maak of hij dit nie sien nie. Op sijn gemak steek hij sijn pijp op en begin te gesels.

Na 'n rukkie o'er allerlei dinge gepraat te hê, seg hij, toen Anna hom 'n koppie koffie bring: „Wel Anna jij kan lekker koffie skenk. Is dit daarom dat Flip so graag hienatoe kom?”

„Ag, oom, ik weet nie, waarom Flip kom nie!” antwoord sij met 'n vuurrooi gesig.

„Wel, niggie, jij moet nie denk dat ik daarop tegen is nie dat hij hier kom; glad nie; hij kan net soveel kom als hij maar wil.”

Anna gee nie antwoord nie, maar gaan die kamer uit; dog tante Leentjie, wat die woorde van Arnoldus aangehoor het, seg daarop: „Ons weet nie waarom Flip hier kom nie. Hij het ons nog niks geseg nie en Anna het ook nie gepraat nie. Ons het al wil seg, dat hij nie so baing moet kom nie, want die mense sal netnou praat. Ons is arm, ons het net die stukkie grond en die is swaar belas; en ons moet sukkel om rond te kom. Ons kan onse kinders nie help nie, maar ons wil daarom nie hê, dat die mense dalk moet seg: ons het vir Flip aangelok nie. Anna is 'n goeie kind en sij sal wel 'n man krij.”

„Nee, niggie, jij moet nie so praat nie. Ik seg nie so nie. Ik is blij dat Flip hier kom en sou baing graag sien dat Anna hom wil vat. Jij moet denk, Flip is vir mij net soos 'n eige kind, en ik sou nie graag sien dat hij swaar moet krij nie. Vir mijn part kan julle gerus toestemming gee als hij sou vra.”

Tante Leentjie was egter nie o'ertuig nie. „Ja,” gaan sij voort, „ik wil nie dat ook maar die minste aanmerking gemaak word; of dat Anna belaster word.”

„Og, niggie, belaster word iedereen. Jij kan nie denk nie hoe swaar ik dit partijkeer het. Ik meen dit tog so goed en

ik voel soveel vir Flip, omdat hij „weeskind is, en soos julle self al gesien het, is hij glad nie vlug van verstand nie. Nou seg die mense dat ik hom onderdeur wil spring, omdat ik planne maak vir sijn beswil. Daar is nou weer allerhande praatjies o'er mij. Jij sal seker wel gehoor het!”

„Ons het so'n gerug gehoor, dat Flip sijn grond verloor het en dat oom dit gekoop het; maar ons kan dit nie geloof nie.”

„Niggie moet dit ook nie geloof nie! Ik is 'n man wat die Heere vrees, en ik sal oppas, dat ik nie die goed van 'n weeskind vat nie. Ik het nou nie tijd nie, anders sou ik jou alles uitleg; dog jij kan gerus wees en aan die mense, wat so praat, seg dat hulle lieg. Als die dag kom, dat Flip tot 'n huwelik sal o'ergaan. dan sal iedereen sien hoe ik vir hom gesorge het. Laat hom maar gerus hier kom en met Anna praat. Ik is heeltemaal tevrede. Flip is eenvoudig en 'n vrou soos Anna sal hom net te pas kom. Werk kan hij goed en lui is hij ook nie.

„Ons kan later sien,” seg Gert, wat hom buite die gesprek gehou het. Als dit ooit so v'er kom, kan ons altijd 'n plan maak.”

„Ja, haas is daar nie,” seg Arnoldus, „Hulle is nog jong. ik praat maar 'n bietjie in tijds.”

Na nog 'n paar woorde o'er andere sake gepraat te hê, gaan oom Arnoldus weg. Anna was nie te sien nie, maar gesien het sij wel. Oom Arnoldus was pas weg, of sij kom in die kamer bij haar ma. Haar pa het ook uitgegaan.

„Ma, wat het die ou kerel hier kom maak,” vra sij.

„Hij het o'er jou vrijerij met Flip kom praat.”

„En wat het hij geseg?”

„Hij is geheel tevrede,” seg sij, „en dit is alles stories, wat hulle vertel, dat hij Flip sijn plaas gekoop het. Als jij hom so hoor, dan moet jij hom geloof. Hij het alles kon uitleg. Die mense praat baing, maar ik weet nie wat die waarheid is nie.”

„Ma het hom moet seg, dat daar niks van aan is nie. Niemand het daar iets mee te maak als Flip hier kom. Ik wens dat die mense ons wou laat staan.”

„Die mense hulle tong kan niemand stop nie en dit doen daar ook niks aan toe nie. Maar ik sou tog ook liewersien, dat die ding nie deur gaan nie. Flip is alte eenvoudig.”

Dog dit het ma nie moet seg nie. Anna word so maar

warm en begin vir Flip te verdedig. Sij het allerlei redes, waarom Flip so skuw is.

Saam met ma was daar meer mense verwonder, dat Anna met Flip omgaan, want Anna was 'n knappe nooi en meer dan gewoonlik fluks. Daarom denk die meeste mense, dat dit net om die halsbandjie was; dog die mense het daarin mis. Anne het eers vir die skuwe jonge man jammer begin te krij; en dit stappie van jammerte naar liefde is nie groot nie, viral nie bij 'n vroumens nie. Flip het altijd gevoel, dat hij bij Anna veilig was; dat hoewel sij baing met hom korswil, sij hom nooit bespot nie; en Anna het hom altijd sowat als 'n groot kind behandel. So langsamerhand was hulle aan mekaar gewoon geraak. en op die end het Anna waarlik vir Flip lief gekrij. Sij het gedenk, en tereg ook, dat sij met Flip wel kon klaar kom en hom kon reg help, waar hij verkeerd gaan,

Die storie van die grond verkoperij het sij ook so half gehoor, en sij het ook wel geweet, dat Flip skuld gemaak het, hoewel hij dit vir haar weggesteek het. Hoe dit eigenlijk met die saak gestaan het, begriip sij egter nie, en sij was dorp-toe gekom met die vaste voorneme, om Flip uit te vra en te help.

Van oom Arnoldus het sij nie veel gehou nie, hoewel Flip altijd goed van hom praat. Sij het oom Arnoldus nie baing ontmoet nie, maar sij het altijd gedenk. dat hij haar nie goed gesind was nie. Sij was regte verwonder toen haar ma haar nou seg, dat oom Arnoldus goed van haar gepraat het en daar nie op tegen was nie, dat Flip met haar sou trou. Sij het dit dan ook net half geloof en het erg onrustig gevoel. Sij kon die gedagte nie van haar wegkrij nie, dat daar geen goeie ding agter skuil nie. Sij het haar dan ook klaar gemaak om, sodra sij Flip sou sien, die saak eens grondig te ondersoek,

Toen oom Arnoldus die huis van Gert verlaat het, loop hij stadig-aan deur die dorp en gesels nou met die een en dan weer met die ander. Toen hij bij die kantoor van Olmans kom, kijk hij ongemerk naar binne, en toen hij sien dat daar nie ander mense was nie, gaan hij in. Sodra Olmans hom sien, seg hij: „Dis goed dat oom kom. Ik het 'n brief van die agent aan die Kaap gekrij, en daarin staan dat dit nou bijna alles in orde is, maar dat dit meer moeite gee als hij gedenk het. Ons sal ook verplig wees om hereregte

te betaal, nie volgens die koopsom nie, dog volgens die waardasie van die afdelingsraad. In elk geval binne 'n paar dage sal ons die transport kan krië en dan is die saak in orde."

"Ja," seg oom, „ik het amper spijt, dat ik die saak begin het. Die koste is baie en die voordeel min; dog nou dat dit so ver is, moet ons deurgaàn. Als dit nie was om Flip nie, sou ik nou nog alles opgee."

„Als oom daarvan af wil wees," hervat Olmans, „dan kan oom alles net aan mij o'ermaak, op dieselfde voorwaardes. Ik sal nie ontevrede wees nie."

Die glimlag op die agent sijn lippe, toen hij so praat, was nie aangenaam om te sien nie. Oom Arnoldus verstaan goed, dat hij Olmans nie kan omloop nie, en die voorneme om so goue mogelijk van Olmans af te kom, word bij hom altijd sterker. Hij hou hom egter in en seg: „Jij verstaan mij ook weer verkeerd; julle denk almal dat ik vir mijselw werk; dit is nie so nie."

„Ik verstaan oom volkome goed, en oom verstaan vir mij ook goed. In elk geval, ik is 'n agent en doen mijn werk. Verder het ik niks te doen nie. Oom moet, egter nie vergeet nie, dat ik met die plaas meer moeite gehad het als met andere plase,"

„Wees maar nie ongerus nie," seg oom Arnoldus. „Ik sal alles reg maak. Laat die transport maar kom."

Met 'n vriendelike groet gaan oom Arnoldus uit. Toen hij buite kom, word sijn gelaat donker. „Wag maar, meneer Olmans," brom hij bij homself; „laat ik net eers alles in order hê, dan laat ik jou loop!"

Meneer Olmans kijk oom Arnoldus ook met geen alte vriendelike gesig agterna nie. Die vriendskap tussen die twee was erg aan afkoel. Sodra oom Arnoldus bij die huis kom, vra hij naar Flip. Flip was nog nie daar nie, maar sodra hij inkom, laat oom vir hom roep.

Bijna nog nooit was oom so vriendelik gewees nie. Hij had eers 'n lange storie o'er allerhande dinge, met 'n korte prékie agterna, sodat die trane in de oge van Flip kom. Op die end seg hij: „Kijk Flip, jij moet vir mij nou die waarheid seg; vrij jij naar Anna van Vaalbank, of nie?"

Flip skrik, toen hom die vraag gedoen word. Op die end stamel hij: „Ja, oom, ik sou graag vir Anna wil hê, maar ik is bang om haar reguit te vra. Die mense seg, ik is te eenvoudig, en ik is self ongerus dat sijn mij nooit sal vat nie."

„Daar is baie moeilikheid aan verbonde, mijn kind!“ seg oom, „maar dit is nie hopeloos nie. Miskien sal ons die ding wel kan skik. Jij weet, als die mense eers hoor, dat jij so baie skuld gemaak het, dan sal hulle vir jou bang worde. Oom Gert van Vaalbank is nie 'n man wat skuld verdra nie, en hij sal nooit sijn dogter aan iemand gee wat skuld maak nie. Dit is jammer dat dit nou so is.“

Toen Flip sien dat oom met so 'n ernstige gesig praat, voel hij dat sijn hart hom gaan begewe. Hij het Anna tog al te lief en kon haar nie laat staan nie.

„Og, oom!“ roep hij, „die skuld is te veel om te betaal! Oom kan gerus al mijn goed vat, als ik net vir Anna kan krij. Oom is slim en kan die ding wel regmaak.“

„Ik seg nie,“ hervat oom weer met 'n ernstige gesig, dat dit *onmogelik* is nie, maar dat dit *swaar* sal gaan. Als jij nou net wil doen wat ik seg, dan sal ik sien wat ik kan doen.“

„Oom het nie nodig om bang te wees nie,“ smeek Flip; „ik sal net maak soos oom seg.“

„Wel, dan kan jij van aand 'n bietjie naar Anna toe gaan; maar jij moet oppas wat jij seg. Als sij met jou o'er die plaas gaan praat, dan moet jij net seg, dat ik alles vir jou sal regmaak en dat ik sal sorge dat jij geen skade lij nie.“

'n leder kan verstaan met hoeveel plesier Flip die woorde hoor. Sijn vertrouwe in oom Arnoldus was in die laatste tijd, deur al die mense hulle praterij, baie verminder; maar nou krij hij weer die ou geloof terug. Oom sal alles wel in orde bring.

Die aand was vir die arme kerel 'n sware aand. Ons weet almal hoe swaar dit was, als dit onse voorneme was om 'n nooi te vra, viral als ons dit nog nooit gedoen het nie. Allerhande gedagtes en swarighede kom bij 'n mens op. Die swaarste vir Flip was sijn vrees, dat Anna hom als 'n verkwister sou beskou, omdat hij in skuld was geraak. Die arme jonge man wis self nie, hoe dit so gekom het nie, maar een ding was hij, dat oom hom uitgehelp het en dat hij net sou oppas, dat dit nie weer gebeur nie; viral nie als Anna „ja“ sou seg.

Met die grootste sorg het hij dan ook vir hom aangegetrek, en sijn hare was nog nooit so glad gekam nie als toen. Toen hij uitgaan, klop sijn hart soos 'n hamer,

en hij had amper geen asem meer nie, toen hij bij die huis van Gert kom.

Nou moet die leser nie denk nie om hier 'n uitvoerige beskrywing te krij, hoe Flip die aand die saak klaargemaak het. Liefdestories is nie juis altyd erg belangrik vir ander mense, wat daar niks mee te doen het nie. Genoeg is dit om te weet dat, als iemand die aand om tien uur daar sou gekom het, dan sou hij die twee, nogal digbij mekaar, heel vertrouelik kon sien praat.

Watter praatjies daar eers gewees het, gaan ons nie aan nie; maar so langsamerhand was die gesprek deur Anna op die plaas sijn verkoping gebreng. Flip het ieder keer geprobeer om o'er ander dinge te gesels. Dit het hom egter nie gehelp nie. 'n Man moet baing slim wees om 'n vroumens van haar koers af te breng; ik weet amper nie of daar so 'n slimme man is. In elk geval, Flip kon dit nie doen nie, sodat Anna so langsamerhand die hele geskiedenis, ten minste so vèr als Flip dit self verstaan, agter gekom het.

Nadat hulle nog 'n tydje gepraat en dit ook al laat geworde het, gaan Flip weg. Sijn gemoed was baing ligter als tevore, hoewel daar nog 'n swaar werk voor hem lê, namelik, om ouers bekend te maak. Anna wou niks van verloof weet nie, voordat Flip eers met haar pa gepraat het.

Toen Flip weggegaan en Anna alleen was, begin sijn o'er die saak te denk. Sijn had geen spijt dat sijn „Ja” geseg het nie, want die saak van die grond kom haar baing verkeerd voor. Sijn wis natuurlik van sulke besigheid min of niks af nie; dog sijn voel dat daar iets verkeerd was. Graag het sijn met iemand van verstand daaro'er gepraat. Sijn denk om oom Karel; maar Flip was vir oom Karel te bang, en sijn wou hom nie verdriet aandoen nie. Haar eige vader was wel 'n goeie werksame fatsoenlike man, dog glad nie slim nie. Die enigste ding wat sijn kan doen was, om van haar ma raad te krij. Onder soete drome val sijn in slaap.

Die drome van Flip was nie so aangenaam nie. Hij het met te veel swarigheid gaan slaap; en hij droom aldeur hoe oom Gert hom uit die huis uitja. Hij kan maar nie woorde vinde nie om vir die oom te bedui, dat hij sijn dogter wil hê.

Vroeg die morre was hij al wakker en uit. Toen hij weer in die huis kom, was oom Arnoldus al opgestaan.

Flip word geroep om die morre-godsdiens bij te woon. Oom Arnoldus het dit altijd 'n bietjie lang gehou en Flip het, om die waarheid te seg, baing keer gewens dat die godsdiens moet klaar wees; dog die morre was die diens vir hom nie te lang nie. Hij was bang dat oom hom sou vra, hoe dit die vorige aand gegaan het. So gebeur dit ook. Toen die andere mense weggaan, seg oom Arnoldus aan Flip dat hij 'n bietjie moes wag, en vra hom toen met 'n vriendelike gesig, hoe sijn besoek bij Anna afgeloop het.

Flip vertel toen hoe dit gegaan het. Anna het hom ewe vriendelik aangehoor, maar sij het geseg dat sij haar nie sal verlowe nie, eer dat hij met haar ou'ers gepraat het. Sij het ook geseg dat hij met oom, in wie sijn huis hij was, moes praat en ook met oom Karel, wat sijn voogd is. — Oom Arnoldus hoor dit alles aandagtig aan en vra eindelijk, of Anna niks van die plaas geseg het nie.

Flip skrik toen, want hij weet dat hij vir oom belowe het, om nie o'er die plaas te praat nie. Hij probeer toen so wat die saak te bewimpel, uit vrees dat oom kwaad sal worde, dog Arnoldus was slim genoeg om uit te vinde, dat die jonge nooi belang genoeg in die grond gestel het, om soveel mogelijk al die biesonderhede van die koop uit te vinde. Hij voel dat hij kwaad word, maar na 'n paar ogenblikkes het hij weer uiterlik bedaar, viral toen hij merk dat Flip self nie reg weet hoe die saak staan nie. Wel was die transporte in orde en sou van die Kaap kom; maar tog was hij bang dat, als die hele waarheid voor die dag en in die lig sou kom, die lang bedagte planne nog kon misluk. Hij was als die dood so bang vir oom Karel en vir die ou agent, meneer Meyer. Ook al kom daar geen proses nie, als die mense sou uitvinde hoe hij Flip onderdeur gesprong het, dan was sijn kans om ouderling te worde verbij, en hij wou tog alte graag nog in die voorste bank, met die swart manel en wit das, gaan plaats neem.

Onder die praat merk hij wel dat Flip vreselik bang is om met Gert te praat en hom te vra, aan Anna verloof te wees. Hierop maak hij 'n plan en seg: „Kijk Flip, ik merk wel dat jij erg bang is vir neef Gert, en ik denk self, dat dit nie so makkelik sal gaan nie. Hulle is baing bang vir skuld, soos ik jou al geseg het, en ik denk daar sal heel wat okjeksie wees; maar ik het al geseg, dat ik jou sal help, en daarom sal ik wel 'n kans maak om van-

daag, al is dit Sondag, met Gert te praat. Ik is nog nie seker nie, want ik moet eers nog nadenk, of dit nie miskien Sabbat-breek is nie; dog als dit vir mijn gewete duidelik is, dat ik dit mag doen, dan sal ik so maak. Anders moet jij wag tot Maandag. Gert sal wel nie so vroeg uitrij nie. Ik sal hom dan seg, dat jij vir hom wil vra en die pad vir jou 'n bietjie glad maak."

Toen Flip die aanbod krij, spring hij op van vreugde. Alles was nou reg en met 'n opgeruimd gemoed gaan hij naar zijn kamer om hom vir die kerk aan te trek.

Na die middagkerk is Flip natuurlik weer bij Anna, en toen sien hij tot zijn vreugde dat oom Arnoldus zijn belofte nie vergeet het nie, maar vir oom Gert kom besoek. Wat die twee manne met mekaar praat, kan hij nie hoor nie, daar hulle so 'n klein endjie same wegstap. Hij merk egter op dat die gesprek nie ongunstig vir hom was nie, want toen oom Gert hom sien groet hij hom ewe vriendelik. Ook oom Arnoldus seg aan hom met 'n glimlag: „Ik het alles reggemaak; jij moet net geduld hê."

Later het Flip gehoor dat oom met Gert 'n afspraak gemaak het, om o'er 14 dage die hele saak te bespreek, dan moes Gert weer inkom en alles sou in orde gemaak worde.

Die veertien dage was vir Flip wel wat lang: tog gaan hulle verby. Oom Arnoldus het in die tussentijd 'n paar besoeke afgeleg bij Olmans, en 'n paar dage voor die afgesproke tijd, het hij met 'n pak papiere thuisgekom en aan Flip geseg dat alles nou klaar was; dat die skulde almal betaald was, en dat hij nou gerus en tevrede op Rooiheuvel kan gaan woon, daar niemand hom kan hinder nie. Hij voeg daar nog bij, dat hij o'er 'n paar dage, als Gert inkom, met Flip in die aand saam sal gaan, om alles duidelik te maak.

Die langgewenste aand was eindelijk aangebreek. Anna het sorg gedraag, dat haar vader vroeg al in die middag dorptoe gerij het. Ook het Flip alte danig uitgekijk naar die bekende wa.

Na die ete het oom Arnoldus aanstales begin te maak om met Flip saam te gaan, en nie lang daarna nie was hulle klaar. Oom Arnoldus neem enige papiere uit zijn kas uit, steek die in zijn sak, roep vir Flip en gaan met hom voort. Bij Gert werd hulle vriendelik ontvang. Nadat alles

stil was, en Flip tijd gekrij het om 'n ogenblikkie met Anna alleen te praat, roep oom Arnoldus hulle bij mekaar en begin te praat.

Toen oom Arnoldus so deftig bij die tafel gaan sit, terwyl hij 'n paar papiere uithaal, lijk hij nes 'n predikant wat gaan godsdiens hou. 'n Paar van die klein sussies van Anna vou die handjies al same en een van die kleinste maak haar ogies toe. Dit was alles so deftig en stadig, dat 'n mens sou denk dat hij in die kerk is.

Dit duur 'n paar minute voordat oom begin. Eindelijk seg hij met 'n aandoenlike stem: „Julle sal julle wel verwonder, vriende, dat ik-self kom om met julle te praat en die verlowerij nie net alleen aan Flip o'er te laat nie; maar daar is belangrike redes voor, soos julle self wel sal weet. Ik het nie nodig om julle bekend te stel nie, hoe Flip, wat ik mijn kind noem, in die huis van mijn vrou en naderhand in mijn huis opgegroeit het.

„Ik kan nie seg dat Flippie verkeerd was, of dat ik groot moeite met hom gehad het nie; maar tog is dit in die laatste tijd nie so goed gegaan als vroeger nie. Ik wil nie seg dat dit alles sijn skuld is nie. Die mense het hom verlei en hij is in skuld gekom. Ik het gevoel, dat dit mijn plig is om te help. Ik het toen gehelp, en om die winkeliers te belet dat hulle hom gedaan maak, het ik sijn plaas op mijn naam laat transporteer. Nie dat ik die plaas vir mij wil vat nie, glad en geheel nie, maar ik wil die grond veilig hou, tot tijd en wijle dat ik Flip verstandig genoeg beskou om behoorlik naar alles te kijk. Wat is daar nou gebeur? Flip het daaro'er gepraat en die mense het vir mij belaster en aangeval. Die ding het vir mij diep seer gemaak.”

Toen oom Arnoldus so aan praat was, skiet sijn gemoed hom so vol dat die tranen in sijn oge kom. Flip het amper ook gehuil. Tant Leentjie was ook erg aangedaan.

„Ja vriende!” gaan Arnoldus voort. „Dit is baing smartelik als 'n mens iets goeds wil doen, om dan gesmaad te worde en dit nogal deur ouderlings en predikante. Ik het nagte deurgebrenge sonder te slaap. Amper het ik die saak opgegee. Ik voel egter mijn plig. Ik is baing jammer vir Flippie. Daarom is dit dat ik mij so baing met die saak bemoei.

„Als ik nie tussenbei gekom het nie, dan was die plaas nou seker al in die hande van die engelse. Tog word daar nou geseg dat ik 'n weeskind sijn grond wil vat.

„Kijk hier, hier is die bewijs van Flip sijn lewensreg. So lang als hij leef, kan hij op die plaas woon en niemand kan hom hinder nie. Maar ik het nog veel meer gedoen. Hier is mijn testament. Julle kan dit gerus lees. In die testament het ik geseg, dat die plaas na mijn dood aan Flip moet terugkom, en dat hij net in mijn boedel die geld moet terugbetaal, wat ik hom nou voorskiet om sijn skuld reg te maak. Nou vra ik iedereen, of dit nie billik is nie? Vreselik is dit dan ook nog beskuldig te worde. Hier is die papiere, julle kan dit gerus lees.”

Die lange ernstige redevowering het op die hoorders, behalwe op Anna, 'n diepe indruk gemaak. Hoe anders tog lijk die saak nou, bij wat die mense dit voorgestel het, ten minste so was die gedagte van oom Gert en tant Leentjie. Flip het van die hele saak min of niks begriep nie.

„Ja hier is die papiere,” hervat oom Arnoldus, terwyl hij die testament op die tafel uitbrei. Neef Gert, wat op sijn best maar ordentelik moeite het om sijn skrif te lees, het nie veel sin om die lange dokument deur te gaan nie.

Op aandrang van oom Arnoldus neem neef Gert eindelijk die papier op. Leg dit egter gou weer neer, omdat hij, soos hij seg, sijn bril bij die huis vergeet het en hij met ander brille nie kan lees nie. Die ander aanwesige had ook geen lus om die dokument deur te sien nie, sodat oom Arnoldus dit eindelijk weer in sijn sak steek.

Op sijn vraag of almal nou o'ertuig is, dat hij reg doen, is die antwoord eenstemmig van: „Ja,” hoewel Anna dit laat blij bij 'n knikkie van haar hoofd. Hierop seg oom Arnoldus, dat Flip en Anna moet opstaan. Hij staan toen ook op. Flip denk dat dit amper al trou is. Oom hou toen nog 'n aanspraak o'er die liefde en sluit met 'n soort van gebed en segenwens.

Die hele toneel was so aandoenlik, dat neef Gert en tant Leentjie bedroef aan snik was. Die kleintjies huil toen ook; maar daar hulle te hard aangaan, word hulle gou stil gemaak.

Hierna gaan oom Arnoldus, nadat hij elkeen gegroet het, huistoe. Gert en sijn vrou gaan slaap, dog Flip en Anna sit nog 'n rukkie te praat. Hoe aandoenlik oom ook al ge-wees het, Anna blijf tog agterdogtig; en toen sij in haar kamer was, maak sij nog altijd plan om eens van 'n verstandige en vertroubare man raad te vra.

HOOFDSTUK III.

Die volgende dag was dit Sondag, en gelukkig vir Flip was daar ook kerk in die aand, sodat hij 'n goeie kans het om met Anna naar huis te gaan. Hij kon nie genoeg praat nie van die goeïgheid van oom Arnoldus, hoe wel hij voel, dat Anna maar half met hom saamgaan. Veel wou sij nie met hom praat nie, omdat dit Sondag was. Tog seg sij vir hom, dat hij ook aan oom Karel, wat zijn voorgd gewees het, moet bekend maak en hom moet vra of dit naar zijn sin is, dat hij naar haar vrij. Flip het daar niks geen sin in nie, maar toen hij sien dat Anna dit volstrek wil hê, gee hij toe en belooft haar om dit te doen, waarop hij tevrede huistoe gaan.

Maandagmorre toen die buite-mense weg was, gaan oom Arnoldus ook 'n bietjie loop en wandel so bij die kantoor van Olmans langs. Die kantoortjie was leeg en so stap hij in.

„Ik het aangekom om o'er die rekening te praat van die koste met Rooiheuvel,” seg hij. „Jij het seker dit al uitgemaak.”

„Uitgemaak het ik dit nie,” seg Olmans, „maar als oom 'n bietjie wil wag, kan ik dit gou doen. Die Kaapse koste het ik gekrij en ik moet net mijn koste bijset. Dit is gou genoeg gedoen. Sal ik nou maar ineens £100 set vir mijn koste en raad, oom?”

Dit was 'n goeie ding dat die stoel, waarop oom Arnoldus sit, 'n leuning het, anders was die ou seker agtero'er geval, so skrik hij.

„£100, hoe kom jou dit in die gedagte! Ik het nog nooit gehoor nie dat 'n agent £100 krij vir 'n transport.”

„Oom vergeet, dat ik baing moeite gehad het met die saak en oom baing raad gegee het. Oom weet ook dat die raad van 'n agent duur is;” seg Olmans, „ik denk £100 is nog 'n bietjie min.”

„Ik sal dit nooit betaal nie, jij kan mij gerus dagvaar. Ik sal jou wijs dat ik nie 'n kind is nie,” roep oom Arnoldus woedend uit.

„Moet nie driftig worde nie, oom,” seg Olmans, „anders is die rekening miskien nog hoger. Als 'n mens 'n plaas van 3000 morge vir £80 krij, dan kan hij waarlik wel £100 aan die agent gee.”

„Maar jij weet wel dat Flip die lewensreg het.”

„Ja, dit weet ik wel, maar ik weet ook, dat hij dit nie sal hou nie als oom en ik vriende blij. Als ons rusie maak, dan is dit wat anders. Gee mij mijn £100 en dan sal ik verder vir oom werk. Oom moet mij nie kwaad maak nie.”

Oom Arnoldus bewe van kwaadheid. Hij kan amper nie praat nie.

„Daar is nie haas nie,” seg Olmans, „ik sal oom 'n gespesifiseerde rekening stuur, dan kan oom dit op sijn gemak bestudeer, en als oom dan wil, dat ik oom dagvaar, kan oom maar seg. Ik denk ons moet liewers vriende blij.”

Oom Arnoldus voel wel, dat hij moet oppas en nie te veel moet seg nie. Dit kook daar binnekant. Hij raak hom ewewel baas en seg eindelijk: „Kijk, Olmans! ik wil nie rusie maak nie; stuur jou gespesifiseerde rekening, en als jij die geld verdien het, sal ik jou dit nie onthou nie.”

„Reg so, oom, jij sal jou rekening van middag hê.”

Oom was blij om uit die kantoortjie te kom. Hij voel hij moes eers bedaar om na te denk. Die buite-lug doen hom goed. Nadat hij 'n bietjie rondgeloop het, begin sijn gedagte agtermakaar te kom.

„Wag maar, meneer Olmans,” seg hij bij homself, „ik sal jou tog onderdeur-spring, al is jij honderdmaal 'n agent en ik 'n boer. Uitwerk sal ik jou tog.”

In die agtermiddag kom die jong van Olmans met die rekening. So 'n agent sijn rekening is die snaakste ding, wat nog deur 'n mense verstand uitgedenk is, om iemand te laat betaal. Hulle vra selfs geld om hulle rekening uit te maak. Soveel vir ieder briefie wat hulle lees; soveel vir dit en soveel vir dat en so gaan dit voort tot die end toe. Die end is gewoonlik duidelik genoeg en groot genoeg ook.

Maar Olmans sijn rekening was biesonder snaaks.

Daar was partij dinge ingeset, wat 'n ander mens nie so maar kon begriip nie. Daar was soveel vir rondgaan om te hoor wat Flip skuldig was; soveel om die bewijse in hande te krij; soveel vir advies in die saak, en soveel vir advies in wat anders. Oom Arnoldus verstaan die ding goed genoeg. Als hij nie sou betaal nie en hij op die rekening gedagvaar word, sou die hele transaksie van Rooiheuvel voor die dag kom. Die rekening was net 'n verborge dreiging.

Oom Arnoldus was egter nie 'n man om so gou bang te worde nie. Hij wis wel, dat Olmans ook nie graag sulke sake in die kantoor sou wil sien nie, want dat hij dan die vertrouwe sou verloor. Daarom denk hij ernstig na of dit nie die beste was om met Olmans rusie te maak en dan te sien, wat van die saak sou worde. Bij langer nadenk kom hij tot 'n andere gedagte. Rusie met Olmans sou tog, so lang Flip die lewensreg van Rooiheuvel het, hom baing skade doen en hom miskien vir altijd belet, om die lewensreg in hande te krij. Hoe slim hij ook was, hij het tog in die sake 'n agent nodig en hij wis dat hij met die ou agent, meneer Meyer, niks kon uitvoer nie. Daarom besluit hij om in te gee en met Olmans vereers vriende te blij.

'n Paar dage laat hij egter verbijsaan. Olmans, wat ook heel goed weel, dat Arnoldus naar hom toe sal kom, hou hom ook stil. Hij wag sijn tijd af.

Toen Arnoldus gevoel dat hij heeltemaal kalm is, en hij op homself kan reken, gaan hij Olmans opsoek. Die ontvang hem ewe vriendelik en maak of daar niks gebeur het nie. Hij praat nie eens o'er die rekening, sodat Arnoldus wel moes begin.

„Ik het jou rekening ontvang, Olmans, en ik het hom deurgesien. Jij sal self moet erken dat dit baing hoog is. Ik wil wel vir jou goed betaal, maar ik denk jij moet wat afslaan.”

„Og nee, oom!” was die antwoord. „Oom speel seker. Als oom die rekening goed nagegaan het, sal oom sien dat ik nog baing dinge o'ergeslaan het, omdat oom so 'n goeie vriend van mij is. Oom het seker die rekening nie goed deurgelees nie, anders sou oom nie so praat nie.”

„Ik het hom goed genoeg gelees, Olmans en ik denk jij moet wat afslaan; maar als jij nie wil nie dan sal ik jou betaal wat jij vraag.”

„Ik het mos geseg, als oom die gespesifiseerde rekening krij, dat oom sal tevrede wees,” seg Olmans met 'n wonderlike glimlag. Nou, ons sal maar van die saak afstap. Als oom wil kan oom mij betaal wanneer dit tepas kom. Ik het nie haas nie.”

Oom Arnoldus blij 'n rukkie stil. „Morre sal ik jou die geld bring Olmans,” seg hij eindelijk.

„Goed so, en sal ons dan verder planne maak o'er die lewensreg?”

Arnoldus skrik. „Nee,” seg hij, „die lewensreg hoort aan Flip. Ik is nie 'n man nie om 'n weeskind sijn goed af te neem nie. Flip gaan met Anna trou en kan als hij wil op Rooiheuvel woon.”

„Maar als oom die lewensreg nie koop nie dan kan 'n ander dit miskien krij.”

Arnoldus kijk Olmans sterk aan. „Ik sal Flip seg dat hij versigtig moet wees. Ik wil niks met die saak verder te doen hê nie.”

„Wat sou die ou kerel sijn plan nou wees?” denk Olmans. „Dat hij Flip onderdeur sal spring is tog seker. Die ou huigelaar!

„Olmans moet nie meen nie, dat hij mij weer in hande sal krij,”—denk Arnoldus. „Al wat ik nou te doen het sal ik self waarneem.”

So sit die twee mekaar aan te kijk; gelukkig dat hulle nie in mekaar se harte kon sien nie, anders sou dit 'n wonderlike storie afgegee het.

„O'er veertien dage is daar 'n grote vendusie. Het oom dit al gehoor?” vraag Olmans, om aan die pijnlike stilte 'n end te maak, terwijl hij 'n biljet opneem en dit aan Arnoldus gee, wat sonder veel omslag die biljet aanneem. „Ik denk die goed sal goedkoop gaan en daar is kans om wat bij te verdien.”

„O, dit is die vendusie bij Stefanus,” antwoord oom, toen hij die biljet insien en ook maar blij was om die gesprek 'n ander loop te gee. „Ja ik het al gehoor en als ik geld sou hê, dan sal ik seker wat koop. Mijn vee is bijna alles dood en ik is al moeg om op die dorp te woon. Ik het lus om weer self te gaan boer; dog die geld is skaars. Nou, ons sal sien, Olmans. Morre breng ik jou geld.”

Met die biljet in die hand stap die ou uit die kantoor van Olmans met die vaste voorneme, om so gou als moegelik alle verbintenis met Olmans af te breek. Hij voel glad nie lekker nie. Die onkoste van die plaas was hom nie mee geval nie, en nou die £100 boweop hinder hom al te baing. Wel, hij het die plaas bijna verniet, maar 'n mens weet, hoe meer die duiwel het hoe meer hij wil hê, en hij voel ook dat hij die lewensreg nie so gemaklik sonder koste uit Flip sijn hande sal krij nie. Tevere was hij glad nie.

Die eerste werk wat hij doen toen hij tuis kom, was om sijn geldtrommel na te kijk. Met 'n bank hou die ou hom nie op nie. Hij het altijd sijn geldjies self opgepas. Die trommeltje was tamelik vol, dog toen hij die geld vir die koste en vir Olmans afgetel het, kon jii sien dat daar 'n ordentelike gat in was. Dit maak hom nie vriendeliker nie. Hij set die afgetelde geld in 'n sakkie, sluit die trommel toe en blij sit om na te denk.

Onder die denk val sijn oog op die biljet wat hij van Olmans gekrij het. Dit is net of daar 'n gedagte in hom opkom. Hij lees die biljet aandagtig o'er en met 'n glimlag van tevredenheid set hij dit weg en gaan uit.

„Ik sal die ding nou wel sonder Olmans klaarkrij,” brom hij bij homself.

Die dag was die ou weer biesonder vriendelik vir Flip en toen hulle die aand-ete klaar het en Flip wil opstaan, seg hij dat Flip 'n bietjie moet blij sit.

Toen alles stil was en Flip nogal angstig afweg, wat oom te seg het, begin die ou eers wat o'er die boerderij te gesels en o'er die werk te praat. Eindelik seg hij: „Het jii nou al gedenk, Flip, wanneer jii sal trou en hoe jii die vrou sal onderhou? Jii het nou wel die lewensreg op Rooiheuvel en jii kan daarop woon, maar jii weet Rooiheuvel is geen saaiplaas nie. Jii sal heel wat vee moet hê om te kan uitkom; jou veetjies is maar min.”

So eenvoudig was Flip nie of hij het ook al o'er die selfde saak gedenk en al 'n paar aande wakker geleg om uit te reken, hoe lang dit sou moet duur eer hij genoeg vee bij mekaar kon maak om Anna behoorlik te onderhou.

„Ja oom, mijn vee is min en geld om vee te koop het ik ook nie, maar ik sal suinig wees en opspaar. Die ooie moet netnou lam; miskien krij ik 'n goeie lammer-oes. Dan sal ons sien. Anna seg ons moet nie so haastig wees nie.”

„Miskien kan ik jou wel 'n plan gee en jou help, Flip.”

Flip sijn oge skitter van vreugde. „Dit sal 'n goeie ding wees, oom,”—seg hij,—„maar hoe sal dit reg kom.”

„Daar is o'er veertien dage vendusie bij neef Stefanus. Ik ken sijn vee; dit is 'n goeie soort. Jii moet daar 'n paar honderd ooie koop; dan het jii iets om mee te begin en dan kan jii na die lamtijd trou, als alles goed gaan.”

„Ja oom, maar hoe met die betaling?”

„Daar moet ons 'n plan mee maak. Vereers sal ik daar wel voor sorg en dan kan ons saam later die ding regmaak.

„Maar dan kom ik weer in die skuld, oom,” seg Flip, met 'n bedenkelike gesig, „en ik wil nie meer skuld maak nie. Als Anna dit hoor is sij seker kwaad.”

„Denk jij dan dat ik jou in skuld wil laat kom?” seg oom 'n weinig knorrig, sodat Flip in die war raak. „Jij moet denk, dit is nie 'n winkelskuld nie. Dit is aanteelgoed en dis glad 'n ander saak. Laat ons nou eers jou sake regmaak. Ik sal een van die dage jou rekening opmaak, want ik het so die een en ander ding vir jou betaal. Als ons eers die rekening nagegaan het, dan kan ons sien wat ons op die vendusie kan doen. Dit is verniet om so te vrij. Die nooi krij miskien tegensin en vat 'n ander man. Die mense is nou eenmaal so.”

„Nee, oom ken nie vir Anna nie. Sij het vir mij belooft om te wag en sij sal dit ook doen.”

„Jij moet 'n nooi nooit te veel vertrou nie,” seg oom. „In elk geval, jij moet maar eers o'er die vendusie nadenk en als jij hulp nodig het, moet jij net praat. Maar jij moet met niemand daaro'er spreek nie, want als die mense eenmaal merk, dat jij wil koop dan maak hulle afspraak om die goed op te jaag. Jij moet dan te veel betaal.”

Dit begriip Flip ook wel en hij neem hom voor om sijn mond te hou.

Toen hij alleen in sijn kamer was begin hij o'er die saak na te denk. Die woord van oom het hom onrustig gemaak. Hij het nog nooit gedenk dat Anna hom kon pier als sij te lang moet wag nie. Die ding plaag hom.

Hij het baing lus die skape te koop en is daarom bang om weer skuld te maak, maar hij kon nie denk dat oom Arnoldus hom verkeerd sou raai nie. Hij kon met niemand daaro'er praat nie. Anna het hom gesege dat sij veertien dage van huis sou wees, om bij een van haar tantes te kuier. Die arme kerel het dit swaar.

'n Paar dage na die gesprek seg oom, dat hij die rekening opgemaak het en hij in die aand dit kon nakijk, Die rekening was 'n baing lang ding waarvan Flip niks begriip nie. Daar staan allerlei dinge van belastings en koste en uitgawes, kafferhuur en kos vir die skaapwagters en 'n hele

partij dinge meer, waaraan Flip nooit gedenk het nie. Hij skrik toen hij die ding sien. Dit loop na die £150. Hij het nooit geweet dat daar so baie koste op 'n plaas was nie.

„Sien jii nou wel, Flip,” seg oom toen hij in die aand met hom die rekening nagaan, „dis veel beter vir jou, dat ik die plaas het en jii op die kan woon? Nou sal ik in die vervolg al die koste moet betaal en jii kan lekker stil woon. Die geld wat ik voorskiet kan wag. Daar is nie haas bij nie, Ik het die rekening opgemaak om nie in die war te raak nie.”

Die praat van oom laat Flip weer bedaar, want sijn hart het al geklop net soos 'n voorhamer. Hij begin weer reg te kom,

„Nou wat sal ik doen met die skape op die vendusie?” vra oom.

„Oom moet maak soos oom denk. Als oom net sorge dat alles reg kom.”

„Laat dit aan mij o'er,” seg oom; „wees maar gerus. Ik sal wel koop en dit dan later aan jou o'ermaak. Als jii koop dan sal die mense dit te hoog opjaag.”

Flip was met alles tevrede en sien reeds in sijn verbeelding, hoe die trop lammetjes bij die kraal speel en hoe hij als 'n groot boer rondstap en die hottentots order.

Die volgende dag seg oom, dat hij 'n brief gekrij het en hij verplig is om weg te rij. Hij het sake te doen in 'n ander dorp en sal miskien nog verder gaan. Die aand laat hij die buggie klaarmaak en vroeg die volgende morre rij hij weg. 'n Jong wou hij nie saam neem nie. Hij seg dat hij wel sou klaarkom.

Toen hij weg is, denk sijn vrou en huisgenote daaraan, dat hij seker vergeet het om te seg waarheen hij sou gaan; dog oom Arnoldus het wel meer so weggerij, dat 'n mens eers later hoor waar hij gewees het.

Flip moes plaas-toe om 'n werk te doen, wat oom hom gegee het; maar ongelukkig het sijn perd weggeloop en moes hij die morre eers rondsoek om 'n perd te krij waarmee hij sijn perd kon soek. Dit was nie makkelik nie. 'n Mens weet dat als jii op die dorp 'n perd nodig het, die een sijn perd siek, die ander sijn te mager, die derde sijn kreupel en die vierde sijn perd oud is, So het Flip die dorp deurgedwaal. Op die end kom hij op die gedagte dat Olmans so 'n ou karwij-perd het en dat hij hom miskien dit sou leen. Hij stap toen naar Olmans toe.

Olmans kijk vreemd op toen Flip inkom, want Flip gee gewoonlik pad als hij die agent sien. Toen Olmans egter ewe vriendelik is, het hij moed om die perd te vra. Olmans was ewe gewillig en seg vir hom, dat hij 'n ogenblik moet wag en dan sal die jong die perd haal en opsaal. Flip het dit self wel wil doen, maar hij durf Olmans nie aanstoot gee nie. Voordat hij daarom denk sit hij met die agent te praat, wat allerlei dinge hom uitvraag en eindelijk die gesprek op Rooiheuvel bring. Nie genoeg kan Olmans die goeïgheid van oom Arnoldus roem nie. Die tong van Flip raak toen los en daar die jong nog al 'n rukkie wegblij, (want 'n hottentot het net haas als hij kantien toe wil), word daar heel wat gepraat. Flip vertel ook dat oom Arnoldus van morre weggerij het, (wat Olmans nie onbekend was nie), dog dat hij nie weet waar sijn oom heengerij het nie. Toen eindelijk die jong kom met die perd en Flip wegrij, weet hij waarlik nie of hij aan Olmans vertel het, dat oom Arnoldus hom met geld wil help. Dit alleen weet hij, dat Olmans geseg het, 'als hij miskien geld nodig het, hij gerus naar hom kan kom.

Oom Arnoldus blij 'n paar dage weg, maar kom nog vroeg genoeg terug om die vendusie bij te woon. Flip rij toen te perd saam en neem 'n paar volk om die skape aan te jaag. Hij was wettig half deurmekaar. Die ene ogenblik wens hij dat die goed te duur mag gaan en dat oom nie sou koop nie; die ander ogenblik, als hij die ooie sien, het hij weer 'n ander gedagte. Die dag was hij nog 'n end skuwer als anders. Die jong-kerels het begin om hom met Anna te plaag. Vrijerij kan jij probeer toehou soveel mogelijk, maar dit is net soos vuur. Dit kom uit. Hij hou hom daarom agteraf.

Toen 'n paar klompe skape verkog is, kom die ooie aan die beurt. Nou begin die regte biederij. Hij hoor hoe dat oom Arnoldus 'n trippens opset en weer 'n trippens en eindelijk, hoe die afslager die bod toeslaan.

Hij skrik toen hij hoor, dat oom Arnoldus hom roep en seg, om die skape opsij te jaag en te tel of die getal reg is. Hij kan amper nie, hoewel hij anders 'n baas skaapteller was. Die getal kom uit; 350 ooie, vet en jong. Hoeveel hulle kos, het hij nie mooi gehoor nie, dog hij reken hij sal dit wel uitvinde als hij thuis is, Oom seg hom dat

hij die volk die skape moet laat aanja; dog Flip wil liewers self bij die vee blij en kijk hoe die volk werk. Stadig rij hij toen 'n end met die volk saam, en toen hij hulle op pad gehelp het, rij hij huis-toe.

Oom Karel was ook op die vendusie gewees. Flip het die ou in die oog gehou en gesien, dat hij oom Arnoldus nie gegroet het nie, hij kijk ander pad. Nou het Flip eers die plan gehad om volgens sijn belofte met oom Karel te praat, maar die oubaas was die dag so kortaf, dat dit 'n ander man moet wees dan Flip om met hom o'er iets te praat.

Flip het wel spijt gehad. Hij het altijd graag gedoen wat hij belowe het, dog hij troos hom met die gedagte, dat hij wel 'n beter tijd sal vinde om o'er die saak te spreek, en dat hij liewers reguit naar oom Karel moet gaan als die oom weer op die dorp kom. Intussen is hij blij dat hij die trop skape het.

Nadat 'n paar dage verbijgegaan het, seg oom Arnoldus aan Flip, dat hulle die planne nou agtermekaar kan set en die betaling kan regel. Die rekening, wat Flip al reeds gesien het, word hom weer voorgeleg en die geld van die skape word bijgeset, sodat die sommetjie ordentelik hoog was. Flip skrik toen hij dit sien, maar oom Arnoldus seg dat hij verniet bang is. Hij sal vereers wel alles regmaak.

„Ik het die bewijse geteken, Flip,” seg oom, „en al wat jij nou te doen het, is vir mij 'n bewijs te gee bij lewe en sterwe. Hier is 'n dokument wat ik laat opstel het. Jij kan dit nou op jou gemak o'erlees en dan moet jij en 'n paar getuige dit teken; maar moet daar nie te veel o'er praat nie, anders raak jij jou krediet kwijt bij andere mense en dit sal jou grote skade doen in jou boerderij.”

„Mag ik die ding nie aan Anna wijs nie,” seg Flip; „ik is bang sij sal kwaad worde als ik weer skuld maak,”

„Jij moet Anna nie van die staanplek af bederwe om haar al jou sake te vertel nie; dit sal jou naderhand las gee. Ik gee daarom nie om nie, anders seg die mense weer dat ik jou onderdeur-spring. Jij moet egter nie met Olmans of oom Karel daaro'er praat nie, of daar kom seker ergernis. Geef die dokument maar terug als jij hom deurgelees het, dan kan jij dit weer krij als jij dit vir Anna wil laat lees.”

Flip neem die dokument toen saam naar zijn kamer. Dit was 'n lang ding, vier volle velle. Oom Arnoldus het dit deur 'n ander agent, op 'n ander dorp, laat opstel; daarvoor was sijn uitrij gewees. Die agent het die stuk so opgestel, dat 'n gewoon mens, bij die eerste lesing, daar niks van verstaan nie; en ieder keer als hij dit o'erlees, nog 'n bietjie minder. Die inhoud was egter: Flip erken, dat hij soveel skuldig was en dat, als hij dit op die tijd nie sou betaal nie, oom Arnoldus ook die lewensreg op Rooiheuvel kon neem. Die som was nog nie ingevul nie en die tijd van betaling ook nie.

Die arme Flippie sit met die lange dokument voor hom en probeer om die ding te verstaan. Die dokument was wel in Hollands geskrywe, maar soos die meeste van die dokumente is, in gebrekkige Hoog-Hollands met woorde daarin, wat Flip seker vir die eerste maal in sijn lewe sien. Toen hij meer dan 'n uur met die ding gesit en 'n paar piëpe uitgerook het, gee hij dit op. Anna, wat tog beter kan lees dan hij, sal wel vertel, wat in die dokument staan.

Met 'n opgeruimd gemoed, net of daar 'n grote las van sijn skouers afgeval het, vat hij die dokument en bring dit vir oom Arnoldus terug.

„Hoe lijk dit vir jou,” seg oom, — „sal jij dit wil teken?”

„Die ding lijk goed genoeg, oom,” seg Flip. „Moet dit nou geteken worde?”

„Hoe gouer sulke dinge klaar is, hoe beter,” seg oom Arnoldus. „maar ons kan nou niks doen nie. Daar moet twee onpartijdige getuige bij wees. Ons is nou op die end van die week. Saterdag sal neef Gert wel inkom, dan kan jij en Anna die ding bepraat. Maandag kan jij teken; dan is alles in orde en jij kan trou net wanneer jij lus het.”

Flip was met alles tevrede en wag op Saterdag. Oom Arnoldus sou graag gesien het, dat hij dadelik teken, dog hij was bang dat naderhand kon geseg worde, hij het Flip bedrieg. Hij reken daarop, dat die ander mense die dokument ook nie goed sou verstaan nie en dat hij op die manier Rooiheuvel vir enige honderde ponde in hande sou krij. Met die kanse sou hij allig 'n vijftien honderd pond win.

„Laat Flip maar eerst teken en dan sal ik mijn planne wel regkrij,” seg die ou bij homself,

Saterdagavond stap Flip ewe welgemoed naar Anna met die dokument. Hij was amper 'n bietjie hoogmoedig op die groot papier, en toen hij opsit en in plaas van vrijpraatjies te begin, die papier uit sijn sak haal, kijk Anna verwonder op.

Haar pa was ook wel op die vendusie gewees en het vertel, dat oom Arnoldus skape gekoop het. Dat die skape ewewel vir Flip was wis hij nie. Toen Flip haar nou die dokument gee, verstaan sij daar niks van nie. Daar was eers 'n lange uitlegging nodig eer sij ook maar enig-sins iets begriip.

Hoewel sij 'n hele stukkie slimmer was dan Flip en ordentelik skool gehad het, kon sij die ding ewemin verstaan als haar vrijer. Die wantroue in die bedoelings van oom Arnoldus kom weer bij haar op. Sij lees en sij lees weer, maar die ding word altijd meer duister. Flip hou egter aan, dat sij hom moet uitleg en hom moet laat teken. Die skape het hij tog al gekoop en die is op sijn plaas, sodat hij daar nie meer van af kan kom nie. Flip beantwoord al haar besware deur te seg, dat oom Arnoldus 'n vrome man is en so 'n vrome man hom nie skade sal aandoen nie.

Bijna die hele aand gaan met die strijerij verbij en toen Flip weggaan, het hulle nog nie tot 'n besluit gekom nie.

„Gee mij die dokument,” seg sij bij haar afskeid. „Jij kom tog morre-aand weer, dan sal ik jou dit teruggee. Oom Arnoldus sal tog morre nie naar die ding vra nie, jij kan seg dat jij dit morre-aand sal saambreng.”

Hiermee moes Flip tevrede wees en huistoe gaan.

Sodra Flip weg was, vat Anna die dokument op en neem dit saam naar haar kamertjie. Haar pa en ma en die kinders was almaal in slaap. Sij maak toen gou haar plan klaar. Soek stilletjies pen, ink en papier. Die ink, wat half verdroog was, maak sij nat met asiin. Die ou pen gaan nogal aan; maar papier was skaars. Sij krij tog eindelijk genoeg bij mekaar—hier 'n stukkie en daar 'n stukkie, en op die stukgies skrijf sij die dokument o'er. Tot laat in die nag is sij daarmee besig, maar sij krij die ding tog klaar.

„Wag laat ik net 'n bietjie tijd krij,” seg sij bij haarself, „dan gaan ik self naar oom Karel en meneer toe en vra vir hulle raad.

Met die gedagte val sij in slaap.

HOOFDSTUK IV.

Toen Flip die aand thuis kom, sien hij tot sijn grote verwondering dat oom Arnoldus nog op is. Anders was oom nie van die laat-opblijers nie, en Flip sijn eerste gedagte was, dat daar iemand ziek was. Dit was nie so nie. Oom Arnoldus roep hom om die deur te sluit en in sijn kamer-tjie te kom. Hij vra hom meteen of hij die papier saamgebreng het. Flip het nooit daarom gedenk nie. Hij skrik hom vaal. Toen hij oom Arnoldus vertel dat Anna die papier gehou het, word die ou regtig-waar kwaai. Flip het hom amper nog nooit so nukkerig gesien nie.

„Hoe kan jii so 'n gewigtige papier so maar bij ander mense laat staan,” seg hij, „iedereen kan dit nou vat en afskrijwe. Jii het jouself in groot gevaar gebring. So 'n papier moet nooit uit jou hande kom nie.”

So gaan hij aan. Flip het amper gedenk dat hij 'n vreselike sonde gedaan het. Hij wil teruggaan, om die papier te haal, maar dit was al so laat. Hij was bang om die mense op te klop. Toen oom sien dat hij nog terug wil gaan, wil oom dit ook nie, maar laat Flip beloof, om vroeg in die morre dit te doen en hom die papier te bring.

Flip het 'n sware nag deurgebring. Slaap kon hij nie; die woorde van Anna speel hom deur sijn hoofd. Hij het gedenk, sji sou seg, dat hij moet teken. Die skape wat hij gekoop en wat so mooi gelijk het, lijk nou net soos kwaai honde, wat hom sal bijt; en nou dat oom Arnoldus kwaad is, weet hij nie raad nie. Eindelik val hij in slaap. Hij droom so sleg, dat hij blij is om weer wakker te worde.

Vroeg in die morre was hij al op, en sodra hij maar enigsins kan, set hij af naar Anna, wat verwonderd was om hom te sien. Hij lijk so bleek of hij siek is; maar sji het gou uitgevinde wat hom skeel, Sji is nou eens so blij dat sji die papier o'ergeskrijwe het.

„O, die papier kan jii krij Flip. Ik kan dit ook nie verstaan nie, maar een ding moet jii mij belowe, anders word ik kwaad en ik seg jou af. Jii teken die papier nie, voordat jii mij eers weer gesien het. Ik seg jou nou eens vir altijd, oom Arnoldus spring jou onderdeur. Jii kan nou kies tussen hom en tussen mij. Jii kan hom gerus seg, dat ik nie wil hê nie dat jii teken en als hij jou dreig, is

dit niks nie. Ik zal hom regmaak, al is ik maar 'n nooi. Ik is nie bang vir hom nie."

Toen Anna so daar staan, lijk sij ook net als 'n nooi, waar 'n man voor bang kan worde. Sij hou haar daarom sterker dan sij is. Sij het ook 'n plan.

Flip is tussen twee vure in, maar die nooi is tog beter dan die oom, Die liefdevuur brand altijd die vinnigste.

"Nou ik sal so maak," seg Flip, „ik sal tog vandag nie teken nie, en vanaand kom ik weer kuier; gee mij nou die papier,"

Anna gaan in die kamer, en nadat sij Flip nog eens sijn belofte laat herhaal en die op haar manier besegel het, gaan Flip met die papier terug.

Oom Arnoldus was ook al opgestaan. Toen Flip hom die papier gee, kijk hij heel wat vriendeliker. „Og," seg hij, „jij het nie nodig gehad om so haastig te wees nie; ik wou jou net leer, om tog versigtig met sulke dokumente te wees." Daarop gaan hij met die papier in die kamer, kijk dit nog eens goed deur en sluit dit weg.—

Nie lang daarna is die kerktijd en almal gaan naar die kerk. Oom Arnoldus is 'n goeie hoorder; hij luister naar wat die predikant seg. Die predikant was wel regsinnig; maar oom Arnoldus seg, dat die beste man wel eens 'n fout kan maak. Dat daarom die ou mense moet oplet, en dit is ook reg.

Een fout het oom Arnoldus tog. Hoewel hij 'n goeie hoorder was, was hij 'n slegte toepasser. Als die predikant aan die toepassing kom dan deel oom die vermanings so stil-weg aan die ander mense uit en hou niks vir homself nie. Op die manier kom hij leeg uit die kerk.

Die morre was hij egter nie eens 'n goeie hoorder nie. Hij had so 'n gevoel o'er hom, dat hij hom self gepier het deur Flip die dokument saam te gee om Anna dit te laat lees. Olmans het hom gewaarsku, dat hij vir haar moes oppas. Olmans was ook in die kerk en dit hinder hom. Boweal, oom Karel sit so breed in die ouderlingsbank, dat hij hom wel raak moes sien. Die ou luister ook wel, al knik hij nou en dan 'n bietjie. Oom Karel was ook meer 'n toepasser als 'n hoorder.

Die ding, waoro'er oom Arnoldus nou sit te denk, was of hij die teken van die dokument zou deurdruk op Maandag, of sou uitstel tot 'n latere tijd, om op 'n geskikte

dag so maar ineens die papier voor Flip te leg. Hij was bang dat, druk hij deur en Flip word opstandig, dan kom die storie op die vlakke; wag hij, dan kan daar ook fout kom. Daar die papiere egter weer in sijn hande was, skijn daar nie gevaar nie. Voor die preek uit is, het hij sijn plan opgemaak. Hij sal wat wag, dan kan hij later sijn sin wel krij.

Anna het ook sit rond kijk en tot haar blijdschap gesien, dat oom Karel in die kerk was. Sij maak toen haar plan klaar om op die een of andere manier bij die ou raad te krij. Dit was nou makkeliker, omdat sij die papier o'erskrijwe het.

Toen die kerk uitgaan, blij sij so onder die mense agter. Toen Flip haar sien en met haar wil saamloop, seg sij, dat hij maar moet aangaan. Sij sou hom in die aand wel seg waarom.

Flip het nie veel lus om so te maak nie dog hij het al uitgevinde, wil hij met Anna vrede hou, dan moet hij net maak soos sij seg. Hij stap toen aan. Ieder keer kijk hij om en so sien hij dat Anna met tante Saartjie saamloop en met haar praat. Oom Karel gaan min met sijn vrou saam en so was dit ook nou. Anna krij toen gelegenheid om met tante Saartjie opsj te kom.

Na 'n paar gewone praatjes, vraag Anna, wanneer tante van plan is uit te rij, daar sij graag met oom Karel o'er iets wil praat: sij kan dit vandag nie doen nie, want dit is Sondag; dit is o'er wereldse sake. Tog wil sij al te graag iets met oom Karel praat.

"Is dit o'er Flip?" vraag tante met 'n glimlag.

Anna word rooi. maar seg vrijmoedig: „Ja, tante,”

„Oom Karel is regte nukkerig op Flip,” seg tante, „omdat hij nie wil maak soos oom seg nie. Ik is bang dat oom Karel nie raad sal gee nie.”

„Og, tante, tante ken mos vir Flip en tante weet, hoe gou hij in die war is. Als ik oom Karel sien, dan sal ik hom alles duidelik maak.”

„Goed,” seg tante, „kom Maandag-morre vroeg. Ons wil nog huistoe rij.”

„Ja, maar dan moet tante eers met oom 'n bietjie praat. Ik is bang om met oom te begin. Dit is nou jammer dat vandag Sondag is, anders sou ik tante kan vertel.”

„Nou ja,” seg tante, „oom is nie so kwaai nie. Kom gerus, hij sal jou wel goeie raad gee.”

Dit was net of daar 'n grote las van Anna haar hart afgeneem was. Oom Karel was die grote raadsman van die distrik, en nou wis sij dat die saak in goeie hande was. Maar een ding het sij haar voorgeneem, Flip moes nog dieselfde aand naar oom toe, om hom bekend te maak dat hij met haar wil trou.

In die agtermiddag gaan hulle weer naar die kerk. Mense wat verloof is, is dikwels getroue kerkgangers. Toen hulle uitkom, vat sij vir Flip op.

Flip belij so maar, dat hij nog nie volgens sijn belofte bij oom Karel gewees het nie. Hij sal daarom seker gaan. Anna geef nie in nie. Hij moet eers belowe, dat hij nog dieselfde aand dit sal doen, sodat hij haar kan vertel wat oom geseg het, „Jij moet nie denk nie, dat jij mij van-aand sal sien, als jij nie eers bij oom Karel gewees het nie.”

Flip sien nou, nij kan nie langer uitstel maak nie. Hij belooft plegtig dit te doen.

Die aand kom Flip nie vroeg nie. Dit was vir Anna 'n goeie teken, en toen eindelijk Flip kom, sien hij daar uit soos 'n mens wat 'n kwaai tand laat trek het. Hij knik Anna vriendelik toe. So lang die ander mense op was, praat Anna niks; maar toen hulle alleen kom, was die eerste vraag: „Wel, Flip! was jij bij oom Karel?”

„Ja,” seg Flip, „ik was na die ete daar.”

„Goed, en wat het hij geseg?”

„Hij het mij net aangekijk en toen gelag.”

„Maar het hij niks gepraat nie?”

„Ja, toen hij uitgelag het, seg hij: Jij krij 'n beter vrou als jij wêrd is. Seg vir haar sij moet naar jou kijk, en sij moet oppas dat jij nie meer papiere teken nie. Jij het jou plaas al weggeteken. Als sij nie oppas nie, sal jij haar ook wegteken.”

„En toen?”

„Toen gaan hij weg en ik blij met tante alleen. Tante het mij lang opgehou. Eers het sij mij gelukgewens en toen het sij mij uitgevra. Jij het seker met haar gepraat.”

„Og nee, net 'n paar woordjes.”

„Sij wou van alles weet. Van die plaas en die lewens-reg en die skape, wat ik gekoop het. Sij het mij daarom voorgekrij, omdat ik nie met oom Karel raadpleeg nie. Ik het toen reguit geseg, ik was vir oom bang. Sij het mij

toen ook laat belowe dat ik nou niks meer sal teken nie, voordat ik eers die ding aan oom Karel gewijs het."

"En jij het toen seker so belowe?"

"Ja."

"En jij sal seker weer, als oom Arnoldus regte nukkerig kijk, jou belofte vergeet."

Flip laat sijn kop hang.

"Nou kijk, Flip, jij moet nou vir altijd 'n man worde. Als jij 'n vrou wil hê, moet jij 'n man wees. Jij teken morre niks nie. Jij vra 'n week uitstel. Als oom jou vra, dan seg jij ronduit, dat ik dit nie wil hê nie. Ander week sal ik jou wel laat weet wat jij moet doen."

Maandag morre was Flip in duisend angste, dat oom Arnoldus hom sou laat teken. Die ou hou hom ewewel stil en spreek nie 'n woord nie. Omtrent tien uur toen hij sien dat die wa uitgetrek is, en Anna haar vader wil rij, loop hij nog gou effentjies o'er. Anna was nie thuis nie, maar kom tog gou, Sij was half uit asem want sij het hardgeloop.

"Het jij al geteken?" vra sij aan Flip.

"Nee, oom het niks geseg nie."

"Dit is goed; denk nou aan wat jij belof het."

"Waar was jij dan van van morre. Anna?" Anna verkleur. "Ik sal jou wel een dag seg, wat ik gedoen het. Nou het ik geen tijd nie. Ik moet help oppak." Daarmee moes Flip tevrede wees.

Ons het egter nie nodig om so lang te wag nie, om uit te vinde waar Anna was, Ons kan dit wel raai. Sij was bij oom Karel gewees.

Sij het ook wel opgesien om met oom Karel te praat, want sij was nog van haar kindse dage af bang vir die kwaai ouderling, soos die kinders hom noem, maar bang of nie, die ding moes nou.

Die gesprek met oom Karel was haar meegeval. Tante Saartjie was ook gelukkig daar en dit het haar moed gee. Sij het eers ekskuus gemaak vir Flip en dat sij haar met Flip sijn sake bemoei. Oom weet egter dat Flip gou verlege is en sij kon tog nie toelaat dat Flip bedrieg word nie. Oom het haar geduldig aangehoor; so nou en dan 'n bietjie gebrom dit was al.

Toen sij eindelijk uitvertel het, haal sij die stukkie papier uit, waarop sij die dokument o'ergeskrijf het

„Wel!” seg oom, terwyl hij uitbars in lag, „jij is die regte vrou vir Flip. Die ding is slim o'erleg. Ik het al nie geweet om die stuk in die hande te krij nie. Ja, mijn ou vader het altijd geseg: vroue-lis gaan bo alles.”

Tante Saartjie skud haar kop. Die slimheid van die tegenwoordige nooiens het haar nie heeltemaal aangestaan nie. „Ons sou, toen ons so jong was, nooit aan so 'n ding gedenk het nie.”

„Og, tante, wat moes ik maak. Mijn pa weet van die dinge niks af nie, en ik het geweet, ik kan nie raad van 'n ander mens krij, als ik die papier nie kan wijs nie. Dit was van pure angs dat ik dit gedoen het.”

„Ik seg nie, niggie, dat jij verkeerd gedaan het nie,” seg tante, toen sij sien dat die trane al amper in Anna haar oge kom; „glad nie. Ik het mij net verwonder. Moet jou dit nie aantrek nie.”

„Nee, jij het goed gedaan, niggie!” seg oom Karel. „Laat die ding nou bij mij en seg vir Flip, dat hij niks moet teken nie. Arnoldus denk dat hij baing slim is, maar ons sal sien. Ik sal die papier nalees en beloof vir jou, ik sal werk maak van die saak. Ik is vir Arnoldus nie bang nie. Donderdag sal ik na Spitskop rij, dan moet ik bij julle plaas verbij. Maak dan dat jij tuis is. Gaan nou maar gerus huis-toe.”

Anna laat haar dit nie tweemaal seg. nie. Sij soen tante Saartjie hartelik en gee oom die hand.

„Nee! nee!” seg oom. „Ons is al amper familie, en familie groet nie so van ver nie. Jij moet mij ook soen.”

Die soen van oom was vir Anna 'n hartsterking. Sij voel nou, dat sij in oom 'n verstandige hartelike vriend het. Blij het sij weggegaan,

Toen sij weg was, begin oom die papier te lees.

Die ding is deur 'n agent opgesteld,” seg hij, „dit kan jij so maar sien. Olmans het hom seker gehelp.”

„Is die ding tot Flip sijn skade?” vraag tante.

„Denk jij dan, dat Arnoldus iets in Flip sijn voordeel sal doen? Ik sal tog probeer om die saak reg te maak.”

Oom Karel steek die stukkies papier in sijn sak en stap naar sijn agent. Mister Meyer was baing besig, soos altijd op Maandag, maar vind tog nog tijd om 'n ogenblik met oom Karel te praat, wat hom in weinige woorde die saak vertel en die papiertjies o'ergee.

„Wanneer kom jij weer in, oom Karel?“ vraag mister Meyer. „Ik moet o'ermorre weer in die dorp wees.“

„Goed kom dan weer aan.“

„Maar in die tussentijd teken Flip dalk net wat hom voorgelegd word.“

„Daar is nou niks aan te doen nie; ons moet af wag. Ik sal in die tussentijd sien wat ik kan doen.“

Oom Karel het 'n onbepaalde vertrouwe in mister Meyer. Gerus en tevrede gaan hij weg.

Toen die drukte in die kantoor 'n bietjie verbij is, vat mister Meyer die papiere en lees hulle deur.

Hij verstaan hulle goed.

„Die ou huigelaar,” brom hij bij homself, „hij is die duiwel te slim; maar slim vang tog partijkeer sijn baas. Dit sal aan mij nie leg nie, als die mooie plan misluk, als ik net eers kan uitvinde wie die dokument opgestel het. Self het hij dit nie gedoen nie. Olmans ook nie. Hij ken te goed Hollands; dit is deur 'n Engelsman gedaan, wat maar zwak Hollands ken. Soveel te beter als Arnoldus met Olmans rusie het, dan het ik ten minste 'n vriend in die kamp van die vijand.“

Nou het mister Meyer wel gehoor van die rusie, wat daar gewees het tussen oom Karel en Arnoldus, en dat meneer daar ook bij was. Hij het hom daar egter nie aan gesteur nie, want hij was van die soort mense, wat hom nie met andere mense hulle sake bemoei nie. Nou dat die saak in sijn hande is, begin hij daar belang in te stel.

Toen die kantoor in die agtermiddag gesluit was, gaan hij naar meneer.

„Ik kom 'n ogenblikkie aan,” seg meneer Meyer, „net om u uit te hoor. Dit is anders mijn gewoonte nie; maar dit kan nou nie anders nie.“

Meneer kijk hom vreemd aan. „Kijk nou nie so verwonderd nie,” seg meneer Meyer, wat welbekend was in die pastorie. „Ik wil die waarheid weet; daarom kom ik. Wat het oom Karel en u met Arnoldus uitgevoer.“

„O,” seg meneer, „ik denk ons het meer kwaad dan goed gedaan.“

„Dit is te denk,” brom mister Meyer, „als predikante die werk van agente wil doen, dat hulle die saak bederwe. Het julle naar mij gekom, dan het ik die ding seker gouer reggemaak. Dog vertel eers omstandig.“

Meneer voldoen aan die versoek,

„So,” seg mister Meyer. „Die ou het sijn sake mooi agtermekaar gemaak en is nou besig om die hele plaas in te palm. Olmans sal hom seker help. Maar ken u miskien vir die nooi waar Flip naar vrij?,”

O ja, ik ken haar goed. Haar ouers is nie rijk nie, maar fatsoenlik, Sij is 'n flukse meisie.”

„Oorlams is sij genoeg,” seg mister Meijer, „Wel, ik sal sien wat ik vir Flip kan doen.”

Nou dat mister Meyer op die spoor was, het dit nie lang geduur nie voordat hij uitgevinde het, hoe Olmans bij die winkeliers gewees en die skulde van Flip opgekoop het. Maar die ding help hom nie veel nie. Die saak was eenmaal so, en hij het volstrek van Flip nie volmag om iets te doen nie.

Tog stap hij die volgende dag naar Olmans. Toen Olmans hom sien inkom, kijk hij verwonder op. Gawoonlik, als hulle twee iets met mekaar te doen het, stuur Meyer 'n klerk.

„Wel, waaraan het ik die eer van die besoek te dank,” seg Olmans ewe beleef.

„Daar is niks biesonders nie,” seg mister Meyer. „ik wil net 'n plezier aan mijn ou vriend, oom Karel, doen. Ik weet wel vooruit dat dit verniet is.

„En dit is,” seg Olmans, wat voel dat hij nou moet oppas.

„Og, jij ken vir die ou, als hij eers 'n ding in sijn kop het, dan is hij nie makkelik daarvan af te breng nie en dan moet 'n mens doen wat hij seg. Hij denk dat Arnoldus besig is Rooiheuvel, die plaas van Flip, in hande te krij, en hij wil dit belet, Ken jij vir Flip?”

„Og, ja,” seg Olmans, „ik ken hom goed.”

„So ver ik kan verstaan,” hervat mister Meyer, „het Flip die plaas aan Arnoldus vir 'n klein sommetjie verkoop, maar het sijn lewensreg uitgehou. Ik kan dit amper nie geloof nie. Ik het gedenk Arnoldus is daarvoor te slim.”

Olmans blij 'n paar minute stil. Mister Meyer praat so onnosel weg, dog kan Olmans daarmee nie pier nie. Olmans voel dat Meyer alles van die sake af weet.

„Ja, dit is so,” seg hij eindelijk, „ik het self die transporte gemaak, Arnoldus het die plaas; maar Flip het sijn volle lewensreg....

„Totdat hij dit aan Arnoldus verkoop?”

„Dit is mijn saak nie, ik het mijn werk gedoen, ik bemoei mij nie met die sake van mijn klante nie!”

„Dit is ook altijd die beste, anders word daar baie gepraat. Ek sou wel eens wil weet hoeveel Arnoldus vir die plaas gee.

„Dit kan ik nie seg nie.”

„Ek vra dit ook eienlik nie. Ek seg net ek sou wel eens wil weet. Vir nou, dat hij besig is, om die lewensreg van Flip te koop.”

„Dit geloof ik nie,” seg Olmans onverwags.

„O, dan het jii nie die dokument opgestel nie, wat Arnoldus vir Flip wil laat teken. Ek het ook so gedenk. Arnoldus hou daarvan om meer dan een agent daarop na te hou. Hij het dit seker op 'n ander plek laat maak. Hij het jou dan alleen gebruik om die bewijse van Flip op te koop, nê?”

Olmans spring nukkerig op. „Niemand het met mijn sake iets te maak nie,” roep hij uit.

„Moet nie kwaad worde nie,” seg Meyer. „Agente word nie kwaad onder mekaar nie. Alleen in die hof vertoon hulle so. Kijk nou hier. Ek gaan met die saak werk en seg nie, dat ik aan die ding iets kan doen nie. Dit sal jou egter nie betaal nie, als al die mense weet, hoe jij die skuldbewijse van Flip in die hande gekrij het. Help liever vir mij, dit denk ik is vir jou beter. Flip het die lewensreg nog nie verkoop nie, en ik gaan met hom praat. Denk nou op jou gemak na en probeer om 'n skikking te maak. Jij kan daar ook nog wat aan verdien. Wil jij nie, dan moet jij ver wag, dat ik so hard als ik kan jou sal tegenwerk. Nou, goeie middag, ik sal morre wel eens weer aankom.”

Met die woorde gaan mister Meyer weg en laat Olmans aan sijn eige bedenkens o'er.

Die bedenkning was nie so plesierig nie. Olmans voel nukkerig dat Arnoldus buite hom werk. Hij het self plan gemaak om op die een of andere manier die lewensreg in hande te krij, en dan aan Arnoldus goed te verkoop. Die kans was verbij. Hij was bang vir Meyer en wil nie, dat die transaksies met Rooiheuvel nou heeltemaal openbaar sal worde nie. Daarom besluit hij om Arnoldus eers te gaan sien.

Die vriendskap tussen oom Arnoldus en Olmans was in

die laatste tijd, van dat oom die kleine rekeningetjie betaal het, heel wat koeler geworde. Hulle kom nie meer so baing bij mekaar, praat ook glad nie o'er sake nie. Daarom verwonder Arnoldus 'n bietjie toen Olmans in die aand aankom. Hij hou hom egter eers vriendelik.

Die praatjies wou egter nie strijk nie, sodat Olmans verplig was met die saak gou voor 'n dag te kom.

„Denk, oom,” seg hij, „vandaag was Meyer bij mij. Hij seg dat jij besig is om die levensreg van Flip te koop, maar dat hij sal probeer wat hij daartegen kan doen.”

Arnoldus verskrik. „Wat het Meyer met mijn sake te doen; die hele ding is 'n leugen.”

„So denk ik ook,” seg Olmans. „Oom sou anders wel met mij gepraat het. Meyer was so seker. Hij seg dat hij self die papier gesien het wat jij Flip wou laat teken.”

„Dit lieg hij!” roep Arnoldus uit. „Die papier kan hij nie gesien het nie.”

„So, dan is daar tog 'n papier, nie waar nie.?...

„Dit is mijn saak.”

„Sekerlik, dit is jou saak, maar ik denk tog dat daar ik jou so gehelp het om die plaas in hande te krij, jij ook wel mij die andere dinge kon laat regmaak het.”

„Daar is niks reg te maak nie.”

„Kom! kom!” seg Olmans, „ons is nou alleen en ons het nie nodig om mekaar te pier nie. Sien jij, oom, het jij nou na mij geluister dan sou ik soetjies-aan gewerk het en alles was reg, maar jij wou die slag slim wees en het na 'n ander agent gegaan. Die hele spul is nou op die loop. Als jij Flip nou laat teken kan jij miskien nog 'n proses krij, wat jou baing geld kan kos.”

„Jij het genoeg geld aan die saak verdien,” seg Arnoldus toornig.

„Tog nie soveel als oom nie, wat vir 'n paar honderd pond 'n plaas in hande krij.”

„Maar hoe weet Meyer van die dinge?”

„Hij seg dat oom Karel hom vertel het.”

„Sou Flip hom dit geseg het?” vra Arnoldus.

„Miskien, maar ik denk die ding kom van die nooi sijn kant af. Ik het jou voorspel dat die nooi jou sou onderdeur-spring.”

Arnoldus blij stil.

„Kom,” seg Olmans, „gee mij nog 'n £100 en ik sal sien hoe ik jou kan help.

„Dit sal ik nooit doen nie,” seg Arnoldus, nukkerig. „Julle agente is net 'n boel skelms, julle wil ons net plunder. Die transport van Rooiheuvel is in mijn kis en dit moet 'n knap man wees wat dit daar uithaal.”

„So, dus jii wil nie dat ik jou help nie; denk daaraan, ik kan jou kwaad doen.”

„Jii kan loop,” seg Arnoldus, „ik sal sonder jou klaar-kom.”

„Dit sal jou berou!” bulder Olmans, terwii hij sijn hoed vat en uitloop.

„Dit sou die moeite werd gewees het, om die gesig van oom Arnoldus te sien toen Olmans weg was. Hij was bleek van toorn en loop vir 'n tiijdjie net soos 'n kwaai os deur die kamer. Wettigwaar, hij vloek.”

Toen hij wat bedaar, gaan hij sit om die saak te o'er-denk. Hij weet dat niemand hom die plaas kan afneem nie, maar weet ook, dat als hij nou vir Flip tot teken dwing, hij nie die end van die storie sou hoor nie en sijn goeie naam sou verloor. Dit spijt hom wel, dat hij nie sijn slag kan slaan nie met die plaas, soos hij gedenk het. Maar al gee hij wat in, sal hij tog genoeg verdien en behou sijn naam van vrome man. „Ik moet nou sien hoe ik op die beste manier uitkom,—seg, hij,—en Olmans sal sien dat ik hom nie nodiig het nie.”

Toen hij voel dat hij heeltemaal bedaar is, en hoor dat Flip thuis gekom het, laat hij hom roep.

Flip skrik toen hij inkom. Oom Arnoldus sien daar so bedroefd uit; dit lijk of die trane in sijn oge staan. Die arme Flip wis nie wat hij moet denk nie.

„Wat mankeer tog oom?” vraag hij ontroerd. „Is oom siek?”

„Nee, mijn kind,” seg oom op hardbrekende toon, „siek is ik nie, maar mijn siel is in mij bitterlik bedroefd. Og, hoe swaar is dit tog als, soos die Skrif seg: 'n man sijn huis-genote sijn vijande is!”

Flip was nou so verskrik dat hij niks kon praat nie. Arnoldus was verplig om self aan te gaan.

„Het ik nie voor jou gesorg nie, Flip, en wat is nou mijn beloning,—dat jii mij beskender. Is dit reg?”

„Beskender!” stamel Flip, „ik . . . ik . . . ik weet niks nie.”

„Het jii nie met oom Karel gepraat o'er die bewijs, wat ik jou laat teken nie?”

„Nie 'n woord nie,” seg Flip; „ik het wel met Anna gepraat, maar nie met oom Karel nie.”

„Het jii dan nie aan oom Karel die bewijs laat sien nie?”

„Nee oom!” seg Flip, en Arnoldus kan aan hom sien, dat hij die waarheid spreek.

„Nou hoe dit ook is, of jii gepraat het of Anna, ik seg vir jou mijn siel is bitterlik deur julle bedroefd. Ik trek mijn hand nou van jou af. Als jii nog wil hê dat ik vir jou help, dan moet jii vir Anna laat staan.”

„Mijn liewe oom,” seg Flip, „als ik maar met Anna mag trou, sal ik net teken wat oom wil hê.”

„Jii het niks te teken nie, Flip! Jii kan maak wat jii wil. Maar jii moet denk dat jii op die tijd die skape betaal, anders gaan jii tronk-toe, dit is verwas”.

Flip vrijwe sijn hande van angs. Hij was al lang vir die tronk bang gewees. Aan die ander kant was sijn geloof in Anna so aangegroei, dat hij tog in die binneste van sijn siel denk, dat sijn hom wel uit die tronk sou los.

„Laat Anna staan,” seg oom, „en alles is weer reg”

„Nee, oom: liewers dood,” seg Flip, terwijl hij die deur uithol.

„Die vagebondse Olmans het tog gelijk gehad,” brom Arnoldus bij homself, „die nooi is vir mij baas.”

HOOFDSTUK V.

Die hele Praatville was die volgende Saterdag in oproer. Vroeg in die morre het oom Arnoldus s'n vrou die deur uitgehol om die bure te roep. Oom het die morre in die tuin gegaan, wat agter die huis is, en daar het hom iets wonderliks o'ergekom. Hij het 'n gesig gesien en was als die dood so bleek ingekom. Sijn ou vrouw het nie geweet wat om te doen nie. Oom Arnoldus leg op sijn bed met sijn oge naar die hemel. Hij praat soetjies in homself. Toen die mense inkom en met hom wil praat, skud hij net sijn kop en gee nie antwoord nie, So iets het in Praatville nog nooit gebeur nie.

Die mense wat inkom vertel ieder wat anders. Die een seg: oom het 'n stem gehoor;“ die ander; hij het „'n engel gesien;“ weer 'n ander, wat nie van oom sijn vriende

was nie, seg; „dit was 'n bouse dier.“ Die waarheid kon niemand hoor nie.

Die studeer-kamer van meneer was kort na brekfes al vol, allesbehalwe tot meneer sijn plesier, want dit was Saterdag en hij wou aan sijn preek werk. Die mense wou van hom hoor, wat eigenlijk die ding was en hou aan, dat hij self sou gaan kijk. Maar meneer het daar nie lus in nie. Om hom van die saak af te maak belooft hij na twaalf uur eens te gaan kijk, wat daar van die saak was. Daarmee moes die mense tevrede wees.

Die hele morre was die slaapkamer van oom Arnoldus vol met mense, en toen in die middag die buite-mense inkom, was die stroom nog sterker. So nou en dan spreek oom 'n woord of slaak 'n sug. Wat daar eikelik met hom gebeur was, seg hij nie.

Flip wat vroeg naar die plaas was gegaan, het ook weer ingekom. Die plaas leg maar 'n uurtjie van die dorp af. Geheel verwilder was hij, daar oom hom ieder keer als hij inkom so wonderlik verdrietig aankijk, sodat hij dit nie kan hou nie. Hij was glad in die war.

Gelukkig vir hom, in die agtermiddag kom Anna in en hij maak 'n gelegenheid om o'er te loop.

Die storie van oom Arnoldus het die dorp al uitgeloop. 'n Man wat van die dorp kom, het tot grote verwondering van Anna, al op pad daar wat van vertel. Anna het haar bes gedoen om Flip te laat bedaar, en hom intussen te vertel wat oom Karel haar geseg het. Alles tussen hulle twee sou reg kom. Hij het ook nie nodig om bang te wees vir die bewijs nie. Sij vertel hom ook dat oom Karel be-loof het die dag in te kom en hij seker met hom sou praat.

Toen Flip huistoe loop, kom hij vir oom Karel tegen.

„Wat is die storie met oom Arnoldus,“ seg oom Karel, „die hele dorp is daar vol van. Ik kan nie uitmaak wat van die saak aan is nie. Is hij siek of dronk, wat is dit?“

Die gedagte dat oom Arnoldus kan dronk wees, skok Flip so, dat hij amper nie kan praat nie.

„Nou praat dan,“ seg oom Karel, „ik kan hier nie tot vanaand staan nie.“

Maar met Flip was niks te begin nie. Hij was te veel in die war om 'n geregelde verhaal te gee. Toen hij klaar vertel het, was oom Karel nog meer in die duister dan te vore.

„Wel, ik sal Meyer of meneer vra,” brom die ou.

Voort stap hij naar Meyer sijn kantoor. „Wat is dit met Arnoldus?” was sijn eerste woord.

Die ou agent kijk laggende op. Die vraag het al baing mense mij vandaag gedoen. Ik weet dit nie.”

„Dit is verwas weer 'n skelmstuk,” seg oom. „Wat sou sijn planne nou wees?”

„Die beste is,” seg die agent, „dat oom self gaan. Dan kan jii uitvinde wat dit is. Al wat ik weet is, dat die mense seg hij is nou een profet.”

„Profet of nie,” seg oom, „die plaas van Flip sal hij terug moet gee.”

„Nou oom,” seg meneer Meyer, „ik seg jou, jii moet mij alleen laat werk of ik gee die ding op. Jii het dit vir mij beloof. Maar dit kan kwaad doen als jii self naar Arnoldus gaan. Als jii gaan, praat dan niks van die plaas nie.”

Sonder te antwoorde stap oom Karel uit naar meneer toe.

Meneer was al meer dan nukkerig. Was hij nie predikant dan sou hij seker al 'n paar mense aanstoot gegee het. Die mense het hom al baing gepla.

„Jii kom seker ook al om te hoor wat dit met Arnoldus is,” seg hij toen oom Karel gaan sit.

„Ja, dit is so“

„Die hele wereld was al hier,” seg meneer.

„Was meneer dan nog nie daar gewees nie?” vra oom Karel.

„Nee, ik geloof maar min van die storie. Ik sal daarom netnou gaan. Wil jii saamgaan?”

„Og ja, ik is nie bang nie; laat ons saamgaan.“

Meneer staan op, vat sijn hoed en stap met oom Karel naar Arnoldus toe.

Dit lijk of 'n hele partij mense op die wag gestaan het; want toen meneer die huis van Arnoldus inkom, is daar netnou soveel mense, dat hij amper kon kerk hou.

Arnoldus leg nog altijd in bed. Praat doen hij nie. Met moeite het sijn ou vrou hom so ver gebreng, dat hij 'n klein stukkie geëet het. Als ander mense met hom praat, wijs hij met sijn hand dat hulle moet stil blii.

Toen meneer inkom, lig hij so effen sijn kop op; maar toen hij oom Karel sien, laat hij sijn kop sak.

„Wel, Arnoldus! hoe gaan dit,” vra meneer, terwijl hij op 'n stoel bij die bed gaan sit. „Is jii siek?”

Langsaam keer Arnoldus hom om en kijk meneer aan. Eindelik seg hij met 'n sagte stem: „Nee, meneer! siek is ik nie.“

„Maar wat skeel dan dat jii hier leg?“

„Ja,“ sug Arnoldus, „dit mag meneer wel vra, maar dit is moeilik te beantwoorde. Niemand kan die dinge verstaan, wat dit nie bij ondervinding ken nie. Ja, die sielsomstandighede word nie in die skole geleer nie.“

Meneer het wel gemerk, dat volgens oom Arnoldus sijn gevoele, hij nie 'n bevoegd persoon was om van die omstandighede kennis te neem nie, dog hij laat dit virbij gaan en vraag weer: „Wat is dan met jou gebeur?“

„Ik is bang om dit te vertel. Spotternij sal mijn deel wees. Dog 'k voel ook, dat ik moet uitspreek, en dit voor 'n wagter op Sions muur, opdat hij ook kan weet wat hij doen moet.“

Die mense het nou so die kamer ingepak, dat dit vreselik warm was. Oom Karel kon nie nalaat om hardop; „Soe!“ te seg nie.

Dit sal moeilik wees die blik van verontwaardiging te beskrywe. waarmee Arnoldus oom Karel aangesien het. Oom Karel was egter heeltemaal onskuldig, en het volstrek nie gemeen om te spot nie. Hij kon dit waarlik nie help nie. Dit was tog al te warm.

„Als daar spotters is, kan ik nie spreek nie,“ seg oom Arnoldus. „Die dinge wat ik nou gaan verhaal, is nie vir spotters nie, maar vir mense met ondervinding.“

Oom Karel het groot lus om Arnoldus 'n opstopper te gee en dan uit te stap; maar meneer kijk hom met 'n glimlag aan; daarom blij hij sit.

„Wel, Arnoldus! vertel nou,“ seg meneer. „Ons is almaal nuwsgierig. Spotters is hier nie.“

Oom Arnoldus kijk meneer meelijdend aan. Eindelik seg hij: „Ik sal spreek, laat die spotters hoor en verander, en en laat iedereen opmerk wat ik seg: „Dit is nou al weke dat ik met 'n gebroke hart rondstap. Die mense vertrap mij en allerlei beskuldigings is op mij. Daar is mense wat durf seg, dat ik die goed van weeskinders wil vat. O, dit is zwaar vir 'n Christen om so belaster te worde.“

Hier hou oom Arnoldus 'n bietjie op en veeg sijn oge af. Sijn vrou huil hard-op en Flippie voel of hij deur die grond wil sink. Die hele klomp mense is aangedaan, be-

halwe meneer wat met 'n onbewoge gesig sit te luister, en oom Karel wat nukkerig is.

„Maar broeders,“ so gaan oom Arnoldus voort, „moet nou nie denk nie, dat ik die mense hulle misdade nie vergeef nie. Ik is ook 'n arme sondaar en ik neem hulle niks kwalik nie. Als hulle op hulle gewete wil neem om mij te belaster, laat hulle dit doen. Ik vergeef dit alles.“

Weer was daar stilte.

„Onder die druk het ik nou weke geleef en gesug; maar in die laatste nag kon ik glad nie slaap nie. Vroeg het ik opgestaan om in die tuin rus te vinde en alleen te wees.

Toen ik so onder die perske-bome loop, en die son nog nie op is nie, sien ik opeens 'n lig om mij heen.“

Weer hou oom Arnoldus op en leg 'n paar minute naar bowe te kijk. In die kamer was dit nou so stil, dat 'n mens 'n muis kon hoor loop.

„Toen kom daar 'n stem wat tot mij seg „Arnoldus! Arnoldus!“ Ik was so verskrik dat ik niks kon seg nie.

„Arnoldus“ seg die stem, „hoor! Die aardse dinge neem te veel van jou tijd weg. Daar is baing werk vir jou te doen. Laat al die aardse dinge staan en werk net met die geestelike; maak jou los van die aarde.“ Toen hou die stem op en die lig gaan weg.“

„Was dit alles wat die stem geseg het,“ vraag meneer.

„Die stem het nog meer geseg, maar dit is vir mij alleen,“ het oom Arnoldus geantwoord. Andere mense kan dit tog nie verstaan nie. Praat nou met mij nie meer van aardse sake nie. Ik gaan nou alles verkoop en stil lewe. Ik het regte spijt,“ seg hij vir Flip, „maar jij moet nou self klaar kom. Ik kan jou nou nie meer help nie.

„Maar oom,“ so bars Flip uit, „hoe dan met die skuld van die skape? Wat sal ik maak?“

Arnoldus sluit sijn oge en gee nie antwoord nie.

„Kom,“ seg oom Karel terwijl hij opstaan, „kom, Flip! gaan met mij saam. Alles sal regkom.“

Flip kijk oom Karel aan met verwilderde oge.

„Kom o'er 'n uur naar mijn huis,“ seg oom Karel.

„Ja broeders! laat ons nou almaal heengaan,“ seg meneer; „na al die ondervindings het ons vriend Arnoldus rus nodig. Nou, Arnoldus! aangename rus; ons sal wel weer praat.“

Met die woorde stap meneer uit, gevolg deur diemeeste mense.

„Hoor ik is blij dat ik uit is,” seg oom Karel toen hij uitkom. „Dit het vir mij daarbinne te benoud geworde.

„Ik kon so denk,” seg meneer, maar wat gaan jii nou met Flip doen?”

„Meyer en ik sal die ding wel klaarmaak; dog wat denk jii van die gesig van Arnoldus?”

„Ons sal later wel sien,” seg meneer, „nou moet ik nog wat werk.”

Oom Karel, aan homself o'ergelaat, was dan ook met homself opgeskeep. Hij het Flip bij hom bestel en weet nou nie wat hij met Flip sal aanvang nie. Flip is ook so onnosel.

Die arme kerel, het dit egter net smoor. Sijn geloof in oom Arnoldus was deur die gesig weer heeltemaal wakker geworde, en hij was klaar om enige ding te doen of te teken, wat oom hom voorleg; tegeljkertijd was hij bang vir oom Karel en veral vir Anna. Als oom Arnoldus net nie geseg het nie, dat hij Anna moes laat staan, dan sou hij oom Karel seker in die steek laat, en blindelings oom Arnoldus volg; nou kon hij dit nie doen nie.

Die gedagte van Anna te verloor drijf hom dan ook naar oom Karel toe.

„Dis goed dat jii kom,” seg oom Karel, toen hij hom sien aankom. „Hoe staan dit nou met jou liewe oom?”

„Oom Arnoldus leg nog maar stil. Hij het nou al die mense laat uitgaan; hij wil met niemand praat nie.”

„Nou kijk,” seg oom Karel „ik sal nou reguit met jou praat. Wat is die storie van die skape, wat jii gekoop het. Wanneer moet jii dit betaal en hoe sal jii die geld krij?”

Dit het heel wat moeite gekos, om uit wat Flip vertel 'n behoorlike gedagte te krij, hoe eigenlijk die saak was. Deur heen en weer vra het oom Karel daar tog sowat agtergekom. Toen hij daar eindelijk iets van begriip, seg hij;

„Flip, gaan nu naar Anna en seg vir haar, sij hoef haar nie moeg te maak nie, want ik sal alles regmaak. Jii sal sien dat op die end alles sal regkom; maar pas op jii teken niks nie, al sien oom Arnoldus nog honderd gesigte.”

„Flip was te blij om van oom Karel los te kom, om sijn raad te volg en ogenblikkelk o'er te stap naar Anna,

wat nie alleen uit liefde, maar die dag ook uit nuwsgierigheid al naar hom uitgesien het. Hij moes daar eers vir die hele familie die geskiedenis van die gesig vertel. Hij krij tog tijd om 'n ogenblikkie met Anna alleen te wees en haar te seg, dat oom Karel vir alles sou sorge. Hij was eers regte bang om van die skape te praat. Toen hij egter merk, dat Anna daar alles van afweet, stort hij sijn hele hart uit, en dit was vir hom alsof hij nou 'n paar honderd ponde ligter voel. Een ding hou hij egter vir homself, namelijk dat oom Arnoldus wil hê dat hij Anna sou afseg. So dom was Flip nie of hij voel wel hoe Anna nou al met oom Arnoldus sijn ontmoeting spot en dat dit verder beter was om te swigje.

Oom Karel gaan nog ewe droog bij Mr. Meyer aan, maar daar was te veel mense. Al wat hij van die ou kon krij was: „wag maar oom, tot Maandag.“

Sondag morre was die kerk vol. Meneer was daaro'er juis nie gestig nie, daar dit duidelik was dat partij mense net gekom het om te hoor, of meneer niks o'er oom Arnoldus sijn wonderlike gesig sou seg nie, of om Arnoldus te sien. In die eerste saak het hulle bedroge uitgekom; in die tweede nie. Oom Arnoldus was daar.

Op sijn gewone plek vooraan sit hij. Sijn gesig was enigsins bleek en seer ernstig. Sonder op te kijk het hij die kerk ingekom en naar sijn plaas gegaan, waar hij veel langer als anders sijn gebed gedaan het. Toen het hij met 'n onbeweeglike gesig naar die preekstoel gekijk, en so lang als die predikant spreek, het hij hom aangestaar. Slegs nou en dan het hij, als meneer iets seg wat hom nie aanstaan nie, droewig medelijdend geglimlag, net of hij vir die predikant jammer het. Ewe stadig was hij uitgestap. Alleen bij die uitgaan het hij tot een van sijn vriende gese, dog so, dat ander mense dit ook kon hoor, dat hij die aand thuis sou wees, 'n stukkie sou lees en dan met hulle daoro'er 'n paar woorde sou praat. Dit was alles, maar ook genoeg om 'n hele partij mense die voorneme te laat opvat, om die aand bij oom Arnoldus te wees.

In die middag-preek was oom Arnoldus nie. Toen die kerse opgesteek word, kon jij 'n trop mense sijn huis sien ingaan, vol van nuwsgierigheid om naar hom te hoor.

Flip het 'n harde strijd gehad tussen liefde en plig. Hij

het gedenk dat dit sijn plig was ook te blij luister Liefde raak hom egter baas, en toen hij eers bij Anna was, het die hom gou o'ertuig dat hij oom Arnoldus nog baing kan hoor. Sij probeer hom te o'ertuig, dat al die dinge net skelmstreke was van oom; maar dit wou hij nie geloof nie.

Die grote eetkamer bij oom Arnoldus was stampend vol. Toen die ou uit sijn kamer kom, kon hij amper nie deurkom nie. Hij begin eers sijn verwondering te kenne te gee, dat daar soveel mense is. Hij is tog so'n arme swakke sondaar. Nadat hij op die manier homself sleggemaak het, hou hij 'n soort van godsdiens: lees 'n stukkie, doen 'n gebed en begin toen te praat.

O'er die gesig, wat hij gehad het, praat hij minder als die mense gedenk het. Hulle het opgekom om die regte van die verskiening te hoor en nou krij hulle halwe woorde. Arnoldus seg wel dat 'n stem tot hom gepraat het, maar wie die spreker was; en wat die stem eigenlijk geseg het, hou hij vir hom. Een ding wat hij duidelik uitspreek is, dat hij nou al sijn goed gaan verkoop en niks meer met die wereld wil te doen hê nie; dat hij om so te seg afskeid van die wereld neem om nou net vir die geestelike sake te lewe. In die wereld en deur die wereld word hij wel gehaat en veroordeel, dog dit sal hij geduldig draag.

Toen hij bij die laatste punt kom, word hij reg aandoenlik; die trane loop o'er sijn wange en die grootste gedeelte van sijn hoorders is ook aangedaan.

Intussen het dit laat geworde, en daar die meeste Praatvillers nog tot die ou klas mense behoer, wat vroeg gaan slaap, het hulle stadigaan geloop, sodat eindelijk net 'n paar o'ergeblij het.

Flip het die aand nie heeltemaal lekker gevoel nie. Vroeger dan gewoonlik het hij Anna nag-geseg en huistoe gegaan.

Toen hij sien dat daar mense in die eetkamer was, het hij stil wil verbijgaan. Sodra oom Arnoldus hom egter sien, roep hij met 'n ernstige stem: Flip, blij hier."

Flip blij staan, stil soos 'n beeld; en denk: wat sal dit nou afgee. Oom Arnoldus sit net soos 'n juts en Flip lijk soos 'n beskuldigde sonder advokaat.

„Flip! seg oom Arnoldus, „dit spijt mij dat jij vanaand nie hier gewees het nie. Die verleiding van die wereld

was seker te sterk. Jij het ook saamgestaan met mijn vijande, maar denk nou nie dat ik jou dit verwijt of jou haat, glad nie. Jij kan dit nie help nie en ik wil daaro'er ook nie veel seg nie. Eén ding wil ik egter hê, dat jij nog vanaand sal verklaar en dan sal ons morre o'er die aardse sake verder praat: Het ik jou plaas onregverdig gevat: ja of nee? Getuig nou voor die broeders wat hier is."

Verbaas blij Flip hom aankijk. Nou kijk hij op en dan weer af. Hij was nou so in die war. Op die end seg hij tog: nee, oom, ik weet niks nie."

„Dit is nie genoeg nie," seg oom Arnoldus. „Die vraag is net: het ik jou plaas onregverdig gevat, ja of nee?"

Dit was vir Flip net of die kamer met hom ronddraai. Die enigste gedagte in sijn hart was: „kon Anna tog maar hier wees."

„Ik is maar dom, oom!" roep hij uit. „Ik weet nie, oom moet weet."

Die laatste woord was 'n skerper pijnlijkheid in Arnoldus sijn hart dan Flip kon gedenk het.

Nog eens herhaal Arnoldus die vraag; maar van Flip was nou niks anders te krij nie dan: „Ik weet nie, oom moet weet."

Toen oom sien dat hij met Flip tog niks vorder nie, laat hij hom eindelijk weggaan, dog seg dat hij morre vroeg moet kom.

'n Mens kan begryp dat Flip blij was om los te kom; hoewel die gedagte aan morre-vroeg hom die slaap uit die oge hou. Toen hij eindelijk in slaap val, droom hij net sware drome. Voor dat die dag breek was hij al wakker.

Met sulke mense als Flip moet jij oppas. om nie te ver te gaan nie. Hulle gee toe. Baing keer egter als jij denk jij kan maak wat jij wil, dan draai hulle om, en jij kan niks verder doen nie. Hulle eenvoudigheid is dan hulle krag. Hulle spreek nie tegen nie, maar hou vas wat hulle het.

Flip was in die toestand toen hij in die morre opstaan. Hoe die dinge eigenlijk in mekaar sit, kan hij nie uitmaak nie. Hij verstaan net dat Anna en oom Karel aan die een, en oom Arnoldus aan die ander kant staan; ook dat hij tussen die twee moet kies. Hij begin met hom self te redeneer. „Of oom Arnoldus goed is weet ik nie; maar dat Anna goed is weet ik, en oom Karel sal vir die bewijs sorg. Ik hou mij dus aan Anna."

Met die vaste voorneme het Flip die kamer ingestap, waar oom Arnoldus hom opgewag het.

Ook Arnoldus het die rus nie kon vinde nie. Hij weet wel, dat niemand hom die plaas weer kan afneem nie; maar hij voel ook wel dat hij net baing sonde sal hê. Die beste was om Flip sijn lewensreg te koop.

Dat hij dit nou vir die prijs, wat hij gemeen het, nie sou krij nie, verstaan hij goed; tog hoop hij daar genoeg op te kan verdien en nog die naam van 'n vrome man boweop te behou.

Toen Flip inkom was oom net so soet als suiker.

„Wel, Flippie! seg hij, „hoe het jij vannag geslaap?”

„Goed, oom!” seg Flip verskrik,

„lk het nie goed geslaap nie”, seg oom. „Og, als julle weet, hoe julle mijn hart ieder keer deurboor, dan sal julle dit nie doen nie; maar dit is nou eenmaal so, daar is niks aan te doen nie. Daar moet egter 'n end aan kom. Die dinge van die wereld het mij opgehou. Ik wil nou net met die geestelike sake mij bemoei. Jij moet jou lewensreg aan mij verkoop of die plaas terugkoop. Wat wil jij doen?”

„lk weet nie, oom! ik weet niks nie.”

„Ja, dit sal wel so wees, en daarom gaan jij naar oom Karel of Anna. toe. Nou, ik sal jou seg wat jij moet doen. Sodra dit tien uur is, gaan jij naar Mr. Meyer en vraag vir hom 'n bietjie o'er te kom. Jij moet dan ook saamkom. Net julle twee alleen, ik wil niemand anders daarbij hê nie. Nou kan jij loop.”

Flip gaan nie alleen die kamer, maar ook die huis uit naar Anna toe. Dit was wel vroeg, maar Anna was vroeg op. Sij was glad verstem toen sij hoor wat Flip vertel. Sij stuur hom weer naar oom Karel.

„Wat,” roep die ou, toen hij die storie van Flip hoor, „wat! sou Arnoldus regtig-waar omdraai, of is dit 'n nuwe streek wat hij uithaal. Maar dit is niks nie. Meyer sal sijn Moses wel wees, daar is ik seker van. Wag Flip, ons sal saam naar Meyer gaan.”

So geseg so gedaan. Net toen mister Meyer in sijn kantoor stap, is oom Karel en Flip ook daar.

Soos dit Maandags morrens gaan, was die kantoortjie vol mense. Mister Meyer gaan met die twee in 'n ander kamer en probeer toe uit te vinde wat hulle wil hê. Flip kan niks anders vertel nie dan die boodskap van oom Arnoldus. Die

aan- en die opmerkings van oom Karel het die saak nie duideliker gemaak nie.

„Goed,” seg mister Meyer op die end, hoewel hij daar niks van begryp nie, „ik sal van-middag om drie uur o'erkom en sien wat Arnoldus wil hê. Nou het ik nie tyd nie. Rij maar huistoe, oom Karel, ik sal regmaak.”

Oom Karel het meer lus gehad om te blij; dog daar wou mister Meyer nie van hoor nie, sodat oom tevrede moes wees met die belofte, dat hij o'er 'n paar dage weer kan kom.

Om drie uur stap mister Meyer, wat self nuwsgierig was, naar oom Arnoldus. Flip staan al bij die deur hom op te wag.

Toen hij in die kamer kom, sit oom met 'n hoop papiere voor hom. Hij wenk mister Meyer en Flip om te gaan sit en hulle begin toen te praat.

Wat die twee mans eigenlijk gepraat het, kon Flip nooit weer vertel nie. Al wat hij kon seg was, dat nou mister Meyer nukkerig was en dan weer oom Arnoldus; dat hulle die een papier na die ander ingesien en weer neergeset het, en dat na 'n lange diskussie oom Arnoldus verklaar het: „Kijk hier blij ik bij; Flip kan die plaas terugkrij; maar dan betaal hij mij al wat ik voorgeskiet het, of hij kan zijn lewensreg aan mij verkoop vir 'n billike prijs. Ik sal hom £2,000 gee, meer nie.” Mister Meyer het toen geseg dat hij o'er 'n paar dage sou antwoord gee als hij eers met Flip en andere gepraat het.

„Ik seg, ik wil met niemand anders te doen hê dan met Flip en jou,” was die laaste woord wat oom Arnoldus praat.

Toen oom Karel na 'n paar dage inkon, hoor hij die hele storie. Hij was woedend kwaad toen hij hoor hoe die sake in mekaar sit, en dat met al die sogenaamde voorskotte, Arnoldus seker 'n £800 bij de transaksie sou win. Hij wil met alle geweld proses maak.

„Nee, oom! daar kom niks van nie,” seg mister Meyer. „'n proses sal Flip gedaan-maak. Die rekenings en voorskotte is so slim agtermekaar geset, dat daar min aan te doen is. En als Flip voor die Juts moet kom om verklaarings af te leg, dan sal Arnoldus sijn advokaat hom net alles laat verklaar wat hij wil. Ons moet tevrede wees, dat Flip wat terugkrij. Flip moet sijn lewensreg maar verkoop,

en dan vir die owerige geld 'n plasie krij waar hij en Anna op kan boer. Hulle twee sal wel opkom.

Na veel moeite haal mister Meyer oom Karel o'er om die saak in sijn hande te laat, en Flip te seg 'n prokurasie te teken, dat mister Meyer in sijn naam kon werk. Flip word toen opgesoek, die prokurasie word geteken; getroos word die arme kerel weggestuur.

Die werk tussen mister Meyer en oom Arnoldus het lang aangehou, want albei was slim. Op die end het dit tog klaargekom, hoewel mister Meyer moes erken, dat hij nog nooit met so 'n slim kerel te doen gehad het nie, als ou Arnoldus, wat bowe op nog ten minste 'n £800 daarbij verdien het.

Daar was net 'n plasie te koop. So had oom Karel en mr. Meyer net gou die plan klaar om dit vir Flip te krij. Alles gaan toen ewe glad. Oom Arnoldus blij vriendelik en praat maar van geestelike sake. Waar hij kom, vertel hij hoe swaar dit vir hom is, dat hij nou Rooiheuvel moet koop, om Flip te help. En die mense, ten minste 'n groot klomp, geloof hem ook. 'n Man egter wat baing kwaad was, was Olmans; maar dit help nou nie om met Arnoldus rusie te maak nie. Hij praat, als hij vasraak, net o'er die Bijbel.

'n Paar maande na die geskiedenis, weer op 'n Maandag-morre, kan jij Flip sien in 'n mooie spider, en Anna naas hom. Hulle rij kerk-toe om te trou. Flip sien daar blij dog onnosel uit; soos alle mans als hulle voor die preekstoel staan. Toen hulle getrou het, gaan hulle naar die huis van Anna haar vader om wat te gebruik met die vriende. Meneer hou eers 'n aanspraak, toen begin oom Arnoldus. Sijn aanspraak was meer dan treffend. Hij huil en laat al die mense huil op 'n paar na.

Onder die paar was, soos te denk is, oom Karel. Toen Arnoldus preek, sit hij op die stoel te skuiwe, sodat die stoel amper breek; en toen meneer uitstap, stap hij saam.

Hulle loop 'n rukkje saam. Opeens staan oom Karel stil en seg:

„Meneer! ken jij die duiwels hulle name?”

Meneer kijk verwonder op. „Die duiwels hulle name, nee; 'n paar word er in die Skrif genoem.”

„Ik praat nie van die duiwels uit die Bijbel nie, „herneem oom Karel, „maar van die duiwels onder ons. Hulle

seg; daar is die Geldduiwel en die Drankduiwel, die Liegduiwel en die Praatduiwel, die Spogduiwel en die Afgunsduiwel! Maar weet meneer wat die baas-duiwel is?"

„Nee,” seg meneer.

„Dan sal ik dit jou seg: die Baas-Duiwel sijn naam is:

„DIE DUIWEL VAN HUIGELARIJ.“

DE UNIE
LEES- EN STUDIE-BIBLIOTHEEK,

Uitgave van

„Het Westen“-Drukkerij, Bus 196, Potchefstroom.

Potchefstroom, Januarie, 1911.

Tot heden zijn verschenen:

	postvrij
No. 1. <i>Eenvoudige Mense</i> , door J. Lub, gebonden in linnen band ... .. 3/3 In papieren omslag 2/3	
No. 2. <i>Donker Johannesburg</i> , door J. Lub, geb. in linnen band 3/3	
No. 3. <i>Oorlogs- en andere Gedichten</i> , door Oud-Pres. F. W. Reitz, geb. in linnen band ... 3/3	
No. 4. <i>Unie Kantate</i> , door Jan F. E. Celliers, with translation by H. G. Rawson ... 1/2	
No. 5. <i>Gesellige half Uurtjies</i> , door J. G. Engela, in linnen omslag 2/3	
No. 6. <i>De St. Nikolaas-Avond</i> van De Génestet, met Inleiding en Aanteek. door J. Kamp 1/3	
No. 7. <i>Zestig Verzen</i> van De Génestet, uit „Laatste der Eerste,” met Inleiding en Aanteekeningen door J. Kamp 3/-	
No. 8. <i>Hulpboekje bij de Studie der Proza stukken</i> , opgegeven voor Hoogste Taalbond en Intermediair Eksamen. 1911, ... 1/3	

In voorbereiding zijn nieuwe uitgaven van prominente
schrijvers.

Verkrijgbaar bij uw Boekhandelaar of aan bovenstaand adres.